

Arxiu històric FUNDACIÓ JAUME BOFILL

La televisió en la Catalunya autònoma

Manuel Parés

FEBRER 1979

FUNDACIÓ
Fundació
JAUME
Jaume
BOFILL
Bofill

LA TELEVISIÓ EN LA CATALUNYA AUTÒNOMA

PLANTEJAMENT DEL TREBALL

per Manuel Parés i Maicas

La televisió és un dels elements més rellevants que caracteritzen, qualifiquen i condicionen tota societat contemporània per les seves múltiples implicacions en els terrenys més diversos. Aquesta formulació és plenament aplicable a Catalunya. La quasi totalitat dels catalans, tant d'origen com d'adopció, d'una manera o d'una altra, estem sotmesos a la seva influència.

El règim anterior se'n va servir per tal de pretendre d'imposar una uniformització dels models culturals i de les formes de vida de les distintes nacionalitats i regions que componen l'Estat espanyol. Ha estat un dels instruments més importants del centralisme espanyol.

Avui, parlar de la televisió pot semblar un tòpic. Esmentar RTVE vol dir per a molta gent el control governamental del mitjà informatiu i de lleure més poderós que existeix a l'Estat espanyol. Des de molts costats és objecte d'una crítica aferrissada, però, per a una majoria de la població catalana, ha esdevingut un element indefugible de la seva vida, de la qual no en poden prescindir, i que, a més, ha creat uns hàbits televisius que estan molt arrelats.

Un sector rellevant de la nostra intel·lectualitat l'ha jutjada amb menyspreu, quan no amb indiferència. Els partits polítics, amb comptades excepcions, no li han dedicat l'atenció que al nostre entendre es mereix. Sovint l'han considerada com el millor instrument per la difusió de la seva ideologia. Això es pot veure en aquest estudi si analitzem llur actitud durant la discussió del projecte de Constitució, primer, i en l'elaboració del nostre projecte d'Estatut, després. De tota manera, el Congrés de Cultura Catalana, que va pretendre de plantejar totes les reivindicacions en els distints camps, tampoc no la va prendre com una de les fites més importants que cal aconseguir.

Les coses són així, i les hem de veure tal com es produeixen i no com nosaltres creiem que haurien d'ésser o voldríem que fossin.

Conscients d'aquesta realitat, un grup de professors, llicenciats i estudiants de la Facultat de Ciències de la Informació de la Universitat Autònoma, comptant amb el patronatge de l'ICESB, vàrem decidir que havíem d'estudiar amb tota seriositat la problemàtica i les perspectives que planteja a Catalunya, una vegada assolida una autonomia política, el contingut real de la qual no és gaire clara, el comptar amb la nostra pròpia televisió, precisament com un dels seus suports fonamentals. Efectivament, si acceptem que la televisió és avui el més formidable mitjà d'integració social i cultural que existeix a l'abast de l'home, no podem concebre una Catalunya autònoma sense el seu canal de televisió propi. A més, no es pot parlar de Catalunya com a nacionalitat, si no es fa en termes de la seva televisió, car no existirà un poder autonòmic real si no es compta alhora amb ella. En altres paraules, breumanet, televisió és poder.

El punt de partida és, forçosament, el que estableix la Constitució, però, encara més, ho és el que assenyala l'Estatut de Catalunya, d'una banda, i la llei ordinària estatal que desenvolupa els preceptes constitucionals en aquest camp, de l'altra.

Aquest és el marc constitucional indefugible. Ara bé, cal que la consciència col·lectiva del nostre poble, que en tants terrenys s'ha manifestat palesament, com per exemple, en el de la seva llengua, cultura, sistema educatiu, autonomia universitària, senyals d'identitat, també s'expressi en el terreny de la televisió. Com una legítima reivindicació que serveixi, entre altres fins rellevants, per a aconseguir una millor integració de tots els catalans, els d'origen i els nous.

Per tant, el nostre objectiu és realitzar una anàlisi des d'angles diferents, del paper que juga la televisió en la societat catalana actual, tenint en compte a l'ensem el lligam que la uneix amb l'actual RTVE. En aquest sentit hem d'ésser categòrics. El problema ara és molt més polític i social que constitucional, però, en tot cas, les característiques i el contingut de la televisió que poguem assolir estan directament i total condicionades a l'estatut de la televisió estatal espanyola. Qualsevol altre enfocament és un miratge, i alhora pot estar ple de pa-

ranys. Abans de formular les grans línies en base a les quals es desenvoluparà el nostre treball, volem fer unes remarques prèvies, per tal d'evitar qualsevol tipus de malentès:

a) Quan parlem de la televisió ens referim en tot cas a l'hertziana, també anomenada macrotelevisió. Si en alguna ocasió esmentem la de cable ho fem explícitament. En l'estudi actual de la tecnologia, la televisió hertziana segueix ocupant un lloc prioritari, si bé és de preveure que la televisió per cable, per satèl·lit, per videocassette, etc. aniran adquirint cada vegada més força.

b) El nostre estudi se cenyeix estrictament a Catalunya. Parlar d'una televisió dels Països Catalans, ultra la seva dificultat constitucional, degut a l'article 145 i el que estableix l'Estatut d'Autonomia i la Llei de ràdio-televisió, sembla una fita de moment difícilment assolible per nombroses raons, entre les quals cal destacar que el grau d'homogeneïtat i de coherència de cadascuna de les parts integrants dels Països Catalans, no és certament encara massa gran.

Naturalment, no en som contraris, però en aquest terreny, a part una òptica voluntarista, cal ésser molt empíric si volem obtenir resultats concrets.

c) Estudiem únicament la televisió, i deixem de costat la ràdio. La raó és ben senzilla: tot i considerar que una futura organització pública catalana de televisió hauria de comptar amb una organització paral·lela de ràdio, és a dir, la radiotelevisió catalana, l'estatut jurídic, les característiques tècniques i el contingut d'ambdós mitjans, és força diferent.

La ràdio a Espanya presenta una complexitat força accentuada. Així, hi ha les emissores públiques -les de Radio Nacional de España, sense publicitat; les de Radio Cadena Española, les antigues cadenes anomenades institucionals: CAR, REM, CES, que accepten publicitat-, les d'origen religiós, de fet privades, -Cadena de Ondas Populares Españolas, COPE-, que també admeten publicitat; i les cadenes privades, la més important de les quals és la SOCIEDAD ESPAÑOLA DE RADIODIFUSIÓN (SER), que és la propietària de Ràdio Barcelona. Cal afegir que l'Estat, per disposició legal, és accionista de les distintes emissores privades, almenys amb una participació del 25% del capital.

Evidentment, estudiar també aquí la problemàtica de la ràdio ens hauria situat en un altre context.

La raó fonamental, doncs, de no ocupar-nos de la ràdio és perquè considerem que són dues problemàtiques diferents que han d'ésser tractades individualment, encara que després siguin unides en un mateix organisme.

d) La bibliografia sobre aquest tema, tal com nosaltres l'enfoquem, és pràcticament inexistent a Catalunya, i també a Espanya. El principal nucli de documents sobre els quals ens hem basat són els que hagin publicat els partits polítics, els edito-rials, articles o informacions apareguts en la premsa escrita, i poca cosa més. Això vol dir que la nostra tasca ha estat més aviat laboriosa.

La nostra premissa bàsica en posar en marxa aquest estudi és que la televisió no solament és un tema de comunicació i de cultura de massa, sinó que, en el cas català en concret, en el moment actual, ofereix una problemàtica molt més global i complexa, que no pot ésser enfocada aïlladament al marge del seu context social i temporal. La seva solució és principalment política, però cal contemplar-la des de distintes àrees per tal d'adonar-nos de la suma de dificultats que ofereix. No fer-ho així vol dir, inevitablement, una visió simplista i superficial, amb tots els riscos que un criteri d'aquesta natura comporta.

En aquest sentit siguem conscients del que vol dir que volem una televisió catalana que estigui al servei de la cultura nacional catalana com a element bàsic de comunicació per a tots els qui viuen, treballen i, conscientment o no, voluntàriament o no, desitgen sentir-se catalans.

En aquesta línia, el nostre punt de partença és la con-sideració de la televisió com el mitjà de comunicació de massa de naturalesa unidireccional per antonomàsia i alhora el més caracteritzat. Pot complir quatre finalitats diferents. En alguns casos poden concórrer-hi simultàniament, o només alguna d'elles, s'ho proposi o no deliberadament. Així la televisió informa, forma, distreu i culturalitza, alhora que pot ésser un instrument d'informació, de propaganda o de relacions públiques, o un mitjà de publicitat.

Això que acabem d'exposar tan senzillament és allò que

origina que la seva complexitat sigui tan gran, car si bé es pot afirmar que aquestes finalitats també es donen en la premsa o en la ràdio, llur audiència sempre és quantitativament inferior i, per consegüent, els efectes socials d'aquests mitjans sempre tenen un abast força més limitat.

Per totes aquestes consideracions l'estudi de la televisió, cal fer-lo, almenys, des de les dimensions següents:

1) Històrica car des de la seva iniciació l'any 1956 fins avui, ha jugat un paper rellevant en la història d'Espanya en general i en la de Catalunya en particular. Per al franquisme la seva utilització tenia unes finalitats clares, per als governs de la monarquia ha tingut més o menys les mateixes, però amb certes limitacions, donat el procés de democratització al que es tem assistint.

A més, la història de RTVE constitueix un condicionant important, tant per la futura televisió estatal que sorgeixi de la llei de l'Estatut de ràdio-televisió, com per la televisió catalana que el nostre Estatut d'Autonomia ens permeti aconseguir.

En aquesta dimensió hi hem d'incloure també el grau d'arrelament que tots aquests anys de RTVE han originat en els televidents afaïçonant-los amb uns hàbits d'una determinada concepció televisiva. Aquest fet pot ser molt distorsionador per a la nostra televisió i ens temem que no l'hem valorat prou tots els que lluitem per assolir-la.

2) Ideològica i política, tant en funció del partit polític que governi a Madrid i a la correlació de forces en el Parlament espanyol, com al partit o partits polítics que constitueixin el poder executiu català i la corresponent correlació de forces al Parlament de Catalunya. La dicotomia pot establir-se, en el supòsit que tant la televisió estatal com la catalana siguin de naturalesa pública, entre una televisió que estigui al servei de la societat i de les seves necessitats i una televisió controlada directament des del govern -espanyol o català- i que hom la concebeixi com un instrument d'aquest.

A més pot existir el factor pertorbador de la televisió privada, tant a nivell estatal com català, dominada i controlada pels interessos privats, encara que hi hagi partits polítics que la mirin com una solució a considerar, i, d'altres, com una alternativa desitjable.

3) Jurídica, en funció de la Constitució, de l'Estatut de Autonomia de Catalunya i de la Llei regulant l'Estatut de Ràdio i Televisió. Com veurem més endavant, nosaltres interpretem que de l'anàlisi d'aquests tres textos legals, fonamentals en aquesta matèria, la televisió únicament pot ésser de naturalesa pública, car així ho expressen clarament, singularment el tercer. Tanmateix, hi ha diferents grups que defensen, tant a nivell espanyol com català, que segons l'article 20 de la Constitució i d'altres que addueixen, la possibilitat de crear televisions privades. També pot donar-se la coexistència entre unes i altres. Podria arribar-se a una situació semblant a la de la ràdio, com d'altres grups propugnen.

Per tant, jurídicament, la perspectiva és molt complexa.

Cau no solament dins el camp del Dret constitucional, sinó que també afecta al Dret administratiu, tant com a Dret que regula un mitjà de comunicació, com per la seva reglamentació com un organisme públic, cas d'ésser-ho.

4) Sociològica, pel que fa a la rellevància de l'estructura social de l'audiència catalana i als seus diferents elements integrants, així com, principalment, en funció de la força amb la qual expressin llurs respectives posicions culturals i lingüístiques els segments que la componen. És a dir, com conjuguar la cultura catalana amb les cultures dels distints tipus geogràfics de població immigrada en un mateix context televisiu català. D'altra banda la seva finalitat com a mitjà d'oci entra plenament dins aquesta dimensió.

5) Econòmica, no solament pel fet que essent de naturalesa pública el seu element de finançament més important hauria d'anar a càrrec del pressupost de la Generalitat, sinó, també, per l'alternativa complementària que ofereix l'establiment d'un cànon o taxa als usuaris de televisors, com una mena d'impost.

A més hi ha la faceta singular de la publicitat com un capítol dels ingressos. Cal veure-la no solament des d'aquest angle, sinó considerant el fet que en un Estat capitalista d'economia de lliure mercat com és el nostre, en el qual la competència és un dels seus elements definidors, la publicitat és una necessitat indefugible per al desenvolupament econòmic, tant a nivell macroeconòmic com microeconòmic.

6) Lingüística, car una televisió exclusivament en català o que inclogui una part de la programació en castellà, planteja tota una sèrie de qüestions d'una marcada incidència, que van més enllà del terreny lingüístic. L'ur origen està en la nostra estructura social, en l'elevat percentatge de població immigrada, en el desenvolupament del sistema educatiu, en la configuració lingüística dels altres mitjans d'informació, en el concepte de cultura catalana en català i en el de cultura catalana en castellà, etc.

7) Cultural, perquè a més del que hem dit en aquest camp, la televisió no solament és un mitjà de cultura de massa, sinó que també desenvolupa la cultura popular, i alhora pot ser vehicle de difusió de qualsevol manifestació cultural. D'altra banda, en la seva faceta cultural, igualment que el cinema, pot ser concebuda com una obra cultural, un producte cultural, amb totes les repercussions que aital fet provoca.

Ara bé, en tot cas, a menys que un dia no tinguem un canal cultural, la televisió catalana cal concebre-la com un mitjà de massa, un mitjà no selectiu, en el qual els seus missatges o el seu contingut cultural han d'estar a l'abast de tothom, és a dir, ha d'ésser una cultura de massa, que exclogui tot propòsit culturalment elitista o acadèmic.

Creiem també que una televisió catalana s'ha de caracteritzar pel seu objectiu enaltidor de la cultura catalana després d'haver estat sotmesa durant tants anys a prohibicions i restriccions de tota mena, que han perjudicat el seu procés de desenvolupament i d'arrelament.

Finalment volem subratllar que tot i tenir en compte el que acabem d'exposar, culturalment parlant la nostra televisió ha d'esser oberta a tot tipus de manifestació, sense fronteres, cosmopolita. Altrament significaria reduir-la a uns límits massa estrets.

8) Educativa, en el sentit integrador que hom sol donar a aquest concepte, però a l'ensem com un instrument d'escola paral·lela i un mitjà eficaç i ràpid d'aprenentatge de la nostra llengua.

Atesa la importància que en aquest terreny té l'Estatut de ràdio i televisió, a més de l'anàlisi global que fem, en

un capítol que li dediquem totalment, hom remarcarà que en alguns dels treballs es fan mencions específiques a alguns dels seus articles. Això pot considerar-se, en alguns casos, com una repetició, però el criteri ens sembla vàlid, car així s'estudia amb més profunditat aquest text legal, segons les distintes perspectives plantejades en aquests treballs.

Una vegada fetes aquestes consideracions, creiem apropiat explicar que em seguit el pla de treball següent, dividit en quatre parts: en la primera "Perspectiva general" començem amb un breu perfil sociològic de Catalunya, per tal que serveixi de punt de referència dels factors socials que defineixen i alhora condicionen la nostra comunitat; tot seguit estudiem l'evolució històrica de la televisió a Espanya i a Catalunya, i a continuació glossem els articles de la constitució i de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya d'interès en aquest camp, per acabar amb un enfocament sociolingüístic, la importància del qual no creiem que sigui necessari de subratllar.

En la segon part, "RTVE i RTVE a Catalunya", ens ocupem separadament de l'estructura de RTVE en el camp jurídic, econòmic, de personal, tecnològic i programació, i un criteri semblant hem aplicat a la RTVE a Catalunya. A títol d'annex incloem una glosa d'una enquesta realitzada sobre l'audiència de la programació catalana a RTVE.

La tercera part està consagrada als "Partits polítics i la televisió": la iniciem estudiant l'actitud dels partits polítics estatals respecte a la televisió estatal, per ocupar-nos després dels partits polítics que tenen el seu camp d'acció a Catalunya i llur posició enfront de la televisió catalana.

A continuació recollim dues iniciatives importants: d'una banda les conclusions del subàmbit de Televisió de l'Àmbit de Mitjans d'informació, del Congrés de Cultura Catalana, així com les del Congrés de Periodistes Catalans.

Per últim fem una anàlisi global de la Llei de l'Estatut de Ràdio i Televisió. Ens hem plantejat l'alternativa de situar-la després dels textos constitucionals, com una conseqüència de la Constitució, o en el lloc on l'hem inclosa. Si ho hem fet així és per tal que es pugui veure quin és el contingut d'aquesta llei en relació amb els diferents projectes i preses de posició dels partits polítics estatals i catalans.

La quarta i darrera part és, bàsicament, una proposta de model de televisió per la Catalunya sotònoma, elaborada per tot l'equip, que fou feta abans de la publicació dels Estatus d'Autonomia de Catalunya i de Ràdio i Televisió, i que després hem adaptat a aquestes lleis, per raons de coherència en els aspectes en els quals pogués existir una oposició clara.

Al final incloïm una breu bibliografia.

Tenim la convicció que amb l'elaboració d'aquest treball hem fet una aportació a aquest terreny tan poc estudiat al nostre país, i la nostra voluntat és de seguir aprofundint en aquest camp, puix la importància de la televisió ho mereix i ho exigeix.

NOTA FINAL

Aquest treball estava ja completament acabat el mes de setembre de 1979. Quan ens disposavem a preparar l'original per la seva edició, s'han publicat successivament l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, primer, i, després, la llei de l'Estatut de Ràdio i de Televisió.

Ambdós textos legals, ultra llur importància intrínseca, modificaven de forma essencial una part del nostre plantejament, així com alguns dels capítols, la qual cosa ens han obligat a escriure'ls novament de manera total o parcial, segons els casos, per tal d'adequar-los a la nova realitat. Tot i que no coincidim totalment amb llur contingut i en alguns supòsits la nostra òptica és crítica pel que es refereix a aquesta matèria, cal assenyalar, tanmateix, que el sol fet que existeixi el nostre d'Estatut d'Autonomia és un esdeveniment polític molt important. Igualment que hi hagi un Estatut de Ràdio i Televisió, en el qual s'accepti explícitament l'existència d'un tercer canal per a les comunitats autònomes que ho demanin, és un fet la repercussió posterior del qual encara no estem en mesura de poder valorar-lo avui suficientment bé.

No volem cloure aquesta introducció sense donar les gràcies al sociòleg Modest Reixach, director del Laboratori de Sociologia de l'ICESB, per l'ajuda, cooperació i mostres de comprensió i estímul que ens ha ofert tot al llarg del desenrotllament d'aquesta tasca.

MANUEL PARÉS i MAICAS
abril 1980

I P A R T

PERSPECTIVA GENERAL

I. PERFIL SOCIOLOGIC DE CATALUNYA RESPECTE A LA TELEVISIÓ

per Manuel Parés i Guàrdias
amb la col.laboració de Joaquim Guzman i
Carme Martínez

1. PLANTEJAMENT

En estudiar la problemàtica de la televisió a Catalunya, una de les facetes que al nostre entendre han de merèixer una atenció més especial és la de la seva audiència potencial. En efecte, la televisió és el mitjà de comunicació de massa més caracteritzat, en el cas de Catalunya pot arribar a la població de tot el Principat, la qual cosa vol dir que és essencial tractar els principals paràmetres que la defineixen i la configuren.

Per a nosaltres, la rellevància de la dimensió sociològica és determinant, i aquesta és la raó per la qual li dediquem un capítol en aquest treball. En funció del pla que hem establert, aquest capítol ha d'ésser forçosament breu, raó per la qual només assenyalem els paràmetres sociològics que ens semblen fonamentals en aquest context, essent per tant conscients que el perfil que oferim és global i està concebut en funció d'aquells aspectes que considerem més destacats de la població catalana considerada com a audiència televisiva potencial.

Catalunya, nació dins l'Estat espanyol, té un legítim dret a comptar amb la seva pròpia televisió, atesos els elements històrics, culturals, lingüístics, antropològics, de psicologia social, econòmics, etc., que li han donat la seva configuració actual, i dels quals n'ha d'ésser un fidel reflex i testimoni.

Aquest capítol es fonamenta en fonts estadístiques de diferent tipus, unes originàries d'organismes de Madrid i altres, d'origen català. En uns casos tenen una base provincial i en altres es fonamenten en la divisió comarcal. Sempre que hem pogut hem treballat amb les dades més recents. Quan a les dades comarcals, hem emprat les que figuren en el Butlletí num. 2-3 del Centre d'Estudis Urbanístics, Municipals i Territorials (CEUMT), elaborades per Joan Alemany i Ignasi Grases, de les quals hem extrapolat i sistematitzat aquelles que ens interessaven per a les

finalitats d'aquest estudi.

Pel que hem dit abans, ens hem vist obligats a fer una selecció dels paràmetres més bàsics, i així comencem per referir-nos a la geografia física i a la població per analitzar tot seguit l'edat i ens referim també al nombre de famílies, població activa en general, etc.

A continuació plantegem la problemàtica de la població catalana autòctona i la immigrada. Ens ocupem de l'estructuració urbana en funció de la grandària dels nostres municipis. També al·ludim a l'equipament, per exemple a la possessió d'aparells de televisió, ràdio, cotxe, frigorífic, etc.

Ens hauria agradat haver inclòs dades referides a l'educació, a l'hàbitat en general, a la població activa i els seus distints elements integrants (principalment si treballa en l'agricultura, la indústria o els serveis) així com la segmentació segons la condició socioeconòmica, i l'ocupació professional, la distribució de la renda, ingressos per càpita, inversions públiques a Catalunya, dipòsits bancaris i de les caixes d'estalvi, etc. en uns casos a nivell provincial i en altres comarcal. Ens hem vist forçats a bandejar-los, car hauria requerit tractar-les amb una certa extensió, amb el resultat de donar un abast excessiu a aquest capítol.

Tampoc no al·ludim a les dades referides a la segmentació social en funció del sexe perquè el percentatge de població masculina és quasi idèntic al de la població femenina. Això significa que no és un element amb un pes específic determinant i a més guarda una relació molt estreta amb les mateixes dades a nivell espanyol.

II. LA POBLACIÓ

Considerem fonamental oferir unes dades que ens permetin veure quina és la població actual que viu a Catalunya, en base de les dades de tipus provincial i comarcal a les quals hem tingut accés, tenint en compte que unes es refereixen a 1978, mentre que les altres corresponen a 1975, respectivament.

En tot cas, en el quadre num. 1, a més d'indicar els

kilòmetres quadrats de cadascuna de les províncies catalanes, donem un quadre comparatiu entre la població catalana segons el cens estatal de 1970 i les dades més recents que apareixen en la publicació de la Generalitat, Estadística i Societat, referides a 1978.

Quadre nº 1

Província	kms2	Població 1970	Densitat 1970	Població 1978	Densitat 1978
Barcelona	7.733	3.929.194	508	4.724.070	598
Girona	5.886	414.397	70	467.749	79
Lleida	12.028	347.015	28	358.430	29
Tarragona	6.283	431.961	69	521.711	83
CATALUNYA	31.930	5.122.567	169	6.071.960	190
ESPANYA	504.750	33.823.918	67		

Fonts: Anuario Estadístico de España, 1979. Instituto Nacional de Estadística 1980, i Estadística i Societat, Generalitat de Catalunya, 1979.

Abans de fer una breu glossa d'aquest quadre, hem d'assenyalar que no hem pogut establir una comparació entre la població catalana i l'espanyola en funció de les dades de 1978, car el cens oficial segueix essent el de 1970. De tota manera, segons Lluís Recolons (capítol: Els habitants, en el llibre Catalunya: Home i territori, publicació de la Fundació Jaume Bofill, Editorial Blume, Barcelona, 1979, pàg. 15), la població de fet d'Espanya en 1975 era de 35.889.626 habitants i la de Catalunya era de 5.663.125 habitants, la qual cosa vol dir que la segona representava un 15,77% de la primera, mentre que aquest percentatge el 1970 era del 15,5%, és a dir l'evolució de la població a Catalunya i a Espanya és similar.

Cenyint-nos al quadre esmentat volem remarcar:

a) Per la seva extensió, Catalunya representa aproximadament el 7,5% del territori espanyol, el 14% aproximadament de la seva població i té una densitat mitjana superior a l'espanyola.

b) Segueix creixent la població de la província de Barcelona amb un ritme superior al de les altres províncies, augmentant encara més el desnivell existent i fent més gran el grau de concentració de la població en l'esmentada província, i principalment en la seva Àrea Metropolitana, problema molt preocupant, com

es veu palesament per la diferència existent entre la densitat de la província de Barcelona, la més poblada de Catalunya, si la comparem amb la de les altres.

Tingui's en compte que si la província de Barcelona representava en 1970 el 76% aproximadament de la població catalana, en 1978 aquest percentatge havia passat a un 78,5% aproximadament. Aquest fet és molt important per tot el que fa referència a la nostra televisió, pel risc de l'excés de barcelonització de la seva programació, quan aquesta cal que estigui al servei de tot Catalunya, com un element corrector de la desproporció de la localització geogràfica dels seus habitants, per tal de servir d'element integrador de la població catalana i de les seves comarques.

c) Un element preocupant és el fet que la província de Lleida, la més gran, sigui la que tingui menys població i on pràcticament no s'ha produït cap evolució entre 1970 i 1978 essent la seva densitat inferior a la mitjana d'Espanya, mentre que en les de Tarragona i, en menor grau, Girona, els increments són apreciables.

d) La província de Barcelona, lògicament, és la que concentra el percentatge més elevat de població immigrada, amb totes les conseqüències sociològiques, lingüístiques, culturals, d'industrialització, etc., que això comporta. L'excessiu pes de la ciutat de Barcelona i, per tant, de la seva Àrea, que compta amb ciutats com l'Hospitalet, Badalona, Santa Coloma de Gramanet, Sabadell i Terrassa, totes amb poblacions superiors als 100.000 habitants, l'excés de concentració de la indústria en aquesta província, etc., fan molt urgent i prioritària la tasca d'ordenació i de planificació del nostre territori, labor llarga i feixuga, però indefugible.

En el quadre nº 2 es donen unes dades a nivell comarcal que ens semblen d'un singular interès, de les quals es poden treure moltes conclusions; volem destacar-ne les següents:

a) El Barcelonès, la comarca amb menys extensió, 140,5 km², és la que té una població més elevada, que el 1975 era de 2.509.483 habitants, que corresponia al 43,9% de la població catalana total i que representava una densitat per quilòmetre quadrat realment inquietant: 15.764!.

b) Pel que fa al despoblament de les comarques, si remarquem només les que entre 1950-1975 han perdut més del 10% de

Font: CEUMT

Quadre nº 2
P o b l a c i ó

Comarca	km ²	1950	1960	1970	1975	% augment 1950-1975	% Total Catalunya	Densitat h/km ² (1975)
Alt Empordà	1.105,8	63.410	63.587	71.449	77.449	22,1	1,4	60,9
Alt Camp	547,3	28.973	27.726	29.896	31.167	7,5	0,5	56,9
Alt Penedès	466,2	44.301	45.571	54.716	59.437	34,2	1,0	114,5
Alt Urgell	1.447,6	22.002	20.844	19.850	18.788	-14,6	0,3	12,8
Anoia	919,6	41.168	48.903	66.178	72.862	77,0	1,3	86,3
Bages	1.178,1	102.846	127.716	137.299	148.256	44,2	2,6	106,2
Baix Camp	689,9	63.044	68.673	92.710	106.946	69,6	1,9	157,0
Baix Ebre	1.133,0	66.426	62.450	65.267	65.673	-1,1	1,2	63,2
Baix Empordà	579,6	52.103	58.893	71.198	77.093	48,0	1,4	91,2
Baix Llobregat	467,5	96.625	155.361	351.361	463.965	380,2	8,1	993,9
Baix Penedès	297,3	15.116	16.342	21.390	26.687	76,5	0,5	103,5
Barcelonès	140,5	1.446.170	1.840.118	2.319.871	2.509.483	73,5	43,9	15.764,0
Berguedà	1.159,9	41.933	47.953	45.843	43.205	3,0	0,8	37,4
Cerdanya	665,3	11.582	11.850	12.465	12.609	8,9	0,2	26,1
Conca de Barberà	715,2	22.348	20.131	18.824	18.283	-18,2	0,3	28,7
Garraf	226,5	33.230	41.579	56.238	64.425	93,9	1,1	262,7
Garrigues	888,0	28.110	26.661	24.355	23.327	-17,0	0,4	26,3
Garrótxa	693,5	40.342	41.098	44.001	44.546	10,4	0,8	55,2
Gironès	701,6	83.372	93.308	115.570	126.420	51,6	2,2	153,6
Maresme	332,6	104.163	125.650	190.945	231.112	121,9	4,0	579,1
Montsià	1.037,8	42.988	43.484	45.854	48.543	12,9	0,9	73,8
Noguera	1.892,8	47.743	48.325	47.961	45.952	-3,8	0,8	23,3
Osona	1.113,9	75.347	84.575	93.740	103.688	37,6	1,8	87,7
Pallars Jussà	1.945,7	25.088	26.429	20.800	19.055	-24,0	0,3	10,9
Pallars Sobirà	1.442,2	10.355	10.344	7.747	6.115	-40,8	0,1	5,2
Priorat	598,1	14.828	14.378	12.209	11.202	-25,1	0,2	22,0
Ribera	751,6	26.050	27.647	24.774	24.327	-6,6	0,4	29,5
Ripollès	853,1	32.701	34.468	33.851	33.217	1,6	0,6	35,8
Segarra	560,2	21.160	19.275	17.929	17.670	-16,5	0,3	24,3
Segrià	1.551,7	107.516	122.444	152.759	162.581	51,2	2,8	98,6
Selva	811,8	50.602	54.517	71.245	76.071	50,3	1,3	77,3
Solsonès	1.088,0	12.482	12.116	10.734	11.129	-10,8	0,2	11,5
Tarragonès	361,2	58.140	65.485	106.090	133.360	129,4	2,3	386,5
Terra Alta	1.144,2	18.525	16.141	14.767	13.983	-24,5	0,2	18,9
Urgell	716,7	38.276	36.900	36.289	35.306	-7,8	0,6	52,0
Vall d'Aran	713,9	6.555	6.525	5.055	5.170	-21,1	0,1	7,3
Vallès Occidental	525,4	174.221	274.372	458.883	555.318	218,7	9,7	893,6
Vallès Oriental	731,0	67.581	84.072	147.137	184.837	173,5	3,2	213,9

llur població tenim: Pallars Sobirà (40,8%), Priorat (25,1%), Terra Alta (24,5%), Pallars Jussà (24%), Vall d'Aran (21,2%), Conca de Barberà (18,2%), Les Garrigues (17%), Segarra (16,5%), Alt Urgell (14,6%), totes elles pertanyents a les actuals províncies de Lleida o de Tarragona.

En la relació entre extensió i població, observem la situació de baixíssima densitat que es dóna a les comarques més grans, com són l'Alt Urgell, la Noguera, el Pallars Jussà i el Pallars Sobirà, totes elles de la província de Lleida.

c) Respecte a les densitats, veiem que les comarques més properes al Barcelonès són les que tenen uns percentatges més elevats, junt amb el cas del Tarragonès, la qual cosa es deu a l'important procés d'industrialització que ha experimentat en els darrers anys. Consideracions semblants es poden fer respecte als increments de població.

d) Aquest quadre és absolutament eloqüent pel greu problema de desequilibris existent a Catalunya, el qual es converteix en una de les seves qüestions estructurals bàsiques, amb repercussions en tots els camps. Tot i que aquest no és el nostre objectiu, volem assenyalar que aquesta realitat de l'estructura demogràfica, que alhora correspon a la industrialització i, en certa manera, a la distribució de la renda, planteja una problemàtica molt complexa a l'hora d'enfocar la posta en marxa i el contingut d'una televisió catalana que vulgui respondre a les necessitats comunicatives dels seus habitants, amb un criteri d'accés de tothom al medi, perquè aquests desequilibris, quasi indefectiblement, es reflectiran en la seva realitat.

III. L'EDAT

En el quadre nº 3 es reflecteix la segmentació de la població catalana en funció del grup d'edats, i pot comprovar-se que, segons el cens de 1970, fins als 44 anys representava un 68,3%, el qual és un percentatge considerable, i que expressa que la nostra població és més aviat jove. Tinguem en compte que el segment superior als 65 anys és només del 10,1%.

Quadre nº 3

Edats (1970) - Total Catalunya

0-19 anys	20-44 anys	45-64 anys	+ 65 anys
1.672.594	1.820.593	1.098.129	516.217
32,7%	35,6%	21,5%	10,1%

Fonts: Anuario Estadístico de España, 1975, elaboració del CEUMT.

No hi ha dubte que si la televisió ha de tenir en compte la seva audiència i els seus distints paràmetres sociològics, aquest, referit a l'edat, ha de tenir una especial incidència per tal d'equilibrar el contingut dels programes.

IV. POBLACIÓ AUTÒCTONA I POBLACIÓ IMMIGRADA

En altres llocs hem afirmat la nostra convicció que un dels problemes fonamentals de la Catalunya actual, sens dubte el que ho és més, és el fet de comptar amb una població immigrada en un percentatge molt elevat si el comparem amb el que solen atènyer a Europa les migracions exteriors dins una comunitat política concreta.

Durant el franquisme, la immigració vers Catalunya de treballadors procedents del subproletariat agrícola, normalment amb llurs famílies, fou un dels trets més característics, amb la conseqüència natural d'originar un problema bàsic d'integració cultural i lingüística, agreujat pel fet que una bona part dels immigrants viuen en un hàbitat on el seu contacte amb els catalans sol ésser molt limitat, esporàdic i superficial, factors molt perturbadors per a promoure aquest indefugible procés d'integració.

Així, la simple lectura del quadre nº 4, ens palesa la gravetat d'aquest fet, tenint en compte alhora que el fet d'haver nascut a Catalunya, vol dir que jurídicament es té la condició de català, però si es tracta d'un ésser nascut en el si d'una família immigrada que no estigui encara en un procés d'integració, això voldrà dir que, realment, des d'una perspectiva antropològica, cultural, vivencial, etc. no se sent català. Aquest és un element difícil de quantificar però que, en tot cas, és important.

Entre les comarques amb menys immigració, cal esmentar el Baix Ebre, les Garrigues, la Garrotxa, el Pallars Sobirà, el Priorat, la Segarra, el Solsonès, la Terra Alta i l'Urgell, algunes de les quals alhora són les que pateixen una més acusada tendència de despoblament.

En canvi, les comarques més receptores d'immigrants són el Baix Llobregat (únicament el 46% han nascut a Catalunya), el Barcelonès (amb un 57% de població nascuda a Catalunya), el Vallès Occidental (el 53%), Garraf, Tarragonès i Vallès Orientals (totes elles amb el 60%). Aquestes comarques destaquen, en general, pel seu elevat índex d'industrialització, i una bona part constitueixen l'Àrea Metropolitana de Barcelona, que és el nucli geogràfic i humà amb un pes determinant en la vida de Catalunya, amb Barcelona com a nucli central i que alhora és on, quantitativament parlant, la llengua catalana està més condicionada per l'elevat percentatge de castellano-parlants.

Tingui's en compte que, segons exposen J. Cardelús, J.M. Oroval i Angels Pascual (La Población en Catalunya, Materiales, num. abril 1978, pàg. 81), en el període 1962-1975, la immigració a Catalunya procedent de la resta del país fou aquesta:

Barcelona	851.676
Girona	49.617
Lleida	23.377
Tarragona	<u>61.928</u>
	986.598

Ens trobem davant una xifra eloquent en el sentit que en aquest període fou superior el creixement de la població catalana en funció de la immigració que per l'augment vegetatiu. De tota manera, en els darrers anys aquesta tendència ha disminuït en bona mesura.

En el quadre nº 5 es veu que la immigració andalusa ocupa un lloc de primer ordre, amb un 17% aproximadament sobre el total de la població catalana, la qual cosa ha de tenir els seus efectes culturals, polítics, econòmics, etc. en l'emmollament de la Catalunya del futur, i en especial en les comarques en les quals aquesta immigració andalusa té uns percentatges més elevats, que hem de suposar que coincidiràn amb aquelles en les quals existeix un més alt nivell de recepció migratòria, per tant més poblades i més industrialitzades.

Quadre nº 4

Població nascuda a Catalunya (1970)

Comarca	nascuts a Catalunya	% sobre total de la comarca
Alt Empordà	53.839	75
Alt Camp	22.705	77
Alt Penedès	41.683	76
Alt Urgell	16.110	84
Anoia	46.016	70
Bages	96.986	70
Baix Camp	67.052	72
Baix Ebre	56.989	86
Baix Empordà	52.702	74
Baix Llobregat	161.536	46
Baix Penedès	15.191	70
Barcelonès	1.309.440	57
Berguedà	35.799	80
Cerdanya	9.077	72
Conca de Barberà	15.878	85
Garraf	33.590	60
Garrigues	23.307	94
Garrotxa	39.484	89
Gironès	89.871	79
Maresme	118.601	62
Montsià	38.809	84
Noguera	41.240	84
Osona	82.189	83
Pallars Jussà	17.240	81
Pallars Sobirà	6.936	85
Priorat	10.873	87
Ribera	20.567	85
Ripollès	26.774	80
Segarra	15.992	89
Segrià	110.049	73
Selva	53.563	75
Solsonès	9.637	89
Tarragonès	62.714	60
Terra Alta	14.448	93
Urgell	32.311	89
Vall d'Aran	3.576	71
Vallès Occidental	290.963	53
Vallès Oriental	87.777	60
CATALUNYA	5.106.261	62,31%

Font: Consorcio de Información Y Documentación de Catalunya. Datos básicos de las comarcas catalanas 1977; elaboració de CEUMT.

Quadre nº 5

Lloc de naixement dels habitants censats a Catalunya en 1970

Catalunya	3.181.559
Andalusia	840.206
Aragó	175.579
Astúries	12.626
Canàries	3.614
Castella la Nova	143.990
Castella la Vella	82.051
Euskadi	14.324
Extremadura	145.675
Galícia	77.777
Les Illes	9.778
Lleó	84.083
Múrcia	139.202
Navarra	13.977
País Valencià	109.789
Places africanes	12.889
Estranger	59.142
	<u>5.106.261</u>

Consortio de Información y Documentación de Catalunya. Explotaciones de la base de datos. Datos básicos de las comarcas catalanas. Variables demográficas. Censo 1970. Barcelona 1977, p.8-11.

Els mitjans d'informació han recollit darrerament diverses manifestacions de la preocupació que certs sectors andalusos vivint a Catalunya senten pel desenvolupament de les institucions catalanes, l'actitud adoptada des d'Andalusia per determinar les formacions polítiques sobre el paper dels andalusos a Catalunya i la possible incidència de Catalunya sobre el desenrotllament andalús, etc. El mateix fet que el P.S.A. hagi obtingut dos escons en el Parlament de Catalunya ho jutgem un fet significatiu, d'un abast que avui encara és prematur preveure.

Hem singularitzat la referència a Andalusia pel fet d'ésser la regió espanyola que, quantitativament, té una presència més elevada a Catalunya, i creiem que els andalusos han estat fins ara els més propicis a assumir el fet nacional català. Llevat d'esforços meritoris, encara no s'ha fet un estudi de conjunt sobre l'estructura social catalana que enfoqui amb tota seriositat una política definida que permeti donar als immigrants la possibilitat d'esdevenir catalans, no solament pel fet de viure-hi i de treba-

llar-hi, sinó d'assumir el fet cultural català, amb tota l'extensió que pugui tenir aquesta expressió.

Remarquem, també, la importància quantitativa dels immigrants que vénen d'Aragó, d'Extremadura, de Castella la Nova i de Múrcia, amb percentatges, però, més petits que l'andalús.

Es obvi que el fet migratori és determinant per una televisió catalana, no solament pel que fa a l'aspecte lingüístic, sinó molt més pel paper que pot i ha d'exercir com a element integrador bàsic per als immigrants en el que significa la cultura catalana el que vol dir el fet nacional català.

A més, cal tenir present, que una televisió catalana, lògicament, hauria de considerar en la seva programació el percentatge molt elevat de televidents que no han nascut a Catalunya, i que, per tant, pertanyen a d'altres horitzons culturals, en alguns aspectes força allunyats del nostre.

V. ALTRES PARÀMETRES DEMOGRÀFICS

En el quadre nº 6 incloem unes dades sobre el nombre de famílies, els matrimonis, els jubilats i la població activa (dins aquesta distingint entre la masculina i la femenina).

Quadre nº 6

Segments demogràfics significatius (milers d'habitants)

	nº famílies	casats	jubilats	població activa	masculina	femenina
Barcelona	1.038,7	1.863,1	273,8	1.526,1	1.136,2	389,9
Girona	110,3	204,9	35,4	165,2	126,5	38,7
Lleida	89,6	169,8	23,4	126,5	107,3	19,2
Tarragona	118,3	214,3	34,2	156,7	129,0	27,7
Catalunya	1.356,9 (15,7)	2.452,1 (15,7)	366,8 (17,4)	1.974,5 (16,9)	1.499,0 (15,9)	475,5 (20,4)
Espanya	8.754,8	15.646,4	2.106,9	11.872,5	9.543,9	2.328,6

INE. Anuario Estadístico de España, 1975. Madrid 1976.
AEP partint del Cens de Població d'Espanya del 31.12.70, t.II,
Características de la población. Madrid 1973.

En aquest estudi ens semblen paràmetres d'un major interès els del nombre de famílies i el de jubilats.

Pel que fa al nombre de famílies, si el relacionem amb les dades que donem en el quadre nº 8 sobre el nombre de televisors, podem tenir una idea de l'evolució de la possessió de televisors, tenint en compte que cada vegada és menor el nombre de llars que no compten almenys amb un aparell i que la major part de famílies que, a més, posseeixen una residència secundària, també acostumen a instal·lar-hi un televisor, que molt sovint és portàtil, mentre que a l'habitable principal sol ésser de mida gran i lentament es va passant del blanc i negre al color.

El nombre de famílies esmentat, considerat per províncies, establint una mitjana de 4/5 membres per família, pot donar una idea quantitativa aproximada de l'audiència i alhora del nombre real d'aparells existent.

Pel que fa als jubilats, cal subratllar que, en una proporció molt elevada, és un televident segur, que no acostuma a ésser molt exigent i que necessita la televisió com una finestra oberta al món exterior. Cal tenir-lo en consideració a l'hora de definir una programació, encara que percentualment el seu nombre sigui reduït. Hem de preveure, també que, amb l'allargament de la vida, aquest percentatge augmentarà lentament, però de manera continuada.

VI. ESTRUCTURA URBANA

En el quadre nº 7, l'estadística és plantejada a nivell comarcal tenint en compte, com a primer element, la població de la ciutat cap de la comarca, classificant, per l'altre costat, la població segons sigui instal·lada en municipis que tinguin més o menys de 10.000 habitants. En cada cas s'indica la xifra d'habitants i el percentatge corresponent.

En aquest quadre comprovem que les comarques de l'Alt Urgell, Cerdanya, Conca de Barberà, Garrigues, Pallars Jussà i Pallars Sobirà, Priorat, Ribera, Segarra, Solsonès, Terra Alta i Vall d'Aran, no tenen, cap d'elles, un municipi que atenyi la xifra de 10.000 habitants. La situació oposada és la del Barcelonès,

amb un 99,6% de població establerta en municipis de més de 10.000 habitants, en el Vallès Occidental el percentatge és del 92,6% i en el Baix Llobregat és del 90,2%. Hem al·ludit, naturalment, als casos extrems.

De les dades de l'esmentat quadre podem deduir, segons el cens de 1975, que la població catalana radicada en municipis de més de 10.000 habitants era de 4.520.908, és a dir, el 79,2%, essent la resta, és a dir, 1.188.349 amb un percentatge del 20,8% la que estava arrelada en municipis de menys de 10.000 habitants.

De totes aquestes xifres podem dir que a Catalunya, segons les comarques, podem distingir entre una Catalunya urbana i una Catalunya rural, tot i que aquesta afirmació permet una àmplia gamma de matisos, que van des de comarques enterament urbanes i d'altres fonamentalment rurals, a comarques en les quals coexisteixen ambdues característiques.

No posseïm elements de reflexió a l'abast sobre el diferent grau d'incidència que pugui tenir la televisió en els nuclis urbans i en els rurals, i en els primers hauríem de distingir entre les grans ciutats i les que no poden rebre aquest qualificatiu. Tenim la impressió que, tot i ésser gran en les aglomeracions urbanes, encara ho és més en els nuclis rurals, car so vint esdevé l'element d'oci essencial que ja és totalment integrat en la vida de les poblacions rurals.

VII. EQUIPAMENT

Aquest ens sembla un epígraf singularment interessant, ja que ens dóna un perfil sociològic del possible televident català, que permet comprovar quin és el seu nivell i la seva capacitat de consum i d'ús de béns d'aquesta natura.

El problema fonamental que es planteja en aquest terreny és el fet que les dades que es donen no són pròpiament dades estadístiques sinó que procedeixen d'una enquesta a nivell es tatal, que pretén ésser una mostra suficientment representativa, però que de fet el que aconsegueix es reflectir una tendència. Fins ara, dissortadament, les estadístiques sobre aquest tipus de bens no han assolit un grau de fiabilitat acceptable.

Font: CEUMT

Quadre nº 7
Estructura urbana

Comarca	Cap comarcal	hab. 1975	Població en municipis + 10.000 (hab.1975)	% total comarca	Població en municipis - 10.000 (Hab.1975)	% total comarca
Alt Empordà	Figueres	28.120	28.120	36,3	49.329	63,7
Alt Camp	Valls	16.726	16.726	53,7	14.441	46,3
Alt Penedès	Vilafranca	21.332	21.332	35,9	38.105	64,1
Alt Urgell	Seu d'Urgell	9.392	-	-	18.788	100,0
Anoia	Igualada	30.031	30.031	41,2	42.831	58,8
Bages	Manresa	66.027	66.027	44,5	82.229	55,5
Baix Camp	Reus	71.485	71.485	66,8	35.461	33,2
Baix Ebre	Tortosa	47.243	47.243	71,9	18.430	28,1
Baix Empordà	La Bisbal	7.229	39.328	51,0	37.765	49,0
Baix Llobregat	St. Feliu de Llob.	33.959	418.494	90,2	45.471	9,8
Baix Penedès	El Vendrell	10.571	10.571	39,6	16.116	60,4
Barcelonès	Barcelona	1.800.000	2.499.795	99,6	9.688	0,4
Berguedà	Berga	12.343	12.343	28,6	30.862	71,4
Cerdanya	Puigcerdà	6.035	-	-	12.609	100,0
Conca de Barberà	Montblanc	5.014	-	-	18.283	100,0
Garraf	Vil.l la Geltrú	41.441	52.555	81,6	11.870	18,4
Garrigues	Borges Blanques	5.026	-	-	23.327	100,0
Garrotxa	Olot	23.179	23.179	52,0	21.367	48,0
Gironès	Girona	75.109	86.244	68,2	40.176	31,8
Maresme	Mataró	92.143	162.416	70,3	68.696	29,7
Montsià	Amposta	13.521	13.521	27,9	35.022	72,1
Noguera	Balaguer	12.166	12.166	26,5	33.786	73,5
Osona	Vic	27.612	41.733	40,2	61.955	59,8
Pallars Jussà	Tremp	5.784	-	-	19.055	100,0
Pallars Sobirà	Sort	1.499	-	-	6.155	100,0
Priorat	Falset	2.644	-	-	11.202	100,0
Ribera	Mora d'Ebre	3.853	-	-	24.327	100,0
Ripollès	Ripoll	11.679	11.679	35,2	21.538	64,8
Segarra	Cervera	6.212	-	-	17.670	100,0
Segrià	Lleida	100.872	100.872	62,0	61.709	38,0
Selva	S.Coloma Farners	6.509	18.488	24,3	57.583	75,7
Solsonès	Solsona	6.010	-	-	11.129	100,0
Tarragonès	Tarragona	100.786	113.092	84,8	20.268	15,2
Terra Alta	Gandesa	2.784	-	-	13.983	100,0
Urgell	Tàrrrega	10.589	10.589	30,0	24.717	70,0
Vall d'Aran	Viella	2.246	-	-	5.170	100,0
Vallès Occidental	Sabadell	182.926	514.479	92,6	40.839	7,4
Vallès Oriental	Granollers	35.519	98.404	53,2	86.437	46,8

Quadre nº 8

Milers i percentatges de llars que posseïxen cadascun dels diferents béns en l'habitatge principal
Segmentació per nivell d'equipament

	frigorífic	rentadora no automàtica	rentadora automàtica	assecadora	renta vaixelles					
Barcelona	1.118,3	93,9	421,6	35,4	431,3	36,2	40,3	3,4	36,1	3,0
Girona	100,3	88,1	23,5	20,6	44,5	39,0	7,4	6,5	3,9	3,4
Lleida	81,3	82,6	31,7	32,2	27,0	27,4	1,9	1,9	2,0	2,0
Tarragona	109,2	87,1	48,8	38,9	26,8	21,4	5,1	4,1	3,1	2,5
Catalunya	1.409,1		525,6		529,6		54,7		45,1	
Espanya	6.877,7	73,7	2.984,1	31,9	2.612,1	27,9	588,4	6,3	242,7	2,6
% sobre Espanya	21,9%		17,6%		20,3%		9,3%		18,6%	

	aspirador	ràdio/transistor	televisor	tocadiscs				
	134,2	11,3	947,9	79,6	1.083,6	91,0	383,5	32,2
	10,3	9,0	91,7	80,4	97,8	85,8	28,3	24,9
	4,5	4,6	76,1	77,3	77,9	79,1	13,9	14,2
	9,4	7,5	98,5	78,5	101,6	81,1	24,6	19,6
	158,4		1.214,2		1.360,9		450,3	
	817,2	8,7	7.119,6	76,1	7.424,8	79,4	1.782,1	19,1
	19,3%		17,1%		18,3%		25,2%	

INE. Encuesta de equipamiento y nivel cultural de las familias. Abril 1975. Madrid 1976.
Anuario Español de la Publicidad, 1978.

En el quadre nº 8 les dades referides a la possessió de televisors ens semblen molt significatives i d'una gran importància per a tot plantejament d'una nova televisió catalana. La tendència és a l'increment del nombre de televisors, no solament en xifres totals, sinó en el fet que en una família existeixi més d'un televisor, i aquest fet no és justificat únicament per la circumstància de posseir una residència secundària. Barcelona ocupa una posició capdavantera en l'índex de possessió.

A més, amb la introducció de la televisió en color, ha començat el procés de substitució dels aparells en blanc i negre, per aparells de color, sense que això vulgui significar que tal substitució vulgui dir sempre que aquells siguin bandejats. En efecte, sovint, en moltes llars, a més de l'aparell en color se segueix conservant l'antic i vell en blanc i negre. Aquest fet reflecteix la importància del nostre parc d'aparells, encara que no posem dades quantitatives que ens determinin la seva xifra real.

El quadre anterior cal posar-lo en relació amb el quadre nº 9, que, a nivell provincial, ens dona els percentatges respectius de possessió d'aparells de televisió respecte al conjunt d'Espanya, així com els llocs que ocupen les províncies catalanes, destacant la de Barcelona, que assumeix el primer lloc.

Quadre nº 9

Concentració de televisors

<u>Nº ordre per quota</u>	<u>Quota de mercat</u>
1 - Barcelona	15,04
23 - Tarragona	1,36
25 - Girona	1,31
31 - Lleida	1,04

Anuario Español de la Publicidad, 1978

Aquestes mateixes dades en el quadre nº 10 es presenten comparativament amb els percentatges de possessió de cotxes, frigorífics, rentadores i rentavaixelles. També es fa una comparació percentual amb Madrid.

Quadre nº 10

Quotes dels béns de consum duraders

	cotxe	frigorífic	rentadora	renta vaixelles	televisors
Barcelona	14,65	16,23	16,52	14,85	15,04
Girona	1,49	1,46	1,70	1,61	1,31
Lleida	0,97	1,18	1,03	0,82	1,04
Tarragona	1,38	1,58	1,03	1,27	1,36
Catalunya	18,49	20,45	20,28	18,55	18,75
Madrid	14,19	15,71	20,69	28,12	15,01

Anuario Español de la Publicidad, 1978.

En el quadre nº 11 establím la segmentació de les llars en funció del nombre de llibres, i resulta molt preocupant les que s'indiquen pel que fa al percentatge de famílies que tenen menys de 10 llibres o entre 10 i 15 llibres, la qual cosa dóna idea, quantitativament parlant, del nivell cultural de la població. El percentatge de posseïdors de més de 500 llibres és excessivament petit, ja que tota persona mínimament culta és lògic que posseeixi una biblioteca amb 500 llibres.

Quadre nº 11

Segmentació de les llars segons nombre de llibres posseïts (en %)

	- 10	10-50	51-100	101-500	+ 500
Barcelona	48,0	32,0	9,4	7,8	2,7
Girona	43,4	35,8	12,1	7,4	1,3
Lleida	54,4	29,5	8,7	5,6	1,8
Tarragona	53,9	29,2	9,4	5,7	1,8
Madrid	31,9	34,8	14,5	14,1	4,7
Espanya	52,6	29,8	8,9	6,8	1,9

INE. Encuesta de equipamientos y nivel cultural de las familias, abril 1975. Madrid 1976 (Anuario Español de la Publicidad)

II. 1. ORÍGENS DE LA TELEVISIÓ A ESPANYA

Josep Me Bagel

1.1. La prehistòria de la televisió a l'Estat Espanyol, és a dir, el període que precedeix la inauguració oficial de Televisió Espanyola, el 1956, es podria resumir en una relació de dades exposades cronològicament. A l'exposició internacional de València del 1921 s'efectuen les primeres emissions radiofòniques i dos anys més tard s'inaugura "Radio Ibérica", a Madrid, al mateix temps que el govern de la monarquia promulga el primer text legal sobre el nou mitjà de difusió, que és considerat com a "servei públic monopoli de l'Estat, que podrà ésser explotat directament per l'Administració pública o bé per concessionaris particulars".

El desenrotllament de la ràdio coincideix amb les primeres experiències sobre la televisió que porten a cap John L. Baird a Anglaterra i David Zwrykin als Estats Units. L'eco d'aquestes investigacions al nostre país és molt difós, per bé que l'any 1934 el professor Joaquin Sánchez Cordovés, director tècnic d'EAJ-1 Radio Barcelona, realitzà alguns proves seguint els plantejaments tècnics de J.L. Baird. Se sap que aquest any (1934) es portà a cap una experiència pública a la Sala Werner de la nostra ciutat, concretament a la sala de concerts de càmera que hi havia a la rebotiga, però manca informació sobre aquestes experiències.

El 15 d'abril de 1931 es crea el ministeri de Comunicacions. El govern republicà demostra un gran interès per les telecomunicacions i n'és una mostra palpable la "Llei de radiodifusió" promulgada el 24 de juny de 1934. Donada la situació política en què es vivia, aquesta llei no s'arribà a aplicar en tota la seva integritat. Durant aquest mateix any es produí un fet molt significatiu: el govern traspassà els serveis de radiodifusió de Catalunya a la Generalitat.

Durant la guerra civil, la radiodifusió juga un paper molt important com a mitjà de comunicació. A la zona anomenada "nacional" aquest mitjà depèn inicialment de la subsecretaria de Premsa i Propaganda del ministeri de la Governació. L'"Anuario de la RTV Española" (1969) escriu: "Ello permite enfrentar a la anarquía de la zona contraria la sistemática y eficacia de un arma (la radio) tan efectiva como las divisiones y los cuer-

pos de ejército".

En el context de la guerra civil, també s'efectuen a la zona nacional i, concretament, a Burgos, les primeres experiències del sistema de fonovisió que posaren a punt els científics alemanys. Es tracta d'un sistema telefònic, amb televisió incorporada, que l'administració alemanya de Correus oferia amb gest de "bona voluntat" al general Franco i així aquest es pogué posar en comunicació amb el comandant Martínez Maza, que es trobava a centenars de metres. La prova tingué lloc a l'acabament de la guerra -el 25 de novembre de 1938-. D'aquest sistema no se'n tenen més referències pel que fa a la utilització.

1.2. El 19 de gener de 1939 s'inaugura la "Red de Emisoras de Radio Nacional de España" i el 1942 es crea la "Red Española de Radiodifusión". Durant aquesta època la radiodifusió queda adscrita al ministeri de la Governació, però el 1945 es constitueix la "Dirección General de Radiodifusión" que s'integra a la Secretaría d'"Educación Popular" del ministeri d'Educación Nacional, presidit per Alfonso Guijarro. És innecessari afegir que la ràdio espanyola -tant l'estatal com la privada, que segueix funcionant- és sotmesa a un estricte control de censura, igual que la premsa escrita i que, en general, tots els mitjans de comunicació.

El 10 de juny de 1948 i amb motiu de la XVI Fira Internacional de Mostres de Barcelona, la firma holandesa "Philips" instal·la al seu "stand" un servei de televisió en circuit tancat, que es convertí en una de les principals atraccions d'aquella edició de la Fira. Es pot considerar que fou la primera demostració oficial de televisió al nostre país. Actuaren diàriament al "stand" diversos artistes presentats pels locutors de Radio Barcelona Enriqueta Teixidó i Enric Fernández. Per a aquestes transmissions fou utilitzat un sistema de 567 línies i 25 imatges/segon.

Aquesta mateixa emissora, potenciada, és traslladada a Madrid. El dia 8 d'agost del mateix any es retransmet una corrida de toros des de la Plaça de Vista Alegre a diversos televisors situats en el "Círculo de Bellas Artes". La forta calor inútilitzava els aparells i l'experiència constitueix un fracàs que obliga els organitzadors a retornar l'import de les entrades que havien

cobrat als assistents al Círculo. L'emissora, això no obstant, es quedaria definitivament a Madrid.

Onze dies més tard es porta a cap una nova experiència, aquesta vegada amb la retransmissió d'un partit de basquetbol, i a partir de llavors els assaigs van adquirint un caràcter regular. L'any 1952 el govern crea el ministeri d'Informació i Turisme, i la Radiodifusió, a través de la seva Direcció General, passa a dependre d'aquest ministeri. Es reconeix la vigència de la llei del 1934 en tot allò que no afecta l'anomenat "Nuevo Estado". N'és director general en aquesta època Jesús Suevos Fernández, que, més tard, seria un dels més assidus comentaristes polítics de Televisió Espanyola.

El 1952, la Direcció General adquireix un xalet a l'"Avenida de la Habana" 77, i s'hi instal·la el primer centre emissor de Televisió Espanyola. Mentrestant apareixen al mercat els primers receptors de televisió. Es crea una primera infraestructura organitzativa i tècnica amb José Luis Colina com a director de programes i Joaquín Sánchez Cordovés com a responsable tècnic. Entre els locutors i presentadors figuren David Cubedo, Jesús Álvarez i Laura Valenzuela, cognoms que han cobert, i que cobreixen, tota una època de televisió al nostre país.

Aquest període de proves i d'assaigs acaba el 19 d'octubre de 1956 amb la inauguració oficial de Televisió Espanyola. Es compta amb una sola emissora de 1,5 kilowatts -ampliats a 15 per a imatge i 750 watts en so- la qual cosa significa que únicament Madrid i alguns pobles de la província poden captar les emissions dintre d'un radi de 70 quilòmetres aproximadament. Funcionen no més de 400 receptors i les emissions tenen caràcter diari de 9,30 a mitjanit. En el discurs d'inauguració, el ministre del ram Gabriel Arias Salgado fa referència a la data d'inauguració que coincideix amb l'aniversari de Falange Española. El programa inaugural comprèn una missa oficiada en el plató de Televisió Espanyola per monsenyor Bulart; discursos de José Ramón Alonso, director de programes, Jesús Suevos, director general encara de radiodifusió i el ministre ja esmentat. A continuació actuen diverses cantants -com és ara la que és anomenada "veu blava" de la ràdio, Monna Bell- i es projecten documentals, el No-Do de la setmana, etc. Ha nascut la Televisió Espanyola.

1.3. La inauguració de Televisió Espanyola té lloc en una època en què encara impera al nostre país l'autarquia, però que ja es comença a sortir d'una situació d'aïllament internacional arran dels primers pactes militars amb els Estats Units (instal·lació de bases). Les esperances que les instàncies democràtiques havien dipositat en el desenllaç de la segona guerra mundial, favorable als aliats, s'havien fos amb l'espetec de la "guerra freda" entre els Estats Units i la U.R.S.S. i els conflictes bèl·lics, com la guerra de Corea. El règim franquista, com a conseqüència, semblava consolidar-se, però al mateix temps necessitava una obertura cap a l'exterior. Sigui com sigui, 1956 fou un any especialment tens a nivell internacional ja que tingué lloc la invasió d'Hongria per part de les tropes soviètiques, el conflicte de Suez i les eleccions a U.S.A. amb la reelecció d'Eisenhower, cosa que permetia reafirmar els seus compromisos amb el govern espanyol de Franco.

En el pla de la televisió, a Europa ja funcionava la xarxa d'Eurovisió que integrava les emissores de televisió dels països occidentals, dotats tots ells de sistemes de gestió democràtica dintre d'un règim de monopoli de l'Estat. L'Eurovisió formava part, en certa manera, de la idea europeïsta que vivia una època d'expansió arran de la creació del Mercat Comú Europeu. La instauració d'Eurovisió havia generat també la creació de la Intervisió, una xarxa semblant en les estructures i que agrupava els països de l'àrea socialista i integrats en el Pacte de Varsòvia.

En aquesta situació de creixement econòmic europeu i de creus tensions internacionals s'ençegava la Televisió Espanyola, l'objectiu de la qual -reconegut pel senyor Sánchez Cordovés en un col·loqui públic- consistia primordialment en la connexió amb l'emissora del Vaticà a través de la xarxa d'Eurovisió. La dada anecdòtica adquireix un profund significat si tenim en compte que el Vaticà no posseïa, no posseïx encara, una emissora de televisió. En aquella mateixa xerrada es tranquil·litzà l'opinió pública assenyalant que si la xarxa d'Eurovisió transmetia les seves imatges a d'altres països a través d'Espanya, els tècnics de Televisió Espanyola serien escollits entre els d'una formació moral i religiosa més sòlida, tot assegurant que mai no podrien ésser captades pels usuaris espanyols.

1.4. De què es compon la programació subministrada als espectadors de Televisió Espanyola? Durant els primers mesos es projecten nombrosos documentals -cedits, en molts casos, per l'Ambaixada nord-americana- i en directe es fan programes de varietats i adaptacions teatrals. Compta amb quatre realitzadors fixos, que han sotit de l'Escola Oficial de Cinematografia i aviat s'hi han incorporat directors teatrals com Juan Guerrero Zamora i Gustavo Pérez Puig. També compta amb una unitat mòbil, però només és utilitzada esporàdicament. El 1957 s'emeten quatre hores diàries de programes a les quals cal afegir dos espais infantils de dues hores les tardes del dijous i del diumenge.

El 1957 es crea el "Telediari" que executen Angel Marrero, José de las Casas, Xavier Alonso, Francisco Velázquez, Manuel Díaz i Jesús Alvarez. La falta de cobertura del mitjà no és obstacle que des dels seus orígens aquest programa sigui controlat severament i que durant el transcurs apareguin els anomenats "bustos parlants", és a dir, comentaristes de política nacional o internacional adscrits al règim franquista a nivell de càrrecs rellevants, com Jesús Suevos, Roberto Reyes, etc.

El primer de gener de 1958, segons dades oficials, funcionen 30.000 aparells receptors i les inversions oficials s'eleven a 61 milions de pessetes. Cal assenyalar que, en aquesta època, ja s'admet la publicitat de marques comercials a Televisió Espanyola, publicitat que és efectuada directament davant les cambres pels mateixos presentadors i locutors. També s'accepta la fórmula dels programes patrocinats i, en un primer sondeig d'opinions, realitzat la primavera de 1958, és l'espai "L'Hora Philips", patrocinat per aquesta firma, el que obté un índex d'acceptació del 9,9 sobre 10, seguit, a una bona distància, pels informatius "Edición especial", "Telediario" i "Telecrónica".

Es comença a sentir la necessitat d'estendre l'àrea de recepció dels programes. El 7 de desembre de 1959 és autoritzada la compra de noves unitats mòbils i al mateix temps l'adquisició de set emissores repetidores que formaran l'"enllaç hertzià" amb Barcelona, Saragossa servint com a punt intermedi. D'altra banda, la creació d'aquest enllaç permetrà en un breu termini la connexió amb la xarxa d'Eurovisió a través la frontera francesa. El desenvolupament tecnològic és el factor més important en aquest període en què José M. Revuelta és el director general.

El 10 d'octubre de 1958, i coincidint amb les festes del Pilar, arriben les primeres imatges des de Saragossa i Madrid, i viceversa, com a culminació de la primera part de l'enllaç. Al mateix temps, finalitzen les obres de construcció de l'emissora de Navacerrada que irradien les imatges de Televisió Espanyola a ambdues Castelles, Extremadura, Cantabria, etc. Es calcula que en aquesta època funcionen uns 50.000 receptors. El febrer de 1959 arriba finalment, a Barcelona la Televisió Espanyola i es commemora adequadament el fet amb la retransmissió en directe del partit de futbol Real Madrid-Barcelona des de l'estadi de Chamartín.

1.5. Paral·lelament a la construcció de la xarxa d'enllaços, s'ha acomodat l'antic hotel de Miramar, de Montjuïc, convertint-lo en estudi de televisió. D'aquesta manera es crea el centre emissor de Barcelona. El 21 de desembre de 1959, Televisió Espanyola transmet per primera vegada a la xarxa d'Eurovisió. Es tracta d'un reportatge en "kinescopi" de la visita a Espanya del president nord-americà Eisenhower. Uns 50 milions d'espectadors europeus contemplen així la històrica abraçada dels dos governants que, d'alguna manera, segella definitivament els acords militars i acadèmics d'ambdós països i marca el final de l'etapa autàrquica del règim franquista.

El 2 de març de 1960 i després d'accelerar-se els enllaços amb Eurovisió, es transmet el partit de futbol Real Madrid-Niça per a la xarxa europea. El maig del mateix any, la televisió arriba a les Illes Balears i el setembre, a través de Sollube, la Televisió Espanyola entra a Bilbao. El desembre de 1960, un altre esdeveniment històric: primera connexió oficial amb Eurovisió per tal de retransmetre el casament de Balduí i Fabiola que té una gran audiència davant els televisors. Aquest és un dels primers impactes de la televisió a nivell popular tot i que només funcionen 175.000 receptors (en la mateixa data n'hi ha dos milions a Itàlia i 1.900.000 a França).

En els quadres directius de l'emissora, Victoriano Fernández Asís és Cap de Programes i Enrique de las Casas és nomenat per al mateix càrrec a la nova emissora de Barcelona, que comença a transmetre programes el mes de juny de 1959. A nivell de programació s'entra així en una etapa de competència i rivalitat entre Madrid i Barcelona.

1.6. Aquesta rivalitat cristal·litza principalment en els programes de varietats i en els concursos, en els quals l'aportació de Televisió Espanyola a Barcelona és considerable. En el sector dels musicals -i junt al festival de la Cançó Mediterrània, que comença a celebrar-se el setembre de 1959-, es registra la incorporació d'Artur Kaps, realitzador, i Franz Joham, presentador, que havien assolit una notable popularitat en la revista musical amb llurs espectacles a partir dels anys quaranta: "Amigos del martes" que entra per primera vegada en la programació el 10 d'octubre de 1961, s'oposa a "Gran Parada", espectacle per a la nit del dissabte, que es feia a Madrid.

En el sector dels concursos, alguns professionals de la Televisió Espanyola de Barcelona adquireixen els drets o bé copien diversos programes de la televisió nord-americana, com és ara "Esta es su vida" ("That's your life") o, prèviament, "Adivinen su vida" ("What's my line?") i "X-0 da dinero" ("Tic tac dough") que segueixen amb fidelitat les pautes originals. Aquests programes, però, trenquen els models que hi havia hagut fins llavors dels quals no era absent una certa línia ideològica molt concreta. Programes seriatos com "Las checas de Madrid", de l'escriptor Tomás Borrás, mantenien viva la idea de l'anticomunisme militant i una visió parcial de la guerra civil.

De totes maneres, probablement seria excessiu parlar d'una "campanya ideològica" a través de la televisió. En aquesta època el nombre d'espectadors continuava essent molt baix i la "ideologització" es feia a través d'altres mitjans de difusió més populars com, per exemple, la ràdio, on l'obligatorietat de la retransmissió dels Diarios Hablados de Radio Nacional de España és ratificat pel Ministeri d'Informació i Turisme el 14 de gener de 1960, ordre que apareix al B.O.E. del 2 de febrer d'aquell mateix any.

Encara que és difícil de classificar "ideològicament" la Televisió Espanyola en aquests períodes, es pot dir que, si bé la seva submissió a les instàncies governamentals és completa, també és cert que aquesta pressió és exercida més aviat a nivell de previsió (= censura) que a nivell de formació o de militància. La incidència de les firmes comercials i publicitàries, en patrocinar els programes a compte seu, introdueix un element singular en el context de gestió i administració de Televisió Espanyola. Aquesta publicitat era administrada inicialment a través d'un

"Patronat de Televisió" creat pel Ministeri d'Informació i Turisme per ordre apareguda al B.O.E. del 25 d'abril de 1958 i, més tard, mitjançant una "Junta de Publicitat de TVE", creada per ordre del Ministeri, apareguda al B.O.E. el 8 d'abril de 1961. A les xifres percebudes per conceptes de publicitat de "spots" i de programes patrocinats, s'afegien les corresponents per l'impost de luxe sobre tinença d'aparells receptors.

1.7. Aquesta situació es prolonga fins a l'any 1962 quan el país viu una de les convulsions polítiques del règim. L'èxit inicial dels plans de desenrotllament i la necessitat d'integrar-se a Europa, tant econòmicament com políticament, obliguen a una remodelació del govern: les carteres ministerials més importants en el camp econòmic passen a representants de la "tecnocràcia", que pretén aixecar el nivell de vida dels espanyols sense modificar sensiblement les estructures polítiques existents.

El principal artífex d'aquesta nova línia és el senyor López-Rodo, de l'"Opus Dei", el qual afirmarà que només a partir d'una renda anual de mil dòlars per càpita es pot parlar de la necessitat d'una democratització de les institucions ante posant així la consecució d'un nivell de vida més alt a la reaparició de la vida política del país.

El nomenament del senyor Manuel Fraga Iribarne com a ministre d'Informació i Turisme constitueix un fet cabdal en l'evolució dels mitjans de comunicació del nostre país. Si en el sector de la premsa la seva aportació més substancial és la Llei de Premsa -que només sortirà l'any 1966-, en el camp de la televisió la seva influència és considerable i potser adquirirà característiques més immediates. Es pot dir que des del 12 de juliol de 1962, Televisió Espanyola entre en una nova etapa marcada per la personalitat del ministre més que no pas per la dels directors generals que passaren per Televisió Espanyola. L'anècdota dels seus passeigs dominicals per Prado de Rey acompanyat dels seus fills, per tal de comprovar si els empleats ocupaven els seus llocs de treball, o les visites inesperades en el curs dels dies laborables, indiquen, tant més que la simple anècdota, el seu especial interès per la televisió.

L'any 1962 Televisió Espanyola comptava amb un sol canal que gairebé no cobria el 65% del territori nacional, set

emissores, dos centres de producció, (l'un a Madrid i l'altre a Barcelona), una sola instal·lació de videotape "Ampex" (a Madrid), 5 telecines i 5 estudis (2 al P. de la Habana, i a "Sevilla Films", a Madrid, i 1 a Miramar). En aquesta mateixa època hi havia en total tres unitats mòbils, Televisió Espanyola arrencava d'una infraestructura mínima.

2. 1962-1969. ETAPA DE DESENROTLLAMENT DE TELEVISIÓ ESPANYOLA

2.1. La renovació de l'equip ministerial porta com a primera conseqüència el nomenament d'un nou director general de RTVE, el senyor Roque Pro Alonso el nomenament del qual apareix al B.O.E. del 23 de juliol de 1962. A les seves ordres resten un total de 408 empleats (ja n'hi havia 342 al 1960). Indiquem a títol anecdòtic que aquell mateix dia es posava en òrbita el primer satèl·lit "Telstar" i així s'inaugurava l'etapa de la televisió planetària que prendria un gran increment.

La temporada 1962-63 es caracteritzà per l'increment de l'emissió de telefilms importats dels Estats Units. L'èxit d'aquests serials justificà el lloc preponderant que anaven prenent en la programació espais com els ara "Ferry Mason", "Bonanza" o "Hong Kong". En l'ordre de la producció interna s'intensificà la rivalitat entre Madrid i Barcelona en els programes de varietats i es registrà una primera temptativa de programa "feminista" titulat "Cuarto de estar" on, cada setmana, era entrevistada una dona més o menys coneguda en els camps de la ciència o de l'art, reservats a l'home tradicionalment. Els guionistes -entre ells Pilar Miró- es veieren obligats molt aviat a abandonar el programa, el qual modificà radicalment el contingut.

Les tensions entre uns desigs de liberalització i la resistència més o menys cautelosa a aquests propòsits trobà un terreny de compromís en els famosos "rombes" que determinaven la qualificació moral dels programes. El primer de maig de 1963 aparegueren per primera vegada uns rombes que encara continuen, i amb molt semblants criteris morals, al cap de quinze anys, tot i que ja han estat abandonats a la major part dels països europeus.

La temporada 1963-64 s'inicia amb un fet d'un gran ressó.

La cançó catalana "Se'n va anar", cantada per Raimon i Salomé, guanya el festival de la Cançó Mediterrània el mes de setembre. La votació s'efectuà pel més democràtic dels sistemes, el vot popular dels assistents al Palau de Deports, i causà una gran commoció fins al punt que se "suggereix" que per a les properes edicions votin per sorteig un determinat percentatge d'espectadors o que s'apliquin d'altres sistemes. La victòria de Raimon en la cançó "Paz" que preludeia la campanya publicitària del règim dels "25 anys de pau" adquireix veritables connotacions polítiques que la premsa de l'època, tot i sotmesa a la censura prèvia, tracta de subratllar en la mesura de les seves possibilitats.

2.2. L'any 1963 també és posa en marxa la construcció d'uns nous estudis de Televisió Espanyola a Madrid, concretament a Prado del Rey, adscrit al terme municipal de Pozuelo de Alarcón, on hi hauria nou estudis, un sistema d'il·luminació ultramodern, la centralització dels sistemes administratius i instal·lacions tècniques, etc. i una sola porta d'entrada o accés. Amb aquesta idea suggerida pel mateix director general es pretén de controlar al màxim l'ingrés a les esmentades instal·lacions per molt que això crearia, des del primer dia, nombrosos problemes i inconvenients.

Aquesta temporada 1963-64 marca, en realitat, el desinterès dels projectes d'expansió de Televisió Espanyola que coincideix amb la posta en marxa del I Pla de Desenvolupament. El 13 de febrer de 1964 apareix al B.O.E. una ordre ministerial per la qual una nova ordenació publicitària de Televisió Espanyola implica la desaparició dels programes patrocinats i la creació d'una "Junta" composta per 19 persones, 12 del Ple i 7 de la Comissió. El Pla es reunirà mensualment i la Comissió, amb caràcter setmanal i les seves funcions consisteixen en "l'aprovació del pla general de programació en relació amb la seva explotació publicitària, els pressupostos anuals, les tarifes de publicitat i les seves modificacions, els contractes publicitaris i els assumptes relacionats amb la producció de programes en relació amb el seu aspecte econòmic."

La televisió comença a assolir un grau molt alt de desenvolupament i augmenta el nombre de receptors en funciona-

ment. Programes de televisió com "Los intocables" o "Fernández: punto y coma", d'Adolf Marsillach, creen ja polèmiques o interès a nivell de l'opinió pública. El 10 de febrer de 1964 s'inaugura l'emissora de televisió a Canàries, que serà un dels darrers actes presidits per Roque Pro Alonso. Aquest mateix any es produeixen ascensos i incorporacions molt significatives per al curs de la història de la televisió al nostre país i, de fet, s'aferma un engranatge que, àdhuc en el moment actual, segueix vigent parcialment. Els "nuevos cachorros" del règim inicien llur escalada a la Televisió Espanyola.

2.3. El mes de febrer de 1964 és novament subdirector general de televisió el senyor Luis Ezcurra, que havia estat delegat de Televisió Espanyola a Barcelona el 1963 i anteriorment director de Radio Nacional. Aquest càrrec, autèntic "núm. 2" dins l'organigrama de Televisió Espanyola, continua ostentant-lo actualment, si bé amb distintes nominacions. En aquest sentit es podria dir que el senyor Ezcurra ha representat la continuïtat a nivell professional i de gestió durant quinze anys i ostenta també càrrecs importants en les xarxes europees i hispanoamericanes. El senyor Ezcurra, doctor en Dret, amb una tesi sobre la història de la radiodifusió espanyola fins el 1936, fou un dels impulsors de les "Semanas Internacionales de Estudios de TV", que es desenrotllaren a partir de l'any 1966 amb intervenció de sociòlegs de la comunicació de diversos països. Ha presidit també l'Organització de Televisió Iberoamericana (O.T.I.) i ha ocupat càrrecs de relleu en l'organització de la xarxa d'Eurovisió, col·laborant sovint en publicacions especialitzades, com és ara el "Boletín de la UER". Per tot el que acabem de dir es comprèn que sigui un dels pocs professionals de RTVE el nom del qual és conegut a l'estranger.

Setmanes després és nomenat Director General el senyor Jesús Aparició Bernal-Sánchez, de 35 anys, advocat, procurador en Corts i Cap Nacional del S.E.U. fins a l'any 1961. La seva trajectòria en aquest càrrec durarà més de cinc anys i, per tant, protagonitza l'etapa més àmplia i espectacular en el "boom" de la televisió d'Espanya. La reestructuració que té lloc a televisió situa José Luis Colina com a director de l'emissora i Enrique de las Casas com a Cap de Programes. La reforma també afecta la creació d'unes "Comisiones de Trabajo" (denominades també "Asesoras")

en les quals Luis Ezcurra figura com a director i Juan José Rosón com a secretari general. En aquestes "comissions", figuren personalitats vinculades al règim -estaments militars, Secció Femenina, etc.- i alguns professionals adscrits igualment a la ideologia dominant.

El 18 de juliol de 1964 el Cap d'Estat inaugura les noves instal·lacions de Prado del Rey i d'entre elles un plató de 1.200 metres² que és el més gran d'Europa perquè supera en ...5 metres el de la televisió anglesa BBC. El triomfalisme de les inauguracions de pantans, carreteres, etc., s'ha traslladat a la televisió, però és un signe inequívoc dels temps. En aquesta mateixa ocasió el senyor Fraga Iribarne anuncia la creació d'un nou canal, el "Segundo Programa", que ha de transmetre per UHF. Aquests dos fets -la inauguració dels nous estudis i la creació d'un segon canal- incidiran d'una manera profunda en Televisió Espanyola Barcelona, ja que indiquen el començ de la màxima centralització (i, per tant, el final de la competència) i la disminució de programes produïts a Barcelona destinats al Primer Canal de Televisió Espanyola.

El fet de la disminució en la participació de Televisió Espanyola a Barcelona en la producció de programes troba dues vies possibles de solució. D'una banda, el ministre Fraga Iribarne anuncia la creació imminent d'un Segon Canal de Televisió Espanyola que emetrà en UHF (Ultra High Frequency). Aquesta disposició és coherent amb la política d'expansió de l'emissora i amb el propòsit de posar-se en la línia de les més avançades d'Europa tot i que la infraestructura tècnica i de personal de l'emissora és indiscutiblement insuficient. Amb la creació del canal en UHF, l'emissora de Barcelona produirà de preferència a través d'aquest canal el radi d'acció del qual és mínim.

2.4. Una altra via de sortida, més limitada encara, és la creació de programes en català per a ésser emesos únicament a Catalunya i a les Illes Balears (des del començ s'exclourà el País Valencià). El setembre de 1964 i coincidint amb les Festes de la Mercè, s'emet un programa especial en llengua catalana i un mes després s'inicia la producció amb caràcter mensual d'un espai anomenat "Teatre Català", que inicia la singladura amb l'obra de Josep M. de Sagarra "La ferida lluminosa". Jaume Picas, home de rà-

dio i cine català, autor de cançons per a la "nova cançó", serà el realitzador habitual d'aquest programa.

En aquesta època Jordi Arandes és nomenat Director de Televisió Espanyola de Barcelona i el senyor Ramon Solanes s'encarrega de la direcció de programes (havia estat realitzador de l'emissora fins en aquell moment). D'altres realitzadors habituals de la televisió de Barcelona, a més dels esmentats, són Esteve Duran, Pablo de Sàrraga, José Carlos Garrido, etc. A partir de 1965, i amb el començament del període de proves pel canal UHF, la producció barcelonina -centrada a Miramar i als nous estudis del "Teatre Òpera" de l'Hospitalet- torna a incrementar-se, però dintre els estrets límits que imposa aquest nou canal. Realitzadors com Artur Kaps o directors d'espais com Federico Gallo són cridats a Madrid per efectuar o produir programes destinats al Primer Canal, per exemple "Noche del Sábado" o bé informatius especials.

2.5. La temporada 1965-66 ja es produeixen els primers espais destinats al canal UHF i l'estiu del 1966 fou nomenat director d'aquesta emissora el senyor Salvador Pons, que es rodeja d'un grup de professionals sorgits de les Escoles de Cine, teatres independents, etc. i de configurar una programació d'una certa qualitat que ha de contrastar necessàriament amb el nivell de programació del Primer Canal on abunden ja els telefilms nordamericans i els concursos. El canal UHF serà el punt de partida per a un nucli de professionals que seguirà vinculat a Televisió Espanyola al llarg dels anys i tindrà càrrecs de responsabilitat en el període 1969-1973 com podem veure més endavant. És el cas de Carlos Gortari, Marino Peña, Romualdo Molina, Antonio Abellán o el mateix Salvador Pons.

Aquesta mateixa temporada, i com a símptoma del tipus de programació consubstancial al Primer Canal, apareixen Alfredo Amentoy o l'atleta Hércules Cortés, que es converteix efímerament en una figura nacional amb els seus desafiaments a "pols". L'aparició del programa "Jaque a la premsa" que pretén avaluar els coneixements dels periodistes motiva una protesta de les Associacions de la Premsa i ràpidament és retirat de la programació. Tampoc no tindrà una vida llarga la sèrie titulada "Hombres en crisis", producció nordamericana sobre la segona guerra mundial, que serà re-

tirada de la circulació per un programa dedicat a Hitler i que fou considerat poc "respectuós" per a la memòria del Führer.

2.6. El primer de gener de 1966 entra en vigor un Decret-Llei -aparegut al B.O.E. del 23 de desembre de 1965- que afecta molt directament l'estructuració financera de Televisió Espanyola. Es tracta de la derogació de l'impost de luxe sobre ús i tinença de receptors. En aquesta disposició s'assenyala que "l'impost produïa rendiments no proporcionats a les molèsties que causava la seva exacció"; d'altra banda, s'assenyalava que la televisió és un eficaç mitjà de difusió de la cultura de masses i per tot això la llei determinava que "no es podrà exigir cap tribut, sigui quina sigui la forma o denominació, per a l'ús, tinença o gaudi d'aparells de televisió".

A partir d'aquest moment, l'única font de finançament de Televisió Espanyola serà la publicitat els fons de la qual reverteixen a l'Estat i són retornats a l'emissora per mitjà dels Pressupostos Generals de l'Estat. Per consegüent, es tracta d'un sistema híbrid mitjançant el qual una emissora estatal en règim de monopoli és al mateix temps emissora comercial, sense els inconvenients d'aquest darrer sistema, basat en la competència i la necessitat de satisfer els gustos de l'audiència. L'any 1966, i òdhuc actualment, aquest sistema és l'únic d'Europa.

La necessitat de cobrir les despeses de financiació mitjançant la publicitat comporta un augment considerable del temps destinat als "spots". Segons les dades publicades per Alfonso Nieto i José Tallón a la "Revista de Ciencias Sociales" (1), la publicitat a la televisió, a partir de 1967, registra un augment sensible en els seus ingressos, encara que aparentment s'estabilitza el nombre de "spots" transmesos. En el període de 1967-69, que marca l'inici d'aquesta etapa d'autofinançament mitjançant la publicitat, i el final de l'era Fraça en el ministeri, es transmeten en total 166.206 "spots" i els ingressos totals durant el mateix període seran de 10.637.710.000 milions de pessetes.

Es pot assenyalar que, segons Eduardo Gorostiaga (2), les inversions de l'Estat en matèria de radiotelevisió des de l'any 1958 fins al 1974 pujaven aproximadament a 6.095 milions

de pessetes, mentre que els ingressos de Televisió Espanyola, en concepte de publicitat sobrepassaven ja la xifra de 47.000 milions de pessetes. Aquests resultats indiquen clarament que Televisió Espanyola s'autofinançà al llarg d'aquests anys gràcies a la inversió publicitària i d'aquesta manera sobrepassà amb escreix l'aportació que li hauria suposat l'antic cànon per a ús i tinença de receptors. Per exemple, tenint en compte que l'any 1966 hi havia uns 3.500.000 aparells receptors, Televisió Espanyola hauria percebut no més de 2.800 milions de pessetes, és a dir, 400 milions menys del que percebé el 1967 en concepte de publicitat.

2.7. La desaparició de l'impost per tinença de receptors i l'augment consegüent de la publicitat formen el punt crucial en l'evolució de la televisió durant el règim franquista. Juntament amb aquesta reordenació de les estructures, Televisió Espanyola inicia decididament una campanya de prestigi de cara a l'exterior ja sigui promovent intercanvi de programes, organitzant certàmens i congressos de ràdio i televisió, o bé participant en els festivals internacionals de televisió. Es crea un "Gabinete de Promoción Exterior" que estableix contactes amb nombroses emissores públiques i privades d'arreu del món. El servei d'inaugura el 1966 i assoleix la xifra de 280 hores de programes periòdics i informatius enviats a l'exterior. Aquesta xifra s'incrementa a 305 el 1967 i a 385 el 1968. Alguns d'aquests programes van dedicats especialment als treballadors espanyols dels països de la C.E.E.: aquests són, cal recordar-ho, els anys de màxima emigració cap a aquests països.

Aquesta política de prestigi de cara a l'exterior es consolida en els festivals de televisió. El 1965, el programa "El último reloj" dirigit per Narciso Ibáñez Serrador, obté una "Menció especial" en el festival de Montecarlo. A partir de llavors s'incrementa la participació en aquest tipus de certàmens i existeix un ric anecdotari entorn a l'actuació de professionals de Televisió Espanyola per a la captació de simpaties i adhesions a l'hora de repartir premis. Alguns realitzadors, com el ja esmentat Ibáñez Serrador, es dediquen a produir programes per a festivals, alguns dels quals no seran emesos per la mateixa Televisió Espanyola o, en tot cas, amb severes retallades. És el que passa a "Historias de la frivolidad" on es condemna amb ironia i amb

humor qualsevol tipus d'intolerància, repressió, etc. No solament es tracta de guanyar premis sinó de donar una imatge més "moderna" i atractiva de Televisió Espanyola i, en última instància, del govern espanyol.

Aquesta campanya tindrà el colofó en el Festival de la Cançó d'Eurovisió del 1968. Després dels intents infructuosos perquè Raphael s'emportés el primer premi, o bé amb artistes de caire folklòric, Televisió Espanyola selecciona Juan Manuel Serrat com a representant d'aquest certamen. Fou elegida la cançó, però Joan Manuel Serrat es negà a cantar en castellà i proposà traduir-la ell mateix al català. Es tracta de la cançó titulada "La, la, la". Televisió Espanyola es nega rotundament a aquesta alternativa i anuncia mesures molt severes contra el cantant que, efectivament, serà "silenciat" per Televisió Espanyola i per totes les emissores de la ràdio estatal durant un llarg període (set anys a la Televisió Espanyola). En lloc d'ell és designada Massiel, que obté el primer premi, amb 28 vots (27 per a la cançó anglesa). Els sis vots de la delegació alemanya, que era la darrera a votar, són els decisius.

El triomf de Massiel desencadena una campanya d'exacerbat nacionalisme musical i de reaccions patriotes. Massiel és definida en els òrgans de premsa oficials com "la nova Agustina de Aragón". D'altra banda aquesta victòria permet a Televisió Espanyola l'organització de l'Eurofestival del 1969, cosa que permetia a Televisió Espanyola efectuar també un malbaratament promocional del turisme espanyol i del nostre "miracle" econòmic. Les despeses d'organització d'aquest festival es calculen en més de dos-cents milions de pessetes i encara caldria afegir-hi el dèficit causat per la compra de nombrosos programes de la televisió alemanya i àdhuc la promesa d'adoptar el sistema de color PAL a Espanya.

Es pot dir que en les primeres conferències internacionals sobre la televisió en color promogudes per la U.E.R. (Unió Europa de Radiodifusió), Televisió Espanyola havia votat a favor de la implantació del sistema francès SECAM a tot Europa. És a partir de 1968, i coincidint també amb el finançament alemany del transvàs, Tajo-Segura quan es produeix una modificació dels plans de Televisió Espanyola que culminarien l'octubre de 1969, com ja es veurà, amb l'adopció del sistema PAL, no confirmada

després oficialment, fins el 1978.

2.8. Aquestes dades van configurant la línia seguida per Televisió Espanyola al llarg d'aquest període 1962-69, que tindran una importància irreversible en l'evolució del medi en el nostre país. Un dels artífexs dels èxits de Televisió Espanyola a l'Eurofestival i a d'altres certàmens és Juan José Rosón, que accedeix a la Direcció de Televisió Espanyola. Durant la temporada 1966-67 i inaugurat ja oficialment el Segon Canal amb tres hores diàries de programació pròpia, l'emissora compta amb 1.400 empleats fixos i el ritme de producció és frenètic; això no obstant, cal importar sèries nord-americanes -la producció europea en aquesta època encara és molt reduïda- que acaparen un alt percentatge de les hores d'emissió. Són populars especialment els programes/concurs on s'alimenta la febre del consum i de l'èxit, basat en l'obtenció de grans premis en metàl·lic: "Un millón para el mejor" o "La unión hace la fuerza" s'inscriuen en aquesta línia, que continuaria amb d'altres títols ben coneguts.

Durant la temporada 67-68 la publicitat ha arribat a un punt de saturació amb una mitjana gairebé de 10 minuts per hora d'emissió a les hores-punta. Junt amb la publicitat de marques comença a infiltrar-se la publicitat oficial a través de "spots" que arribarien a esdevenir famosos com el de "contamos contigo" que incitava els espanyols a la pràctica deportiva... si bé la manca d'instal·lacions adequades féu que aquella campanya resultés contraproduent. D'una forma o altra es pogué comprovar que el públic era força sensible a aquest tipus de publicitat i començaren a proliferar les campanyes cíviques o ideològiques a través de Televisió Espanyola.

Una altra forma d'ideologització es remarca en programes com "El Séneca" escrit i presentat per José M. Pemán que, a través d'una lleu sàtira municipal, ofereix tota una visió idealitzada -distorsionada- d'Andalusia i els seus problemes i, per extensió, brinda uns models de comportament de tipus general. La situació política del país tendeix a modificar-se gradualment i el predomini dels tecnòcrates esdevé més fort, amb el suport de la figura de l'Almirall Carrero Blanco que es perfila com a "número 2" del país i possible successor de Franco.

L'estiu del 68 la invasió de Txecoslovàquia -que ofe

ga la "Primavera de Praga"- és aprofitada per la Televisió Espanyola per a una forta campanya anticomunista. D'altra banda, els esdeveniments de França, arran del maig del 68, són controlats pels mitjans d'informació de Televisió Espanyola, on esdevé molt important la figura de Federico Gallo que, més tard, seria nomenat governador civil. El programa "Hilo directo", que podia entrar en antena en un moment qualsevol en connexió amb els enviats i corresponsals de l'emissora, és el vehicle idoni per a aquesta campanya. El nomenament de José de las Casas com a director de programes, un home estretament vinculat als informatius, explica en part l'hegemonia recuperada en els programes d'aquest tipus.

La temporada 68-69 creixen les tensions, amb un nou increment del volum publicitari, que obliga a ampliar amb desmesura els horaris de programació. El Primer Canal transmet 84 hores setmanals (12 hores diàries de mitjana) i el Segon, 28. Aquesta programació comprèn guions d'Alfonso Paso presentats per ell mateix, espectacles "camp" amb Estrellita Castro, una sèrie titulada "Embajadoras" presentada per la senyora Giuliana de Calvo Sotelo, el programa familiar "La casa de los Martínez", etc. junt a d'altres espais dramàtics de molta qualitat, al Segon Canal, on apareix una nova generació de realitzadors que troba un clima de treball més apropiat i, fins i tot, una censura més benigna, justificada pel caràcter "minoritari" del canal UHF.

La tendència a atorgar uns continguts més didàctics a la programació fa que apareguin figures singulars com la de Félix Rodríguez de la Fuente amb els seus programes de tipus ecològic-documental. També és un motiu de sorpresa l'aparició dels primers programes de Valerio Lazarov, realitzador de musicals de nacionalitat rumana, que s'estableix a Espanya, a partir de l'octubre de 1968 enquadrat en el reduït grup de directors o realitzadors "de festival", que segueixen amb la política de prestigi de Televisió Espanyola a l'exterior.

2.9. L'estiu de 1969 esclata l'"escàndol Matesa" que sembla que posi en perill l'hegemonia dels ministres tecnocràtics o vinculats a l'Opus Dei. És destruïda la cinta que contenia el programa "Esta es su vida" dedicat a l'empresari Juan Vilá Reyes, però la premsa es fa eco de l'escàndol, que molt aviat deriva a una lluita pel poder, oberta en aquest cas i ja no tan

soterrada com en èpoques anteriors. L'Opus Dei, defensat per l'Almirall Carrero Blanco, surt vencedor d'aquesta crisi i els ministres "dissidents" -en aquest cas Fraga Iribarne i Solís Ruis- seran cessats i ocuparan les seves carteres homes adscrits a l'Opus o de la màxima confiança de l'Almirall. En el darrer consell de ministres en què intervenen els senyors Fraga i Solís s'aprova el sistema de color PAL, alemany, que s'instal·la a Televisió Espanyola amb caràcter experimental. Es diu que el transvàs del riu Segura, efectuat per mitjà de fons subministrats per Alemanya, és el "preu" d'aquesta operació, que consolida a Europa la situació del PAL i també li obre les portes del continent africà i del llatino-americà; això no obstant, aquesta disposició del consell de ministres no arribaria a aparèixer al B.O.E. i manca de valor tot i que al seu dia fos publicada i difosa per la premsa i per la mateixa Televisió Espanyola.

Quin és el "llogat" de Fraga Iribarne després dels set anys com a ministre d'Informació i autèntic "patró" de Televisió Espanyola en aquest mateix període? D'una banda, una xarxa d'enllaços de gairebé no 2.000 kms. el 1962 ha passat a 9.417 kms. el 1968. De set emissores el 1961 s'ha passat a 21 el 1968, cobrint fins i tot les Illes Canàries, incloent-ne, a més, 10 a UHF (que el 1962 no existia). De 42 reemissores el 1962 es passa a 539 el 1968 a H.H.F. i de 0 a 17 a U.H.F. en el mateix període. De 9 cameres fixes el 1962 se salta a 47 el 1968 i de 5 telecines a 16 en el mateix període. De dos magnetoscòpis o "video-tapes" a 17. Pel que fa als estudis o platós de Televisió Espanyola n'hi havia 6 en funcionament el 1962 (2 Paseo de la Habana, 1 Sevilla Films, 1 Miramar i 1 Canarias) i se'n comptabilitzen 19 el 1968: 9 a Prado del Rey, 2 a Miramar, 3 a Chamartín i a a l'Hospitalet, Canarias, Paseo de la Habana, Manzanares i Guinea. Es triplica el nombre d'unitats mòbils (de 3 a 9 en el període reiteradament esmentat).

Aquestes xifres expliquen el progrés tècnic d'una emissora que, malgrat tot, seguia essent infradotada i es desenvolupava en condicions tècniques molt precàries. És evident que els importants ingressos per publicitat no havien trobat una justa correspondència en un augment i conservació de l'utillatge tècnic. Siugi com sigui, és evident que l'etapa de Fraga Iribarne i els seus dos directors generals, regentant l'emis

sora, marquen la volada vertiginosa de l'emissora i la introducció de la televisió com un fenomen singular entre els mitjans de comunicació de masses. La importància que havia obtingut la televisió i els seus efectes sobre els espectadors -una part molt important de la societat- ja eren calibrats i apreciats pels poders ideològics. L'octubre de 1969 encara dominava una estructura fràgil, però d'una importància incalculable que seria explotada pel nou govern monocolor en el qual Alfredo Sánchez Bella fou nomenat ministre d'Informació i Turisme. Una de les seves primeres providències fóra nomenar director general de Televisió Espanyola el senyor Adolfo Suárez González que, en aquell temps, era Director de Programes del Primer Canal. S'obria, sens dubte, una nova i important etapa en l'evolució històrica de Televisió Espanyola a nivell immediat; i per a tot el país a un termini més llarg.

3. 1969 - 1973

3.1. Amb el nomenament d'Adolfo Suárez com a Director General, i l'enfortiment de la figura de Carrero Blanco en el règim franquista Televisió Espanyola sofreix un canvi radical i profund en les estructures internes. En el "staff" de l'emissora s'integren nous professionals de l'ambient, com Luis A. de la Viuda, que serà director de Televisió Espanyola, o José M. Carcasona, vinculat estretament a l'Opus Dei. En aquest sentit, el govern monocolor que ara dirigeix el país tant políticament com econòmicament, fa sentir la seva presència a la televisió.

D'una manera o altra la publicitat seguirà essent el motor del finançament de Televisió Espanyola, per bé que ara, i donada la creixent difusió del mitjà, ja no cal oferir programes atractius i populars per atreure el públic. A partir del 1970, la programació, a mans de Miguel Martín, sofreix alguns canvis espectaculars, que tendeixen a conferir-li una intencionalitat didàctica d'acord amb els postulats del règim. Ens trobem, cal recordar-ho, en l'època en què es pretén perpetuar el franquisme -àdhuc el possible franquisme sense Franco, mitjançant un complicat aparat legal. En aquesta època, encara funciona, bé o malament, el règim salazarista a Portugal, si bé amb

Castan en lloc de Salazar i aquest model pretén ésser aplicat a la realitat espanyola.

Per tant, no és per atzar que el 1971 dins la programació aparegui un espai titulat "Crónicas de un pueblo" on, sense gaires embuts, si bé amb la coberta d'una presentació simpàtica i senzilla, s'ensinistra els espanyols en el coneixement de les Lleis Fonamentals, un avortament de "constitució" franquista. A través d'una sèrie de personatges arquetípics (l'alcalde, el mestre, el carter, el capellà, etc.) es presenten models de convivència, actituds cíviques, etc. i es mostra com els pobles poden viure en pau acceptant unes "regles de joc", que, en aquest cas, són les ja esmentades lleis fonamentals.

L'èxit de "Crónicas de un pueblo" -sèrie dirigida per Antonio Mercero, realitzador cinematogràfic de la generació del "nou cine"- sorprèn, fins i tot, els mateixos autors i alguns dels personatges arriben a fer-se populars. El contingut didàctic es fa patent al llarg de les escenes, però l'habilitat del director i l'ús de la pel·lícula com a suport formal dissimula en bona part el plantejament. Manuel Vázquez Montalban dedicarà agudes anàlisis a aquesta sèrie (3) a Triunfo recollit en el seu llibre "Libro gris de TV": "Per poc assidu que se sigui d'aquesta sèrie, aviat apareix nítidament que el programa està en funció d'una popularització del Fuero de los Españoles, i de tot el que significa, com a sublimació legal d'una ideologia i d'una determinada organització del poder".

3.2. Aquesta ideologització del poble, però, troba serioses dificultats pel camí. L'històric procés de Burgos (desembre de 1970) suposa un cop molt dur per al règim franquista, que sofreix un dels seus cíclics aïllaments internacionals, contrarestat per campanyes patriòtiques que ara troben a televisió un mitjà de difusió ideal. L'autarquisme s'imposa a tots els nivells: les emissores europees de televisió es nequen a permetre que la retransmissió de la Missa de la nit de Nadal se celebri a Espanya i, com a repressàlia, Televisió Espanyola no retransmet aquesta Missa. Al mateix temps Televisió Espanyola renuncia a participar per primera vegada en el programa "Juegos sin fronteras", organitzat per la xarxa d'Eurovisió, i aquesta renúncia, cosa curiosa, serà definitiva, tot i que el dictador, obligat

per la pressió popular a l'interior del país i, a nivell internacional, commuti les penes de mort.

Els qui han protestat per les penes de mort, entre ells els reclosos a Montserrat, serien sotmesos a dures represàlies. Els seus noms foren "esborrats" de Televisió Espanyola a tots els nivells fins i tot els de simple notícia d'agència. El 1971 Jorge Arandes és nomenat Director de Radio Nacional de España i deixa vacant el càrrec que tenia a Barcelona com a director de Televisió Espanyola, càrrec que és ocupat per J.A. Alberich, el qual nomena Cap de Programes José A. Marroquí. El tàndem Arandes-Ramon Solanes, que haurà dominat Televisió Espanyola a Barcelona- queda desintegrat, mentre s'acumulen rumors sobre escàndols financers que havien obligat a prendre aquesta determinació. A conseqüència de la informació donada al procés de Burgos, Miguel Martín és destituït com a cap de programes i passa a dirigir la revista "Tele-Radio". El gener de 1971, Salvador Pons és nomenat nou cap de programes. Així s'inicia una etapa d'"apertura" envers els mitjans d'informació que servirà per a aminorar les campanyes de premsa contra l'excés de publicitat.

La publicitat, en efecte, continua essent fonamental. S'han augmentat els preus dels "spots" de 15 segons a canvi d'una hipotètica reducció del seu nombre, però en les hores-punta de la programació la seva presència envaeix tots els nivells. Un "spot" de 15 segons costa 183.000 pessetes a les 10 del vespre dels dissabtes i diumenges. Els ingressos per publicitat el 1971 pugen a 3.884,3 milions de pessetes, segons Vázquez Montalbán i, a més de 4.000 milions, segons d'altres fonts.

En l'ordre de la programació la temporada 70-71 reflecteix, per consegüent, les tensions produïdes pels processos de Burgos, que impliquen una radicalització de la lluita d'ETA en contra el règim franquista. (Un entrenador d'un equip basc de casquetbol serà desqualificat a perpetuïtat perquè demana, a través les cameres de televisió, la commutació de les penes de mort, en el transcurs d'una retransmissió deportiva). Apareixen nous "ídols" que, en alguna forma, tenen un diferent valor exemplar. Una dona, Blanca Gala, és presentadora de "Telediario" i després Elena Martí, periodista, serà l'editora de "24 horas" en substitució de Martín Ferrand. La dona, reduïda a condició d'objecte decoratiu en els programes de televisió, adquireix

així una nova imatge. Alguns corresponsals de Televisió Espanyola de països estrangers, com Jesús Hermida d'U.S.A. i José A. Plaza d'Anglaterra, també aconseguen una insospitada popularitat. La creació de les Facultats de Ciències de la Informació demostraran aquest corrent d'interès cap al periodisme audiovisual, simbolitzat en aquests noms o en el de Miguel de la Quadra Salcedo i els seus arriscats reportatges.

La intencionalitat didàctica de l'emissora es posa en relleu en sèries dramàtiques com "Bajo el mismo techo", de J.L. Martín Vigil. Això no obstant, aquesta sèrie fou bruscament interrompuda, d'una manera tan expedita, que un dia els actors arribaren als platós de Televisió Espanyola per tal de continuar la gravació i se'ls ordenà, sense donar-los cap explicació, que se n'anessin de l'emissora perquè la sèrie havia estat suprimida. Sembla que un alt militar se sentí ofès perquè en un dels episodis el pare de família demanava perdó al seu fill gran que havia castigat per error. Aquest acte fou jutjat per l'alt militar com un "atac a l'autoritat paterna" i "incitació a fer que s'esquerdés l'autoritat" i la seva opinió, errònia o no, fou suficient per a la defenestració del programa.

El didactisme també apareix en "Vista para sentencia" sèrie escrita per Carlos Muñoz, actor de guions històrics per a "Novela" i que havia caigut en desgràcia per presumptes activitats sospitoses (més tard se sabia la seva filiació al P.C.E.). En aquesta sèrie es reivindicava la figura del fiscal, entesa com un autèntic home de justícia i escrupolós professional. Una visió idealitzada i romàntica servida per l'actor Javier Escrivà, que en un dels capítols vivia una aventura amb una advocada anomenada Emma Cohen, "progre", de minifalda i botes altes que apareixia com a símbol temptador.

3.3. Un dels aspectes més significatius consegüents al nomenament de Salvador Pons com a director de programes és el pas al Primer Canal d'un nucli de professionals que havien donat un notable rendiment d'organització i programació a l'UHF. Entre aquests noms figuren Carlos Gortari, Romualdo Molina, José M. Fernández, Antonio Abellán... i realitzadors vinculats fins llavors únicament a UHF, com Claudio Guerin, Josefina Mo-

lina, José A. Páramo, etc. Aquest "desmantellament" del Segon Canal deixarà sentir molt aviat els seus efectes a nivell de programació, de mica en mica més minoritària. L'extensió de l'UHF és cada vegada més lenta per causes econòmiques i d'altres fets col·laterals, per exemple, tots els concursos per a la instal·lació d'emissores i repetidors d'UHF són guanyats per l'únic constructor espanyol, Maldonado, les ofertes del qual han d'ésser per força acceptades per Televisió Espanyola, ja que aquesta emissora, donat el seu caràcter públic, té l'obligació de protegir la indústria nacional. La impossibilitat d'acomplir tots els encàrrecs, fa que la instal·lació d'emissores es retardi considerablement i àdhuc que es paralizzi en determinats moments.

El Segon Canal perd així qualsevol possibilitat d'arribar a competir realment. Amb tot, d'aquest canal ens arriba un dels programes que causen més impacte en la nova etapa: "Estudio abierto" que significa, entre d'altres coses, el retorn al directe com a suport d'emissió. Si bé el productor argentí Solly és el director guionista de l'emissió -basada en la vella fórmula d'entrevistes i actuacions musicals- ben aviat el seu presentador José M. Iñigo s'erigeix en autèntic "patró" del programa, escolleix el seu equip de guionistes i es converteix en director. Iñigo, antic "disc-jockey", de camises estridents i bigotis poc convencionals, ofereix inicialment una imatge singular que aviat anirà remodelant. Vinculat a la línia de l'Opus Dei a través d'una editorial, que edita la revista "Mundo Joven", i també "Tele Programa", Iñigo es converteix en una figura de la televisió a nivell familiar i abandona d'una manera gradual, però perceptible, qualsevol tret singular que el connecti amb el món "pop" en el qual s'inicià. Únicament els seus bigotis ja acceptats i "recuperats" per la societat, seguiran recordant el "disc jockey", que el seu paísà Manuel Leguineche havia acollit a Madrid quan la seva situació professional era molt difícil. Leguineche, guionista de "Estudio abierto" en la primera època seria després acomiadat precisament per José M. Iñigo i substituït, entre d'altres, per Jesús Torbado (sota el pseudònim de "Jesús Carro"), d'una trista actualitat per la seva filia anticatalana, reflectida en innumbrables articles.

3.4. Una altra modificació significativa a nivell de programes és l'aparició en el Primer Canal dels anomenats "Cicles

cinematogràfics"... a la manera dels que ja s'estilaven en el "Cine Club" de l'UIF, però dedicats bàsicament en aquest cas a estrelles del setè art. El 1970 causen sensació els cicles dedicats a Humphrey Bogart i Gary Cooper, amb l'estrena, a Espanya, de pel·lícules com "El halcón maltés", "El sueño eterno", "En un lugar solitario"... Els cinèfils viuen hores de glòria. El sùmmum arriba amb el cicle Marilyn Monroe el febrer de 1971, que s'inicia amb "Los inadaptados" que tanca a la vegada el dedicat a Clark Gable, un altre dels intèrprets de la pel·lícula. D'altres cicles: Bogart, Ava Gardner, etc., completen l'època daurada.

3.4. bis Però un cicle de cine de terror, amb la projecció de "La invasión de ladrones de cuerpos", alarma l'esposa d'un militar d'alta graduació, ex-ministre, i el cicle citat és suspès immediatament. El director d'espais cinematogràfics José Cormenzana, sospitós d'activitats comunistes (i membre del P.C.E. des dels anys seixanta) cau en desgràcia i es destituït. Per primera vegada un grup de professionals del mitjà desafia aquesta decisió i organitza un homenatge al senyor Cormenzana. Hi assisteixen els alts directius de Televisió Espanyola, entre ells els mateixos que han signat la destitució. Es comença a parlar obertament de les "l·listes negres" i de la intervenció d'instàncies governamentals per sobre del director general o del ministre del ram.

Salvador Pons situa un dels seus homes José M. Fernández, a la direcció d'espais cinematogràfics, però també comença a sofrir baixes, entre elles la d'Antonio ABellán que, el 1972, demanaria l'excedència. Nomenat director d'espais dramàtics el 1970, sofreix un accident d'automòbil abans de prendre possessió i quan es reincorpora a l'emissora ja ha estat traslladat per ordre superior al departament de programes deportius. El setembre de 1972 Salvador Pons dimiteix del seu càrrec en espera de temps millors; el seu càrrec restarà vacant i es nomenen dos subdirectors de programes: Miguel Angel Toledano, encarregat fins en aquella data dels programes culturals (amb iniciatives notabilíssimes com "Los libros") i Marino Peña, fins llavors director del Segon Canal i home de confiança del director dimittit. Entre d'altres coses, el senyor Peña era, i és, cunyat de Rodolfo Martín Villa.

Toledano i Peña, sota la direcció de L.A. de la Viuda, protagonitzen la direcció de Televisió Espanyola en aquest període mentre que el director general Adolfo Suárez, l'ambició reconeguda del qual és la de convertir-se en el ministre més jove del règim franquista, s'encarrega de les cada vegada més complexes i difícils relacions amb el medi polític. La seva presència al palau de El Pardo amb motiu de les emissions anuals del missatge de fi d'any del dictador li han fet guanyar, segons sembla, la simpatia d'aquest i això justifica les seves aspiracions polítiques.

3.5. A Barcelona, mentrestant, la programació catalana segueix reduïda a dos espais mensuals: "Teatro catalán" i "Mare Nostrum" que, des del 1967 informa d'aspectes més o menys tòpics i pintorescs de l'actualitat catalana. El gener de 1973, i sota l'impuls del nou director de programes, Marroquí, es realitzen dos "especials" musicals en color dedicats a Lluís Llach i Maria del Mar Bonet que marquen, en certa manera, un punt de partida cap a la promoció més ferma dels espais catalans. La prudent actitud adoptada per les forces polítiques, que contrasta amb la situació cada vegada més greu del País Basc, serien, segons sembla, algunes de les motivacions d'aquesta actitud "permissiva" cap a l'increment de producció en llengua catalana. Recordem que el 1967 ja s'havia autoritzat "Mare Nostrum" els mateixos dies que es negava l'autorització per a publicar un diari en català. El joc de compensacions, via televisió, segueix endavant.

En aquesta època la censura governamental sobre els espectacles continua essent molt dura. El llenguatge críptic emprat per directors cinematogràfics com Carlos Saura en "El jardín de las delicias" o Erice en "El espíritu de la colmena" n'és un bon exemple. En el teatre, l'adaptació d'Enrique Llovet de "Tartufo" és considerada ofensiva per a l'Opus Dei i se'n prohibeixen les representacions fora de Madrid; el mateix autor ha de recórrer a procediments al·legòrics i paral·lels en "Sòcrates" on estableix un paral·lelisme entre la Grècia de l'època i l'Espanya d'aquell moment.

A Televisió es produeix un exemple car d'aquesta tendència: l'espai dramàtic "La cabina", el projecte del qual forma part d'una sèrie dirigit per Antonio Mercero, el realitzador de "Crónicas de un pueblo" guanya el premi Emmy de televisió i també

el premi de la crítica del festival de Montecarlo. Malgrat la seva absoluta ambigüitat ideològica i els plantejaments hermètics, el programa mostra la peripècia fantàstica d'un home tancat en una cabina telefònica que, al final, serà conduït en un lloc estrany, destruït, tot descobrint, horroritzat, abans de morir, que el lloc és ple de cabines trinxades. Tot i aquest hermetisme, el programa causà un gran impacte i fou projectat sense retallar res. Això no obstant, un ministre es queixà que al programa aparegués el rètol de la madrilenya estació de metro de "Nuevos Ministerios", perquè podia donar lloc a errònies interpretacions.

Un programa filmat en color, "Si las piedras hablaran", segons textos d'Antonio Gala tingué, en canvi, el privilegi de complaure el dictador, que es convertí, en passar els anys, en un assidu telespectador. El triomfalisme de la sèrie, que relata episodis de la història d'Espanya a través dels seus monuments, esglésies, etc. és envoltat amb l'oripell de la paraula elegant i ampullosa d'aquest escriptor andalús que, en aquella mateixa època, paradoxalment, veu que li produeixen l'estrena de l'obra "Suerte, campeón". Les tensions i les contradiccions es van accentuant en el si del règim franquista. A més d'Antonio Gala, hi ha d'altres escriptors "de dretes", com Alfonso Paso i Luis Emilio Calvo Sotelo, que s'encarreguen de catequitzar el públic amb "Compañera te doy" (una delirant visió "matxista" de la parella humana) i "Juan Español" que té per protagonista un espanyol del carrer, segons l'òptica particular d'un nou membre de la família Calvo Sotelo.

3.6. El juliol de 1976[?] es produeix una minicrisi ministerial de la qual surt reforçada, segons sembla, l'ala conservadora de l'Opus Dei. Tot i això el ministre d'Informació, senyor Sánchez Bella és remoqt del seu càrrec i substituït per Fernando Liñán i Zofio. Adolfo Suárez ja no serà el ministre més jove del règim franquista. És veu substituït de la direcció de Televisió Espanyola pel senyor Manuel Orbe Cano. La primera intenció del nou director serà "racionalitzar" l'emissora i dotar-la dels instruments jurídics legals que permetin el seu desenrotllament. És l'època de preparar la subsistència del règim en un futur postfranquista i la televisió també ha de quedar "lligada i ben lligada".

En el context de la reorganització del ministeri d'In-

formació que apareix al B.O.E. del 13 de desembre de 1973, Radiotelevisió Espanyola és definida com a "servei públic centralitzat", servei que engloba la xarxa d'emissores de Radio Nacional i de Televisió Espanyola sota el control d'un Consell Receptor presidit pel ministre del ram. El senyor Orbe Cano declara aquests dies, entre d'altres coses, que fins en aquell moment Televisió Espanyola havia viscut i crescut en la desigualtat i afirma que aquesta nova definició li permetria un grau superior d'autonomia. Sigui com sigui, els diners percebuts per Radiotelevisió Espanyola en concepte de publicitat durant el 1973 ascendirà a la xifra de 7.145,3 milions de pessetes.

Si "La Cabina" és un programa críptic que, en certa manera, respon a la situació del país, "Juan Soldado", programa escrit per Lola Salvador, catalogada com a anarquista, en uns papers que posseïa el director general, és una obra intemporal i fantàstica inspirada vagament en un conte d'una escriptora tan poc sospitosa com és Fernán Caballero. L'obra s'inicia en una sòrdida caserna on arriba "Juan Soldado" per tal de reclamar els seus havers, ja que, vell i cansat, ha de deixar la milícia. Sis maravedissos i un pa són la seva recompensa i quan es queixa i mostra les seves ferides, el seu superior s'obre la guerrera i també mostra les ferides de cada una de les quals penja una medalla. Aquest programa, el guió del qual havia romàs més d'un any al despatx del director de Televisió Espanyola és realitzat per Fernando Fernán-Gómez i presentat al festival de Praga l'any 1975 on obtingué el premi a la millor direcció.

Amb "Juan Soldado" es produirà un cas semblant a "Historias de la frivolidad". És un programa que, en certa manera, ataca els estaments militars... i justament s'ha realitzat en un país dominat per una dictadura militar. Quan ja era tot previst per a l'emissió, el dia 24 d'octubre, s'anuncia poques hores abans que la part inicial del semimetratge (uns 7 minuts) ha estat retallada per ordre del censor militar de Televisió Espanyola. (Anys endarrera els militars s'havien queixat que un reconegut homosexual, l'actor Vicente Parra, interpretés un militar romàntic en una sèrie dramàtica, cosa que era un menyspreu per a l'exèrcit). Les retallades inferides a "Juan Soldado" que, a més, es projectava passada ja la mitjanit, provoquen una campanya de premsa, sempre dintre del que és possible.

Aquests mateixos dies, és nomenat director de Televisió

Espanyola l'el senyor Joaquín Bordiu que substitueix L.A. de la Viuda i aquest senyor fa unes explosives declaracions reconeixent l'existència de "l·listes negres" a l'emissora i descobrint algunes de les manipulacions i censura. El senyor Bordiu també pertany a l'Opus Dei -actualment és el delegat de l'empresa que edita "Tele-Programa"- i es mostra disposat, però, a una renovació de l'emissora.

La seva presa de possessió coincideix amb l'assassinat de l'Almirall Carrero Blanco. La notícia causa immensa commoció i és donada per Televisió Espanyola amb un notable retard respecte a les emissores de ràdio. La mort de Carrero Blanco en primer lloc significa el final de la influència dominant de l'Opus Dei en el govern, i, per tant, a Televisió Espanyola i, d'altra banda, marca el començ de l'agonia del règim franquista que perd, a més, una possible "capacitat de futur" de cara a la successió del dictador. Indiscutiblement es tanca una etapa de Televisió Espanyola i entrem en un període gairebé "contemporani" en el qual s'aniran acumulant els esdeveniments. Televisió Espanyola, sotmesa a aquests vaivens del règim, serà un espill d'aquesta realitat: cinc directors generals en quatre anys són un índex d'aquestes variants que ens portarà a la situació present.

4. 1974 - 1978

4.1. La crisi provocada per l'assassinat de Carrero Blanco es resol d'una manera inesperada amb el nomenament de Carles Arias Navarro com a cap de govern. I es produeix també d'una manera igualment inesperada un intent d'"apertura" política amb el reconeixement de les associacions polítiques i la presència de ministres aparentment liberals, com Pío Cabanillas com a ministre d'Informació i Turisme, ex-col·laborador de Fraga en els anys seixanta. Pío Cabanillas nomena director general de Radiotelevisió Espanyola Juan José Rosón que anuncia una etapa de completa revisió dels programes i nomena director Narciso Ibáñez Serrador, realitzador i guionista d'espais populars, com "1, 2, 3... responda otra vez", o de guions originals del tipus d'"Historias de la frivolidad", "Historias para no dormir", etc.

L'"apertura" simbolitzada en el discurs pronunciat per Arias a les corts franquistes del 12 de febrer de 1974 es materialitza a nivell de televisió amb la creació d'espais presumptament populars, com és ara "Cambie su suerte", "Noche de cine", etc. Però els poders fàctics continuen essent els mateixos i un generós escot de Rocío Jurado en un dels espais esmentats provoca la protesta de la societat benpensant i serà el primer torpede de la línia de flotació de l'"apertura". El mes de juliol, Ibáñez Serrador cessa en el càrrec i és substituït per José A. Marroquí. En aquest moment es produeix un fet crucial: la malaltia del dictador, que cedeix temporalment el comandament al príncep Juan Carlos, però que recuperarà un cop se senti en condicions d'assumir-lo.

S'endevina que s'acosta la fi del dictador i totes les forces polítiques s'apressen a prendre posicions. La reacció es torna a imposar, sempre amb Arias Navarro al davant, i són defenestrats alguns ministres entre ells Pío Cabanillas. Immediatament -som a l'octubre de 1974- és cessat Juan José Rosón, si bé en aquell moment l'esperit de la tímida "apertura" ja havia estat totalment sepultat. Mentrestant, a Barcelona, Jorge Arandes és nomenat director general de Radiotelevisió Espanyola, Tomás García Arnalot, director de Televisió Espanyola i Juan Manuel Martín de Blas, director de programes. Aquests nomenaments encara s'inscriuen dins l'"etapa Rosón" i s'anuncia la creació de nous programes en llengua catalana.

4.2. Jesús Sancho Roff és nomenat director general l'octubre de 1974 i poc temps després el senyor Buceta, fins llavors director dels serveis de neteja de l'Ajuntament de Madrid, passa a ocupar el càrrec de director de Televisió Espanyola. Aquest és un temps de parèntesis en espera d'esdeveniments. Els nous directors de televisió afirmen que es proposen "racionalitzar la producció, de tal manera que durant un cert període de temps es produiran i s'emmagatzemaran nombrosos programes, mentre que l'equema d'emissions comprendrà material d'altri (pel·lícules, telefilms). En una frase feliç del senyor Marroquí, que segueix com a cap de programes, afirma que ens trobem davant una operació d'enlatado de programes, que permetrà disposar en qualsevol moment d'un "stock" i no ens veurem sotmesos a maldecaps de producció i d'emissió.

La institucionalització de Radiotelevisió Espanyola continua durant els primers mesos de 1975. Per ordre publicada al B.O.E. del 8 d'abril, es crea el Consell de Programació de Radiotelevisió Espanyola i es deroga l'antic "Consell Assessor". El nou Consell constarà de 15 persones que "seran nomenades pel president de Consell Rector de Radiotelevisió Española (el ministre d'Informació i Turisme) a proposta del director general de Radiotelevisió Espanyola d'entre aquelles persones que, pels seus coneixements i experiències, puguin contribuir a obtenir els millors resultats dels fins que tenen encomanats les xarxes de radiodifusió i televisió de l'Estat". A part d'això, es crea, el mes de juliol, el Jurat d'Empresa de Radiotelevisió Espanyola.

4.3. L'estiu de 1975, ve marcat pels decrets-llei contra el terrorisme, d'immediata aplicació a Radiotelevisió Espanyola on les notes oficials de qualsevol tipus, llegides habitualment per Pedro Macía, director del "Telediario" de sobretaula, encon giran el cor de molts espanyols.

El Consell de Guerra contra membres d'ETA i d'organitzacions com el FRAP i la condemna a mort d'alguns d'ells provoquen una nova campanya de protestes a nivell mundial, que s'estén com una reguera de pólvora. Si el procés de Burgos acabà amb la commutació de les penes capitals a tots els encausats, els processos de setembre de 1975 donen un balanç de cinc morts. Televisió Espanyola adopta com a organisme estatal una actitud bel·licerand: retira el seu corresponsal de Lisboa després de l'assalt a l'Ambaixada espanyola i ataca durament Pau VI i la institució vaticana (només dos mesos més tard Radiotelevisió Espanyola emetria sense previ avís un programa altament elogiós per al Vaticà com a mitjancer pacífic en nombrosos conflictes...). Un programa de la sèrie de Raphael que contenia un quadre dedicat a Mòxic és retirat a última hora. La retransmissió de la manifestació de suport al dictador a la plaça d'Orient es val aparentment d'imatges trucades i la veu de Franco, ja greument mallat, és camuflada hàbilment.

Aquest període negre -que coincideix amb el problema del Sahara i la descolonització del territori- es veu romput inesperadament per l'anunci del curs "irreversible" de la malalta del dictador. La seva agonia, seguida diàriament per dos o

tres partes mèdics firmats per molts especialistes, es prolongarà durant cinc setmanes i acabarà el 20 de novembre de 1975. Poches hores després de la mort, el cap de govern Arias Navarro, llegeix davant les cameres de televisió el "testament del dictador". La seva mort, però, no ha significat un canvi o reforma autèntic en els esquemes de Radiotelevisió Espanyola; per això el període iniciat amb l'assassinat de Carrero Blanco no troba el final, com seria lògic, amb la mort de Franco.

4.4. Juan Carlos és nomenat rei i s'inicia el llarg i complicat període de la "reforma democràtica", "reforma en el nom, ruptura en els continguts" -segons alguns líders polítics. Reforma, i tímida en el nombre i en el fons, en el cas de la televisió. El desembre de 1975 Arias Navarro és confirmat com a cap del govern davant la sorpresa general i presideix un gabinet àmpliament renovat en el qual figuren Fraga, Areilza, etc. i Martín Gámero com a ministre d'informació. Gabriel Peña Aranda el gener de 1976 ja és nomenat director general de Radiotelevisió Espanyola. És un home de confiança d'Arias i la seva labor serà discutida àmpliament. D'una banda, es recuperen alguns vells programes i s'instaura un clima d'una major liberalització, però les pressions internes des de la mateixa emissora -on al llarg dels anys s'han generat molts interessos creats i estranyes aliances- li impedeixen de portar endavant aquesta reforma. Tot i que és expert en l'aviació i el paracaidisme, el senyor Peña Aranda es mostra poc hàbil en matèria televisiva i tenen molt ressó alguns enfrontaments verbals amb professionals de la casa.

En el transcurs del primer viatge del rei als Estats Units, el corresponsal de l'emissora Jesús Hermida és "cessat" pel director general durant una roda de premsa, a causa d'una pregunta que el senyor Peña considera inadequada. El rei i tots els periodistes assisteixen incòmodes a aquest cesse. Mai no es portarà a terme. El mateix mes de juliol de 1976 Arias "dimiteix" del seu càrrec i Adolfo Suárez és nomenat cap de govern. Havia estat director general de Radiotelevisió Espanyola i havia ocupat la cartera ministerial de secretari general del Movimiento. Amb la defenestració d'Arias queda avortat, de fet, el franquisme sense Franco.

En el nou gabinet desapareix el Ministeri d'Informació

i Turisme. Radiotelevisió Espanyola passa a dependre del nou Ministeri de Cultura davant el qual se situa Pío Cabanillas, que ja era ministre d'Informació el 1974 i, com a director general de Radiotelevisió Espanyola, és nomenat Rafael Ansón Oliart. Sota la seva direcció, singular i personalíssima, s'efectuen alguns canvis substancials: la informació a televisió passa a dependre, amb una certa autonomia, dels directors de cada programa i es potencien les programacions de les nacionalitats especialment la de Catalunya.

4.5. La labor de Rafael Ansón no és exempta de contradiccions i de tensions que, com que són molt recents, no cal recordar. La seva prodigalitat el porta a augmentar sous i a proveir càrrecs nous, a fi que el clima d'inestabilitat laboral no provoqui aturs i vagues que, donat el caràcter de Radiotelevisió Espanyola, tindrien de seguida una repercussió nacional d'imprevisibles conseqüències. La missió que s'ha encomanat al director general és conduir l'emissora fins al moment de les primeres eleccions. En aquest sentit, i durant el període electoral, ha estat nomenada una comissió encarregada de vetllar per l'objectivitat i neutralitat de l'emissora i, salvant petits incidents, Televisió Espanyola a compleix puntualment la seva funció. Els partits polítics tenen accés al mitjà, sigui a través de la Primera Cadena o dels programes regionals. Aquesta objectivitat, no cal dir, es tornarà a perdre en bona part un cop els resultats de les eleccions hagin consagrat la victòria d'UCD i del president Adolfo Suárez. Rafael Ansón ja es pot retirar; s'ha cobrat l'objectiu de la seva gestió. Queden enrera deutes, comitès d'anticorrupció i programes caríssim, nepotismes...

La tardor de ~~1957~~, Arias Salgado ocupa el càrrec de director general de Radiotelevisió Espanyola i poc temps després es crea una "troika" de subdirectors encarregats de la gestió econòmica, la informació i la programació. Figuren en aquests càrrecs, respectivament, Feliciano Lorenzo Gelices, Fernando Bofill i José M. Carcasona, vinculats tots ells, segons sembla, a l'Opus Dei, especialment els dos darrers. Aquests nomenaments comporten la dimissió dels directors dels espais informatius diaris, per més que un d'ells, Pedro Macía, retirarà la seva dimissió i un altre, Miguel Angel Gozalo passarà a un càrrec del "Gabinete de Relaciones con los Medios de Comunicación".

El comitè anticorrupció, que havia revelat les grans quantitats percebudes per alguns professionals, s'autodissol, ja que considera que el seu treball es podria veure manipulat per aquells qui pretenen la privatització del mitjà. D'aquesta manera queden pendents alguns casos clamorosos, però la seva tasca és eficaç en la mesura amb què evita la repetició d'aquests abusos. El mes de gener de 1978 cal sol·licitar de les noves Corts l'autorització per a un crèdit extraordinari a fi d'eixugar el dèficit de Televisió Espanyola, la qual cosa provoca un animat debat parlamentari del qual surt malparada l'emissora i amb un pressupost retallat.

4.6. La labor empresa a Barcelona pels senyors Tomás García i Martín de Blas, promovent nous espais en català i introduint nous professionals es veurà retallada el mes de febrer amb l'anunci d'una reforma que, inicialment, inclou el pas a un nou càrrec a Madrid, de Martín de Blas. Després, Tomás García, que havia firmat una carta sol·licitant la revocació dels nomenaments dels tres subdirectors pel fet de considerar-se im procedents, també serà cessat del seu càrrec. Al llarg de la seva gestió, aquests dos professionals s'havien esforçat a re spectar les tendències i els gustos del públic català i a reflec tir tant com fos possible, i a nivell informatiu i de programació, els resultats electorals que es produïren a Catalunya en les eleccions del 15 de juny de 1977. Els seus càrrecs seran ocupats per Joan Munsó Cabús, director de Televisió Espanyola i Juan José González, director de programes.

En aquest mateix període, i, com a conseqüència dels "pactes de la Moncloa", es crea un Consell Rector de Radiotelevi_{sió} Espanyola, amb representació parlamentària i de l'adminis_{tració}. El Consell compost per 36 membres (18 del Parlament i 18 de l'Administració) tindrà poca eficàcia, ja que UCD no sola_{ment} té la majoria, com és lògic, entre la representació parla_{mentària}, sinó que entre els membres designats pel govern s'in_{clouen} diputats d'aquest partit de tal manera que arriba a ocu_{par} un 69,6% del Consell.

El P.S.O.E. es retira del Consell malgrat les protes_{tes} del P.C.E. i, d'aquesta manera, el nou organisme manca de tota representativitat i deixa de reunir-se periòdicament. Al

marge de l'escassa eficàcia del Consell, és evident, però, que les seves deliberacions servien de "caixa de resonància" per a denunciar les deficiències i els mals de Radiotelevisió Espanyola.

El 1978 també és acusat de corrupció el subdirector de programació, senyor Carcasona, per haver emès diverses sèries de telefilms dels quals havia informat prèviament l'editorial Grijalbo perquè pogués fer-se amb els drets editorials al nostre país i beneficiar-se així de la inversió publicitària que suposa l'emissió seriada d'aquestes obres. El senyor Carcasona rebria, a canvi de la informació, un percentatge sobre cada llibre venut. Aquestes acusacions, abundantment provades, no les ha tingudes en compte la Radiotelevisió Espanyola.

Amb l'aprovació de la constitució, la situació política pot entrar en un període de clarificació, cosa que obligaria a deixar sobre la taula la qüestió de Radiotelevisió Espanyola i l'estructuració a tots els nivells que pensen donar a aquest mitjà de comunicació a l'Estat espanyol.

Aquesta massiva síntesi històrica demostra com la Televisió Espanyola ha estat sempre un instrument a mans del govern i sota cap circumstància, en canvi, no ha comptat mai amb el control de les forces socials democràtiques. Aquest control hauria estat una garantia i una empara per a la seva autonomia en el context dels mitjans de comunicació social.

N O T E S

- (1) A. Nieto/J. Tallón: "La TV, entre la cultura y la economía" a la "Revista de Ciencias Sociales", Barcelona, nº 32, 1973.
- (2) Eduardo Corostiaga: "La Radiotelevisión en España", Edic. Universitat de Navarra, Pamplona 1976.
- (3) Manuel Vázquez Montalbán: "Libro gris de TVE", Ediciones 99, Madrid 1973.

II. 2. EVOLUCIÓ DE LA TELEVISIÓ CATALANA

1.1. En aquesta part de l'evolució històrica de la televisió a l'Estat Espanyol ens referirem exclusivament als programes transmesos per Televisió Espanyola en llengua catalana i circumscrits, per tant, a l'anomenat "circuit regional" que comprèn Catalunya i les Illes Balears amb l'exclusió del País Valencià. Els antecedents que podríem trobar d'alguna presència de llengua catalana als programes de Televisió Espanyola són mínims i en tot cas episòdics o sense gaire transcendència. Recordem que amb motiu de les inundacions ocorregudes a Sabadell i Terrassa la tardor de 1962, es va permetre a l'actriu Núria Espert que en aquells moments es trobava a Madrid, que es dirigís en català als televidents en el curs d'un programa informatiu.

1.2. El primer programa transmès en circuit tancat per a Catalunya i Balears fou un espai teatral erès el dia de la Mercè, 24 de setembre de l'any 1964, amb l'escenificació de l'obra de Josep M. de Sagarra "La ferida lluminosa" realitzada per Jaume Picas. Cal recordar que en aquesta època era director de Televisió Espanyola a Miramar el senyor Jordi Arandes i director de programes Ramon Solanes. Aquesta retransmissió, aparentment "extraordinària" tindria ja continuïtat des d'aleshores amb una frequència mensual, habitualment els dimarts, i un cop acabada la retransmissió de sobretaula. Un altre aspecte o detall que cal assenyalar és que poques vegades es va informar prèviament de les obres que es donarien, ni se'n donà publicitat a través dels òrgans oficials (com la revista "Tele-Radio").

Durant gairebé tres anys l'espai "Teatro Catalán" els títols de crèdit dels quals s'escrivien en castellà i també s'hi anunciaven per la locutora fou l'única cosa permesa en aquell circuit. Gairebé sempre sota la direcció del realitzador Jaume Picas, avui ja finat, molt popular en els medis artístics barcelonins per les seves activitats com a crític de cinema i autor de la lletra i de les cançons per a la "nova cançó", guionista, etc... Les condicions amb què s'efectuava la gravació eren molt precàries i es disposava d'uns mitjans insuficients. D'altra banda la selecció de les obres estava sotmesa a un control rigorós i poques vegades es va permetre l'emissió de peces contemporànies o escrites durant la postguerra.

1.3. Durant el mes de març de 1967 s'inicià la programació, també amb caràcter mensual, de l'espai informatiu "Mare nostrum" que, pel seu títol en llatí, permeté de deixar en segon terme la discussió de si els programes catalans havien d'anunciar-se en català o en castellà com succeïa amb el "Teatro Catalán". Joan Anton Benach en el curs d'un simposium organitzat pel PSUC el 1978 digué que la creació de "Mare Nostrum" fou una possible compensació a la negativa del en aquells moments ministre d'Informació, Manuel Fraga, a permetre la publicació d'un diari en català. Segons aquesta versió el senyor Fraga digué als sol·licitants del permís que un programa de televisió en català podia ésser més eficaç de cara al públic que l'autorització d'un periòdic.

Possin certes i no aquestes versions, "Mare Nostrum" va néixer el 1967 amb la presència responsable de Sempronio com a director i de Pablo de Sàrraga com a realitzador mentre que el periodista Josep M. Lladó que no tenia títol de periodista durant el règim del general Franco actuava de coordinador del programa. A títol de recordatori cal assenyalar que el primer espai tractava d'un reportatge sobre les "Festes de Pasqua", un altre sobre el pintor Alexandre Cabanyes, una evocació de l'escultor Josep Clarà, un altre record a l'escriptora Víctor Català, les actuacions musicals de Núria Feliu i Joan Manuel Serrat (llavors en els començaments de les seves activitats) i un sketch d'orientació lingüística escrit per Jaume Ministral i Masià. Aquesta darrera secció seria la que arribaria a tenir una més gran difusió.

En aquesta època, per tant, hi havia dos programes mensuals en català: "Teatro Catalán" que s'emetia el darrer dimarts de cada mes, i "Mare Nostrum" que ho feia el segon dimarts del mes. Aquesta situació s'anà allargant encara durant un ample període: el 1971, Jordi Arandes és nomenat director de Radio Nacional d'Espanya i la seva xarxa d'emissores cosa que l'obligava a traslladar-se a Madrid; ramon Solanes dimiteix del seu càrrec i s'estén una onada de rumors sobre irregularitats administratives i financeres en la gestió de Televisió Espanyola a Barcelona. El senyor Solanes director i fundador de "Diario femenino" restarà vinculat en aquesta empresa periodística i arribarà a exercir la direcció de "Mundo Diario" fins a l'any 1978.

2.1. Amb el nomenament de Joan A. Alberich com a director de Televisió Espanyola a Barcelona i de Josep Joaquim Marroquí com a Cap de Programes s'inicia, de fet, una nova etapa en la programació de la televisió catalana a la qual es pretén donar un més gran dinamisme. A mesura que s'ha anat limitant la participació de Televisió Espanyola-Barcelona en la programació de les dues cadenes i especialment de la primera es fa més necessari l'increment d'emissions per al circuit nacional que fa cilitaria d'altra banda, l'eclosió de nous realitzadors i autors.

La incorporació d'Antoni Serra a l'equip de direcció de "Mare Nostrum" coincideix amb un relleu d'aquest programa que s'havia limitat a espigolar en temes d'evocació o de records però sense tractar de les qüestions d'actualitat. Temes recurrents en aquesta època i que han donat motiu a més d'una anècdota, com per exemple els concursos de vestits de paper de Mollerusa que origina cada any alguns "reportatges". No obstant això, d'alguna forma "Mare Nostrum" es converteix en el vell títol d'un programa nou que es va perfilant.

Durant el mes d'abril de 1973 apareix l'espai "Giravolt" de caràcter mensual, que dirigeix Antoni Serra, alhora que continua "Teatre Català" (que, finalment, ha catalanitzat el títol) i "Mare Nostrum" i s'ofereixen espais musicals esporàdics dedicats bàsicament a la "nova cançó". D'aquesta manera i cada dimarts, els espectadors poden presenciar un programa en català, cosa que resulta el primer esbós d'una "miniprogramació". "Giravolt" comptarà amb la presència de periodistes i informadors com Carles Sentís, Joan A. Benach, Rosa M. Calaf, Marius Carol, etc. i adquireix, paulatinament, un interès informatiu romarcable dintre de les circumstàncies, tocant temes d'especulació urbanística, problemes sanitaris... que perme ten la presència davant de les càmares, de dirigents i associacions de veïns i altres institucions democràtiques encara no le galitzades en aquell temps. Aquesta situació s'allarga fins a la tardor de 1974, quan Antoni Serra ha de dimitir del seu càrrec per "incompatibilitat" amb el seu treball de la plantilla de Ràdio Nacional.

En un altre ordre de coses, podríem citar que a prin cipis de l'any 1973 s'han celebrat dos musicals en color dedicats als cantants Lluís Llach i Maria del Mar Bonet, dirigits

respectivament per Lluís M. Güell i Sergi Schaaff. Aquests són els primers espais en color, de la televisió catalana i també els primers que es beneficien d'una discreta campanya pre-publicitària per part de la mateixa Radiotelevisió Espanyola a Barcelona. El programa dedicat a Maria del Mar Bonet serà presentat, oficialment, a Palma de Mallorca, davant de les autoritats de l'illa i durant el curs d'un acte social. Poc temps després, el programa dedicat a la cantant Salomé serà igualment presentat a Tarragona, amb un plantejament similar. Aquests musicals comporten, per tant, una campanya de "relacions públiques" de Radiotelevisió Espanyola i la ideologia dels cantants elegits per a aquests programes "especials" s'anirà modificant ràpidament i apareixeran entre altres, Dova, Los Valldemosa, etc.

2.2. A l'octubre de 1974 i quan la pretesa eufòria de l'anomenada "apertura" ha estat superada, Josep M. Cadena és nomenat director de l'espai "Giravolt", però al cap de pocs dies dimiteix en trobar nombroses traves en l'exercici del seu treball. Durant el mes de juliol d'aquell any el senyor Marroquí fou nomenat Cap dels Programes de Televisió Espanyola i per la seva banda el senyor Alberich rep l'encàrrec de dirigir la instal·lació de la televisió per cable a Espanya. Es produeix, per tant, un nou reajust en el alts mandats de Televisió Espanyola a Barcelona. A rel d'aquesta remodelació queda com a director de Televisió Espanyola el senyor Tomás García Arnalot, periodista català que havia residit a Madrid, exercint càrrecs importants en el departament de relacions amb l'exterior -Eurovisió- i de esports. Com a cap de Programes és nomenat Juan Manuel Martín de Blas, col·laborador de Tomás García en el departament de programes deportius.

A partir de la temporada 1974-75 s'incrementa el nombre d'espais de la televisió catalana i alguns són reemesos mitjançant el Segon Canal a UHF. Entre els programes que apareixen al llarg d'aquest període figuren "Nova gent", dirigit per Salvador Escamilla; "Musical català", amb caràcter fix; el dramàtic "Taller de Comèdies" amb la incorporació dels grups independents i "amateurs", la remodelació de "Teatre català" que passa a denominar-se "Lletres catalanes" i ofereix textos literaris i teatrals...

Si aquest factor de l'augment quantitatiu és signifi

catiu, també ho és la incorporació d'escriptors totalment marginats del medi com Terenci Moix, Josep M. Benet i Jornet (incorporat més tard a Televisió Espanyola com a responsable dels espais de ficció), M. Aurèlia Capmany i Jaume Vidal Alcover, Manuel de Pedrolo, etc. Cal assenyalar que aquesta renovació de la televisió catalana es produeix l'any 1976 immediatament abans de la mort del general Franco, és a dir, en plena vigència de la llei antiterrorista. Referent als espais informatius i simultàniament amb l'aparició de "Miramar" (emissió diària parlada inicialment en castel·là), es fa notar la reaparició d'Antoni Serra com a director de "Giravolt" i la incorporació del programa "Mirador" dirigit per Salvador Corberó. Així, la programació en català, pràcticament es fa els dies laborables de la setmana, sempre amb l'inconvenient de l'horari d'emissió i de l'obligació de suspendre aquests programes quan hi ha retransmissions de caràcter especial.

Aquesta programació s'efectua, per tant, en unes circumstàncies excepcionals dintre de la vida del país i que si-gui avaluada en funció d'aquestes coordenades històriques. Mentre la programació de Radiotelevisió Espanyola a nivell de l'Estat espanyol es basa en telefilms i llargmetratges tot esperant esdeveniments, la programació catalana se'n desentén tot i admetent que té un caràcter marginal i marginat en els horaris d'emissió, un nivell mínim de difusió de programes, escassos mitjans de producció, etc. Es produeix, però, un intent coherent de miniprogramació que cobreix diferents àrees informatives i creatives, alhora que s'intenta fugir dels models caducs o dels habituals encasellaments de les emissions de la Televisió espanyola. Aquestes tendències no fan sinó accentuar-se a partir de la temporada 75-76 quan Espanya entra en un nou període de la seva història contemporània i comença a recobrar alguna de les seves institucions i sistemes democràtics.

La temporada 1975-1976 marca, efectivament, un nou període de la televisió catalana. Mentre Televisió Espanyola és un focus de tensions i de contradiccions i la seva programació, gestió i direcció s'allunyen cada vegada més d'una societat que recobra les seves institucions democràtiques, es pot dir que la televisió catalana tracta d'adequar la realitat de la seva programació a la realitat de la societat a la qual serveix. És aquesta diferència fonamental que s'accentuaria a partir del no

menament d'Adolfo Suárez com a president del govern, la que anirà separant la televisió catalana de la televisió espanyola.

Aquesta separació sempre es produeix dintre d'una situació de marginalitat sense la qual seria difícil de comprendre el marge real que separa dos centres emissors que, de fet, eren dirigits pels mateixos homes. La programació catalana es desenvolupa en els únics horaris lliures que li deixa la programació de Televisió Espanyola, però tracta d'aprofitar al màxim aquests marges, sigui per mitjà de la repetició o segona difusió dels programes pel canal UHF o àdhuc, en algunes ocasions, deixant d'emetre alguns programes especials de Televisió Espanyola, quan els horaris d'aquests coincideixen amb els de la televisió catalana. Aquest fet fou aprofitat per determinats grups de pressió per tal d'iniciar campanyes contra la televisió catalana, especialment intenses el 1978 quan la correlació de forces de Televisió Espanyola es modificà sensiblement.

Malgrat aquesta marginalitat -o gràcies a ella- la programació catalana ofereix a partir d'aquella temporada un ventall d'espais que configuren una miniprogramació que cobreix diverses àrees informatives. Es registra la incorporació de nous espais al llarg d'aquesta temporada, com és ara "Temps de cançons", "Tot art", etc. No solament hi ha nous programes sinó que van augmentant llur freqüència: "Tot art" s'inicià amb caràcter mensual el novembre de 1975, passà a ésser setmanal l'any següent i la temporada 1977-78 tindrà dues emissions setmanals. "Giravolt" passà de quinzenal a setmanal el gener de 1977, alhora que s'incorporava el rodatge en color la temporada de 1977-78.

La programació catalana, però, ensopega amb problemes en determinades ocasions. Un "especial" dedicat al cantant Raimon que havia de gravar-se l'hivern del 1976 és suspès "sine dia" a causa de la intervenció del que llavors era ministre de la Governació, senyor Fraga Iribarne. El cantant portà Televisió Espanyola als tribunals, per incompliment de contracte. Finalment, el dilluns de Pasqua que a Catalunya era festiu Raimon actua per primera vegada a la televisió catalana amb la legalització per Espanya del P.C.E.

Una altra incorporació especialment ressonant que interpreta "Salomé" i més tard "La dama de les Camèlies" serà la de la Núria Espert, ambdues per al circuit català. En el cas de

"Salomé", aquesta obra, seria més tard emesa per Televisió Espanyola dins l'espai "Éxitos T.V.E." amb la versió original en català i amb subtítols en castellà. Aquesta fou la primera vegada que un programa produït per la televisió catalana en el gènere dramàtic era emès per la Televisió Espanyola.

Els resultats electorals del 15 de juny, amb majoria de socialistes i comunistes, i de les forces autonòmiques en general no fan sinó afermar el camí emprès per la televisió catalana. Això mateix es posarà clarament de manifest en la programació de la temporada 77-78 que ocupa un total de 13 hores: 30 minuts. S'habiliten nous espais i franges horàries com la que va de la 1,30 a 2 de la tarda i es dedica definitivament al català com a llengua oficial el programa "Miramar" de caràcter diari, que fins aleshores no s'havia definit en un o altre sentit.

L'èxit creixent de la televisió catalana, no obstant això, suposa cada vegada més un element de contrast com la programació de Televisió Espanyola en general, i, d'altra banda, comencen a aixecar-se veus contràries a allò que s'anomenaria "marxistització" de la programació catalana. Els rumors sobre la cessió del director i del Cap de programes de Televisió Espanyola a Barcelona que havien signat una carta de protesta pel sistema de nomenament del Director General de Televisió Espanyola, senyor Arias Salgado, comencen a fer-se sentir i pel febrer de 1978 es confirma que Tomás García Arnalot cessa en el seu càrrec i Joan M. Martín de Blas passa a ocupar un nou càrrec a Prado del Rey -càrrec no especificat i que segueix sense haver-se concretat en aquests moments (novembre de 1978).

Malgrat la protesta dels professionals de Radiotelevisió Espanyola a Barcelona i d'alguns mitjans de comunicació, han estat confirmades aquestes decisions i a l'abril de 1978 és nomenat director de Radiotelevisió Espanyola Joan Munsó Cabús i Cap de programes, Juan José González Lamúa, germà de la secretària del Director-Gerent de Radiotelevisió Espanyola a Barcelona. Per juny d'aquest mateix any, els nous responsables ja estan en condicions d'oferir a la premsa un avenç de la programació catalana que comença a emetre's per l'octubre. Entre altres espais desapareixen definitivament "Tot art" i "Personatges" dirigits per Joan A. Benach i Montserrat Roig que ha-

vien organitzat, junt amb altres professionals un homenatge de comiat als senyors García i Martín de Blas. "Miramar" desapareix i deixa pas a un programa de format similar titulat "Crònica". No són renovats els contractes d'alguns periodistes incorporats a l'octubre de 1977 com Laura Palmés i Albert Garrido.

Amb l'inici de la temporada 78-79 s'observa que les emissions de la televisió catalana són totalment subordinades a les de Televisió Espanyola en qüestió d'horaris, ja que són automàticament suprimides si s'escau d'haver-hi programes o retransmissions especials de caràcter qualsevol (curses de braus, gimnàsia, etc.). A l'espera de la promulgació de l'Estatut i la consolidació de les institucions autonòmiques, la televisió catalana viu un compàs d'espera de gran confusió agreujada per una alarmant carència de mitjans de producció.

III. LA TELEVISIÓ EN ELS TEXTOS CONSTITUCIONALS

per Manuel Parés i Malcas

En aquest terreny hem de sotmetre a anàlisi dos textos legals, tots ells fonamentals en llur terreny específic, i que són, per tant, el nucli essencial d'aquest capítol. Ens referim a la Constitució espanyola de 27 de desembre de 1978 i a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, de 18 de desembre de 1979.

Amb independència del judici de valor que podem formular sobre llur enfocament respecte de la televisió catalana, el fet de llur publicació i que de llur interpretació immediata o mediata, segons els casos, es desprengui la plena acceptació de la nostra legítima aspiració a posseir la nostra pròpia televisió, ens permet confiar, amb més fonament de causa i amb més esperança, en la possibilitat que tal aspiració esdevingui aviat una realitat.

I. LA CONSTITUCIÓ

Atès el paper comunitari que ha assolit la televisió, que és, evidentment, el mitjà de comunicació de massa més rellevant, és lògic que la Constitució hagi formulat les grans línies del seu règim legal; però ho ha fet al mateix temps que amb els altres mitjans. Com veurem, l'ha establert amb una certa ambigüetat.

Per tal d'aconseguir una major claredat expositiva distingim entre el que expressa sobre la televisió estatal i el que preveu sobre la televisió de les comunitats autònomes, és a dir, en aquest cas, Catalunya.

1) La televisió de l'Estat

El principi general en matèria de comunicació col·lectiva l'estableix l'article 20,I, en dir que es reconeixen i es protegeixen els drets:

"d'expressar i difondre lliurement els pensaments, les idees i les opinions mitjançant la paraula, l'escriptura o qualsevol altre mitjà de reproducció" i, com a corol·lari de l'anterior, "a comunicar o a rebre lliurement informació veraç per qualsevol mitjà de difusió".

El número 3 del mateix article, fonamental per al nostre treball, expressa que "la llei regularà l'organització i el control parlamentari dels mitjans de comunicació social que depenguin de l'Estat o de qualsevol entitat pública, i garantirà l'accés a aquests mitjans per part dels grups socials i polítics significatius, respectant el pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya".

Si aquest darrer precepte el posem en relació amb el 149, 27, que "estableix que l'Estat té la competència exclusiva en les normes bàsiques del règim de premsa, ràdio i televisió, i, en general, de tots els mitjans de comunicació social, sense perjudici de les facultats de desenvolupament i execució que corresponguin a les Comunitats autònomes", ens trobem davant els dos preceptes legals essencials de la Constitució en la matèria objecte del nostre estudi.

Abans de continuar, però, en l'exègesi constitucional hem de fer algunes puntualitzacions sobre aquests dos articles:

a) L'article 20,3 al·ludeix als mitjans de comunicació estatals o dependents de l'Estat o entitat pública, mentre que el 149,27 al·ludeix a la legislació en el camp dels mitjans de comunicació, no sols els de natura estatal, com és avui TVE, sinó a tots els altres, és a dir, la premsa i la ràdio, una part important dels quals és de naturalesa privada.

b) Entenem que quan l'article 20,3 parla dels mitjans de comunicació social que "depenguin de l'Estat o de qualsevol entitat pública" pot interpretar-se que al·ludeix a mitjans tals com és avui la TVE, dependent directament de l'Estat, o com podria ésser la televisió catalana que propugnem com a pública.

c) L'accés a la televisió, en el nostre cas, dels "grups socials i polítics significatius", ens planteja la qüestió de què cal entendre per "significatiu". Element important no solament per a assolir aital accés, sinó pel que fa a la futura composició dels òrgans de control de RTVE i de la televisió catalana. Segons el Fabra "significatiu" vol dir "que significa ben marcadament una

cosa"; en altres paraules vol dir rellevant. El problema però, és com valoraran aquest significat els grups socials i polítics que se sentin afectats. En el camp dels partits polítics, què entendrem per partits significatius? Els que tenen representació parlamentària, avui en el Parlament de l'Estat i també en el Parlament de Catalunya? Ardua qüestió, realment. Dit d'una altra forma, quin paràmetre servirà per establir que un partit polític és significatiu? I, encara més, quan un grup social és significatiu?

Hem d'assenyalar que l'article 24 de l'Estatut de Ràdio i Televisió al·ludeix a l'accés dels grups socials i polítics més significatius, és a dir, empra la mateixa terminologia, i al·ludeix com a criteris objectius per a determinar-los: la representació parlamentària, la implantació sindical, l'àmbit territorial d'actuació i altres semblants.

Sembla que considera grups socials i polítics significatius, essencialment els partits polítics i els sindicats, i en funció de llur àmbit territorial. Sembla excloure aquells partits polítics que no tinguin representació parlamentària, la qual cosa és injusta, al nostre entendre.

Per tant, a nivell català ens hem de preguntar si les Universitats, Òmnium Cultural, el Futbol Club Barcelona, per esmentar només tres exemples molt específics, són o no grups socials significatius. La resposta afirmativa ens sembla concloent. Ara bé, la interpretació de l'Estatut permet considerar-ho així? No és una pregunta fàcil de respondre.

d) La referència explícita al pluralisme de la societat i de les diferents llengües d'Espanya és un argument important en favor de la necessitat de la televisió catalana, atesa la nostra problemàtica lingüística.

e) Pel que fa a la segona part del 149,27, quan parla de les facultats de desenvolupament i d'execució que corresponguin a les Comunitats autònomes, formula el criteri bàsic sobre el qual s'han hagut de fonamentar els Estatuts d'Autonomia de Catalunya i d'Euskadi, tot i que han tractat de donar-hi un enfocament propi.

f) Finalment, creiem que hem d'esmentar aquí que el redactat de l'article 20,3, fou objecte d'un debat com a conseqüència de la presentació d'una esmena per part de Ramon Sala Canadell, dipu-

tació de CDC-Minoria Catalana, per Girona.

En efecte, el projecte de la Comissió constitucional deia que els "poders públics reconeixen als distints grups socials i polítics l'accés als mitjans de comunicació social de la seva propietat o que hi estiguin sotmesos directament o indirecta, respectant el pluralisme de la societat i de les diverses llengües de l'Estat".

L'esmena de Ramon Sala expressava: "Els mitjans de comunicació social dependents de l'Estat o de qualsevol altre ens públic estaran subjectes al control parlamentari de les Corts o de les Assemblees dels territoris autònoms, segons correspongui, en els termes que la llei estableixi. Es garantiran, en condicions d'igualtat, l'accés a aquests mitjans dels distints grups socials, polítics i de les diverses llengües d'Espanya, respectant el pluralisme de la societat".

Segons Sala l'objectiu de l'esmena era que en les comunitats autònomes el control de la televisió fos assumit pels respectius parlaments, és a dir, a Catalunya, pel nostre parlament. En unes manifestacions recollides per l'AVUI de l'11 de juliol de 1978, Sala expressa "es veu, doncs, que el control dels mitjans de comunicació de l'Estat continuarà essent centralista i que l'intent de la Minoria Catalana de traslladar aquest control al futur Parlament de Catalunya ha anat de mal borràs per obra del PSOE, UCD i AP".

En efecte, l'esmena fou rebutjada per 152 vots contra 139, i aleshores, el PSOE, a través de Javier Solana, formulà in voce l'esmena que va resultar guanyadora per 280 vots a favor, 7 en contra i 13 abstencions procedents de la Minoria Catalana i basca.

2) La televisió catalana

Ultra l'esmentat article 149, núm 27, a continuació enumerem uns preceptes de la Constitució, la interpretació correcta dels quals és una nova demostració palesa del fonament constitucional sobre el qual recolza l'exigència d'una televisió pròpia de Catalunya:

a) Així, en el terreny lingüístic, l'article 3,2, estableix que "les altres llengües espanyoles seran també oficials en les res-

pectives Comunitats Autònomes d'acord amb els seus Estatuts", i el núm. 3 ho arrodoneix afirmant que "la riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció". És a dir, d'acord amb aquest article, la televisió en català és un objectiu constitucionalment, tant per l'oficialitat de la nostra llengua, com per l'especial respecte i protecció que la Constitució atorga a la nostra llengua i a la nostra cultura.

b) Pel que fa a la cultura, l'article 44,1, indica que "els poders públics promouran i tutelaran l'accés a la cultura, a la qual tothom té dret". Si hem dit que una de les funcions més sobresortints de la televisió és precisament la cultural, la concessió del tercer canal és perfectament congruent amb el susdit precepte.

A més, aquesta norma, de la mateixa manera que l'anterior, l'hem de posar en relació amb l'article 148,17, segons el qual "les Comunitats autònomes podran assumir competències en el foment de la cultura i en l'ensenyament de la seva pròpia llengua", el qual confirma palesament el que acabem de dir.

c) Podem afegir que si la televisió és un formidable mitjà d'espectacle, per tant de distracció, que és la característica més preuada per una bona part de la seva audiència, cal tenir present que el número 19 del mateix article també assenyala que "la comunitat autònoma pot assumir la promoció del lleure". Nogensmenys, hem de fer remarcar que el concepte cultura és prou ampli i alhora ambigu per tal que en la seva vessant de cultura popular s'hi puguin incloure importants manifestacions de lleure.

d) Quant a la publicitat, ens hem de referir a l'article 51, segons el qual "els poders públics --entengui's la Generalitat-- garantiran la defensa dels consumidors i dels usuaris, fomentaran llurs organitzacions i les escoltaran en les qüestions que puguin afectar-los en els termes i en la forma que la llei estableixi". L'oportunitat d'aquesta disposició no ens sembla necessari ressaltar-la.

e) Per acabar amb aquesta enumeració, recordem que, en el seu preàmbul, la Constitució proclama "la voluntat de protegir tots els espanyols i els pobles d'Espanya en l'exercici dels drets humans, llurs cultures i tradicions, llengües i institucions", declaració en la qual s'insereix plenament la necessitat que molts catalans senten de tenir la seva pròpia televisió, com a vehicle d'expres-

sió de la comunitat i de la cultura en llur pròpia llengua.

Volem assenyalar ara, que el febrer de 1978 l'AVUI va publicar els projectes d'esmenes que el PSC-PSOE, el PSC-R i la Minoria Catalana varen formular al primitiu article 138 de l'Avantprojecte, que després ha donat lloc als actuals 148 i 149. Hem de fer notar que únicament Minoria Catalana propugnava que "la informació, premsa, ràdio, televisió i espectacles fossin com petència dels territoris autònoms en matèria de legislació exclusiva i execució". El text és idèntic que el que figurava en el títol II, Competències, 1,7, d'un document elaborat pel Congrés de Cultura Catalana, titulat, "Bases de l'autonomia de Catalunya".

II. L'ESTATUT D'AUTONOMIA DE CATALUNYA

En funció de l'article 149, num. 27, de la Constitució, l'article 16, num 1, estableix que "en el marc de les normes bàsiques de l'Estat, pertoca a la Generalitat el desenvolupament legislatiu i l'execució del règim de televisió en els termes i casos establerts en la llei que reguli l'Estatut jurídic de la (ràdio i la televisió)".

En el num. 3 del mateix article, assenyala que la "Generalitat podrà regular, crear i mantenir la seva pròpia televisió (-també la ràdio i la premsa i, en general, tots els mitjans de comunicació social per a l'acompliment dels seus fins-)".

Aquest article cal posar-lo en relació amb la disposició transitòria vuitena, segons la qual aquest darrer paràgraf num. 3 suposa que "l'Estat atorgarà en règim de concessió a la Generalitat la utilització d'un tercer canal, de titularitat estatal, que cal crear específicament per a la seva emissió en el territori de Catalunya, en els termes que prevegi l'esmentada concessió".

Tot seguit afegeix que "fins a la posada en funcionament efectiu d'aquest nou canal de televisió, Radiotelevisión Española (RTV) articularà a través de la seva organització a Catalunya un règim transitori de programació específica per la territori de Catalunya, que Televisió Espanyola emetrà per la seva segona cadena (UHF)".

"El cost de la programació específica de Televisió a la qual es refereix el paràgraf anterior s'entendrà com a base per a la determinació de la subvenció que podria ser concedida a la Generalitat, durant els dos primers anys de funcionament del nou canal al qual es refereix aquesta disposició transitòria".

Tant l'article 16 com l'esmentada disposició transitòria no constaven en el projecte d'Estatut i entenem que llur incorporació al text legal és el resultat de les llargues i àrdues negociacions que varen tenir lloc a la Moncloa entre el cap del govern, Adolfo Suárez, i els caps de fila dels partits polítics catalans. A independència de tots els dubtes que tinguem i de totes les matisacions que volguem fer, és important que ambdues disposicions hagin adquirit vigència legal, puix institucionalitzen la televisió catalana, la qual cosa és un pas endavant, que ens temem que no ha estat encara jutjat en tota la seva extensió ni pels partits polítics, ni per l'opinió pública catalana, si ens cenyim a les repercussions que aquest fet ha tingut en els mitjans informatius.

Lògicament, la importància d'ambdós preceptes ens exigeix una anàlisi àmplia de llur contingut, així com de llur abast. Abans, però, volem referir-nos a alguns antecedents prèvis que, per llur exigüitat qualitativa, demostren que no es concedia gaire atenció a aquest tema.

Quan a la fase d'elaboració de l'Estatut, l'única referència que hem llegit sobre el paper dels mitjans de comunicació en la Catalunya autònoma ha estat l'escrit que Ramon Sala va adreçar el mes de setembre de 1978 al portantveu dels vint parlamentaris que composaven la Comissió redactora de l'esborrany, demanant que entre les competències de la Generalitat susceptibles d'ésser-li transferides, s'hi inclogués el seu control per part del Parlament de Catalunya (El Correo Catalán, del 22 de setembre del 1978, i l'Avui, del 23 de setembre de 1978).

Cal remarcar que tal proposta després no fou tinguda en compte en el projecte. Al nostre entendre erròniament, malgrat la seva tímidesa. En efecte, en funció del seu text aquesta fou l'actitud dels redactors del projecte d'Estatut, reincidint en la mateixa posició adoptada pels redactors de l'Estatut del 1932, amb independència, com hem vist abans, que d'una interpretació lògica de la Constitució semblés que no existia cap més alterna-

tiva. Els fets posteriors, sortosament, han palesat que es podia anar més lluny, encara que no s'hagi pogut assolir el criteri de l'article 13,j, del projecte d'Estatut de Núria, segons el qual: "era competència de la Generalitat de Catalunya la legislació i execució de les funcions relatives a l'organització dels serveis de radiodifusió a Catalunya". (Assenyalem que ho feia junt amb l'aviació civil, la qual cosa dóna a entendre bé la perspiciàcia d'aquest Estatut en aquest camp).

Així l'Estatut del 1932 ho limità en bona mesura en assenyalar el seu article 11, que, "d'acord amb el que es preveu en l'article 11 de la Constitució, la Generalitat executarà la legislació de l'Estat en les matèries que compreguin el servei de radiodifusió, exceptuant el dret de l'Estat a coordinar els mitjans de comunicació de tot el país".

En aquest sentit hem de recordar unes declaracions fetes a l'AVUI del 26 de juny de 1977 per Josep Miró i Ardevol, aleshores en nom d'Unió Democràtica de Catalunya, en el sentit que no hi haurà televisió catalana si no hi ha Estatut de Catalunya. Sergi Schaaff, en el mateix diari i dia, pel seu costat, afirmava que el futur Estatut de Catalunya cal que contempli la televisió com a competència pròpia, tal com ho feia l'Estatut de Núria per a la ràdio.

Una vegada fetes aquestes reflexions, passem tot seguit a estudiar els dos textos abans citats:

a) Es ratifica la competència de la Generalitat en quant al desenvolupament legislatiu i execució del règim de televisió a Catalunya, però atesos els termes establerts per l'Estatut de la televisió, que estudiem més endavant. Lògicament, tal com estableix la Constitució, la competència de les normes bàsiques pertoca a l'Estat i per tal raó s'ha publicat aviat la Llei de l'Estatut de ràdio i televisió. Per tant, pel que concerneix a la televisió catalana, la Generalitat està sotmesa a la legislació estatal. Això significa que en la hipòtesi que la legislació estatal en aquest terreny admetés en el futur la televisió privada, tal criteri seria també d'aplicació a Catalunya, encara que el Parlament català s'hi mostrés majoritàriament en contra.

En altres paraules, el marge d'autonomia està en funció de la legislació estatal. En aquest sentit, el transcrit paràgraf tercer de l'article 16 és ben eloqüent.

No hi ha dubte que era molt difícil, en un Estat com el nostre, d'una tan arrelada trajectòria centralista, que, tal com es va demanar en el Projecte de Núria per a la ràdio, gaudíssim d'una competència exclusiva en el terreny de la televisió, però, en qualsevol cas hem d'ésser molt conscients del que significa i quin abast té el repetit article 16.

Formalment parlant, haver-lo aconseguit és un èxit rellevant. Ara bé, el que realment ens ha de preocupar és com es devindrà realitat, de quina manera i en quin termini de temps. En aquestes pàgines tractem d'expressar el nostre punt de vista molt influït per la preocupació que ens domina, que, naturalment, ens plauria molt que els esdeveniments futurs la desmentissin.

b) Quant al que estableix l'esmentada disposició transitòria vuitena, per altra banda la darrera, veiem que, a la llum del 16, num. 3, l'Estat atorgarà a la Generalitat, en règim de concessió, la utilització d'un tercer canal. És important assenyalar que no es marquen els límits ni el contingut d'aquesta concessió, la qual serà la que determinarà específicament la forma d'utilització del tercer canal, que s'ha de crear encara. Adonem-nos dels riscos d'una interpretació restrictiva de tal concessió, que podria desnaturalitzar el seu abast real, malgrat el que pugui exposar en línies generals la disposició transitòria que estem comentant.

c) S'afirma que aquest canal per al territori de Catalunya serà de titularitat estatal, Ara bé, com ho lliguem amb la interpretació que certs grups donen a l'article 20,3 de la Constitució com a fonament legal per a la introducció de la televisió privada a l'Estat espanyol? Aquesta és una pregunta difícil de respondre avui. A més, recordi's que titularitat estatal no vol dir monopoli estatal.

La nostra opinió és que, al marge del que pugui dir aquest precepte, segons com evolucioni la vida política espanyola i quina sigui la correlació de forces polítiques, tant a dins com a fora del Parlament espanyol, molt ens temem que, atesa la força dels grups que la demanen i la propugnen, serà molt difícil lluitar contra l'establiment de la televisió privada. A més ens remetem al que exposem en tractar de l'Estatut de ràdio-televisió.

Pensi's que tot text legal àdhuc la Constitució respon a una concepció jurídic-política que els anys van modificant,

i que són susceptibles de modificació si s'obté el quorum requerit en el Parlament.

d) És important observar que es parla d'un tercer canal, la qual cosa significa que el primer i el segon estan concebuts per a l'audiència a nivell estatal. Teòricament parlant, aquest enfocament pot ésser correcte, ara bé cal relacionar-lo amb el que es diu en el segon paràgraf en el sentit que fins que no funcioni aquest tercer canal, l'organització catalana de RTV articularà un règim transitori de programació específica per a Catalunya que serà emesa a través de la segona cadena.

Quan estem escrivint aquest text -març de 1980- no es coneix què és que es proposa fer l'esmentada organització territorial catalana de RTVE, l'estructura i funcionament de la qual segueix essent similar a la dels darrers anys. Aquest fet ens impulsa a dir que ens omple de temença aquest període de transitorietat, a menys que el govern que surti de les eleccions al Parlament de Catalunya atorgui a la lluita per una televisió catalana, per tant a aquest període transitori, la importància que mereix.

e) Un altre aspecte que ens preocupa és el contingut del tercer paràgraf d'aquesta disposició: efectivament, parlar de "cost" de la programació durant el període de transitorietat, i emprar el terme de "subvenció" a atorgar a la Generalitat per fer front a aquest cost durant els dos primers anys de funcionament, són conceptes que poden donar lloc a una interpretació força restrictiva.

Amb quins criteris es calcularà aquest cost? què vol dir que s'entendrà "com a base" per a la determinació de la "subvenció"? El concepte cost tindrà un caràcter rígid o serà concebut com a merament indicatiu? Pressuposa això que només es pot parlar de cost de funcionament, car es parla de la programació específica? Aleshores, qui i com es finançarà la inversió en edificis, instal·lacions, maquinària, utilitatge reemissors, repetidors, del nou canal, la qual cosa requereix una inversió de milers de milions de pessetes? En un altre lloc indiquem que segons el President Tarradellas seria de 23.000.000.000 pessetes, montant del qual no coneixem l'origen.

En general, subvenció és un concepte restringit, que normalment s'enten que s'atorga per a uns fins específics car les exigències econòmiques funcionals són definides prèviament

i els recursos corresponents són aconseguits pels canals propis de l'activitat que es tracti. Si aquesta és la interpretació que s'ha de donar, com s'arbitraràn els mitjans econòmics per a la posta en marxa del nou canal? Un crèdit extraordinari del Ministeri d'Hisenda, o dels propis recursos de la Generalitat, com semblaria més lògic, en funció dels impostos que recapti, encara que aquesta funció resulti força fosca segons la interpretació de l'article 44 de l'Estatut!.

Aquestes i altres preguntes semblants se'ns acudeixen amb la lectura d'aquest tercer paràgraf, referit al finançament i als aspectes econòmics del tercer canal. No és ara el moment de dir com pensem que s'hauria d'haver resolt la qüestió, el que sí volem posar el dit a la llaga dels múltiples problemes que poden originar-se si ben aviat el govern de la Generalitat no tracta de definir una política ben clara en aquest terreny i no malda per tal d'arribar amb el Govern de Madrid a la fixació d'uns criteris transparents que no admetin interpretacions obliqües.

Per altra banda no es diu res sobre què es farà durant aquests anys pel que es refereix a la instal·lació del nou canal. Creiem que és una tasca que s'hauria de plantejar immediatament, definint els criteris fonamentals, formulant un pla d'acció i posant-lo en marxa sense dilació.

Tornant a la subvenció, observi's que només es preveu per al funcionament dels primers dos anys del nou canal, i encara s'empra una fórmula tan ambigüa com la de "podria ésser concedida", que estímem inadmissible, a més de l'abast del terme "subvenció". Qui assumirà després el finançament? La Generalitat directament, amb quins mitjans? d'on els treurà en funció del que es diu en matèria d'impostos en l'article 44? Quin paper tindrà la publicitat, si es tracta d'un mitjà de naturalesa pública? Qui assumirà la gestió de la publicitat, cas d'existir? La publicitat del tercer canal català entrarà directament en competència, pel que fa a Catalunya, amb la publicitat dels altres dos canals? Com pot veure's, aquestes preguntes ofereixen sovint una resposta complexa i matisada i amb distintes alternatives, segons els casos.

Tenim la temença que aquesta disposició transitòria, a part que intencionalment la jutgem benvinguda, reflecteix la manca d'estudis existent en el camp de la televisió catalana, la manca de reflexió sobre el seu paper social i cultural, sobre el

seu rol en el terreny econòmic i, encara més, sobre la problemàtica plantejada en tota la seva extensió per les normes que acabem d'analitzar. En una paraula, és una disposició improvisada que requereix una immediata clarificació per evitar tota una sèrie de malentesos que només perjudicarien a Catalunya i a l'esmentat tercer canal.

- - - - -

A més dels dos preceptes que hem estudiat, hem de fer ressaltar que la Generalitat té competència exclusiva en matèria de cultura (art. 9 num. 4), esport i lleure (art. 9, num. 29), publicitat (art. 9, num. 30) i espectacles (art. 9, num. 31), la qual cosa ens permet dir que caldria aprofitar les possibilitats que puguin sorgir d'aquesta facultat exclusiva per tal d'eixamplar tant com sigui possible el marc del contingut de la televisió en aquests camps específics.

III. ESTATUT D'EUSKADI DE 18 DE DESEMBRE DE 1979

Amb una redacció molt similar, el seu article 19 recull el que exposa l'article 16 del nostre Estatut. Així, l'article 19 diu que "correspon al País Basc el desenrotllament legislatiu de les normes bàsiques de l'Estat en matèria de mitjans de comunicació social, respectant en tot cas el que disposa l'article 20 de la Constitució.

En aquestes matèries, l'execució es coordinarà amb la de l'Estat pel que es refereix a la reglamentació específica aplicable als mitjans de titularitat estatal.

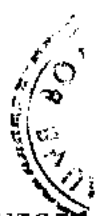
Per tal raó, Euskadi podrà regular, crear i mantenir la seva pròpia televisió, ràdio i premsa i, en general, tots els mitjans de comunicació social per al compliment dels seus fins".

En funció del que s'exposa en el paràgraf segon de l'article que acabem de transcriure, la disposició transitòria sisena indica que la coordinació d'aquesta execució serà aplicada en el supòsit que l'Estat atribueixi a la Comunitat Autònoma Basca, en règim de concessió, la utilització d'algun nou canal de televisió, de titularitat estatal, que sigui creat espe-

cíficament per a la seva emissió en l'àmbit territorial del País Basc, en els termes previstos en aquesta concessió.

En aquest cas ens trobem davant una redacció ambigua, car es parla del supòsit que l'Estat atribueixi a Euskadi la uti lització d'algun nou canal de televisió, la qual cosa significa, almenys amb una lectura rigorosament actual, que no existeix cap compromís formal de concedir-li un tercer canal, tal com succeeix en el nostre cas, deixant de costat totes les remarques que puguin fer-se.

És evident, també, que la interpretació real d'aquesta disposició sisena està condicionada pel desenvolupament en tots els terrenys d'Euskadi, la qual cosa vol dir que, segons com evolucionin, les circumstàncies poden exigir que aquest nou canal esdevingui una necessitat indefugible.

IV. ESTUDI SOCIO-LINGÜÍSTIC DE CARA A UNA FUTURA TELEVISIÓ CATALANA

- Jordi Berrio -

- Plantejament

Vivim un procés de recobrament nacional, un procés de recobrament no tan intens i ambiciós com caldria, però que, sens dubte, obre una escletxa vers l'esperança. Estem en camí d'autogovernar-nos en alguns aspectes, de poder ensenyar la nostra llengua a les escoles, encara que amb dificultats, de poder emprar el català als diferents mitjans de comunicació social. Tanmateix, la política de recuperació d'allò que ens ha estat arrabassat no és tan clara i tan neta com hom hagués pogut suposar després de la mort del dictador.

Es dins d'aquest context que cal incloure el present intent de definir com hauria d'ésser una futura Televisió catalana; una televisió pensada des de Catalunya, al servei dels interessos de la seva població i, evidentment, parlada en català de manera total o parcial.

Nosaltres, d'antuvi, en plantejar-nos la problemàtica sociolingüística d'aquesta televisió, volem remarcar la importància que té l'afer per a tota la nostra comunitat, per la qual cosa reclamem a les institucions autonòmiques del país una política lingüística clara i eficaç; una política agosarada que superi les accions de vol curt dels nostres homes públics.

Els mitjans de comunicació col·lectius i especialment la televisió poden jugar un paper importantíssim en la tasca de recuperació de la nostra personalitat en tots els sentits; per la qual cosa ens cal plantejar el problema de la llengua, dins l'actual societat catalana, des d'una òptica de realisme i d'honestat: des d'una òptica científica.

La televisió que ens estem plantejant tindria el seu àmbit d'actuació a la Catalunya estricta -ço és, el Principat sense les comarques que són dins l'Estat Francès. Però resulta que la llengua catalana és un patrimoni col·lectiu de tots els Països Catalans i els habitants del Principat no en podem disposar com si fos de la nostra propietat exclusiva. La unitat de la llengua és una fita que no podem deixar de considerar com a

fonamental en qualsevol circumstància històrica. Actualment, per raons complexes que no cal analitzar aquí, ens toca a nosaltres, els del Principat, de plantejar-nos els primers la problemàtica de la llengua catalana als mitjans de comunicació. Aquesta problemàtica ens obligarà a prendre mesures, a decantar-nos cap a solucions concretes. La nostra responsabilitat històrica rau en el fet que qualsevol acció lingüística que emprenguem cal que sigui tenint en compte els interessos lingüístics de la resta dels Països Catalans. Tanmateix, remarquem que aquest estudi se centrarà en el Principat, àmbit hipotètic de la televisió catalana en una primera etapa.

Finalment, volem remarcar que la llengua és un fenomen social per excel·lència i per tant polític. Moltes de les iniciatives a prendre no ho podran ésser per motius científics exclusivament, sinó per raons d'estrategia política, a desgrat, moltes vegades, d'allò que hom aconsellaria des d'una estricta òptica científica.

I PART: DESCRIPCIÓ DE LA REALITAT

Davant la perspectiva d'haver de definir com hauria d'ésser una futura televisió catalana, un dels primers aspectes que cal estudiar i debatre és el de la llengua, ja que, i cal no oblidar-ho, aquest mitjà és imatge però també paraula. Una televisió catalana, evidentment parlada en català -totalment o parcial- tindrà el problema de la llengua, perquè el català, malauradament, és problemàtic. Davant, doncs, d'una reflexió sobre el llenguatge de la televisió, i en general dels mitjans de comunicació, feta amb un mínim de rigor científic, hom hauria de començar per unes dades empíriques, les quals, en el nostre cas, serien les que ens permetessin de contestar satisfactòriament les següents preguntes: Quin és l'estat de la llengua en el nostre àmbit lingüístic? Quants som els qui parlem català? Quin català parlem? Quants castellanoparlants hi ha? Quina proporció d'aquests no entenen el català? I entre els que l'entenen, quin grau de coneixement en tenen?.

La resposta a totes aquestes preguntes i a d'altres que hom podria fer és una: no existeixen suficients treballs científics per tal de poder il·lustrar el tema de manera convenient.

Enfront d'aquesta problemàtica, l'investigador solitari que no pot, ni de lluny, suplir ell tot sol, unes deficiències que són col·lectives, no té cap més alternativa que fiar-se de la seva intuïció i del seu bon sentit. Haurà també, com és natural, d'emprar els escassos treballs que existeixen i omplir les nombroses llacunes amb apreciacions personals.

Una vegada assentats aquests arguments importants perquè ningú no es porti a engany, posarem tot seguit fil a l'agulla. La situació de la llengua catalana avui és d'una gran anormalitat, si fem com a model de "normal" allò que succeeix a determinades àrees d'Europa on no hi ha conflictes de bilingüisme ni de diglòssia i on es desenvolupen llengües i cultures sense entrebancs considerables. Aquestes serien determinats territoris de l'Estat Francès, de la Gran Bretanya, Alemanya, Itàlia, etc.

La llengua catalana és i ha estat la manifestació més clara d'allò que pot dir-se "cultura" i "visió del món" de la societat que les ha sustentades (1). La llengua i la cultura ca

talanes tenen una gran tradició; el català fou una llengua medieval important, però les vicissituds històriques, conegudes de tothom, han posat en perill la seva existència actual i, sobretot, el seu esdevenidor. La nostra llengua, doncs, té greus problemes que, tal com hem dit, condicionen el seu futur; però també no és menys cert que el català frueix d'una estranya vitalitat, la qual cosa el converteix en un dels idiomes minoritaris (entendem per minoritari l'idioma que no és oficial de cap estat i que ha de conviure amb d'altres idiomes en determinades inferioritats de condicions) més importants d'Europa i, probablement, el més important, atès el volum de la seva producció literària i d'altres particularitats.

La problemàtica de la llengua catalana és molt variada i complexa, per tal de concretar-la seguirem Badia i Margarit (2) el qual assenyala tres grans problemes per al català d'avui:

1. La insuficiència dels mitjans d'ensenyament i de comunicació.
2. La immigració en massa de gent no catalanes.
3. La distància entre la llengua literària i la col·loquial.

1. Pel que fa a la insuficiència dels mitjans d'ensenyament i de difusió, hem de remarcar que representen un greu inconvenient per al desenvolupament normal de qualsevol llengua. El català els pateix i, si bé sembla que la situació pot millorar en un futur proper, no creiem que es puguin assolir nivells mínimament acceptables a mig terme. Es tracta d'una situació prou coneguda per tothom i que aquí només enunciaré.

L'ensenyament d'una llengua a tots els nivells, i la seva utilització als mitjans de comunicació de masses, són premisses indispensables per al desenvolupament normal de la llengua en qüestió i per tal que els factors unificadors predominin per sobre dels seus contraris, els de divergència.

Pel que fa al català, la seva situació esdevé més complicada pel fet d'haver de conviure amb el castellà. La llengua castellana té els avantatges d'ésser una gran llengua multinacional, parlada per molts milions de persones; ésser la llengua de l'Estat Espanyol, entre d'altres, i tenir un ús normal a l'ensenyament i als mitjans de comunicació.

2. La immigració massiva de gent de fora de l'àmbit lingüístic català representa un dels problemes cabdals de la nostra comunitat. Ha estat dit que Catalunya -el Principat- és un país de frontera (3) i que, des de sempre, ha rebut gent forastera que venia de pas o a establir-s'hi; però el fenomen contemporani és d'una magnitud tan gran que ha trasbalsat tota la nostra societat des de qualsevol punt de vista i, evidentment, també des del lingüístic. La immigració que hem rebut prové de gaire bé totes les regions de l'Estat Espanyol i sobretot d'Andalusia, Extremadura, Múrcia, Aragó, Castella la Nova, etc. Aquest fenomen distorsionador des d'un punt de vista lingüístic, ha estat agreujat pel fet que els immigrants parlaven la llengua oficial de l'Estat, l'única que tenia un ús normal als mitjans de comunicació i a l'escola. La situació que s'ha creat entre nosaltres ha estat insòlita dintre dels fenòmens migratoris contemporanis. Una societat industrial, amb una llengua i una cultura pròpies, rep una massa immigrada de sotsproletariat. Aquesta massa, com que frueix d'uns privilegis lingüístico-culturals, col·loca la societat receptora en una posició de minoria social. El present fenomen atípic, que no anem a estudiar detingudament, s'ha produït, entre d'altres raons, perquè la burgesia catalana, que com a tal burgesia retenia el poder dels mitjans de producció, no tenia en canvi el poder polític a les seves mans.

Fins fa poques dècades, la integració dels immigrants es feia amb molta facilitat a la majoria dels casos; actualment, donada la magnitud del fenomen es presenta com a realment problemàtica si no hi ha canvis político-socials importants que l'afavorixin. Cal anotar, però, que el fenomen migratori ha minvat darrerament, degut a la crisi econòmica que patim a l'Estat Espanyol (4).

Tot el que hem exposat ens fa concloure que la catalanització de l'escola així com la dels mitjans de comunicació, i bàsicament la televisió, és fonamental de cara al nostre esdevenidor com a comunitat.

3. La distància entre la llengua literària i la col·loquial. Els fenòmens anteriorment estudiats, així com els de persecució de la cultura i del conreu de la llengua que hem sofert a diferents èpoques i sobretot als darrers trenta anys i escaig de nit franquista, han menat la nostra llengua cap a una situació d'allò més anormal.

Les classes populars catalanes han sofert un conjunt d'agressions contra la seva cultura i llengua, agressions que poden resumir-se en:

- Persecució del català com a llengua de cultura.
- Eliminació de la nostra llengua de l'ensenyament.
- Difusió de la cultura de masses exclusivament en castellà.
- Convivència amb gents d'una altra llengua que tenia un desen^uvolupament normal i una protecció oficial.

Qualsevol llengua en aquestes condicions tendeix a la dialectització i àdhuc a la seva dissolució. No és d'estranyar, doncs, que tots aquests factors que hem qualificat d'agres^ssions, hagin causat un gran impacte en la llengua de la majoria dels individus i grups de la nostra comunitat. La llengua catalana no podem dir que hagi evolucionat simplement, sinó que s'ha degradat. Una de les conseqüències de la situació que hem exposat és que la distància entre el català culte i el català popular ha augmentat respecte de la situació abans de la guerra del 36-39.

Afortunadament, els recursos de la nostra societat han estat suficients per a salvar moltes coses, potser les essencials. Les capes mitjanes de la nostra societat han fet un gran esforç i han portat endavant, en col.laboració amb sectors d'altres classes, mal que bé, el desenrotllament de la nostra cultura. D'altra banda, les susdites classes populars, sempre s'han mantingut, malgrat tot, fidels a la llengua.

Al País Valencià aquests fenòmens s'han donat també i la situació, per les especials circumstàncies històrico-socials que hi concorren, està molt més degradada que al Principat. Al Sud de l'Ebre, la llengua està fortament dialectitzada, plena de barbarismes i, cosa més greu, una part important de la burgesia petita i gran, l'han abandonada, sobretot a les ciutats.

A les Illes, la llengua s'ha conservat molt millor degut, bàsicament, al seu isolament insular; tanmateix, la població no culta ha perdut part de la consciència que allò que parlen és català. Cal assenyalar que aquest fenomen és molt més marcat encara al País Valencià.

Estem, doncs, en condicions, pel que portem dit,

tat urbanà, culta i industrial, com és la nostra. Però el resultat de la Guerra del 36 al 39 i els trenta anys i escaig de franquisme, han tornat a crear unes condicions favorables al fraccionament de la llengua i ãdhuc, pel que fa a alguns grups socials, al seu empobriment i desnaturalització.

Les tendències unificadores que actuen a l'època moderna dins les llengües normals a tot el món, també actuen, en part, en el cas del català.

Dins el català modern existeix també, en certa forma, un procés de normalització, el qual ha vingut a contrarrestar parcialment les tendències contràries enunciades anteriorment. L'obra de normalització gramatical realitzada per la Secció de Filologia de l'Institut d'Estudis Catalans ha estat importantísima en aquests aspecte. Les normes de l'Institut representen una feina ben feta i un dels seus mèrits més importants és que han estat acceptades per tot el domini lingüístic. Això ha succeït perquè la reforma de Pompeu Fabra i els seus col.laboradors i successors ho permetia.

La normalització ortogràfica, sintàctica, gramatical en general, és, doncs, un factor que enforteix les tendències unificadores.

L'ensenyament del català, mal que bé, s'ha anat realitzant al llarg del segle actual i la nostra llengua s'ha convertit novament en una llengua de cultura. Tanmateix, la dictadura franquista representà per a l'ensenyament de la llengua, una interrupció pràcticament total. Cap al final de la dictadura, s'ha anat extenent novament i avui representa un volum considerable. Malgrat tot, els nivells assolits no són de cap manera bons ni tan sols acceptables, però representen, això sí, una represa i l'esperança d'un futur millor. Més endarrerid està encara l'ensenyament no del català sinó en català, indispensable si volem caminar vers la desitjable normalització lingüística. Així, doncs, malgrat la seva migradesa, l'ensenyament actual del català representa un factor unificador de la llengua, factor que avui actua dèbilment però que, si el procés continua, pot anar guanyant en influència.

L'accés del català als mitjans de comunicació és, per nosaltres, donat el tipus d'estudi que estem fent, el factor més important. Repassem-ne alguns dels trets més característics que

presenta en l'actual etapa.

L'edició de llibres ateny actualment un volum considerable, encara que estiguem molt lluny d'assolir els nivells que ens correspondrien d'acord amb la nostra demografia.

El panorama de la premsa escrita és molt menys afalagador. La represa de les publicacions periòdiques és menys important del que hom hagués pogut suposar. La dificultat factors econòmics bàsicament. Les publicacions, sobretot els diaris, travessen una situació difícil a tot el món. És molt difícil de fer un diari que sigui rendible en termes estrictament econòmics.

El panorama del cinema català és tristíssim i es pot dir que només hi ha realitzacions aïllades. La infraestructura industrial i professional que en altres èpoques havia existit, presenta actualment una considerable feblesa.

Pel que fa a la ràdio, el català és emprat amb una freqüència i amb una intensitat creixents. A la televisió, la seva introducció ha estat molt lenta, vacil·lant i treballosa. En general, el panorama dels audiovisuals, fora potser del disc, és molt poc satisfactori, sobretot si valorem la importància que poden tenir com a factors de normalització del català. De tota manera, malgrat el panorama poc satisfactori que acabem d'esbossar, cal assenyalar que la tendència progressiva cap a estendre i aprofundir l'ús del català als "mass media", representa, a mitjà termini, de fet ja des d'ara, un factor decisiu per tal d'enfortir les tendències unificadores dins la llengua.

Davant del present panorama, creiem que es pot afirmar que, a partir del moment actual, per poc que es consolidi el procés iniciat darrerament, les forces unificadores, així com les normalitzadores, poden guanyar terreny. Aquí cal fer esment del País Valencià on la situació es presenta molt més difícil que al Principat, car hi ha una gran confusió, no tan sols pel que fa a la llengua sinó, fins i tot, pel que fa a les senyes d'identitat pròpia. De fet, però, el debat resta obert i és d'esperar que al final les forces autòctones s'obrin camí i el País Valencià s'incorpori al procés de normalització lingüística que esperem que es produeixi a tots els Països Catalans.

Fins el moment que la consciència lingüística del País Valencià i de les Illes no s'hagi recuperat, nosaltres, al

Principat, haurem de plantejar-nos la problemàtica que ens ocupa amb la suficient amplitud de mires per tal que les decisions que prenguem no ens distanciïn de la resta de Països de parla catalana; haurem d'adoptar fórmules que siguin vàlides per a tot el domini lingüístic.

El que no resta del tot clar, a la llarga, és quina de les tendències antagòniques predominarà. En aquest sentit, la futura evolució político-social serà determinant. D'aquesta manera, un problema lingüístic-sociolingüístic se'ns converteix en polític.

De tot el que hem dit en aquest apartat podem concloure que precisament una televisió catalana, amb una gran audiència, seria una eina decisiva vers la consolidació de les tendències favorables a la unitat de la llengua.

Els fenòmens de diglòssia. Quina és la llengua B al Principat?

Sempre que coexisteixen dues o més llengües dins d'una comunitat, existeix la tendència a donar a cada llengua un ús social diferent. Amb aquest ús diferent s'hi ajunta inevitablement una valoració social també diferent. És ineludible que la llengua de l'Estat, la de les classes socials més poderoses tinguin un prestigi superior que la utilitzada per les classes populars (6). Aquests fenòmens, anomenats de diglòssia, es donen entre nosaltres i, a més de forma complexa. Per tal de tenir una visió de la nostra realitat sociolingüística intentarem de resumir, de forma clara i breu, com succeeixen els fenòmens de diglòssia, la qual cosa presenta evidents dificultats.

La situació lingüística al Principat no és uniforme. De fet, a tot arreu, però, hi coexisteixen dues llengües, el català i el castellà, (a Catalunya Nord, el català i el Francès) amb predomini d'una o d'altra segons els casos.

La primera afirmació que, al nostre entendre, cal assenyalar és que la fidelitat dels catalans al seu idioma ha estat remarcable, tret d'alguns grups minoritaris, i que el recent increment de l'ús del castellà s'ha donat com a conseqüència de la gran importància que ha tingut el fenomen immigratori. Així, doncs, som en una situació que fomenta el bilingüisme, però

també som davant d'un fenomen, o millor, diversos fenòmens, de diglòssia (7).

En determinades etapes històriques a partir de la decadència, es donava al Principat un clar fenomen de diglòssia. El castellà fruïa de més prestigi, i encara que la llengua d'ús comú continuà essent el català, la primera era emprada com a llengua de cultura; no d'una forma total, però sí de manera considerable. D'ençà de la Renaixença, els termes s'aniran invertint i el català anirà guanyant etapes de cara a tornar a ésser una llengua de cultura. Paral·lelament es produí un altre fenomen. A l'època de la decadència, el bilingüisme es pot dir que no existia; en canvi, a partir de finals del segle passat s'anà accentuant, tal com hem vist abans, degut als fenòmens immigratoris. El nostre parer és que el bilingüisme s'accentuà però la diglòssia gairebé desaparegué o, millor dit, canvià de signe. Després de la Guerra dels tres anys, ja hem vist que la situació empitjorà per al català i les manifestacions de cultura es feren majoritàriament en castellà. Aquest important fenomen no es produí, però, per un augment de prestigi social per part de la llengua castellana, sinó simplement perquè així ho imposaren els grups i classes que guanyaren la guerra. Molts catalanoparlants no renunciaren sinó per força a emprar la seva llengua com a mitjà de comunicació cultural i de masses. No sembla, doncs, que es pugui parlar de diglòssia, ja que la llengua catalana continuà conreant-se clandestinament i es donà el cas de grups que s'exposaren a caure en mans de la policia per fer una lectura de poesia catalana. Tanmateix, com que aquesta situació ha durat molts d'anys, determinats grups socials -les classes menys cultes- s'han anat acostumant a la situació de total marginació del català i han acabat per trobar-la normal. Per tal de precisar-ho, ens sembla més exacte d'afirmar que la valoració, el prestigi i el tipus d'ús del català respecte del castellà, varia segons els grups socials i, en part, segons les comarques.

L'alta burgesia intentà voluntàriament descatalanitzar-se. No cal dir que en això hi hagueren nombroses excepcions però creiem que com a tendència es pot afirmar. La petita i la mitjana burgesia, els professionals, mantingueren una gran fidelitat a la llengua i una actitud de resistència enfront de les pressions externes i de sosteniment de la llengua i, en general, de la cultura pròpia. Així, doncs, el català ha mantingut sempre el seu prestigi com a llengua de cultura i de comunicació a tots

els nivells. La classe obrera i les capes populars en general, no tindran, en aquests anys, accés a la cultura catalana; mantindran la llengua encara que en un progressiu deteriorament. La pagesia ha mantingut d'una manera ferma la tradició lingüística, encara que no hagi pogut evitar de rebre influències estranyes sobretot per l'acció dels "mass media". En aquestes classes s'han donat alguns fenòmens de diglòssia.

Des d'un punt de vista geogràfic, potser els fenòmens de diglòssia s'han donat amb més o menys força en algunes contrades de la Catalunya Nova. (Comarques del Sud, Ciutat de Lleida, etc.) Tanmateix, a la majoria de les comarques es pot afirmar que la tendència a emprar el català en usos públics sempre ha estat molt forta i el castellà ha servit per a comunicar-se amb l'administració i amb els forasters. En general, pel que fa a la Catalunya estricta, creiem que es pot afirmar que la fidelitat a la llengua ha estat gairebé general i que aquesta ha mantingut el prestigi com a llengua de cultura. Les reculades que ha fet el català han estat sempre conseqüència de pressions externes. Per altra banda, els fenòmens de diglòssia només s'han donat en grups socials o en zones molt localitzades.

Cal assenyalar que el panorama és molt diferent al País Valencià on la diglòssia és molt extesa i on, fins i tot, s'ha donat l'abandonament de la llengua per part de la burgesia de les ciutats (8).

A les Illes, la llengua es conserva notablement bé encara que dialectitzada. No hi ha dubte, però, que s'hi observen fenòmens de diglòssia.

A Catalunya Nord el panorama encara és més greu que a la resta de Països; la llengua està en un greu perill de desús.

Actualment, hi ha processos de renovació a tots els Països Catalans; processos que poden menar la llengua cap a la seva normalització. Els fenòmens diglòssics comencen a canviar de signe -o almenys n'hi ha indicis-. Pel que fa al Principat, el recobriment de prestigi de la llengua és un procés que es no ta actualment entre els grups minoritaris diglòssics.

Nosaltres gosaríem dir que el català actual té grans deficiències i problemes però no és la llengua B al Principat. Pel contrari, molt sovint es donen fenòmens de diglòssia on la

llengua B pot ésser el castellà. Entre alguns immigrants, el fet de parlar català i d'introduir-se a la cultura catalana són un signe d'ascens dins l'escala social. Sembla bastant clar que si desapareguessin les dificultats polítiques, les dificultats econòmiques depenen de les primeres, la normalització del català s'assoliria en un termini molt curt. Però les dificultats, i això és greu, no sembla que hagin de desaparèixer a curt terme. Hom pot pensar que la situació millorarà progressivament, però no hi ha senyals encara que el procés arribi fins al final. La batalla política de la qual depèn l'evolució total de la nostra societat no sembla, per ara, que l'estiguem guanyant definitivament. Si més no, les conquestes que s'han produït, i les que és previsible que es puguin produir, probablement seran insuficients. No cal dir que aquesta batalla política és molt important, car l'actitud positiva enfront de la llengua per part de les masses castellanoparlants, factor essencial per a la normalització, depèn en bona part del prestigi que li pugui donar una Generalitat que governi de veres i un ús del català a tots els nivells. En aquest sentit, el poder autonòmic pot actuar positivament en proporcionar força moral als catalanoparlants, ja que aquests sentiran que estan sostinguts per un organisme oficial. De la mateixa manera, els castellanoparlants aniran modificant la seva visió de la llengua catalana. Caldria, doncs, que la Generalitat emprengués una política lingüística decidida de forma immediata.

És precís de tenir ben present que el bilingüisme no pot ésser mai una situació definitiva. La tendència natural és vers l'eliminació d'una de les llengües concurrents. No ens deixem enganyar en aquest sentit. Una institucionalització del bilingüisme pot semblar la solució més justa i neutral però acaba portant inevitablement vers la desaparició de la llengua amb inferioritat social.

En aquest sentit, cal anotar que el govern de l'Estat Espanyol ha pres la iniciativa d'introduir l'ensenyament del català a tots els nois i noies del Principat, i en català a aquells que els seus pares ho demanin. És una iniciativa que valorem com a moderadament positiva. És millor això que no pas res, però no és, no de bon troç, allò que ens cal. El decret és deficient perquè intenta d'institucionalitzar el bilingüisme i, a més, no creiem que, a l'hora de la veritat, es portin a terme totes les possibilitats que la llei conté. No és de Madrid que

ens han de venir les solucions; les solucions les tenim nosaltres, només cal que les poguem aplicar.

La situació de la llengua a l'actual televisió espanyola

El català als programes actuals.- Davant del panorama esbossat anteriorment, ja es pot veure, sense afegir-hi res més, que els programes catalans de Televisió Espanyols no poden ésser normals, sobretot pel que fa a la llengua.

Televisió Espanyola emet des de Barcelona un conjunt de programes en català destinats al Principat i a les Balears. Aquests programes no arriben al País Valencià, on hi ha un altre centre emissor, ni a les Pitiüses, on arriba el senyal valencià. La televisió de Barcelona també emet programes en castellà destinats a la xarxa general de tot l'Estat Espanyol. Nosaltres limitarem els comentaris al canal estrictament català.

Els programes emesos des del centre emissor de Miramar es poden agrupar de la forma següent:

Informatius. Notícies i reportatges
 Culturals de diversa mena. Clases de català
 Musicals
 Dramàtics
 Infantils

Pel que fa a llengua utilitzada en tots aquests programes, la primera afirmació que podem fer és que aquesta és desigual en tots els seus aspectes: morfològics, sintàctics, fonètics, etc. Les característiques de la llengua emprada depenen del programa, del qui en aquell moment parla i del qui ha escrit el guió. Això és així perquè no existeix un criteri general uniforme sobre qüestions lingüístiques. Sembla que als caps de la Televisió Espanyola a Barcelona no els amoïna gens aquesta qüestió i els aspectes lingüístics depenen de la cura de cada locutor o quionista, de l'interès de cada realitzador i de la sensibilitat que tots ells tinguin respecte del tema.

D'un temps ençà, hom pot notar una major atenció a l'eliminació de barbarismes i vulgarismes de cara a un criteri de correcció implícit però que no ha estat definit d'una manera clara. A nivell fonètic, hom pot observar també una millora en

la majoria dels casos; cada vegada es pateix menys el "parlar bleada" (9) amb què ens obsequien alguns dels presentadors. Tanmateix, malgrat la millora que notem, és ben evident que som lluny d'abastar uns mínims acceptables de correcció fonètica a la majoria dels casos. La millora dels nivells lingüístics de Televisió Espanyola no és deguda, doncs, a una política conscientment programada des de les estructures de poder de l'ens estatal, sinó a l'esforç i ganes de tirar endavant dels professionals que tenen cura de la realització directa dels programes. Això fa que la llengua emprada sigui molt vària ja que depèn, tal com hem vist, d'iniciatives aïllades. Podem trobar, als programes, castellanismes evidents i al seu costat uns "quelcoms" uns "ensem" que actualment, a la majoria del domini lingüístic, poden presentar-se com a afectats o, senzillament, no entendre's. Hi trobem també una gran varietat de dialectes socials: el "parlar artificial", també denominat "parlar ultra" (9), el "parlar xava" i el ja esmentat "parlar bleada" entre d'altres. Pel que fa als dialectes geogràfics hi predominen els parlars orientals, sobre tot el barceloní. En algun programa, hom pot sentir parlants de les Illes. Els dialectes occidentals hi estan menys representats. En el programa "Català amb nosaltres" hi ha un representant del País Valencià, però no són gaire habituals els dialectes de les comarques occidentals.

En els programes informatius, la manca d'una trajectòria anterior fa que no hi hagi encara un nivell de llenguatge periodístic eficaç per a un noticiari de ràdio i televisió. En un principi, els noticiaris catalans eren una traducció dolenta del castellà; de mica en mica, però, han anat millorant. De tota manera, es nota encara que existeix una desorientació sobre els criteris més adients a emprar. Al nostre entendre, aquest nivell de llenguatge l'haurien de crear els periodistes amb l'ajut dels assessoraments lingüístics corresponents.

Als reportatges hi ha una gran varietat de parlars; en cada cas depèn de qui és l'entrevistat i de qui entrevista. Notem, però, una vacil·lació quan l'entrevistat és castellano-parlant, el locutor li fa les preguntes en castellà encara que aquell entengui perfectament el català. Sembla que es tracta d'un criteri dels realitzadors d'aquests programes, criteri, evidentment, discutible. Hom argumenta que els dits reportatges han de reflectir **fidelment** allò que passa al carrer i que la realitat

del carrer és la convivència contínua de les dues llengües concurrents. Aquest argument el considerem acceptable fins a cert punt només. És ben evident que un ús progressista del mitjà ha de portar-lo a ésser un mirall de la societat, però la funció del mitjà no s'acaba aquí. La televisió és segurament el mitjà més potent, en el sentit de màxima audiència, i per aquest motiu és també, ha d'ésser, creiem un instrument de cultura popular. En el cas del Principat aquest paper és encara més necessari degut a la situació de la nostra cultura. La televisió, doncs, ultra ésser un reflex de la realitat social, ha d'incidir sobre aquesta en una tasca d'augment de la cohesió social, mitjançant l'extensió de la llengua i de la cultura catalanes.

Els programes dramàtics són els més normals de tots; l'existència d'un text literari freqüentment acurat, fa que el programa llisqui bé lingüísticament. Alguns actors, però, haurien de polir la seva fonètica.

La problemàtica lingüística vista pels professionals. Hi ha intents de crear o d'enfortir un català estandard?

La qualitat del català que s'empra a la televisió així com als diferents mitjans de comunicació de masses no és la que seria desitjable. Són de tothom conegudes les raons perquè això sigui així; acabem de veure'n algunes de les més importants. Entre els mitjans, però, hi ha diferències evidents. Bàsicament, no és igual el periodisme parlat que l'escrit. El periodisme escrit parteix d'una llengua en bona part unificada; parteix d'una brillant tradició literària; parteix, finalment, dels precedents de la premsa escrita d'abans de la dictadura franquista. Amb un mínim d'adaptació de tota aquesta tradició pot assolir ràpidament nivells acceptables. El periodisme parlat ha de lluitar amb més dificultats. La tradició anterior és pràcticament inexistent degut a la joventut dels mitjans audiovisuals; l'aspecte ortofonètic, que no ha estat normalitzat, és el fonamental en aquests mitjans; la correcció és molt més difícil que en la premsa escrita. Tot això fa que les vacil·lacions siguin molt grans i que hom pugui justificar la situació actual.

Davant d'aquesta situació, els professionals, en termes generals, estan ben disposats a formar-se. Efectivament, els professionals dels nostres mitjans de comunicació, pel que nosaltres

hem pogut saber, fan esforços per tal de millorar el seu nivell lingüístic. De primer, i això és molt important de cara a la solució futura del problema, una majoria són conscients de llurs limitacions i estan disposats a fer un esforç en aquest sentit. Hom té consciència que no ^{se}sap prou bé el català i això s'intenta resoldre prenent classes, estudiant individualment, introduint correctors de català en els equips de treball, etc. Es pot afirmar, doncs, que si aquest ambient continua i, millor, si progressa tal com seria desitjable, el llenguatge emprat en els mitjans guanyarà sensiblement a mig terme. Però hem d'afirmar tot seguit que no h'hi ha prou amb uns simples criteris de correcció gramatical. El nostre poble, i entre ell alguns professionals, té uns conceptes confosos en aquesta matèria. Hi ha la idea molt estesa, per exemple, que existeix un model ideal teòric de llengua -de cada llengua- al qual hom podria acostar-s'hi; més ben dit, del qual hom no s'havia d'haver separat. Llavors, les variants dialectals i els diferents nivells de llenguatge resten com a vicis o malalties del llenguatge. Una altra concepció força estesa entre els professionals progressistes i que podríem considerar com a oposada a l'anterior, és la que veu amb simpatia qualsevol variant lingüística i que creu que aquestà variant hauria de poder ésser emprada als mitjans. Alguns, en el cas del català, creuen que s'han d'admetre els grans dialectes però parlats amb correcció. Els qui mantenen aquesta opinió consideren que seria abusiu d'imposar als parlants del dialecte occidental les formes, que consideren barcelonines, de la llengua més usual als mitjans.

Una de les conseqüències que hom pot extreure, en sos pesar l'opinió del món professional, és que no existeixen idees clares sobre aquesta problemàtica i que tampoc no és clar el camí a seguir en un futur immediat. La necessitat de crear un nivell de llenguatge per a ésser emprat als diferents mitjans no es dona a nivell conscient. La pràctica professional diària els porta, però, de fet, a la creació d'aquest nivell en la necessitat de solucionar els problemes que se'ls presenten.

Després al que acabem d'exposar, es pot concloure que seria molt convenient d'orientar els professionals, ja que, com hem vist, estan molt ben disposats, per a plantejar-se l'afer en els seus termes reals. El problema del català als mitjans és, primer, una qüestió gramatical, però, tot seguit és un problema d'adequació de la llengua a les necessitats que ha de satisfer.

Això és el que han fet les altres llengües desenvolupades i nosaltres també hem de seguir per aquest camí. Cada grup social, cada estament professional té el seu nivell de llenguatge (10). Els periodistes no en són una excepció. Aquests professionals, a tot arreu, han anat cercant, entre el repertori de les formes gramaticals, de vocabulari, de sintaxi, les més adients per al seu ofici. Pensem que el periodista és un professional que té la llengua com una de les eines fonamentals i aquesta ha d'ésser adaptada per tal de satisfer els requeriments especials que concorren en aquesta professió. El periodista no té les mateixes necessitats expressives que un artista, que un científic, que un obrer d'una fàbrica, per la qual cosa ha d'emprar uns recursos lingüístics especials, com especials els utilitzen cadascun dels grups, estaments i professions que hi ha a la nostra societat. Llavors, d'una manera clara, els nostres periodistes haurien de treballar conscientment en la confecció d'aquesta eina que podríem anomenar "català periodístic".

El que ens hauríem de preguntar és si l'actual dinàmica de la comunicació massiva ens menarà, sense més, cap a l'assoliment d'aquest nivell dins l'estandard català que la majoria de sociolingüistes consideren desitjable. La veritat és que en llur actuació lingüística, els professionals no es formulen la qüestió en aquests termes. Lògicament, és molt difícil que un periodista tingui prou coneixements especialitzats com per plantejar-se els problemes de la seva llengua amb precisió científica, sobretot si tenim en compte les circumstàncies que concorren en el nostre país. De tota manera, el balanç no és tan pessimista com podria semblar a primera vista. Ja hem vist que, per sobre de la consciència o manca de consciència lingüística, hi ha una realitat quotidiana que fa que els periodistes es trobin davant d'uns problemes als quals han de donar solució. Així, doncs, arribarem, creiem nosaltres, si es desenvolupen els mitjans catalans, a aconseguir un llenguatge operatiu en aquest camp de la mateixa manera com se n'han creat en d'altres. Tot i amb això, un coneixement del problema en els seus termes reals, per part dels professionals, seria molt interessant d'aconseguir. En aquest sentit seria convenient d'establir contactes, entre el món de la professió, la universitat i diferents especialistes, dels quals en podrien sortir uns projectes de col·laboració que són imprescindibles.

Alguns aspectes del context que condicionaran una futura Televisió Catalana

Davant de la perspectiva de dissenyar, en termes generals, la futura televisió catalana, haurem de tenir en compte un conjunt de condicionaments que influiran en la seva forma definitiva. D'antuvi sembla que la viabilitat d'una televisió catalana va lligada estretament als esdeveniments polítics i socials a nivell de tot l'Estat Espanyol. És evident que si nosaltres ens estem plantejant la possibilitat d'un "mass media" televisiu català és degut a la mort del dictador i a l'establiment del que, amb totes les reticències que volguem, es presenta com un nou règim.

El futur no el podem preveure amb exactitud però podem establir un conjunt d'hipòtesis plausibles que ens permetin de tirar endavant, en el ben entès que si aquestes no es realitzen, ni unes de semblants, tot aquest estudi serà fet endebades.

La nostra hipòtesi passa per creure que finalment la Generalitat, de la manera que sigui, acabarà tenint competències. Tindrà un poder polític i administratiu suficient per tal de poder arbitrar una política cultural, d'informació i d'esbarjo públic dins de la qual la televisió en serà una peça mestra. Un dels aspectes fonamentals de la política cultural i educativa del govern de la Generalitat haurà d'ésser, sense cap mena de dubte, la que fa referència a la llengua. Tothom sap el que la llengua representa per a qualsevol nacionalitat i consegüentment el que representa per a Catalunya. Davant l'evidència de la necessitat d'una política lingüística, aquesta no pot ésser altra que la conquesta de la normalitat en aquest ordre. Normalitat que vol dir l'assoliment d'un català sense influències estranyes, que el seu ús abasti totes les facetes de la nostra vida social sense cap mena de limitació^a tots els nivells: des dels usos populars a les fàbriques, oficines i camps, fins a les considerades més altes manifestacions de la cultura. Aquesta normalització implica la progressiva catalanització de la nostra societat, respectant, evidentment, les persones de cultura i llengua altra que la catalana. L'acció de tot govern responsable és la d'afavorir l'ús de la llengua pròpia, a base, fonamentalment, de procurar la seva concixença a tots els ciutadans administrats per aquest. Tot govern sap que la llengua és un factor d'unificació social. Al Principat i als Països Ca-

talans en general, la llengua catalana, si se superen les actuals dificultats, pot ésser un dels factors decisius d'unificació, d'integració de les masses immigrades en un cos social únic.

Continuant amb la nostra hipòtesi, haurem d'admetre que, probablement, en la nova etapa autonòmica, el canal de televisió estatal seguirà arribant als nostres aparells receptors. Haurien de canviar molt les coses perquè poguéssim administrar, nosaltres mateixos, tots els canals de televisió que consumirem en el futur. Així, coexistiran amb el nostre.

Aquest fet crearà una situació de competència dins la qual l'audiència es decantarà, no hi ha dubte, per aquell que millor ho faci. No ens crequem que pel sol fet de realitzar una programació totalment en català n'hi haurà prou per tal d'aconseguir el favor del nostre públic majoritari.

De cara a un millor coneixement del nostre futur, cal tenir en compte algunes dades que defineixen el nostre context. La composició lingüística de la societat catalana, després de les recents onades immigratòries, és un fenomen que hom viu com molt important, però que ningú no coneix en el seu abast real. Darrerament, però, el Consorci d'informació (11) ha presentat unes primeres dades referents només la "província" de Barcelona; de la resta del Principat encara no se'n sep res de precís. De tota manera, és ben clar que el fenomen migratori, si bé és general, presenta una intensitat molt més gran a Barcelona i a les comarques que l'envolten que a la resta del país.

Tenim, doncs, que centrats a la ciutat de Barcelona, un 47% usen el català familiarment, un 49,5% el castellà. Que parlen el català un 61% i que l'entenen un 83,3% dels barcelonins.

Tocant a la "província" sense Barcelona, les xifres són més favorables al castellà: els qui usen el castellà familiarment són un 60% i el català un 38,5%; parlen el català un 48,2% i l'entenen un 68,4% dels habitants.

Cal assenyalar que aquestes dades no són del tot fiables; de tota manera, si les comparem amb les que proporciona el treball de Badia i Margarit (12), les coincidències són no-

tables encara que referides a la ciutat de Barcelona. Si tinguésim les dades de tot el Principat el tant per cent de població que entén el català s'elevaria força per sobre del 80%.

Aquestes xifres presenten la magnitud del problema en el seu aspecte lingüístic. És dramàtic que haguem arribat a una tal situació. La realitat és, doncs, que de cara a una futura televisió catalana una bona majoria de la població entén el català, el parla una considerable majoria i l'utilitza familiarment al voltant de la meitat de la població. De les presents dades en podem concloure immediatament que una gran part de la població té uns coneixements insuficients de català i que hi deu haver una proporció propera al 10% que no l'entén. Una tal composició lingüística creiem que no impossibilita cap iniciativa, encara que, si hem d'esser realistes, haurem de convenir que en dificulta algunes.

Continuant en la nostra hipòtesi de futur, anotarem alguns aspectes de l'evolució de la realitat lingüística que, al nostre entendre, es produirà a mig terme. Hem de creure que la major presència del català als mitjans de comunicació massius així com l'ensenyament de la llengua a les escoles, que es de suposar que sigui massiu, faran canviar de manera molt important l'actual panorama. De primer, seria normal que desaparegués o gairebé la petita porció de la població que no entén el català; d'altra banda seria lògic de pensar que es produirà un augment espectacular del grau de coneixement del català per part de les capes més joves de la població; la població adulta, gràcies als mitjans de comunicació, també milloraria el seu coneixement del català encara que d'una manera molt més lenta i progressiva que no pas la joventut.

Si el procés es desenvolupés de la manera apuntada aquí, podríem arribar d'aquí quatre o cinc anys que una televisió catalana seria compresa per pràcticament la totalitat de la població i que una part de la població, al voltant del 60%, tindria uns coneixements considerables de català.

La persistència del canal madrileny dins la nova situació

Admesa l'existència d'alguns canals, un dels quals, si més no, serà controlat per nosaltres, hauríem d'aclarir qui-

na seria la política lingüística més adequada que s'hi hauria de realitzar.

Un sol canal català i la seva coexistència amb uns canals castellans, implica inevitablement l'establiment d'una rivalitat entre el canal català i l'altre o altres. És evident que els interessos catalans passen per evitar que la televisió estatal sigui consumida, majoritàriament, pels castellanoparlants que formen part de la nostra comunitat. Si aspirem a continuar es sent una sola comunitat, no podem permetre que les influències culturals forasteres col.laborin a crear una divisió entre nosaltres. Així, doncs, ultra fer programes que agradin més que els que ens arribaran de fora, se'ns plantejarà el problema de la llengua com un dels més importants. Davant la dificultat que presenta la llengua en la futura televisió catalana, sembla que només hi ha les opcions següents:

- a) Fer-la totalment en llengua catalana
- b) Fer-la bilingüe
- c) Fer-la totalment en llengua castellana

a) La primera opció implica cobrir tota la programació amb espais pensats i dits en llengua catalana. Aquesta programació hauria d'ésser feta tenint en compte la nostra realitat sociolingüística. Oblidar-se dels immigrants i centrar-se en el pú blic d'origen autòcton exclusivament seria un greu error. Pel contrari, fer una televisió en català que, a més de satisfer la gent del país, atregui els nou vinguts cap a la nostra cultura és una tasca molt difícil. El perill que de primer se li acut a qualsevol és que una tal programació podria desplaure a uns i al tres. L'avantatge és que, si la iniciativa tingués èxit, els resultats serien molt positius per a la nostra comunitat.

b) La segona opció representaria fer la competència a la televisió estatal a través d'un canal català bilingüe. Es tractaria, com en el cas anterior, d'uns programes pensats en català però realitzats indistintament en català o en castellà. La finali tat seria la mateixa que la del cas anterior: atreure la gent nou vinguda cap a la nostra cultura. Aquesta opció té tots els avantatges i inconvenients del bilingüisme. Normalment el bilingüisme és una situació transitòria i acaba amb el predomini d'una de les llengües en concurrència. Un dels perills importants que presenta aquesta possibilitat seria la de crear un híbrid sense

cap mena de personalitat. Tanmateix presenta evidents avantatges; d'antuvi és menys traumàtica que la solució anterior i es presenta com a conciliadora. Una televisió bilingüe es pot afirmar que seria ben acceptada per una majoria de la població; per altra banda els resultats integradors serien molt menors.

c) La tercera possibilitat, fer la programació totalment en castellà encara que pensada en català, si és que això és possible, presenta uns inconvenients tan greus que fa que la desqualifiquem d'entrada. És impensable que, si tinguéssim a les nostres mans un instrument tant important com és la televisió, abandonéssim l'oportunitat que representa per la llengua i la cultura autòctones d'aprofitar una tribuna de divulgació com és el mitjà televisiu.

El decantar-se per una de les dues possibilitats primeres és més una opció política que no pas estrictament lingüística. El bilingüisme no és una solució a llarg terme, repetim-ho una vegada més, però ningú no pot negar que probablement haurà d'ósser un mal menor en les circumstàncies en què ens trobem actualment. Així, doncs, des d'un punt de vista lingüístic: una televisió catalana monolingüe seria la millor opció; des d'un punt de vista polític: qui sap...? De tota manera, al nostre entendre i al marge del que polítics i estratègues puguin opinar, seria desitjable una televisió catalana en català -en un català adequat- amb uns programes atractius i molt aprop dels nostres ciutadans i llur problemàtica. Una tal televisió tindria una força inqüestionable. Cal reconèixer que hi ha moltes dificultats perquè una televisió així pugui existir; implica sobretot que les esquerres catalanes, unes reals esquerres, es facin amb el poder.

La llengua en la futura televisió catalana

La llengua catalana serà present en la futura televisió, ja de forma exclusiva, ja alternada amb el castellà i potser també amb d'altres llengües com el galleg i el basc. A partir d'això, hauríem de concretar com ha d'ósser el català emprat o distintes variants dialectals que hom haurà d'emprar en el mitjà televisiu dins el context de l'actual societat catalana, context que hem procurat d'explicar de forma breu. Precisament, tenir en compte el context és primordial car en el cas que ens ocupa, de forma abstracta diríem que el català a utilitzar hauria

d'èsser un català estandard sense cap mena de dubte. Però la realitat de la societat catalana ens farà matisar aquesta afirmació. Efectivament, la televisió emprarà bàsicament un català estandard el qual caldrà perfilar convenientment. Aquest és el camí que se segueix a tot arreu; de tota manera, en el cas del català el problema és més complicat pel fet que l'estandard que posseïm és encara molt incomplet. De fet la normalització s'ha assolit en el pla ortogràfic bàsicament. Una fonètica normalitzada no existeix encara, cosa que presenta dificultats en els mitjans parlats.

Creiem que no hi ha dubte que la política que aconsellaris seguir la sociolingüística en els mitjans de comunicació social, seria la d'enfortiment d'un català estandard, tal com hem avançat suara. La teoria és, doncs, força clara; la realitat, però, no ho és tant.

Tal com sabem, la llengua estandard no ha de coincidir amb cap dels parlars vius; de fet, però, acostuma, en la majoria dels dominis lingüístics, a correspondre o a ésser més pròxima d'algun dels dialectes existents. A totes les comunitats lingüístiques es dona el predomini d'algun dels parlars sobre els altres en determinats usos. Aquest predomini és degut a factors diversos, entre els quals destacarem un major pes econòmic i/o polític de la zona on és parlat el dialecte en qüestió; una major tradició literària, un major nombre d'usuaris, etc. Davant, doncs, d'aquesta realitat social, humana en definitiva, en el nostre cas hi ha dues estratègies principals a seguir, amb algunes variants. La primera vindria representada per una política d'enfortiment, de potenciació clara, d'un sol estandard per a tot el domini de la nostra llengua. Una tal política, correcta en abstracte, podria resultar inacceptable per valencians i àdhuc pels de les Illes. Dins el Principat el problema seria molt menor, però ens podríem trobar amb reticències per part dels habitants d'algunes comarques. No sembla que en l'actual situació, donat el grau de consciència lingüística que té la nostra col·lectivitat, convingués una postura rígida en aquest sentit. De la mateixa manera que actualment no és possible de fer una política de Països Catalans a València sense provocar suspicàcies i resistències, tampoc no ho és de proposar un únic estandard.

La segona actitud seria la d'admetre formes estandarditzades però a partir dels dialectes existents. Representaria

una normalització a partir dels diferents dialectes, però amb un criteri de convergència. Aquest criteri de convergència consisteix essencialment en què les formes que es prenen com a models dels diferents substandards no siguin les més distanciades entre els repertoris dels dialectes existents. Això no vol dir, a nivell pràctic, que el substandard valencià no pot prendre com a model el parlar apitjat de l'àrea de la ciutat de València el qual dona les formes més separades respecte dels altres dialectes; que el substandard del Principat ha d'escollir els mots, la fonètica d'entre les seves variants, la més general possible, la més entenedora per a tothom. Unes tals iniciatives, en el fons, vindrien a ésser només un primer pas d'estandardització i de normalització; però, freqüentment, si no es fa el primer pas no es poden fer tampoc els següents. Aquesta és, segons sembla, la política que cal seguir pel que fa al País Valencià i a les Illes. Al Principat la necessitat de diferents standards no és tan clara, tal com hem vist; diríem que podria pensar-se en emprar una sola forma però amb una certa elasticitat per tal que hi poguessin cabre casos extrems com els de les comarques de l'Ebre i també els de la Catalunya Nord. Aquesta elasticitat s'hauria d'accentuar al pla fonètic, car aquest aspecte planteja unes dificultats específiques. Entre els diferents dialectes les variants fonètiques configuren els aspectes més vistosos de llur diversitat. De vegades, les dificultats per entendre's, entre els parlants dels diferents dialectes són bàsicament fonètiques. Degut a això el tractament fonètic del nivell de llenguatge a emprar als mitjans de comunicació social és molt delicat. Ja hem vist que la normalització d'aquest aspecte gramatical no existeix encara. Aleshores, per necessitat d'ésser operatius, creiem que ens hauríem de basar en el dialecte oriental. Hi ha una raó de pes que fa que sigui aquest el camí més viable: la majoria de la població catalana està en aquesta àrea lingüística i la majoria d'immigrants, en integrar-se, hauran de parlar en aquest dialecte. Estem convençuts que això comporta una certa discriminació per a la resta de parlars, però creiem que les circumstàncies actuals impossibiliten qualsevol altre resultat. Repetim que el tema és molt delicat però que l'hem de resoldre amb bona voluntat i sentit comú. La present recomanació no s'ha de veure com una arbitrarietat del pretès centralisme barceloní. No creiem que a casa nostra hi hagi centralisme; hi ha, això sí, el que podríem anomenar "centralitat". A l'àrea de Barcelona hi

viu més de la meitat de la població del Principat. Davant d'això, el protagonisme de la magàpolis és inevitable. Un protagonisme no volgut per ningú i que hem d'anar corregint. Una política de govern com cal potenciarà totes les comarques catalanes i procurarà alleugerir el Barcelonès i d'altres comarques adjacents actualment saturades. Només d'aquesta manera es podrà pal·liar en un futur el protagonisme de Barcelona que -repetim-ho- ara per ara és inevitable. Recomanem, doncs, una fonètica basada en el dialecte oriental, tampoc exactament barceloní, ja que és el dialecte que té més usuaris.

La potenciació de la llengua estàndard se'ns presenta, doncs, de manera clara, com una política que hom ha de seguir. Caldrà, però, que seguim reflexionant sobre les característiques que hauria de tenir l'estàndard català. La situació dels Països Catalans i la mateixa del Principat, pel que fa a la llengua, no és gaire galdosa. Ja hem vist, encara que de manera breu, els diferents aspectes que presenta la situació actual. Ens interessa que la nostra televisió arribi al màxim de gent, a tothom, si pot ésser; llavors si empràvem un estàndard molt acostat a la llengua culta o molt ric de vocabulari i de sintaxi, probablement crearíam barreres lingüístiques entre el mitjà i els seus receptors potencials. En funció d'això, l'estàndard que seria convenient d'emprar hauria d'ésser un nivell de llenguatge entès per la immensa majoria de la nostra gent -incloent'hi naturalment els castellanoparlants. Això vol dir la conveniència de confeccionar un nivell de llenguatge amb una morfologia simplíssima: vocabulari reduït bandejant qualsevol mot que no sigui com_{pr}ès per tothom, sintaxi elemental i fonètica el més entenedora possible. Aquest nivell de llenguatge, empobrit voluntàriament, podria ésser un punt de partença; després, a mida que la situació lingüística del país anés millorant, es podria, paulatinament, anar enriquint l'estàndard segons uns nivells successius que es podrien prefixar o bé determinar-se pel camí. L'objectiu final, evidentment, hauria d'ésser la consecució d'un nivell lingüístic per part de la nostra col·lectivitat el més alt que fos possible. En la tasca que representa determinar aquest nivell de llenguatge primitiu, així com el de les distintes etapes professionals dels diferents mitjans haurien de col·laborar amb lingüistes.

Algunes concrecions

Els presentadors, els periodistes de la futura televisió catalana, caldrà que utilitzin una llengua correcta i unificada que tindrà les característiques que hem esmentat suara, això és: un nivell de llenguatge molt senzill i entenedor per part de la majoria de la nostra comunitat. Caldrà que tinguin un criteri flexible pel que fa als parlars dels altres dialectes, sobretot quant a l'aspecte fonètic de la llengua. A través dels actes lingüístics que portaran a terme aquests proprofessionals s'ha d'aplicar bona part de la política lingüística canalitzada a través del mitjà, per la qual cosa seria interessant de no deixar res a la improvització.

El criteri haurà d'ésser molt més tolerant en el cas del llenguatge literari. Les obres de teatre i guions en general s'hauran d'emetre en la forma original sense cap mena de manipulació. Per exemple, es pot donar el cas d'un poeta que es permeti llicències de llenguatge que serien imperdonables en un altre tipus de discurs; un arcaisme és perfectament vàlid en un poema, però inadmissible en un programa informatiu. També, i en un altre nivell de llenguatge, es pot voler representar una obra de teatre en un llenguatge popular, dit en una llengua molt dialectal. Si es decideix d'emetre alguna d'aquestes obres, no s'hi valdrà d'intervenir-hi amb un purisme gramatical, encara que l'obra en qüestió estigui plena de vulgarismes i àdhuc de barbarismes.

Les emissions infantils han d'ésser programades amb una especial cura des de tots els punts de vista, i també des del lingüístic, naturalment. Aquests programes han d'ésser fets en un llenguatge viu, àgil, però exquisidament correcte. Caldrà que els pedagogs indiquin els nivells de llenguatge adequats a les distintes edats.

La televisió catalana, estem segurs, si existeix, tindrà vocació, no l'única, però important, d'ésser un reflex viu del que és i del que pensa el país. Anirà als llocs on es viuen els problemes i on se celebren les festes; serà tribuna oberta per a molta gent sense cap mena de discriminació. Per antena, doncs, hi volaran tots els nivells de llenguatge del nostre país. És ben clar que s'haurà d'ésser plenament liberal en aquess

tes ocasions, i de la mateixa manera que es respecta la llengua dels escriptors també s'haurà de respectar la del poble.

La política voluntarista d'extensió de la cultura lingüística s'haurà de portar a terme fonamentalment a través dels actes lingüístics dels professionals, però també en els doblatges, subtitolacions, etc.

Conclusions finals

A tall de resum, extraurem del present estudi els conceptes fonamentals. D'aquesta manera, disposarem d'un conjunt d'idees ordenades que seran les conclusions finals.

Som en una etapa d'expansió dels mitjans de comunicació col·lectius en català. Aquesta expansió hauria de continuar i, àdhuc, envigorir-se per tal d'arribar a una veritable normalització de la comunicació de masses que influeixi favorablement en tots els camps de la nostra vida social.

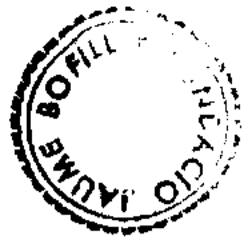
La possibilitat d'un canal de televisió català ens planteja el problema de la llengua que cal emprar-hi. El català utilitzat ha d'ésser un català estàndard, adaptat a les especials necessitats de la comunicació col·lectiva. Aquest nivell de llenguatge ha d'ésser creat especialment pels periodistes i professionals dels mitjans amb l'assessorament dels especialistes.

La tasca corresponent s'haurà de fer tenint en compte l'estat actual de la llengua, que presenta una notable fragmentació dialectal. Això vol dir que a nosaltres, catalans del Principat, se'ns presenta una especial responsabilitat. Cal que pensem que no som els únics propietaris de la llengua. Som els qui de primer ens plantejem aquesta problemàtica i, per tant, les solucions que proposem han d'ésser acceptables per a tot el domini lingüístic.

En aquest ordre d'idees, seria convenient d'admetre subestàndards convergents per a cadascun dels dialectes existents.

En la determinació de la llengua normalitzada, adaptada a les especials necessitats periodístiques, caldrà tenir en compte la realitat sociolingüística de la nostra col·lectivitat.

- (1) Wilhelm von Humbolt. Sobre el origen de las formas gramaticales y sobre su influencia en el desarrollo de las ideas. Cuadernos Anagrama nº 27. Editorial Anagrama. Barcelona, 1972.
- Benjamin Lee Whorf. Lenguaje Pensamiento y Realidad. Barral Editores. Barcelona, 1971.
- (2) A.M. Badia i Margarit. Llengua i Cultura als Països Catalans. Edicions 62. Barcelona, 1964.
- (3) J. Vicens i Vives. Notícia de Catalunya. Edicions Destino. Barcelona, 1962.
- (4) Armand Sáez. L'activitat econòmica dels catalans. L'evolució de la població activa a Catalunya 1950-1970 a L'Economia de Catalunya avui. Banco de Bilbao, 1974.
- (5) Francesc Vallverdú. El fet lingüístic com a fet social. Llibres a l'Abast nº 108. Edicions 62, 2ª edició. Barcelona, 1977. pàg. 61.
- (6) Rafael Lluís Ninyoles. Idioma i Prejudici. Editorial Moll. Palma de Mallorca, 1971; també del mateix autor. El conflicte lingüístic valencià. Substitució lingüística i ideologies diglòssiques. Tres i Quatre. València, 1969.
Francesc Vallverdú, obra citada.
- (7) Francesc Vallverdú, obra citada, pàg. 53-57.
- (8) R.Ll. Ninyoles, obra citada.
- (9) López del Castillo. La llengua estandard i nivells de llengua, pàg. 58.
- (10) López del Castillo, obra citada.
Francesc Vallverdú, " "
- (11) Consorci d'Informació i Documentació. Avui 3 i 4 d'agost de 1978.

II PART

RTVE I RTVF A CATALUNYA

IV. Infraestructura tecnològica. Tracta de la relació dels mitjans de producció i de difusió amb què compta TVE en tot l'àmbit estatal per a la realització de les seves activitats.

V. Programació. S'ofereixen en aquest punt dades globals sobre la distribució del temps de programació entre els diferents tipus d'espais: informatius, cinematogràfics, infantils i juvenils, musicals, etc. També s'analitza l'organització de la producció de programes tal com es desenrotlla actualment.

Les dades que s'exposen han estat extretes de diversos treballs recents (veg. bibliografia), analitzats i confrontats degudament. No obstant això, cal assenyalar la poca inclinació de RTVE a facilitar informació de les seves activitats i dels seus estudis d'interès públic per a una global comprensió del fet televisiu. En aquest sentit, esperem que el present apartat, sense que tingui gaires perspectives d'anàlisi, pugui contribuir a formar-se una idea del que és actualment la TVE en els seus aspectes jurídic i organitzatiu, financer i tècnic, de personal i de programació.

I. ESTRUCTURA JURÍDICA I ORGANITZATIVA DE TVE

Analitzant l'aspecte jurídic de televisió, ens trobem amb un marc que s'ha anat definint durant el franquisme i que no s'ha vist modificat definitivament fins la publicació, el gener d'aquest any, de l'Estatut de Ràdio i Televisió.

Televisió Espanyola era inicialment un Servei Públic explotat en règim de gestió indiferenciada de l'Administració Pública, després es va configurar com un Organisme Autònom de caràcter comercial i, actualment, és un Servei Públic de l'Estat en règim d'administració descentralitzada. L'evolució s'ha anat efectuant en base a una sèrie de Decrets-Llei que han fet propícia una gradual autonomia administrativa per a la televisió, sense que l'Estat deixés de tenir la titularitat del mitjà. La Direcció General de RTVE ha anat exercint durant molts anys...

La concepció de la televisió com a Servei Públic en règim de monopoli, que es va perllongar pràcticament fins l'any 1977,

va ésser la causa de l'estreta relació entre la televisió i la política de govern. La regulació que va definir aquest monopoli estatal data del 1935. Es tracta del Reglament del Servei Nacional de Radiodifusió (Decret de 28 de novembre de 1935) que, tot i fent referència només a la TV d'imatge fixa, explicitava el caràcter de monopoli que regiria en tota la normativa posterior.

La Direcció General des d'aleshores exercí un control directe sobre les emissions, la producció de programes i la instal·lació d'elements tècnics.

Televisió Espanyola, en els seus orígens, es definia com un Òrgan de l'Administració Central, subjecte al Dret Administratiu i sense personalitat jurídica pròpia. Aquesta característica que es troba en els Serveis Públics de règims autoritaris, concedia unes grans prerrogatives a l'Estat sobre el medi. De fet, la societat es veia impossibilitada d'actuar sobre el mateix Dret Administratiu, ja que no existia cap òrgan consultiu, ni tan sols un esquema orgànic fet públic que permetés als ciutadans exercir cap mena de control sobre la TV.

Cap a l'any 1973, i en consonància amb els canvis polítics que sofrí el franquisme, hi hagué un canvi de categorització jurídica que permeté que el personal de televisió tingués una major capacitat de decisió. El Decret de l'11 d'octubre de 1973 definia la televisió com un servei públic centralitzat, denominat RTVE, que passà a integrar les xarxes de Ràdio Nacional i de Televisió Espanyola.

L'antecedent jurídic que feu possible aquest canvi és la Llei d'Entitats Estatals Autònomes del 26 de desembre de 1958, font primordial en matèria d'Administració Institucional. L'administració institucional inclou el sector de l'Administració pública integrat per ens públics menors de caràcter no territorial. Televisió s'hi incloïa amb la nova qualificació (Servei Públic centralitzat) en el grup dels serveis centralitzats que, mancats de personalitat jurídica, podien tenir l'avantatge d'una certa autonomia financera.

Aquesta nova situació suposa un avenç en el camí que porta a considerar-lo com un organisme autònom. En matèria de contractació laboral, per exemple, es regia per la mateixa normativa que aquests darrers. Com a contrapartida es donaven normes d'un

caire centralitzador molt clar. Així el poder rector del mitjà i el responsable de l'administració era la mateixa persona.

Basant-se en la nova configuració de TVE, es va introduir la figura del Consell Rector. La seva composició coincideix amb la dels representants del Ministeri d'Informació i Turisme (Ministre, Subsecretari, Directors Generals de RTV, Serveis, Premsa, Cultura Popular i Espectacles i Secretari General Tècnic). La vinculació entre RTVE i l'administració es feia a través del Director General, membre del Consell Rector i màxima autoritat del Servei Públic Centralitzat.

Posteriorment, no hi hagueren modificacions substancials que desenvolupessin el Decret de 1973, a excepció de tres ordres que ampliaven la competència de la Junta de Publicitat i del Consell de programació a l'àmbit de la Ràdio i que creaven una Junta en la Direcció General de RTVE.

La iniciativa legislativa en matèria televisiva no es va reempendre fins a l'octubre de 1975, quan la Direcció General de Radiodifusió i Televisió es reorganitzà i es delimitaren les seves competències (Decret 2.370/1976, 1er. d'octubre). En aquesta llei es reafirmaren els principis de monopoli de l'Estat i, en general, de Control de la Televisió tal com eren exercits fins en aquella data. El nou aspecte de la llei es reservà al pla administratiu. La Direcció General de RTVE es va dividir en tres subdireccions generals: la de Ràdio i Televisió, la de Serveis i la de Gestió Econòmico-administrativa.

La primera acomplia la funció directiva de planificació i de relació amb associacions internacionals. També s'organitzà, al seu torn, en dos serveis: el de Règim d'Emissores, encarregat de la part jurídica, i el de Serveis Tècnics que, com ja indica el seu nom, atenia els aspectes tècnics de TV: manteniment, renovació de material i funcionament en general.

La Subdirecció General de Serveis era l'encarregada de la connexió de TV amb els serveis paral·lels propis del mitjà. Eren, entre d'altres, l'Institut Oficial de Ràdio i Televisió i l'Orquestra i Cor de RTVE. Els serveis que composaven aquesta Subdirecció General són els d'Ordenació, Documentació i Difusió. Un altre servei que té molta importància és el de coordinació, en el qual es desenrotllaven les relacions entre la Direcció General i els altres òrgans de l'Administració de l'Estat. Participava tam

bé en les decisions que es prenen relatives a modificar les emisions de televisió.

La tercera Subdirecció General era la responsable de la gestió pressupostària, financera i patrimonial de la Direcció General i de tots els aspectes econòmics de la televisió. Els Serveis de Pressupostos i Finançament, i el de Gestió Administrativa formaven aquesta Subdirecció anomenada de Gestió Econòmica-Administrativa.

Una ordre posterior (21 de desembre de 1976) completà la configuració d'aquests òrgans amb la creació de Seccions i Negociats, organització característica de l'Administració de l'Estat.

El 1977 es produí un canvi important. Televisió va deixar d'ésser un Servei Públic centralitzat i passà a configurar-se com un Organisme Autònom de caràcter comercial. L'antecedent d'aquest canvi de categorització se situa en la llei General Pressupostària del 4 de gener de 1977, que donava opció al govern a incloure els serveis administratius sense personalitat jurídica al grup que s'adscriu als pressupostos generals de l'Estat i a convertir-los en Organismes Autònoms. Televisió fou inclosa en el grup dels organismes autònoms de caràcter comercial, industrial, financer o anàleg. Aquestes activitats econòmiques pròpies es fan compatibles, en els termes que assenyala la definició d'Organismes Autònoms amb la utilització de pressupostos de l'Estat. Si bé Televisió aconseguí desvincular-se econòmicament i administrativa^{ment} de l'Administració de l'Estat, es corria el risc de desviar els objectius propis d'un servei públic, com hauria d'ésser la televisió. De fet, la qualificació d'Organisme Autònom de caràcter comercial presentava una gran contradicció: el mitjà es definia com un servei públic i a la vegada atenia a fins "comercials", és a dir lucratiu propis d'una empresa de tipus privat. L'Estat podia haver estat subvencionant una televisió pública que funcionés amb els defectes inherents a una televisió privada.

Dins l'enquadrament general de televisió no es va produir un gran canvi com a conseqüència del Decret del 28 de setembre de 1977. La reorganització administrativa dictada el 1976⁽²⁾ seguia vigent: Televisió encara formava part de la Direcció General de RTVE. A causa del caràcter global que es donava a l'estructuració de la Direcció General, les úniques modificacions que es produïren foren de tipus terminològic: allí on posava "Servei Púb-

blic Centralitzat" s'havia de llegir "Organisme Autònom de Caràcter Comercial". La Direcció General de RTVE, per la seva banda, passà a dependre del Ministeri de Cultura un cop desaparegué el Ministeri d'Informació i Turisme (Decret de l'1 de setembre de 1977).

La configuració jurídica de la TV, en el marc de la Constitució, vé regulada d'una forma molt general en l'Estatut de Ràdio i Televisió. L'Estatut defineix la radiodifusió i la televisió -la llei afecta a ambdós mitjans- com un servei públic essencial de titularitat estatal, destinat a ser vehicle d'informació i de participació política, així com un mitjà de difusió de la cultura i de col.laboració amb el sistema educatiu. Per a l'exercici d'aquestes funcions, el nou ens públic RTVE té una sèrie de competències que li són pròpies i una sèrie d'obligacions vers l'Estat, sota la titularitat del qual roman. Aquest és bàsicament, l'àmbit en el qual es desenvolupen els termes d'aquesta llei, que deixa molts aspectes pendents de resoldre.

A nivell orgànic l'Estatut aplica a la TV el principi de descentralització funcional. Això significa que l'ens RTVE, amb personalitat jurídica pròpia, està sotmès a les normes de l'Estatut en les seves relacions amb l'Estat i al Dret privat en les seves relacions amb altres entitats i persones. TV pot, en conseqüència, mantenir tot tipus de relacions, incloses les comercials, ja que l'Estatut li reconeix aquesta finalitat, sense altres restriccions que les pròpies del Dret privat.

Les obligacions que TVE, com servei públic, contrau amb l'Estat es refereixen: a la publicitat de les declaracions oficials d'interès públic, a les normes electorals que publiqui la Junta Electoral Central i al respecte del pluralisme democràtic i de l'accés als mitjans de comunicació, inclòs el que es desprèn del dret de rectificació.

En general per vigilar el compliment d'aquestes obligacions i per controlar la transparència de la seva gestió, l'Estatut exposa les funcions d'una sèrie d'organismes, als quals ens referim en el pròxim apartat, tals com: el Director General, el Consell d'Administració, els consells assessors i una Comissió Parlamentària.

Senyalem, finalment, que amb la publicació de l'Estatut de Ràdio i Televisió, queda suprimida la configuració precedent

de TV com Organisme Autònom. En la disposició final s'autoritza al govern per dictar les disposicions reglamentàries pel desenvolupament de l'Estatut.

II. ESTRUCTURA INTERNA DE TVE

L'organització interna de TVE va canviar molt poc durant el dilatat període de temps que va des de la creació del Ministeri d'Informació i Turisme fins a començaments d'aquest any quan es va publicar al BOE l'Estatut de Ràdio i Televisió. La Direcció General de Radiodifusió i Televisió durant tot aquest temps només ha sofert modificacions en la seva estructura jurídica, cosa que en cap moment afectà de forma considerable la seva organització interior.

Es indiscutible que el R.D. 2.809/77 de 2 de novembre, introduí una important modificació en l'ordre organitzatiu: la creació del Consell Rector Provisional, com un primer pas vers un control parlamentari sobre RTVE. En el Decret s'insistia en el caràcter de provisionalitat d'aquest Consell i també de tota l'organització interna fins i tant que les Corts i els organismes competents no determinassin un Estatut Jurídic. El Consell que es creà a partir de l'esmentat Decret tingué, no obstant això, una curta vida. La retirada dels socialistes assenyalà el fracàs d'aquesta primera temptativa de democratització del mitjà i restablí l'"status quo ante", regulat pel Reial Decret 2.370/76 de l'1 d'Octubre, amb totes les implicacions de verticalisme i burocratització que això comportava.

Segons aquest Decret, les competències de la Direcció General de RTVE eren les següents:

- a) L'organització, foment i vigilància de totes les activitats que impliquen difusió, distribució, recepció i reproducció de programes sonors o de sons i imatges, destinats al públic, sigui quin sigui el procediment de transmissió.
- b) La determinació del règim jurídic i tècnic del servei públic de radiodifusió de sons i d'imatges.
- c) La representació dels serveis de RTVE en els organismes internacionals.

d) L'exclusiva d'emissions radiades en onda curta i les d'informació nacional i internacional.

e) L'exclusiva d'emissions de televisió i el desenrotllament d'aquest mitjà en els seus diversos sistemes de transmissió.

f) L'ordenació de l'exercici de les professions relatives a la radiodifusió.

g) La protecció als administrats a fi de garantir la millor recepció d'emissions i programes.

El Decret, a més, contemplava la creació del Consell General de Radiotelevisió "per tal d'assessorar, orientar i dictaminar els programes de tota classe difosos pels mitjans de ràdio i televisió, que és presidit per la persona que designi el Govern a proposta del Ministeri d'Informació i Turisme" (Informe RTVE, 1976, pàg. 10). Aquest Consell, a judici dels seus creadors, fou un primer pas cap a una participació cada vegada més gran de la societat en aquest sector de l'actuació administrativa. Era integrat per cinquanta membres, entre representants de l'Administració de l'Estat, Institucions, Reials Acadèmies, Tribunal Suprem i Universitats.

Posteriorment, el Reial Decret de 2.570/77 del 28 d'octubre, en virtut del qual s'efectuà el reconeixement de RTVE com a Organisme Autònom, establí una nova estructura per al Consell General, que passaria a denominar-se Consell Rector Provisional, fins a la legislació definitiva. A partir de llavors seria integrat per 35 membres, la meitat de designació governamental i la resta de representació parlamentària dels diferents grups elegits amb criteri proporcional: 7 per UCD, 5 pel PSOE, i un representant per cada grup minoritari de les cambres: PCE, AP, Grup Mixt, Minoria Catalana, Minoria Basca i Socialistes de Catalunya. Pel que fa a llurs competències, se circumscriurien a l'elaboració del projecte d'Estatut Jurídic de RTVE, a la defensa de l'objectivitat informativa, el control sobre ingressos i despeses, a l'elaboració de normes per el tractament regional de programes i a l'assessoria de la Direcció General de RTVE. Com ja s'ha dit abans, el Consell tingué una existència breu i, pràcticament, no arribà a funcionar.

L'organització interna de RTVE s'ha vist modificada

considerablement a partir de l'entrada en vigor del nou Estatut de Ràdio i Televisió, publicat al BOE de 12 de gener de 1980. A diferència dels complicats organigrames que fins a aquesta data s'utilitzaven, el nou Estatut basa l'estructura organitzativa de RTVE en tres òrgans principals: el Consell d'Administració, els Consells Assessors i el Director General de l'Ens públic.

Consell d'Administració. Es compondrà de 12 membres elegits meitat del Congrés i meitat del Senat. Els acords del Consell s'adoptaran per majoria dels presents i la presidència serà rotatòria. Entre les seves competències destaquem:

- 1) Vetllar pel compliment, en la programació, de les disposicions generals;
- 2) Emetre el seu parer sobre el nomenament del Director General, que, per ser afirmatiu, s'haurà de formular per acord de dos terços dels seus membres.
- 3) Aprovar, a proposta del Director General, el pla d'activitats de l'Ens públic;
- 4) Aprovar amb caràcter definitiu les plantilles de RTVE;
- 5) Aprovar el règim de retribucions del personal;
- 6) Aprovar l'avantprojecte del pressupost de RTVE;
- 7) Dictar normes sobre publicitat;
- 8) Determinar semestralment l'espai dedicat als partits polítics;
- 9) Determinar anualment el percentatge de producció pròpia que s'haurà d'incloure en la programació de cada mitjà;
- 10) Considerar aquelles qüestions que, tot i no ésser de la seva competència, siguin proposades pel Director General.

Consells Assessors. La seva composició és regulada de la manera següent:

- 1) Cinc representants dels treballadors;
- 2) Cinc representants designats per l'Institut d'Espanya d'acord amb el Consell d'Administració, entre persones amb rellevants mèrits culturals;
- 3) Cinc representants de l'Administració Pública, designats pel Govern;

- 4) Cinc representants de cinc Entitats autònomes o preautonòmiques.

El consell assessor de cada mitjà serà convocat amb una periodicitat almenys semestral pel Consell d'Administració i emetrà la seva opinió únicament sobre propostes presentades per aquest Consell o, en tot cas, sobre les competències de programació que li són atribuïdes.

Director General de l'Ens Públic

El Director General és nomenat directament pel Govern, escoltat el Consell d'Administració. El seu mandat és per 4 anys, llevat dissolució anticipada de les Corts. Es considera com un òrgan executiu de RTVE i assistirà amb veu i vot a les reunions del Consell d'Administració. El càrrec és incompatible amb el mandat parlamentari i amb qualsevol vinculació a empreses que suministrin material pels programes de RTVE.

Entre les seves competències destaquen:

- 1) Cumplir i fer complir les disposicions que regeixin l'Ens públic, així com els acords adoptats pel Consell d'Administració;
- 2) sotmetre a l'aprovació del Consell d'Administració el pla anual de treball i la Memòria econòmica anual i els diferents avantprojectes de pressupost;
- 3) Impulsar, orientar, coordinar i inspeccionar els serveis de RTVE i dictar les disposicions i instruccions relatives al funcionament o a l'organització interna;
- 4) Actuar com òrgan de contractació de RTVE;
- 5) Autoritzar els pagaments i les despeses de RTVE;
- 6) Organitzar la direcció i nomenar al personal directiu de RTVE, notificant prèviament aquests nomenaments al Consell d'Administració.

El mateix Director General s'encarregarà del nomenament del Delegat Territorial de RTVE per cada una de les regions i comunitats autònomes. Aquest Delegat Territorial estarà assistit per un Consell Assessor nomenat per l'òrgan de govern de la Comunitat Autònoma. Les funcions d'aquest Consell seran les d'estudiar les necessitats i capacitats de la Comunitat Autònoma de cara a la adequada descentralització dels serveis de ràdios i de te

levisió i formularà, a través del Delegat Territorial, les recomanacions que cregui oportunes el Consell d'Administració.

III. ESTRUCTURA ECONÒMICA DE TVE

FINANÇAMENT DE TVE

Els sistemes de finançament que TVE ha utilitzat al llarg de la seva història no s'emmotllen de forma precisa a sistemes-tipus existents en altres països occidentals.

Després de les inversions inicials per a la posta en funcionament de la televisió a Espanya, els recursos necessaris per al seu manteniment s'obtenien per mitjà de les quantitats recaptades pel cobrament del cànon per l'ús i tinença d'un receptor que abonaven els usuaris del mitjà i pels ingressos que proporcionava la inserció de la publicitat comercial en la programació diària, (a part de l'impost de luxe aplicat a la compra dels aparells receptors).

Per disposició de la llei del 21 de desembre de 1965, quedà derogat del tot el mencionat impost.

L'article 2n. d'aquesta llei justificava la supressió de l'impost, considerant que els rendiments que produïa no compensaven les molèsties que ocasionava l'exacció. També s'establí un sil·lagisme d'aquest tipus: la cultura ha d'ésser lliure per a tots els espanyols; la televisió és un vehicle de cultura; per tant la televisió ha d'ésser lliure per a tots els espanyols.

Eren uns anys en els que es tenia consciència del poder d'aquest mitjà i es tendia més a difondre'l (desenrotllament tecnològic, tele-clubs) que no pas a dificultar l'accés a la "cultura" televisada. Així, doncs, a partir del primer de gener de 1966, la publicitat es convertí, pràcticament, en l'única font d'ingressos de TVE, junt amb les dotacions pressupostàries provinents dels Pressupostos Generals de l'Estat. Els recursos obtinguts no podien ésser administrats directament per la televisió pròpiament dita (l'organisme era emmarcat en una Direcció General), ja que no posseïa personalitat jurídica ni patrimoni propi. Eren lliurats al Tresor públic i des d'allí es redistribuïen, tant a TVE com a d'altres mitjans de comunicació estatals a tra-

vés dels pressupostos anuals elaborats per Hisenda. La Direcció General de Radiodifusió i Televisió elaborava els pressupostos necessaris per a la seva activitat a través de la secció de Serveis Econòmics-Administratius per mitjà d'expedients que es tramitaven a través de les seccions del Ministeri en el qual havia enquadrat el MIT.

Des de l'any 1963, els estudis i previsions econòmiques pels àmbits de radiodifusió i televisió es coordinaven i controlaven des de la Comissió de Serveis d'Informació del Pla de Desenvolupament Econòmic i Social.

Fins a l'any 1968, TVE s'autofinançà amb el sistema exposat i pagant no solament totes les despeses pròpies del funcionament i l'expansió de l'aparell televisor, sinó que fins i tot es cobrien les despeses de la mateixa Direcció General i de la xarxa d'emissores de ràdio estatals. Però aquest és l'any que marca la inflexió dels superàvits als dèficits pressupostaris amb què començarà a tancar els seus balanços TVE.

Entre 1962 i 1968, un desenvolupament extraordinari fou notat per la seva xarxa de cobertura, s'ampliaren notablement els seus mitjans tècnics, la seva capacitat de producció, etc. Són els seus anys de l'arrencada. Com a conseqüència, malgrat els augmentos de les tarifes publicitàries i de forçar al màxim el temps de projecció destinat a la publicitat, resulta difícil cobrir les enormes despeses que aquesta estructura demana, només amb els recursos obtinguts d'aquella activitat comercial.

Segueixen uns anys en el que van creixent de forma progressiva les partides del Pressupost General de l'Estat, destinades a cobrir els desequilibris econòmics de la Direcció General. I no solament augmenten les necessitats econòmiques de la infraestructura televisiva, sinó que també augmenta la "complexitat" de l'estructura burocràtica de la televisió, que fa cada cop més difícil de racionalitzar i planificar les despeses i l'expansió d'aquest poderós mitjà de comunicació. Una xarxa d'Assessories, Comissions, Subcomissions, Serveis administratius, Serveis centrals, Delegacions entorn del fet televisiu. La centralització de tota aquesta enorme maquinària tècnico-administrativa i el risc de la corrupció (en totes les seves accepcions) seran característiques inseparables de la vida de l'organisme.

Davant de les perspectives deficitàries del mitjà i de

i de la comparació de pressupostos amb els d'altres televisions europees (notablement més elevats) es transfereixen les despeses pròpies de les instal·lacions tècniques de la xarxa primària als serveis de Correus, Telègraf i Telèfons, TVE fent-se càrrec de les despeses de manteniment.

També s'elabora un pla quinquenal amb una inversió d'uns 6.000 milions, a més d'una partida de prop de 3.500 milions que preveu el tercer pla de desenrotllament.

La necessitat de disposar de certa autonomia econòmica per a un organisme tan complex, porta a configurar-lo el 1973 com un Servei Públic Centralitzat, anomenat Radiotelevisió Espanyola (RTVE).

Amb aquesta reestructuració, però, encara no obté ni personalitat jurídica ni patrimoni propi, cosa que limita enormement la possible autonomia gestora.

Es amb el Reial decret d'octubre del 77 que obté aquestes dues característiques esmentades, quan es transforma en Organisme Autònom, per bé que, de moment, mantingui les mateixes estructures i funcions, mentre les Corts no elaborin el seu definitiu estatut jurídic.

RTVE passa a regir-se econòmicament per les disposicions de la Llei General Pressupostària, especialment pels articles 83 a 86 de la mateixa Llei. Aquest nou status li permet unes possibilitats administratives i econòmiques noves, destacant: posseir patrimoni propi i personalitat jurídica com ja hem dit; poder recaptar directament els fons que s'obtinguin per publicitat o per altres mitjans; estar subjecta al règim pressupostari que aprovin les Corts i, per tant, estar obligat a retre comptes de les despeses i dels ingressos davant del Tribunal de Comptes del Regne.

Derivat d'aquesta nova situació, el Govern aprovà en Consell de Ministres el primer pressupost d'Ingressos i despeses de TVE per a l'exercici econòmic de 1977. Aquestes darreres mesures són una mena de pont d'enllaç amb el futur Estatut de la Radiotelevisió.

El 10 de Gener de 1980, el BOE publica la "Ley del Estatuto de la Radio y la Televisión", en la que es fixa definitivament els conceptes de pressupostos, finançament i patrimoni.

RTVE passa a ser considerada com a Ens Públic, integrat per les societats estatals RNE, RCE, TVE i les societats fi lials que es puguin crear. Com ja s'havia establert al Reial Decret del 77, els seus pressupostos s'ajustaran a la Llei General Pressupostaria, éssent atribució de les Corts la seva aprovació, dintre dels Pressupostos Generals de l'Estat.

La comptabilitat s'atindrà a les normes legals aplicables a les societats estatals i es rendirà comptes periòdicament a la Comissió Parlamentària de control que s'ha de formar amb aquesta finalitat. El Tribunal de Comptes (la llei orgànica del qual encara està per elaborar-se) supervisarà la gestió econòmica i pressupostària de RTVE.

El patrimoni del Ens Públic RTVE tindrà la consideració de domini públic, com el de les societats de capital íntegrament estatal.

En el tema importantíssim de les fonts de finançament de TVE, l'Estatut deixa la porta oberta a les diferents modalitats d'obtenció d'ingressos: subvencions estatals, comercialització i venda de productes, publicitat i cànon (3). Això ens porta a fer algunes consideracions.

La introducció de la possibilitat de imposar un cànon per tinença de televisor (inicialment en color) no pot sumar-se mecànicament a les altres fonts d'ingressos ja existents sense introduir cap modificació. L'import per ús i tinença d'aparell receptor pot tenir dos objectius. Primer: intentar finançar la televisió a través de fons estatals, excloent la publicitat de la seva programació. Segon: en cas de no aconseguir aquest objectiu, tindria una funció de reducció i control de la publicitat que s'emet per televisió.

Si el cànon no correspon a aquestes finalitats, es crearia la següent situació: igual o major volum publicitari (4), pagament d'un impost directe d'aparell de televisió en color (a més del corresponent impost de luxe, actualment un 24%, integrat en el preu de compra), un "impost" indirecte, a través de l'ajuda estatal a RTVE per tal de cobrir els desequilibris del seu pressupost.

En definitiva, les solucions a la crisi econòmica que pateix TVE han de venir d'una anàlisi en profunditat de tots els

factors que hi concorren i d'una urgent intervenció de la Comissió Parlamentària i del Tribunal de Comptes, per clarificar i sanejar la incontrolada i desproporcionada economia de la nostra televisió. (5).

2. PUBLICITAT

La legislació sobre emissió de publicitat a TV, data de l'any 1964 (6). Per ordre del 19.2.64 es creà una Junta de Publicitat, que, actuant en Ple i en Comissió, s'encarregava d'aprovar els plans generals de programació en relació amb l'exploració publicitària, els pressupostos anuals, les tarifes de publicitat, els contractes publicitaris, etc...

Per ordre del 21.5.69 es crea la Gerència de Publicitat de TVE, que s'encarrega de la comercialització directa de la publicitat comercial televisiva. Aquesta Gerència és inscrita al Registre General de Publicitat com a Exclusiva de Publicitat del Mitjà (7).

L'any 1974 es reforma la Junta de Publicitat arran de la creació del Servei Públic Centralitzat de RTVE. Aquest any també es crea la Comissió de Consulta i Vigilància de Publicitat de RTVE, amb la missió d'assegurar l'acompliment de les Normes orientadores per a la seva admissió.

La regulació de l'activitat publicitària a TVE es basa actualment en les disposicions legals esmentades, per més que han sofert modificacions parcials en el sentit d'actualitzar determinades redaccions dels seus articulats, p. ex., la composició de comissions. La contractació publicitària s'ajusta a les normes de caràcter general que delimita l'Estatut de la Publicitat i les contingudes en les Condicions Generals de contractació elaborades per la Junta de Publicitat de TVE. Aquesta Junta, en els plens, s'encarrega de: aprovar les Condicions Generals a les quals s'ha d'atènyer la contractació publicitària, en els aspectes tècnic i econòmic, tenint en compte les característiques dels espais publicitaris, anuncis, tarifes aplicables, etc.; aprovar les tarifes publicitàries i llurs modificacions; resoldre les reclamacions presentades per agències o anunciants; aprovar modificacions d'expressió publicitària proposades per la Comissió i, en general, intervenir en tots els aspectes econòmico-contractuals i tècnics de l'activitat publicitària de RTVE.

La publicitat es contracta, d'acord amb les normes abans esmentades, amb agències de publicitat, de Serveis Plens, de Publicitat General, de Distribució a Mitjans i Departaments d'Explotació Publicitària dels Anunciants.

En dependència funcional de la Junta de Publicitat es troba l'esmentada Gerència de Publicitat de RTVE, encarregada d'atendre la promoció, gestió i venda de la publicitat que s'ha d'emetre per televisió. Hi ha dues delegacions que tenen dependència funcional d'aquesta gerència, a Barcelona i a Canàries, en atenció a l'important mercat publicitari existent a Barcelona i a les peculiaritats i audiència que concórren en el mercat canari.

El control del contingut dels anuncis destinats a ésser emesos per televisió és efectuat per un òrgan col·legiat, la Comissió de Consulta i Vigilància de la Publicitat de Televisió, que vetlla per l'adequació del contingut i la qualitat dels spots publicitaris a les Normes per a l'Admissió de Publicitat que dicta TVE. Segons les memòries d'aquesta Comissió, els supòsits que han obtingut major nombre de negatives de guions publicitaris han estat: manca de veracitat dels missatges; atemptar contra la lliure competència, utilització d'afirmacions o al·legacions no demostrades sobre la naturalesa o qualitats dels productes; utilització d'expressions de caràcter superlatiu, excel·lent o ambigu; referències de menyspreu als competidors; caràcter agressiu dels missatges (sic).

Totes aquestes normatives legals sobre publicitat emesa per TVE s'enquadren en els preceptes de l'Estatut de la Publicitat i les normes sobre durada màxima o mínima d'anuncis, els temps de programació, les interrupcions d'espais televisius i llur durada per causa publicitària, etc., els elabora la mateixa RTVE. De totes maneres, sembla que ella mateixa no les compleix. No fa molt "El Periódico" -el 25 de gener de 1979- denunciava els abusos que realitzà TVE en matèria de publicitat infantil el mes de desembre de 1978.

En un estudi d'inversió publicitària realitzat per la filial espanyola de l'agència nordamericana de publicitat, J. Walter Thompson, basat en dades de 1977, es posa de manifest la creixença incontrolada de captació publicitària de TVE, en detriment d'altres mitjans de comunicació, que constaten com disminueix la quantitat d'anunciants i d'ingressos, proporcionalment als augments per iguals conceptes obtinguts per la TVE. (La in-

versió publicitària de TVE el 1977 suposa un increment del 26,6% respecte al curs anterior, mentre que per a coordenades iguals, la premsa diària, p. ex., només augmentà un 6,6%. Quant al nombre de marques comercials controlades que s'anunciaven als diaris, aquest disminuí en un 14,2%, mentre que a TVE aquesta magnitud augmentava respecte a l'any anterior).

La publicitat té, doncs, unes repercussions molt importants, tant en els planteigs financers i de control de TVE, com en les conseqüències econòmiques que ocasiona la seva desproporcionada competència a d'altres mitjans de comunicació de masses (ràdio, premsa). És un tema relacionat íntimament amb les necessitats de control i vigilància dels pressupostos a què feiem referència a l'anterior apartat. També té molta importància considerar tots els aspectes que caracteritzen avui dia l'activitat publicitària de TVE, per elaborar criteris respecte a la reducció o àdhuc a l'eliminació de publicitat a TVE, i al complement o alternativa, respectivament, que pot suposar la reimplantació del cànon per l'ús i tinença d'aparell receptor.

3. PERSONAL

3.1. ASPECTES LEGALS: NOVA ORDENANÇA LABORAL

El personal de RTVE està subjecte actualment a una recent Ordenança Laboral que fou aprovada pel Ministeri de Treball el 19 de desembre de 1977 i que entrà en vigor a partir de l'1 de gener de 1978. Amb aquesta Ordenança quedaven derogades les anteriors, o sigui les que es venien aplicant des del 1971 amb algunes modificacions posteriors. D'ençà que RNE i TVE començaren llurs activitats, l'Estat volgué donar a aquests ens un caràcter d'empresa, no de sector i, en aquest sentit s'explica la preocupació de dotar Ràdio i Televisió d'una ordenança laboral específica.

La reglamentació vigent, pel que es refereix a la permanència del treballador en l'empresa, estableix cinc categories:

- 1) Personal fixe: ocupa un lloc en plantilla, ostenta una categoria professional de les que es regulen en l'ordenança laboral i es troba unit a RTVE mitjançant relació laboral per temps indefinit. La provisió de llocs es realitza a través de les proves previstes a l'article 15 de l'ordenança laboral.

- 2) Personal interí: contractat únicament per substituir al personal fixe en aquelles situacions que originen reserva de plaça. Per a la selecció es realitzen proves teòrico-pràctiques acords amb les exigències del lloc a ocupar, definides per un tribunal integrat per representants del comitè d'empresa, professionals especialitzats i membres del departament de selecció i gabinet de psicologia.
- 3) Personal eventual: la seva funció és atendre treballs que no tenen caràcter normal i permanent i que, per tant, no corresponen a llocs de plantilla. La durada del contracte no pot excedir 90 dies. La selecció es realitza pel mateix procediment i tràmits observats pel personal interí.
- 4) Ocupació juvenil i perceptors del subsidi d'atur: a les formes de contractació senyalades anteriorment cal afegir aquesta, estipulada pels Reials Decrets 41 y 42/1979, de 5 de gener, sobre contractació de treballadors perceptors de l'assegurança d'atur i sobre promoció del treball juvenil.
- 5) Personal temporal: personal tècnic col.laborador de producció i emissió de programes per temps determinat, que no podrà excedir un any, prorrogable, excepcionalment, per temps d'igual durada al que es va pactar inicialment.

D'altra banda, l'Ordenança, en el seu primer annex, estructura la classificació professional en grups professionals dividits en subgrups, que, al seu torn, s'integren per diferents categories. Respecte a aquest punt, la nova Ordenança és bastant més simple que les que la precedien. S'estableixen tres grups professionals estructurats de la manera següent: activitats comunes a Ràdio i Televisió, activitats específiques de Ràdio i activitats específiques de Televisió. Dintre de cada un d'aquests grups s'integren tants subgrups com professions hi hagi en ells. Per a cada subgrup s'assenyala, a més, el nivell de coneixements o de títols acadèmics o professionals exigibles, establint-se una homologació automàtica entre les categories que ostenta el personal conforme a les Ordenances de 1971 i les que corresponen d'acord amb la nova Ordenança.

En un altre ordre de coses, l'Ordenança dóna una especial importància a la formació professional del personal. Com a objectius concrets d'aquesta formació es fa constar la capacitat en el maneig i reparació de maquinària, l'adaptació del titular al lloc de treball i a les modificacions que se'n deriven,

actualització i posta al dia dels coneixements professionals, especialització en algun sector o matèria del mateix treball, adquisició per part del personal dels títols oficials de Formació Professional, reconversió professional, coneixement d'idiomes, capacitat permanent de comandaments, desenrotllament de la personalitat i adaptació de la mentalitat del personal a una direcció participativa. El problema és adaptar aquests propòsits legislatius a unes estructures que puguin respondre.

3.2. ALGUNES DADES

Actualment, segons l'informe publicat per "El País" del dia 1 de febrer de 1980 i que fa referència a la situació de la plantilla el 28 de gener d'aquest mateix any, el personal actiu es distribueix de la següent manera:

<u>SITUACIÓ</u>	<u>no</u>
Àrea TVE	3.481
Àrea serveis comuns amb Ràdio Nacional d'Espanya	1.270
Àrea red tècnica	1.248
Àrea Barcelona	726
Total	6.725
Al servei militar	59
En excedència especial amb reserva de plaça	66
En comissió de destí	22
Vacants a cobrir mitjançant proves selectives	186

El personal està distribuit geogràficament d'una manera molt centralitzada; segons dades del 30 de setembre de 1977 els Serveis Centrals de Madrid representaven el 70%.

nes el 80,70%. El repartiment de llocs en el comitè s'efectuà d'acord amb el criteri proporcional al nombre de vots obtinguts per cada candidatura. El comitè quedà format de la manera següent:

<u>Sindicats</u>	<u>no de membres</u>
CC.OO.	13
UGT	10
Associació Professional Lliure i Independent (APLI)	9
Assemblea i Autonomia	2
CSUT	1
SU (Sindicat Unitari)	<u>1</u>
Total	<u>36</u>

A la resta de l'Estat, exceptuant el Centre de Producció de RTVE de Barcelona (veç. el tema següent) s'elegiren segons el nombre de treballadors per centre, comitès d'empresa -integrats per 5 membres- o bé delegats del personal el nombre del qual varia segons la localitat.

S'ha de destacar, com a dada significativa, el baix índex d'afiliació sindical dels elegits, en contraposició al que ocorregué als centres de Madrid i Barcelona.

IV. INFRAESTRUCTURA TECNOLÒGICA I MITJANS DE PRODUCCIÓ.

Els mitjans de producció reuneixen tant els mitjans electrònics (l'equipament dels estudis, càmeres, unitats mòbils, videos, magnetoscòpis, telecines, etc.), com els mitjans cinematogràfics (càmeres filmació, sonorització, revelat...) que permeten l'elaboració de programes a punt d'ésser llançats a l'exterior, propagats per les ones hertzianes.

Televisió Espanyola emet la programació per mitjà de tres centres de producció, a més de cinc centres regionals, i a través d'una xarxa d'enllaços, transmissors i reemissors escampats per la geografia del país.

Dels escassos centres de producció amb què compta TVE (Madrid, Barcelona i Canàries), només Prado del Rey posseeix unes instal·lacions i uns equips adequats per a poder realitzar una programació completa, en blanc i negre, i en color, amb plena autonomia. Tant Barcelona com Canàries, tot i poder emetre i produir programacions per si mateixes, compten amb una dotació tècnica escassa i molt antiga. Una senzilla repassada a l'inventari de mitjans del quadre adjunt dóna una idea de la desproporció entre els estudis centrals de TVE i els centres de programació de "províncies" ^{en el quadre següent.)} que s'indica. Els centres regionals de Santiago de Compostela, Bilbao, Oviedo, València i Sevilla, sobretot, no disposen de suficients mitjans per a fer front a una producció pròpia de programes. La seva limitada participació en el conjunt de l'emissió televisiva es redueix a l'elaboració i posta en antena d'informatius regionals, i a oferir reportatges i informacions d'esdeveniments que han tingut lloc en el seu àmbit territorial, que són inclosos en els Telediariis nacionals (com a mitjana, una mica més de mitja hora diària).

Aquests centres regionals foren posats en funcionament el 1971; des d'aquesta data no han evolucionat amb tendència a poder oferir possibilitats de producció, emissió i participació de les regions i nacionalitats en la programació nacional per a introduir una mínima descentralització. La funció que han d'acomplir aquests centres per als caps directors de TVE, és posat en evidència en aquest text elaborat el 1978... "La presència de la notícia provincial o regional es fa patent en un gran nombre de programes nacionals (sic), especialment en els reportius, com "Sobre el terreno" o "Estudi Estadio", en els quals constitueix la base majoritària

Retransmisiones

- 3 Unidades móviles de cámaras (color)
- 4 Unidad móvil de sonido
- 2 Unidades móviles de grabación
- 1 Unidad móvil de telecine
- 8 Unidades móviles de enlaces
- 12 Cámaras de color
- 1 Cámara autónoma de color
- 20 Cámaras de B/N
- 8 Mezcladoras de vídeo
- 8 Mesas de mezcla de sonido
- 1 Mesa de mezcla de sonido 24 canales
- 1 Giradiscos
- 14 Magnetófonos
- 1 Magnetoscopio color de 2 pulgadas
- 1 Magnetoscopio de B/N de 2 pulgadas
- 1 Video disco de color
- 42 Juegos de enlaces móviles
- 1 Telecine de 16 mm. B/N
- 1 Tren de revelado de 16 mm. B/N
- 5 Grupos electrógenos
- 8 Grupos electrógenos de poca potencia

Estudios

- 4 Estudios de color
- 5 Estudios de B/N
- 14 Cámaras de color
- 20 Cámaras de B/N
- 9 Mezcladoras de vídeo
- 11 Mesas de mezcla de sonido
- 18 Giradiscos
- 21 Magnetófonos
- 17 Magnetoscopios de color de 2 pulgadas
- 11 Magnetoscopios de B/N de 2 pulgadas
- 8 Magnetoscopios cassette de color 3/4 pulgada
- 9 Telecines de 35 mm. de color
- 11 Telecines de 16 mm. de color
- 2 Telecines de 16 mm. de B/N
- 1 Unidad de periscopio electrónico con:
 - 4 Cámaras autónomas de vídeo, color.
 - 1 Cámara autónoma de vídeo, en B/N
 - 4 Magnetoscopios autónomos de color de 2 pulgadas
- 1 Magnetoscopio autónomo de B/N de 2 pulgadas
- 1 Unidad de discoteca con:
 - 2 Mesas de mezcla de sonido
 - 5 Giradiscos
 - 6 Magnetófonos

Medios de cine:

- 3 Cámaras de 35 mm.
- 55 Cámaras de 16 mm.
- 56 Cámaras de 16 mm., insonoras
- 101 Magnetófonos "Nagra" para toma de sonido
- 9 Mesas de montaje de 16 mm.
- 44 Mesas de montaje de 16 mm.
- 4 Trenes de revelado de 16 mm., de color
- 3 Trenes de revelado de 16 mm., B/N
- 2 Kinescopios de 16 mm., de B/N

Retransmisiones:

- 1 Unidad móvil de cámaras de color
- 2 Unidades móviles de cámaras de B/N
- 4 Cámaras de color
- 8 Cámaras de B/N
- 3 Mezcladoras de vídeo
- 3 Mesas de mezcla de sonido
- 1 Giradiscos
- 3 Magnetófonos
- 10 Juegos de enlaces móviles
- 2 Grupos electrógenos

Estudios:

- 1 Estudio de color
- 2 Estudios de B/N
- 1 Estudio sin detección
- 2 Cámaras de color
- 1 Cámara autónoma de vídeo, color
- 8 Cámaras de B/N
- 3 Mezcladoras de vídeo
- 3 Mesas de mezcla de sonido
- 6 Giradiscos
- 5 Magnetófonos
- 2 Magnetoscopios de color de 2 pulgadas
- 1 Magnetoscopio autónomo de color de 2 pulgadas
- 7 Magnetoscopios de B/N de 2 pulgadas
- 1 Magnetoscopio de color de 1 pulgada
- 1 Telecine de 35 mm. de B/N
- 2 Telecines de 16 mm., de color
- 5 Telecines de 16 mm., de B/N

Medios de cine:

- 1 Cámara de 35 mm.
- 10 Cámaras de 16 mm.
- 14 Cámaras de 16 mm., insonoras
- 12 Magnetófonos "Nagra"
- 7 Mesas de montaje de 16 mm.
- 1 Tren de revelado de 16 mm., de color
- 1 Tren de revelado de 16 mm., de B/N

Retransmisiones:

- 2 Unidades móviles de cámaras de B/N
- 4 Cámaras de B/N
- 2 Mezcladoras de vídeo
- 2 Mesas de mezcla de sonido

Estudios:

- 1 Estudio de B/N
- 4 Cámaras de B/N
- 1 Mezclador de vídeo
- 1 Mesa de mezcla de sonido
- 6 Giradiscos
- 1 Magnetófono
- 3 Magnetoscopios de color de 2 pulgadas
- 1 Telecine de 35 mm., de color
- 2 Telecines de 16 mm., de color
- 1 Telecine de 16 mm., de B/N

Medios de cine:

- 4 Cámaras de 16 mm.
- 4 Cámaras de 16 mm., insonoras
- 4 Magnetófonos "Nagra"
- 2 Mesas de montaje de 35 mm.
- 3 Mesas de montaje de 16 mm.
- 1 Tren de revelado de 16 mm., en color
- 1 Tren de revelado de 16 mm., en B/N

Retransmisiones:

- 6 Unidades móviles de cámaras de B/N
- 12 Cámaras de B/N
- 6 Mezcladoras de vídeo
- 6 Mesas de mezcla de sonido
- 12 Juegos de enlaces móviles

Estudios:

- 6 Estudios de B/N
- 10 Cámaras de B/N
- 6 Mezcladoras de vídeo
- 6 Mesas de mezcla de sonido
- 6 Giradiscos
- 19 Magnetófonos
- 1 Magnetoscopio de B/N de 2 pulgadas
- 10 Magnetoscopios de B/N de 1 pulgada
- 17 Telecines de 16 mm., de B/N

Medios de cine:

- 12 Cámaras de 16 mm.
- 18 Cámaras de 16 mm., insonoras
- 12 Magnetófonos "Nagra" para toma de sonido
- 16 Mesas de montaje de 16 mm.
- 12 Trenes de revelado de 16 mm., de B/N

Relacion comparativa de los medios de producción con que cuenta los diversos centros de producción de RTVE en el Estado español.
 (Informe RTVE 1978, ps. 70-71)

del seu contingut" (Informe 1978. Pàg. 72) (8).

Junt amb els estudis de Prado del Rey, hi ha ubicat a Madrid, el Control Central de la Xarxa d'emissores de RTV. Aquest centre té com a missió donar continuïtat a la programació del Primer i Segon canal, d'efectuar les connexions i control tècnic de tots els senyals en joc, tant externs com interns, i també hi radiquen els controls de realització d'emissions. El desgast del material que posseeix i el creixement actual de les programacions en color han obligat a TVE a elaborar un projecte d'un nou Centre de Control dotat de: Àrea de Control (amb sistema automàtic, continuïtat, matisos generals i control tècnic de qualitat i mesures); Àrea de Mitjans Interniors (amb magnetoscòpis, telecines, estudi, locutori, generadors...), Àrea d'Eurovisió i Internacional (inclou convertidors, sistemes de connexions i de coordinació internacional, centres de commutació per a programes exteriors, generadors de senyals, locutors, sistemes de mides internacionals) i una Àrea de Mitjans Externs (composta de tots els mitjans que incideixen en l'emissió) (Exposició del projecte, RTVE, informe 1978, pàg. 69).

Actualment s'estan readaptant el major nombre possible d'instal·lacions a les exigències de la televisió en color. El 1975 ja s'emetien programes en color, però fins el 1977 no es posen en funcionament les primeres instal·lacions de televisió en color, a l'estudi núm. 3 de Prado del Rey. Televisió té prevista la renovació de la totalitat dels equips centrals, de producció i regionals, que facin possible la conversió en color en els propers dos anys. No cal dir que es tracta d'un objectiu tan ambiciós com optimista.

També és optimista (possiblement pel fet de no emprar una paraula més crua), l'afirmació de TVE de mantenir una producció pròpia en constant augment i millores. Les dades d'utilització de la capacitat productiva que ofereixen les actuals instal·lacions tècniques, donen una infrautilització dels estudis del Complex de Producció de programes. (d'un 80% ^{amb}) Conseqüència lògica que només un 20% dels espais transmesos per TVE (exceptuant els informatius) siguin de producció pròpia. El tema de la baixa qualitat de programació de TVE, però, i l'escassetat d'activitat productiva, es desenrotlla més àmpliament a l'apartat de Programació.

2. MITJANS DE DIFUSIÓ.

Els mitjans de difusió integren tots els elements que permeten fer arribar les imatges des del centre de producció fins als receptors de TV. Aquests elements es distribueixen en els sistemes: de comunicació i de difusió.

Els sistemes de comunicació consten d'una xarxa d'enllaços o ràdio-enllaços, i són vies de distribució de programes que transporten els senyals de televisió des dels centres de producció fins als centres emissors o de transmissió. Aquestes vies d'enllaç es configuren sobre el mapa del país seguint el criteri de xarxa centralitzada (com les carreteres, trens, etc...). L'explicació que dóna televisió d'aquest criteri és estrictament econòmic. Surt més a compte muntar i mantenir una xarxa radial que no pas una xarxa de difusió regional. ^{Aquesta} (explicació és necessària però no suficient. Totes les vies arrenquen de Madrid i es dirigeixen en aspa cap a Galícia, Astúries, País Basc, Catalunya, València i Andalusia. Poques són les possibilitats d'enllaços entre regions i nacionalitats de forma directa, sense que calgui passar pel centre. El mapa que publiquem tot seguit mostra ben clarament la situació de la xarxa d'enllaços.

Pel que fa referència a vies d'enllaç internacional, compta amb circuits permanents en els trams: Madrid-Lisboa, amb dues vies bidireccionals; Guadalcanal (Sevilla)-Espòrtel (Marroc), cap el Nord d'Àfrica amb una via direccional; Paris-Madrid cap a França, a través de Miramar (Barcelona), amb dues vies bidireccionals.

També hi ha els circuits perifèrics a partir de Miramar (Barcelona), que permeten les instal·lacions d'Alfàbia (Mallorca), amb una via bidireccional cap a França i una altra també bidireccional cap a Argèlia. En ocasions especials hi ha circuits internacionals especials.

Les connexions via satèl·lit s'efectuen a través de les estacions Buitrago (Madrid) i Ajüines (Les Palmes) per un concert establert entre TVE i la companyia Telefònica. Aquestes connexions per satèl·lit compten cada una d'elles amb dues vies unidireccionals.

Els sistemes de difusió compten amb dues estacions: la xarxa primària o transmissores i la xarxa de reemissores.

TRANSMISORES DEL PRIMER PROGRAMA DE TVE

Fecha de inauguración	Localidad	Canal	Potencia video kW	Potencia aparente radiada (P.A.R.) kW
28-X 1956	Madrid	4	0,5	2
12-X 1958	La Muela (Zaragoza)	3	10	35
14-IV 1959	Tibidabo (Barcelona)	4	25	150
12-X 1959	Navacerrada (Madrid)	2	50	250
10-VIII 1960	Soflube (Vizcaya)	4	10	60
1-IX 1961	Santiago C. (La Coruña)	4	10+10	120
12-X 1961	Guadalcanal (Sevilla)	4	10+10	120
18-VII 1962	Aitana (Alicante)	3	10	79
15-I 1964	Alpicat (Lérida)	5	1	11
29-I 1964	Gamoniteiro (Oviedo)	3	10	70
10-II 1964	Izaña (Tenerife)	3	25	350
7-VI 1964	Lújar (Granada)	7	5+5	200
18-VII 1964	Alfabia (Balears)	6	5	30
18-VII 1966	Torrente (Valencia)	5	0,5	10
18-VII 1967	Villardiego (Burgos)	8	0,5	13
18-VII 1968	Parapanda (Granada)	9	5	30
28-X 1970	Inogés (Zaragoza)	5	2	24
7-VII 1971	La Mancha (C. Real)	9	10	90
8-VII 1971	Montecaro (Tarragona)	10	5	60
26-VII 1971	Almadén (Jaén)	5	5	60
1-VIII 1972	Montánchez (Cáceres)	11	5	45
11-VI 1973	Redondal (León)	7	1	22
21-VI 1973	Bailadora (La Coruña)	5	5	50
20-XII 1973	Domayo (Pontevedra)	10	1	14
18-V 1975	Lagar de la C. (Córdoba)	11	1	10
11-VI 1975	Mataleón (León)	8	0,5	—
15-IX 1975	La Musara (Tarragona)	8	1	22
5-III 1977	Javalambre (Teruel)	9	5	70
17-III 1977	Chinchilla (Albacete)	11	1	—
9-V 1977	Meda (Orense)	5	1	40
25-XI 1977	Peña Cabarga (Santander)	40	10	106
11-II 1978	Desierto (Castellón)	7	1	10

Informe de la DG. RTVE 1977
P. 68-69

TRANSMISORES DEL SEGUNDO PROGRAMA DE TVE

Fecha de inauguración	Localidad	Canal	Potencia video kW	Potencia aparente radiada (P.A.R.) kW
10-I 1965	Madrid	21	10	100
24-IX 1965	Tibidabo (Barcelona)	31	20	300
8-II 1965	Navacerrada (Madrid)	24	50	1.500
29-I 1966	La Muela (Zaragoza)	33	10	250
18-VII 1966	Archanda (Vizcaya)	22	10	60
18-VII 1966	Jaizkibel (Guipúzcoa)	48	10	100
18-VII 1966	Torrente (Valencia)	22	10	60
1-X 1967	Santiago C. (La Coruña)	2	10	40
18-VII 1967	Aitana (Alicante)	32	10	200
18-VII 1967	Valencina (Sevilla)	52	10	190
18-VII 1968	Alfabia (Balears)	48	10	119
10-VI 1973	Domayo (Pontevedra)	39	10	100
17-VII 1975	Bailadora (La Coruña)	22	10	200
5-II 1977	La Mancha (C. Real)	58	10	200
19-II 1977	Villardiego (Burgos)	41	10	200
5-III 1977	Javalambre (Teruel)	41	10	200
12-III 1977	Alpicat (Lérida)	49	10	158
5-IV 1977	Parapanda (Granada)	23	10	158
9-V 1977	Meda (Orense)	47	10	400
9-V 1977	Redondal (León)	21	10	200
9-V 1977	Almadén (Jaén)	39	10	372
9-V 1977	Lagar de la C. (Córdoba)	21	10	290
6-VII 1977	La Musara (Tarragona)	57	10	398
29-IX 1977	Montánchez (Cáceres)	23	10	158
25-XI 1977	P. Cabarga (Santander)	46	10	106
12-XII 1977	Gamoniteiro (Oviedo)	39	10	158
11-II 1978	Desierto (Castellón)	59	10	200
11-II 1978	Montecaro (Tarragona)	26	10	225

- VIII-) (Andalusia): Almeria, Badajoz, Cadis, Còrdoba, Granada, Huelva, Jaén, Màlaga i Sevilla.
- IX-) (Canàries): Canàries i Santa Cruz de Tenerife.

4.2.2. XARXA DE REEMISSORES.

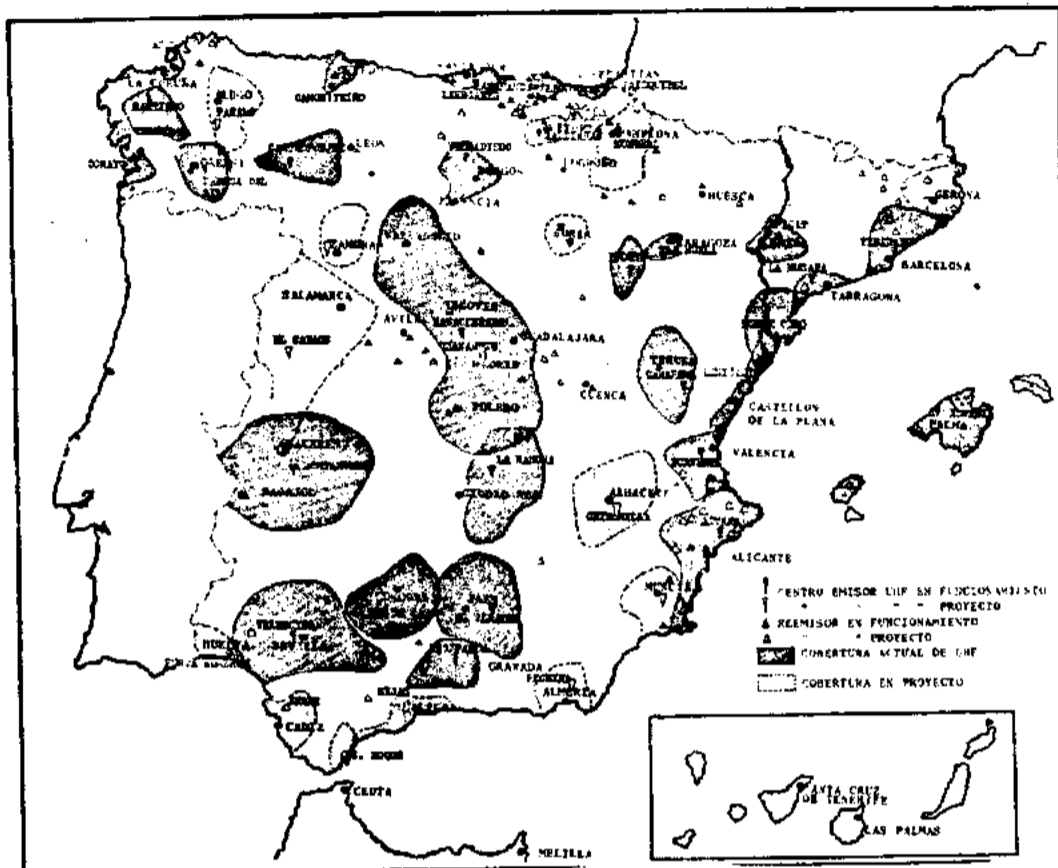
Les reemissores segueixen les mateixes normes de transmissió que els transmissors, amb la diferència que aquests darrers reben els senyals elèctrics d'un centre de Producció, mentre que el reemissor les rep, com si fos un aparell de Televisió, d'un transmissor.

La seva funció és "reemetre" de nou el senyal rebut, després de simplificar-lo, per un canal diferent al de recepció per tal d'evitar interferències. El seu objectiu final és el de cobrir zones d'ombra que romanen fora del camp de projecció del Transmissor.

El primer programa compta amb uns 700 reemissors i el segon disposa escassament de 70 repetidors.

La cobertura total que aconsegueix tota la xarxa descrita varia substancialment segons la font d'informació. La primera cadena cobreix entre un 80 i un 90% de la població (no territori) espanyola. El segon programa ofereix un panorama més trist, ja que després de tretze anys d'haver estat posat en marxa, cobreix una mica més del 50% escàs de la població. Segons TVE cobrirà gairebé un 65%, quan acabin unes noves instal·lacions que s'estan muntant. (Amb els mateixos arguments, en l'any 1976, s'assegurava que s'anava a cobrir en un breu termini un 75% de la població)

La notable falta de cobertura del segon programa unit als inconvenients d'una xarxa d'enllaços radial, alquè abans hem fet referència, dificulta molt la potenciació dels centres de producció de les regions i nacionalitats. Això sense oblidar les diferències que es denuncien contínuament a la premsa diària dels repetidors ja instal·lats en diverses zones rurals, i àdhuc urbanes, de diferents punts del país (Aragó i Andalusia Oriental, entre d'altres).

Cobertura del segon programa de TVE
(Informe DG RTVE 1977, pàg. 66)

5. LA PROGRAMACIÓ DE TVE

Hem d'anticipar que quan parlarem de programació ens limitarem als aspectes organitzatius i generals, ja que una valoració dels programes exigiria una major perspectiva i, si detalléssim massa, ens situaria fora de l'anàlisi global que caracteritza el present treball. Les dades completes que posseïm corresponen, bàsicament, als anys 1977-78. Les corresponents als anys 1979-80 no s'han fet públiques. Només han aparegut a la premsa algunes notes tractant de diversos aspectes, però de forma puntual.

Segons aquestes dades les hores d'emissió han disminuït en el transcurs de l'any 1978, seguint la mateixa tendència que ja es dibuixava el 1977. S'ha passat de les 5.677 h. d'emissió del 1977 a les 5.300 de l'any 1978. Així mateix, les hores d'emissió, el desembre de 1977, eren de 72 h.50m. setmanals, mentre que en els primers mesos del mateix any es portava una mitjana de 77 h. 45 m. Les causes d'aquesta tendència a reduir el temps de programació televisiva són, possiblement, les mesures restrictives dictades pel Govern i el Parlament sorgit de les eleccions generals del 15 de juny de 1977, mesures que, més tard, es plasma-rien en els Pactes de la Moncloa.

L'àrea de la producció pròpia també reflecteix una reducció respecte al volum total de la programació. El 1977, gairebé un 25% de la programació, sense tenir en compte els informatius (que, en aquest cas, fou de 69,71%), era efectuada per TVE. Aquest percentatge ha disminuït al 20% el 1978. En ambdós casos és significatiu l'escàs nivell de producció que té TVE en relació a l'elevat nombre de treballadors amb què compta i els seus mitjans tècnics (10).

Ja hem avançat abans que la xifra de producció pròpia s'eleva si es tenen en compte els programes informatius. Una televisió d'àmbit estatal no pot prescindir de la realització dels seus propis programes informatius. La importància que es dona a aquest àmbit acreix si considerem que el 90% dels espanyols veiem habitualment la televisió i d'una forma diària ho fan un 58%. El percentatge de lectors de premsa, no arriba, en canvi, al 20%. Tenint en compte el seu abast social es comprèn la insistència i envergadura dels programes informatius de televisió, que suposen un 26% del total de la programació (11). Segueixen en importància els cinematogràfics, amb un 18,02%, i els esportius, amb un 9,95% (12).

En el primer programa (el de més gran cobertura) els informatius superen els cinematogràfics en un 11%, i representen un terç de la programació. En el segon programa, els informatius van aparellats als cinematogràfics, amb un 20% sobre el total de la programació. El segon programa o UHF no cobreix actualment més del 60% de la població. Aquests programes ocupen les hores centrals del dia en les quals es donen cita un nombre més gran de telespectadors.

Els programes informatius inclouen telediari i programes d'actualitat. Els telediari ocupen dins l'àrea informativa el 53,57% del temps. El 1977 s'emeten diàriament tres edicions en el Primer Programa i una en l'UHF. Precedia el "Telediari primera edició" un avançament informatiu amb mitja hora de marge. L'any 1978 es va suprimir la darrera edició del Telediari i l'avançament informatiu precedeix la segona edició del Telediari, amb dues hores i mitja d'antelació. L'espai d'"Última Hora", que correspon a la tercera edició del Telediari, el 1977 ha estat cobert per les "Últimas noticias", un recull breu de notícies.(13).

La resta de programes informatius diaris (de dilluns a divendres) la componen "Gente hoy", un magazine que ja s'emetia l'any 1977, i "Gaceta Cultural", que ocupa l'espai d'informació cultural abans cobert per "Hora 15". Cada dia, i a continuació d'aquests, s'han anat programant informatius monogràfics sobre diferents temes. De dilluns a divendres ens trobem actualment amb els següents espais: "Revista de Prensa", que recull els temes més destacats a la premsa, "De cerca", entrevistes amb personatges populars, "Vivir cada dia", aspectes de la vida quotidiana, "Mirador de los Deportes" i "Cosas", informació sobre oci i activitats del fi de setmana. El dissabte i diumenge, abans dels noticiaris del migdia, també s'emeten dos programes monogràfics "Parlamento" i "El canto de un duro", aquest darrer sobre temes econòmics.

Entre els que s'emeten de forma setmanal, destaquen "Siete Días" i "Informe semanal". El primer passa revista als temes informatius més importants de la setmana i el segon ofereix reportatges (14).

Abans hem esmentat el programa "De cerca", en el que es fan entrevistes a personatges populars. Aquest tipus de programes no s'havien produït a TV, pràcticament, fins l'any 1977, coincidint amb les primeres eleccions generals de l'etapa democràtica que s'inicià el 1975. És a partir d'ençà que es van suc-

ceïnt espais d'aquesta mena: "Quien es" que amb periodicitat diària entrevistava a les personalitats polítiques que es presentaren a les eleccions generals del 15 de juny 1977, després amb periodicitat setmanal destaquen "Hombres de ayer y de hoy" i "De cerca".

En la segona cadena el noticiari s'anomena "Redacción de noche" i la programació informativa en general segueix unes pautes similars a les de la primera cadena. Diàriament hi ha un recull d'informació esportiva a "Polideportivo" i "Crònica 2", la segona edició d'un informatiu^{en} català que ofereix el programa regional de RTVE a primeres hores de la tarda. Entre els informatius monogràfics també ens trobem amb entrevistes a personatges "A fondo" i "Retrato en vivo", personalitats del món de la cultura i de la música, respectivament; informació internacional: "Tribuna Internacional", així com temes específics: "Tribuna de la Historia", "Tribuna econòmica" i "Tribuna de la cultura", entre altres.

La Subdirecció de Programes Documentals i diversos s'en carrega de la producció de programes que van des dels referents als concursos, programes infantils, religiosos, taurins i de divulgació. Els que més interessen en aquesta Subdirecció són els infantils i juvenils. Tots aquests representen un 11,68% en el primer programa i resulta el tercer àmbit d'importància dintre del primer canal. La clau d'aquests programes és l'ocupació diària de les hores en les quals els infants poden veure la Televisió.

Els programes d'oci que ocupen més temps en la Televisió són els cinematogràfics. En efecte, ^{signifiquen} el 18% del temps d'emissió televisiva. Se situen entre els informatius i els programes infantils; tots ells referits al Primer Programa. Els llargs-metratges es canalitzen a través dels espais fixos, com: "Sesión de noche" ara desaparegut, "Primera sesión" (abans anomenada Sesión de tarde), "Sábado Cine" i "Estrenos de TV" en el primer programa. A l'UHF: "Cine Club" i "Filmoteca" avui substituït per un espai titulat "Largometraje". Les pel·lícules són escollides en funció de l'audiència prevista. Films d'ampli públic es transmeten pel primer programa, en tant que en el segon se seleccionen amb algun criteri específic (autor, època, tema). La producció per VHF (o primer programa) és gairebé exclusivament d'origen nordamericà, de les classificades dins la sèrie B (de qualitat inferior). Dins l'UHF s'ofereixen vells èxits del cine americà a través de l'espai "Filmoteca". La diferència de criteris de selecció en els dos

canals, radica en l'ordenació per cicles que es fa amb les pel·lícules de la segona cadena. La subdirecció encarregada de la programació cinematogràfica és l'anomenada de "producció aliena". De fet, el 77,1% de la producció són llargs-metratges i la producció espanyola de films per a la televisió no supera el 13,1% del total.

Els programes esportius ocupaven el 18% de les emissions de TV. Encapçalava la llista, en el nombre d'hores de retransmissió, el futbol: 96 h. l'any; seguien el bàsquet amb 53 h. i el tennis i l'atletisme. La resta d'esports no arribaven a ocupar 20 h. anuals. La producció en l'àmbit esportiu inclou programes informatius i documentals sobre el tema. Els encarregats de la realització són professionals agrupats en la "Coordinació d'emissions esportives de TV". Els espais més significatius són: "Gran Estadio", (informació d'actualitat), i "Mirador de los deportes", que es mou en paràmetres semblants en els que abans s'oferien sota els encapçalaments de "Estudio estadio" i "Sobre el terreno". En el segon programa s'emet el programa informatiu "Polideportivo", elaborat pel Centre de producció de Barcelona. La retransmissió dels partits de futbol no s'emet els diumenges, com havia estat habitual totes les temporades esportives anteriors, per pressions dels clubs de futbol. El temps que s'ha tret als espais esportius ha estat en gran part ocupat per nous espais informatius.

Ens queden per repassar dues esferes significatives de la programació. Són les dirigides per la Subdirecció de programes dramàtics, que comprèn, a més de les obres teatrals, els serials, les novel·les i els contes; i els programes musicals, la competència dels quals és a càrrec de la Subdirecció de Programes Musicals.

El 1977 s'emeteren 14 hores sota el títol genèric de "El Teatre". Avui, aquest programa ha estat substituït per "Estudio 1". En ambdós espais es projecten obres nacionals i estrangeres. D'una manera esporàdica, TV ens ofereix la "Novela", en la qual es duen a terme adaptacions de la narrativa espanyola. A la programació del 1980 s'ha afegit "Teatro Breve", peçes curtes de teatre. Entre els serials, es destaca el realitzat per TV espanyola "Curro Jiménez". Una figura nítida de l'Espanya del segle XIX, que ha tingut una gran acceptació de públic (15).

Els programes dramàtics són relegats en el conjunt de

la programació. Per tal de situar-lo en l'escala podríem dir que compta amb un 4,88% de la programació junt amb els serials, els divulgatius i la publicitat com a percentatge, en ocasions, un xic superior.

Els programes musicals s'equiparen (tenint en compte els dos programes) als esportius amb un percentatge del 9,10% sobre el total de la programació. La Subdirecció de Programes Musicals es planteja com a objectiu; adequar la música a les preferències de l'audiència i per això ha realitzat, alguna vegada, estudis sota l'epígraf de "Música de Audiència".

Hi ha diversos enfocaments segons que es tracti de música clàssica o de música lleugera. En l'àmbit de la música clàssica es proposen dos objectius: potenciar la música i els intèrprets nacionals i tenir cura de la connexió entre el públic i la música que s'ofereix. En aquest sentit s'emeten programes atractius (sense massa reiteració), a les hores de gran audiència i música, per a gent introduïda en hores molt especials.

La música lleugera pateix d'una falta de planificació. Els programes s'efectuen sense massa continuïtat i, tal com passa en les altres àrees de la programació, es reserva la música especialitzada per a la segona cadena.

Tot aquest volum de programació es coordina a través de la Secretaria General d'Emissions. Té com a funcions programar i tenir cura de la producció de programes. Aquestes tasques fonamentals per al bon funcionament d'una televisió cal que siguin ben diferenciades. A TVE es produeixen nombrosos desgavells a causa de la falta de coordinació entre els diferents equips de realització.

Un cop fet un repàs general de la programació es pot arribar a la conclusió que Televisió Espanyola es dedica especialment a la informació i a l'oci. Pràcticament no es projecten programes de tipus formatiu i les àrees més culturals de la seva programació ocupen un espai de temps reduït de les hores d'emissió. Aquesta escassa diversificació de programes mostra la falta d'imaginació per a la creació de nous espais. La programació es fa reiterativa. "Siete días" i "Informe semanal", espais de característiques molt similars, s'emeten al final de setmana (16).

Els films i els telefilms, per la seva banda, són de la mateixa procedència, i l'àmbit del seu contingut, molt similar. A

més, es produeixen nombroses reposicions. La programació de la segona cadena, com ja hem indicat, és més ben seleccionada. En el capítol de les millores cal dir que algunes pel·lícules posades en escena durant l'any 1979 són d'una qualitat cinematogràfica millor i s'han realitzat debats informatius amb més profunditat. Els aspectes tècnics de la presentació dels programes també ha millorat considerablement els darrers anys.

NOTA CONCLUSIVA

La visió global que s'ha pretès oferir al lector en aquest capítol serveix de suport a una anàlisi detallada de la situació de la TVE a Catalunya.

Les dades que s'han exposat, constitueixen el marc adequat per a una reflexió més profunda i més àmplia en el que es refereix a la problemàtica televisiva catalana.

Totes les dades i valoracions sobre els aspectes econòmics, jurídics i tècnics de la televisió a Catalunya estan en dependència directa de les que es refereixen a la televisió estatal, ja que, en definitiva, tots es vinculen a una única entitat: RTVE.

Les conclusions i valoracions que el lector ha pogut recollir en cada un dels punts d'aquest capítol els trobarà sistematitzats i ampliats, circumscrits a l'àmbit català, com a condicionants del futur desenrotllament d'una Televisió Catalana.

- (7) Exclusives de publicitat són els departaments d'explotació publicitària dels mitjans de difusió o dels anunciants i les persones naturals o jurídiques que, en virtut de relació contractual posseeixen l'exclusiva de l'activitat publicitària d'un o de diversos mitjans de publicitat (...) i que, mentre tinguin l'exclusiva de tota la publicitat d'un mitjà no poden desenrotllar les activitats de les agències de serveis plens (art. 15 de l'Estatut de Publicitat).

El concepte de "mitjà" ve precisat per Ordre de 24.2.69: els òrgans d'informació de l'Administració (...) amb personalitat i capacitat jurídica suficients, o per actuar professionalment que, titulars d'elements materials susceptibles d'ésser utilitzats com a vehicles de difusió publicitària, els exploten de forma organitzada, sistemàtica i habitual (art. 1er.). Obre citada pàg. 263.

- (8) L'informe d'Hisenda planteja també allò que anomena "desigualdad irritante" entre uns i altres centres de RTVE i es refereix concretament als de Madrid i Barcelona. Mentre a Prado del Rey -diu- "hi ha mobiliari car, televisors en color, aparells de ràdio i profussió de premsa... a Barcelona hi ha cadires velles, menys cadires que personal i màquines d'escriure llogades per manca de fons pressupostaris per a complar-les" ("El País, 26 de gener de 1980, pàg. 35).
- (9) L'objectiu per l'any 1979 era de 6.000 hores d'emissió. Aquest augment no és gaire significatiu, i encara que no s'han publicat les dades reals de programació, podem afirmar que es segueix la mateixa tònica.
- (10) L'única excepció la constitueixen els programes informatius, que progressivament han anat augmentant el seu espai dins el conjunt de la programació.
- (11) ... ocupen el primer lloc en nombre d'hores de programació sobre la resta d'espais televisius.
- (12) No obstant aquesta preponderància dels programes informatius, hem d'assenyalar que, segons una enquesta realitzada pel Servei d'Estudis del Contingut de RTVE, al gener de 1980 s'estava produint una petita davallada (de cinc dècimes en el període d'una setmana) en el grau d'interès dels espectadors envers els informatius. Això es interessant remarcar-ho des del moment en que TVE no acostuma a oferir dades negatives sobre l'índex d'audiència dels seus programes.

- (13) Aquests espais, junt amb els anomenats "Noticias del Sábado" i "Noticias del Domingo", noticiaris del fi de setmana equivalents al "Telediario", es mantenen actualment amb les mateixes característiques.
- (14) Ambdós són emesos el fi de setmana i el dimarts hi ha també un espai que ofereix reportatges d'actualitat: "Primera Pàgina".
- (15) A la programació de la present temporada, els serials s'agrupen a l'espai titulat "Grandes Relatos", que emet en capítols diaris, de dilluns a divendres, series de producció estrangera en la seva majoria.
- (16) En general, la reiteració dels programes informatius i la seva distribució apinyada en unes hores determinades de programació, sobre tot al migdia i primeres hores de la tarda, s'ha agreujat amb l'augment del nombre de programes informatius. Aquesta tendència s'ha anat produint en detriment de la creació de nous espais en diferents àrees de programació.

II. RTVE A CATALUNYA, AVUI

per Sergi Schaaff i
Elisabet Garcia

I. INTRODUCCIÓ

La tímida implantació de programes en català a Televisió Espanyola avui i el seu desenrotllament tímida i lentíssim no vé donat per un procés institucional de reconeixement del dret que té tota nacionalitat de disposar de mitjans propis de comunicació de masses, sinó per una "graciosa" concessió de don Manuel Fraga Iribarne, ministre que, en aquella ocasió, ho fou d'Informació i Turisme.

I no costa de creure que es tractava senzillament d'una "compensació" forçada pel fet que el seu ministeri no havia autoritzat la publicació d'un periòdic diari en català. A més, aquella programació fóra un intent no reeixit per a assuaujar la imatge excessivament anticatalana del mateix ministre.

Així, d'una manera ben senzilla, pròpia més aviat d'estructures feudals, de prebendes i sancions, tan lligades a l'etapa franquista, el 1964 van començar els programes catalans a la Televisió Espanyola a través del que fou batejat amb el nom de "circuit catalano-balear", que comprèn, aproximadament, el territori del Principat (incloent àrees aragoneses de cobertura hertziana catalana) i les illes de Mallorca i Menorca (amb exclusió d'Eivissa).

D'altra banda, com que aquell mateix any s'inaugurà a Madrid el complex de Prado del Rey augmentant les possibilitats de producció i també la centralització a tots els nivells, podríem dir que fou inevitable que naixessin els programes en català a fi de mantenir en activitat els estudis i el personal de Barcelona, que s'haurien pogut trobar en atur forços si no rebien encàrrecs suficients destinats a les dues cadenes estatals.

Per consegüent, la programació catalana de Televisió Espanyola no neix amb personalitat i dinàmiques pròpies, sinó com un apèndix forçat de la programació de l'Estat, amb la particularitat que s'efectua a més de sis-cents quilòmetres dels es

tudis centrals de Prado del Rey, i sense cap caràcter no ja autònom, sinó ni tan sols descentralitzat. Depèn en absolut de l'estructura de Televisió Espanyola, millor dit, és la mateixa estructura de Televisió Espanyola l'encarregada de la planificació i execució dels programes en català.

Es constata, així, que la programació catalana no té estructura jurídica pròpia sinó la de la Televisió Espanyola, definida en el capítol primer, paràgraf 2 de l'"Estatuto de la Radio y la Televisión", del 10 de gener de 1980, en els següents termes: "la radiodifusió i la televisió són serveis públics essencials, la titularitat dels quals correspon a l'Estat". Per tant i, de moment, la programació catalana queda inscrita en el marc de l'ens públic RTVE, tot esperant el puntual compliment de l'article segon, apartats 2 i 3 de l'esmentat Estatut de Televisió que diu:

"Dos: el Govern podrà concedir a les comunitats autònomes, prèvia autorització per Llei de les Corts Generals, la gestió directa d'un canal de televisió de titularitat estatal que es crei específicament per a l'àmbit territorial de cada Comunitat Autònoma.

"Tres: l'organització i el control parlamentari del tercer canal regional previst en el paràgraf anterior, així com de la radiodifusió i televisió en el mateix àmbit territorial, s'articularà orgànicament i funcionalment d'acord amb els criteris establerts en els articles 5è i 12è i 26 del present Estatut i segons la Llei de la Comunitat Autònoma".

Els articles esmentats fan referència a l'organització de l'ens públic i dels seus òrgans de gestió. És especialment interessant l'article 9è. que determina la composició dels Consells Assessors de cada una de les tres societats estatals: Radio Nacional de España (RNE), Radio Cadena Española (RCE) i Televisión Española (TVE). Aquest article disposa en l'apartat d) del paràgraf 1 que, entre els 20 membres de cada consell, hi haurà "cinc representants de cinc Entitats autònomes o preautonòmiques designades per aquestes en la forma que reglamentàriament es determini i que garanteixi la presència successiva de totes en cada Consell Assessor".

També són de cabdal importància per la televisió de Catalunya els articles 13, 14 i 15 i la disposició adicional quarta que transcribim:

Article Tretze. "RTVE a través de la seva organització territorial deurà elaborar una proposta de programació específica de ràdio i televisió que serà emesa en l'àmbit territorial de la nacionalitat o regió que correspongui, salvaguardant el percentatge i distribució de les hores establertes per a la programació nacional que el Govern fixarà anualment a proposta conjunta del Consell d'Administració i del Director General de RTVE".

Article Catorze. "Un. En cada Comunitat Autònoma existirà un Delegat territorial de RTVE anomenat pel Director General de RTVE, escoltat l'òrgan representatiu que amb aquests fins es constitueixi en la Comunitat Autònoma. En el seu cas, existirà també un Director de cada ún dels Medis (RNE, RCE, TVE) anomenats pel Director General de RTVE.

"Dos. El Delegat territorial estarà assistit per un Consell Assessor anomenat per l'òrgan de govern de la Comunitat Autònoma i la seva composició es determinarà per llei territorial. El Consell Assessor estudiarà les necessitats i capacitats de la Comunitat Autònoma en ordre a l'adient descentralització dels serveis de ràdio i televisió i en especial de la societat estatal RCE i formularà a través del Delegat territorial, les recomanacions que cregui oportunes el Consell d'Administració de RTVE".

Article Quinze. "El Delegat territorial, prèvia audiència del Consell Assessor de la Comunitat Autònoma, elevarà al Director General de RTVE una proposta anual sobre la programació i l'horari d'emissió en l'àmbit territorial corresponent. El Director General de RTVE, junt amb el seu informe, sotmetrà la proposta al Consell d'Administració de RTVE".

Disposició Adicional Quarta. "Pel que respecte a televisió RTVE en un principi articularà en la forma prevista en aquest Estatut la programació específica destinada a cada nacionalitat o regió de forma complementària a la programació nacional que s'emeti per les dues cadenes existents. Posteriorment, estesa la cobertura tècnica d'ambdues cadenes a tot el territori espanyol, el Govern, en els termes previstos en l'article segon del present Estatut, autoritzarà a RTVE a prendre les mesures necessàries per la posta en funcionament de un tercer canal regional per a l'àmbit territorial de cada Comunitat Autònoma".

La simple lectura d'aquests articles ens planteja un seguit de qüestions i problemes fonamentals que afectaran a la

plena instauració i desenvolupament de la televisió a Catalunya.

D'una part els horaris seguiràn sotmesos a la programació estatal, perdent per tant les hores de màxima i mitjana audiència i quedant els nostres programes en el ghetto horari de la mitja tarda, hores, segons les enquestes, de mínima escolta (article 13).

La programació tampoc serà establerta a casa nostra sinó que, presentada pel Delegat territorial, haurà d'ésser decidida pel Director General i pel Consell d'Administració de Prado del Rey (article 15).

També queda establert que tots els càrregs directius de la televisió a Catalunya seràn anomenats, una vegada escoltat el Consell Assessor, per la decisió del Director General. Tenint en compte que aquest és anomenat pel Govern, segons disposa l'article 10, paràgraf 1 del mateix Estatut, en la realitat ens trobarem davant d'un seguit de nomenaments en cascada per part del Govern central, sense cap intervenció de la Comunitat Autònoma (article 14).

En la disposició adicional quarta s'assenyala com a termini per autoritzar la implantació del tercer canal, la total cobertura tècnica dels dos canals existents. Per tant el propi Govern estableix una clàusula condicional que, depenent d'ell mateix el seu compliment, li pot permetre, segons conveniències, retardar la instal·lació del tercer canal.

Part dels articles de l'"Estatuto de la radio y la televisión" no coincideixen amb els articles referits a televisió de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya. Aquest és el cas de l'article 16 i la disposició transitòria vuitena que diuen:

Article 16. Un. En el marc de les normes bàsiques de l'Estat, pertoca a la Generalitat el desenvolupament legislatiu i l'execució del règim de radiodifusió i televisió en els termes i casos establerts en la Llei que reguli l'Estatut Jurídic de la Ràdio i la televisió.

Tres. En els termes establerts als apartats anteriors d'aquest article, la Generalitat podrà regular, crear i mantenir la seva pròpia televisió, ràdio i premsa i, en general, tots els mitjans de comunicació social per a l'acompliment dels seus fins".

Disposició transitòria vuitena. Pel que es refereix a televisió, l'aplicació de l'apartat 3 de l'article 16 d'aquest Estatut suposa que l'Estat atorgarà en règim de concessió a la Generalitat la utilització d'un tercer canal, de titularitat estatal, que cal crear específicament per a la seva emissió en el territori de Catalunya, en els termes que prevegi l'esmentada concessió.

Fins a la posada en funcionament efectiu d'aquest nou canal de televisió, Radiotelevisió Espanyola (RTV) articularà a través de la seva organització a Catalunya un règim transitori de programació específica per al territori de Catalunya, que Televisió Espanyola emetrà per la segona cadena (UHF).

El cost de la programació específica de Televisió a la qual es refereix el paràgraf anterior s'entendrà com a base per a la determinació de la subvenció que podria ser concedida a la Generalitat, durant els dos primers anys de funcionament del nou canal al qual es refereix aquesta Disposició transitòria.

Davant d'aquests articles sorgeixen dues qüestions que hauràn de resoldre's com més aviat possible per poder determinar el model televisiu que haurà d'assolir Catalunya. En primer lloc cal establir l'horari de la programació específica que en règim transitori Televisió Espanyola emetrà per la segona cadena, assenyalant clarament les possibilitats d'emetre amb independència de la programació estatal per UHF.

En segon lloc, veure'ns obligats a difondre els programes en català per la segona cadena caldria accelerar al màxim la cobertura d'aquest canal a tota Catalunya, per tal d'evitar que algunes zones es vegin marginades d'aquesta programació.

D'altra banda, tant la infraestructura administrativa com l'econòmica de la programació catalana depèn de la Direcció d'Administració i Finances de Radiotelevisió Espanyola, que elabora, des de Prado del Rey, els pressupostos i que, al seu torn, depèn del Director General de Radiotelevisió.

I, finalment, tant el personal com els recursos econòmics, també queden enquadrats dintre del personal i de la tecnologia de Radiotelevisió Espanyola.

Només en l'àmbit específic de la programació es podria trobar una certa capacitat de decisió de Miramar, per bé que pos-

siblement s'hauria d'incloure dintre dels fenòmens de miratge. En unes declaracions al setmanari DESTINO del desembre de 1977, Joan Anton Benach, director en aquella data de "Tot art", deia: "Pel que fa a la nova programació en català per al gener o febrer d'enguany, se suposa que l'estan discutint a Madrid i que els qui han de decidir s'hi estan barallant. Ací no sabem res de res".

Davant aquest desolador estat de coses és difícil, per no dir impossible, que una futura Televisió de Catalunya pugui arrencar de les estructures de Televisió Espanyola o dels seus executius, els que el periòdic EL PAÍS anomena "Los hombres de las sombras".

En el Congrés de Cultura Catalana quedà reflectit que es fa necessari, per tal d'aconseguir una televisió catalana i democràtica, que "s'actualitzi l'articulat de l'Estatut de Núria fent front de manera conjunta a la problemàtica dels mitjans de comunicació de masses. Demanem, per tant, que en el capítol de les competències es reclami, per a la Generalitat de Catalunya, la legislació exclusiva i l'execució en matèria d'informació: premsa, ràdio, televisió i espectacles" (1).

La realitat actual de Televisió Espanyola i, per extensió, Televisió Espanyola-Barcelona, és altament peculiar i la fa indesitjable com a inici d'una nova Televisió. L'índex tan alt de burocratització i de corrupció existents, denunciats repetidament, comporten un desmesurat augment de les despeses i un nivell baixíssim de producció. Televisió Espanyola, sense comptar els informatius, només produeix un 20% de la programació i la resta és a mans d'empreses privades, de televisions estrangeres i, fonamentalment, de les anomenades multinacionals de la cultura.

A tall d'anècdota significativa, recordem que durant l'etapa del senyor Rafael Anson, com a director general, es passà a les Corts un pressupost amb una partida que deia: "Otros gastos: 5.000 millones de pesetas" (2).

Davant aquest estat de coses, tan lamentables en gairebé tots els ordres, es fa necessari analitzar i clarificar amb molt rigor la realitat actual de Televisió Espanyola a Barcelona, per tal de poder assumir conscientment la responsabilitat del traspàs a una futura Televisió de Catalunya autènticament al ser veí del nostre poble.

II. ORGANITZACIÓ

L'organigrama de Radiotelevisió Espanyola a Barcelona respon, evidentment, als esquemes hiperburocratitzats de la televisió estatal, on hi ha un cap per a cada sis empleats (3). Fidelment mimètics a la casa-mare, també a Miramar són constants els canvis aparents d'organització. Varien els despatxos, els de baix passen a plantes de més amunt i viceversa, els de la dreta, a l'esquerra i a l'inrevés i, naturalment, també es mouen llurs ocupants, però, cosa curiosa, sempre troben un seient ben flonjo.

Per consegüent és molt difícil de fer l'anàlisi de l'organigrama d'una entitat tan camaleònica a causa de la seva excessiva inestabilitat. Amb tot, i tenint en compte que els principis que la informen són permanents, qualsevol estudi d'un plantejament, és, en principi, vàlid per a un altre. El que presentem a continuació correspon a l'any 1979.

El planteig organitzatiu arrenca del principi de piramidabilitat jeràrquica, i els homes que ocupen les direccions responen al principi d'adhesió personal al director, i no d'afiliació a una idea o a un partit governamental, com fàcilment es podria suposar. Així s'ha aconseguit assolir una grisa uniformitat de criteris amb una total dependència de Madrid i dels seus reglaments.

La Gerència de Radiotelevisió de Barcelona depèn del Director General de Radiotelevisió de Madrid i s'hi vincula mitjançant la Comissió Executiva, que coordina, a un mateix nivell, vuit direccions (annex 1).

En definitiva, davant d'un esquema semblant, queda en evidència la total subordinació de la Televisió de Barcelona a l'organització central de Madrid. Es tracta d'una dependència rectilínea amb el Director General com ho pugui ésser la mateixa Direcció de Televisió Espanyola de l'Estat o les Direccions Administratives o Tècniques.

En l'organigrama general de la Gerència de RTVE a Barcelona (annex 2), s'hi troba, al nivell més alt i, en solitari, la figura del Director-Gerent, sense que hi hagi cap organisme, ni cap òrgan de representació, sigui del tipus que sigui, que tingui la més petita relació de control o de simple assessorament a la seva activitat. D'altra banda, les seves decisions

tampoc no són contemplades sota un prisma col·legiat. Dintre del mateix organigrama, no hi ha cap junta, no consell, ni comissió, ni cap cosa anàloga que pugui assumir funcions directives o executives amb caràcter col·legiat. Per tant, la figura del Director-Gerent, exceptuant la seva dependència de Madrid, és omnipotent en tots els aspectes i, per tant, és plenament

(segueix a la pàgina 9)

responsable de l'activitat de RTVE-Barcelona.

La piramidabilitat de l'organigrama i, per tant, la seva funció vertical de poder imposat, es fa patent immediatament en inscriure la subordinació de tres subdireccions a la figura del Director-Gerent. Aquestes són: la dels serveis de Ràdio Nacional d'Espanya, la dels serveis de Televisió Espanyola i la dels Serveis Econòmics, Administratius i de Personal.

En realitat, la reunió en unes úniques mans directives de la ràdio estatal i de la televisió, representa una concentració de poder de totes maneres excessiva i que, per exemple, no es dona en l'estructura corresponent a Madrid.

Aquesta singularitat es pot interpretar per part del govern central com el desig d'una major uniformitat i control dels mitjans de comunicació de masses de Catalunya a través d'un únic representant.

Lateralment a aquestes tres subdireccions, el Director-Gerent posseeix unes altres subordinacions directes. Deixant a part la secretaria tècnica i el departament de Relacions Públiques, que habitualment en tots els organigrames solen relacionar-se directament amb la Direcció o bé amb la Gerència, sorprèn que la contractació de publicitat radiofònica a Ràdio Peninsular (emissora comercial estatal) s'efectuï gairebé directament amb la Gerència, sense que els responsables de l'àrea de ràdio hi puguin tenir accés.

Continuant amb l'esquema piramidal i oblidant-nos dels serveis de Ràdio Nacional d'Espanya, que no interessen en aquest estudi, ens trobem amb el Subdirector Cap dels Serveis de Televisió Espanyola, que també té tres subordinacions directes: Serveis de Programes, Serveis Informatius i Serveis de Mitjans Tècnics i d'Operacions. Lateralment, i amb el mateix anhel de concentració de poder ja indicat, depenen directament d'ell, el departament econòmic de la producció i les seccions de pressupostos i de costos, amb la qual cosa tots els programes han de decidir-se forçosament a nivell d'ell i no al de Programes perquè pugui rebre la corresponent plantilla econòmica.

Dintre de l'òrbita dels Serveis Informatius, a més dels Telediari, que per definició li corresponen, s'inclouen els programes que tenen com a principal tema la informació. Per

lògica es comprèn que molts programes és molt fàcil que puguin ésser inclosos sota el seu epígraf, la qual cosa representa una mena de censura, ja que habitualment els diferents caps de programes de Barcelona que s'han anat succeint han tingut un tarannà més liberal que el del seu inamovible company dels Serveis Informatius, que, des que es va crear, ha estat encarnat per la mateixa persona: José Antonio Saenz Guerrero. En particular es pot observar una gran diferència de planteigs en l'etapa recent en què Juan Manuel Martín de Blas ocupà la Direcció de programes.

Com a clarificació reveladora de la manera d'entendre la informació de Catalunya per part de l'actual administració de RTVE-Barcelona, només cal atènyer-se al seu propi organigrama. Els serveis informatius posseeixen dues dependències, a més de la producció, que, curiosament, en el seu cas és autònom pel que fa referència al subdirector. Aquestes dues dependències són: la Divisió d'Informació Nacional i la Divisió d'Informació Regional.

L'organigrama dels serveis de Televisió Espanyola (annex 3) continua amb un intricat dèdal de departaments, divisions i seccions que, d'una banda, comporta una excessiva divisió de l'organització laboral en "taifes", amb la seva seqüela de burocratització, rivalitat i conflictivitat en les competències, i d'una altra, amb el nomenament de 80 caps a la plantilla de Barcelona amb el corresponent seguici de secretàries i d'ajudants.

L'organigrama dels Serveis Econòmico-Administratius i de Personal (annex 4) contempla els fins que li són propis amb característiques idèntiques d'augment progressiu de la burocràcia, a més d'una peculiar Divisió de Vigilància i Control que, integrada per un gran nombre de membres, efectua la vigilància interior dels edificis de RTVE. Controlen les entrades i sortides dels treballadors i dels visitants mitjançant els "cipolines" (anomenats així en l'argot laboral de televisió i que són targetes d'identificació), i les contrasenyes especials en què consta la data i el nom i cognom del visitant.

La vigilància exterior no depèn d'aquesta divisió i, segons els casos, és a càrrec de Forces de la Policia Armada o de la Guàrdia Civil.

III. INFRAESTRUCTURA TECNOLÒGICA

L'equipament tecnològic del "Centro de Producción de Barcelona" limita actualment, i en un futur immediat ho farà més extensament, les possibilitats de producció dels seus programes. Aquesta infraestructura és mínima, resulta pobre i ha envellit considerablement.

El seu mateix director-gerent, Jordi Arandes declarava a la revista TELE-RADIO que "mentre Prado del Rey anava creixent, Miramar minvava" (4). Això és una realitat incontrovertible que no nega ningú. La infraestructura tecnològica dels estudis barcelonesos és deficient, i cada dia, com fàcilment es preveu, sofreix més xacres. Dintre d'uns quants anys, possiblement, gairebé la totalitat del material quedarà fora de servei a causa del malmenament o del prematur envelliment davant la implantació massiva del color. Els equips són aprofitats fins a uns límits irracionals. Encara avui s'utilitzen les càmeres estrenades l'any 1962, en el vell Miramar i encara es treballa amb el primer magnetoscopi que arribà al Passeig de l'Havana a Madrid i que, després de fer les hores de treball reglamentàries, fou enviat a Barcelona. Màquines electròniques exhaustes, amb més de quinze anys d'activitat, i que es poden contemplar als museus estrangers dedicats a la Televisió, encara són utilitzades als estudis de Televisió de Barcelona, naturalment amb un índex molt alt d'avaries, que dificulten la continuïtat de la producció i que alhora l'encareix.

Les noves tecnologies i les no tan noves són desconegudes en els platós de Barcelona. No es valen, per exemple, del procediment anomenat editaje per a muntar els diversos serveis d'un programa, àdhuc se segueix tallant i empalmant la cinta de video, cosa que impossibilita el muntatge de programes en color, que per força necessiten la fórmula d'editar.

D'altra banda tampoc no hi ha cap estudi equipat amb una cadena professional de cameres en color.

De les tres cameres de l'únic estudi preparat per al color, ~~dues~~ són de tipus semiprofessional i la tercera, cosa paradoxal, només pot transmetre en blanc i negre, es limita a la presa de rètols que s'acolorixen electrònicament.

En definitiva, el nombre i la qualitat tècnica de la programació catalana ve i vindrà exigida pels mitjans de què es disposa en les instal·lacions independentment dels planteigs institucionals i també -cal no oblidar- per l'amplitud del seu àmbit de difusió, determinat per les coordenades d'horaris i d'extensió territorial.

Per consegüent, cal analitzar la infraestructura tecnològica a Televisió Espanyola a Catalunya en aquest doble vesant: 1) mitjans de difusió (xarxa) i 2) mitjans de producció que comprèn: a) els mitjans electrònics (equips d'estudi, unitats mòbils, video lleugers, magnetoscòpis, telecines, etc.) i B) els mitjans cinematogràfics (cames de filmació, movioles, plantes de sonorització, equips de revelat, etc.)

1) Mitjans de difusió

Xarxa d'enllaços

Dintre dels mitjans de difusió, sense ésser pròpiament la xarxa emissora, cal contemplar el que se'n diu xarxa d'enllaços per a microondes, és a dir, les vies de distribució i tramesa de programes des dels diversos centres de producció als de transmissió.

Pel que es refereix al centre de Barcelona, les vies de què es disposa actualment són:

Destinades a França (Neoulous): 2 vies reversibles

Destinades a Mallorca (Alfabia): 2 vies unidireccionals (sentit Mallorca), 1 via unidireccional (sentit Barcelona). Aquestes vies utilitzant el centre d'Alfabia permeten les connexions següents: destinades a França (Neoulous): 1 via reversible, i destinades a Àfrica (Argèlia): 1 via reversible.

Destinades al País Valencià (Torrente): 4 vies unidireccionals (2 sentit València i 2 sentit Barcelona).

Aquesta xarxa d'enllaç, tot i no ésser completa, possibilita la interconnexió dels països catalans. És evident que caldria tenir tendència a augmentar les vies de Barcelona cap a València i cap a Mallorca i viceversa, però més important que aquesta mínima infraestructura que ja existeix, és la instal·lació de vies entre les illes de Mallorca i el País Valencià, que evitarà un possible centralisme tècnic-barcelonès i les necessàries i imprescindibles vies de connexió entre Mallorca i Eivissa que permetrien enllaçar entre elles totes les illes, ja que actualment d'una forma absolutament irracional, no tenen aquesta possibilitat. Els enllaços amb l'emissora central de Prado del Rey són efectuats entre Mallorca i Menorca a través de Barcelona, i Eivissa a través de València.

D'altra banda, aquesta xarxa d'enllaços permet d'assegurar notablement la connexió amb la televisió de l'Estat i duplica les possibilitats amb Eurovisió (via França) utilitzant, a més de la via directa catalana, la via a través de Mallorca. Finalment, utilitzant aquesta mateixa via de Mallorca s'obren noves possibilitats al continent africà, connexions que actualment no s'utilitzen pràcticament.

Xarxa de cobertura de Televisió Espanyola a Catalunya

La cobertura de les emissions (primer i segon programa) de Televisió Espanyola sobre el territori de l'Estat espanyol és efectuada mitjançant transmissions de l'anomenada xarxa primària que es complementa amb una xarxa de reemissores que cobreixen les zones d'ombra (dolenta o nul·la senyal) de cada transmissor.

La xarxa total de cobertura ha estat i és complexa i conflictiva, i en molts casos no s'ha completat per motius de tota mena, des de faltes de previsió i de disponibilitats econòmiques a casos flagrants de corrupció, com és el cas de la firma NORTRON, propietat de don Josep Ma. Maldonado, al qual la revista INTERVIU, al número 123 de setembre de 1978, acusava d'haver aconseguit deixar mitja Espanya sense televisió. Entre aquesta mitja Espanya, hi ha l'emissora del segon Programa de Girona, que, segons el contracte-exclusiva hauria d'estar emetent des de 1975, i encara avui, cinc anys després, no ho ha fet.

En línies generals s'accepta que el primer programa cobreix un 80% del territori de l'Estat, xifra que podem donar com a vàlida per a Catalunya. Pel que fa al segon programa, el

tant % és molt inferior. Dades de la mateixa Televisió afirmen que la cobertura de l'UHF és a Lleida d'un 20 a un 40%; a Girona no arriba a un 20%; a Tarragona d'un 40 a un 60% i a Barcelona, més d'un 80% (5).

Xarxa primària

El plantejament tecnològic a la zona VI (Catalunya i Balears) que és la que ens afecta, comprèn cinc centres emissors. En tots ells s'ha aprofitat la infraestructura dels transmissors del primer Programa per tal d'instal·lar-hi la del segon Programa.

Aquests són Alfabia (Mallorca) 1er. Programa = canal 6 i 2on. Programa = canal 48; TIBIDABO (Barcelona) 1er. Programa = 4 i 2on. Programa = canal 31; Alpicat (Lleida) 1er Programa = canal 5 i 2on. Programa = canal 49; Mont Caro (Tarragona) 1er. Programa = canal 10 i 2 on. Programa = canal 26 i la Musara (Tarragona) 1er. Programa = canal 8 i 2on. Programa = canal 57.

Es a dir, a la zona VI, el Primer programa s'emet en VHF i el segon Programa en UHF.

Xarxa de reemissores.

A la zona VI aquesta xarxa es compon de les reemissores següents:

- BALEARIS: 9 del Primer Programa (5 d'ordre ministerial) i 4 del 2on.
- BARCELONA: 15 del Primer Programa (9 d'O.M.) i 3 del 2on.
- LLEIDA: 34 del Primer Programa (21 d'O.M.)
- GIRONA: 27 del Primer Programa (18 d'O.M.)
- i TARRAGONA: 8 del Primer Programa (5 d'O.M.)

Per tal de conèixer amb exactitud les dades tècniques i els emplaçaments de les distintes transmissores i reemissores de Catalunya incloem un mapa (Annex 5).

El primer problema a resoldre a la xarxa de difusió de Catalunya és, evidentment, una total cobertura televisiva. Amb la màxima urgència cal que tant el Primer Programa com el Segon arribin amb potència i nitidesa suficients a tot el territori. El problema és molt greu pel que fa referència a les emissions d'UHF, que no són rebudes en zones extensíssimes (nord de Lleida

i de Girona).

Actualment el problema és més greu, ja que les repeticions nocturnes de la programació en català s'efectuen per mitjà de l'UHF i la seva audició, en conseqüència, es redueix moltíssim. Sigui com sigui, és absolutament necessari que la Direcció General solucioni definitivament el problema de la infraestructura de cobertura (emissores i reemissores), abans d'iniciar qualsevol acció de traspàs o de característiques semblants.

D'altra banda, és imprescindible una nova planificació de la política d'instal·lacions, que discrimina determinats Municipis a pagar el servei de Televisió, mentre que d'altres en gaudeixen amb caràcter gratuït.

2) Mitjans de producció

En aquest apartat és on es fa més evident el desinterès que l'Administració centralista ha mantingut de cara als programes de Barcelona en castellà i també amb la programació catalana. Amb edificis inadequats, amb mitjans vells i amb avaries repetides, es fa molt difícil plantejar-se una producció mínimament eficaç, rentable i amb un cert nivell qualitatiu.

Aquest abandonament àdhuc es reflecteix a nivell oficial. A la Memòria del III Pla de Desenrotllament, a l'apartat de "Centres i mitjans de producció", es llegeix:

"Es preveu dins de l'any 1973, la iniciació de la primera fase dels nous estudis de Barcelona. En el cas que calgués cercar una alternativa a aquest projecte, a fi d'assegurar amb caràcter immediat la producció de programes requerida el 1973, s'iniciarà el projecte ja preparat per a la construcció d'altres dos nous estudis, equipats per a produir color a Prado del Rey". (El subratllat és nostre).

Per a l'any següent, és a dir, per a 1974, s'afirma: "Es prosseguirà amb la instal·lació dels estudis de Barcelona o amb l'alternativa apuntada l'any anterior respecte als dos nous estudis de Prado del Rey". (El subratllat també és nostre).

Per a 1975, es diu estrictament: "Aquest any es complementaran els plans iniciats els anys anteriors". (Tot el subratllat és nostre) (6).

Aquests nous estudis de Barcelona encara no s'han aixecat i només l'octubre de 1975, i després de llargues dilacions, es va adquirir un terreny de 12 hectàrees a Sant Cugat del Vallès, que actualment roman abandonat, tot esperant encara no se sap quin pressupost. Segons notícies publicades recentment, ara es diu que volen inaugurar-se l'any 1982, amb ocasió dels campionats mundials de futbol.

a) Mitjans electrònics

Aquests mitjans són els propis de televisió que utilitzen la lectura electrònica de la imatge i conserven el senyal en cinta magnètica i que, per consegüent, permeten la instantaneïtat i també costos baixos, però, a contrapartida requereixen complexes instal·lacions.

Dels onze locals que Televisió Espanyola té dispersos per Barcelona i el seu cinturó, només n'hi ha tres destinats a la producció de programes, els altres allotgen les nombroses dependències dels serveis administratius. D'altra banda, cap dels tres edificis que allotgen els platós de Televisió Espanyola a Barcelona no fou construït per a aquesta activitat.

MIRAMAR era un restaurant; l'HOSPITALET un teatre-cine; i ESPLUGUES, uns estudis de cine no equipats per a treballar amb so, coses que la televisió fa sempre. Després d'arranjaments i de pegats de tota mena, uns han quedat més aptes que altres, però no n'hi ha cap que reuneixi les condicions necessàries, excepte, potser, el de l'HOSPITALET.

El complex de Miramar posseeix un estudi de 200 metres quadrats amb dues cameres per a color. Les instal·lacions complementàries de tele-cine, aparells per a la projecció per televisió de pel·lícules cinematogràfiques, són molt moderns, d'una gran qualitat i permeten la difusió de pel·lícules en color. Se serveix de dos magnetoscopis Ampex de 2 polzades (professional) i d'un video d'una polzada, que permet l'editatge per tal de poder muntar cintes de video en color.

L'HOSPITALET té un estudi de 420 metres quadrats en el qual és molt difícil de descobrir vestigis de l'antiga estructura com a local d'espectacles. És equipat amb quatre cameres de blanc i negre i dos videos Ampex (2 polzades). El tele-cine és molt deficient, té un obrador de fusteria per la construcció de decorats.

ESPLUGUES posseeix dos estudis de 430 metres quadrats cada un. El primer, equipat amb una Unitat Mòbil de blanc i negre i el segon, amb una Unitat Mòbil de color. Té dos videos Ampex (2 polzades), un per a cada estudi. El tele-cine, igual que el de l'Hospitalet, és de baixa qualitat. D'una manera complementària, a Esplugues s'hi fan els muntatges per l'antiquat procediment de seccionar els programes gravats en "video-tape" amb les corresponents sonoritzacions. Per a aquestes operacions s'utilitzen uns altres dos videos Ampex (2 polzades). També hi ha un obrador de fusteria allà on caldria que existís un tercer plató.

A més, Miramar allotja la infraestructura dels Serveis Informatius, i Esplugues, la de Subdirecció i Programes.

TVE-Barcelona posseeix una unitat mòbil de blanc i negre i una unitat de color, amb quatre cameres cada una. Aquestes unitats, a més del treball específic de les retransmissions, s'utilitzen per a equipar l'estudi 2 d'Esplugues quan és necessari.

Fa molt poc ha començat a treballar una unitat de video lleuger BCN. Es tracta d'una camera electrònica amb autonomia, que porta la seva pròpia video i que resulta molt eficaç per a reprotatges i notícies, i que permet començar a treballar en el nou periodisme electrònic, conegut arreu del món com ENG.

Tots els mitjans electrònics de TVE-Barcelona són hiperutilitzats, si no són ja esgotats. A més, amb la implantació del color, quedaran antiquats immediatament i, per tant, serà molt difícil fer-los donar més rendiment. Una racionalitat superior en l'organització del treball podria aconseguir lleugers avenços, per bé que, paral·lelament i com a conseqüència, caldria donar de baixa l'utilitatge, o una gran part, dels estudis de Miramar i d'Esplugues 1.

b) Mitjans cinematogràfics

La utilització dels mitjans cinematogràfics augmenta progressivament. En les circumstàncies actuals, amb els platós a tot el rendiment possible, l'única manera d'augmentar la programació radica en la utilització de la camera cinematogràfica.

El nombre de cameres que s'empren és molt elevat, tant per als espais informatius com per als programes. S'utilitza el

format de 16 mm., el so es grava en magnetòfons tipus Nagra i s'emeten pel procediment de Doble Banda. És a dir la imatge i el so marxen independentment, però d'una manera sincrònica. En general i per fer-ho amb més rapidesa se sol usar pel·lícula reversible. Únicament els programes més complexos, musicals i dramàtics, utilitzen el negatiu que després es munta. Per a muntar les pel·lícules, a Miramar hi ha set movioles per bé que, sovint, es lloguen sales de muntatge.

El revelat del reversible i a vegades del negatiu es fa als mateixos laboratoris de TVE, a Miramar. Existeix un tren de revelat de 16 mm. de color i un altre de 16 mm. de blanc i negre. Amb tot, se sol recórrer sovint als serveis dels laboratoris Fotofilm, S.A.E.

Els repics de so (Transfer) de la cinta magnetofònica original a la de 16 mm. per a poder muntar, també es fan a Miramar. En canvi, TVE-Barcelona no té estudis de sincronització i sempre cal llogar-los. Normalment, se solen utilitzar els de l'empresa SonoBlock, S.A.

A curt termini i àdhuc a mig, l'única possibilitat d'ampliar la programació catalana serà la utilització massiva dels mitjans cinematogràfics que permetin treballar amb una mínima infraestructura tecnològica i que al mateix temps facilitin emprar el color. Caldria esgotar totes les possibilitats cinematogràfiques que, a tots els nivells, públics i privats, hi ha actualment a Catalunya. El relatiu superior cost del cine i també la seva inferior rapidesa s'ha de comparar amb una racional utilització d'aquest mitjà.

Un cop aconseguida una infraestructura electrònica moderna, eficaç i completa per a la Televisió de Catalunya, els mitjans cinematogràfics haurien de minvar fins a cobrir el seu àmbit.

A tall d'inventari, farem la ressenya dels mitjans tecnològics amb què compta Barcelona (7).

Retransmissions:

- 1 unitat mòbil de cameres de color
- 2 unitats mòbils de cameres de B/N
- 4 cameres de color
- 8 cameres de B/N
- 3 mescladores de video

3 taules de mescla de so
 1 giradiscs
 3 magnetòfons
 10 jocs d'enllaços mòbils
 2 grups electrògens

Estudis

1 estudi de color
 2 estudis de B/N
 1 estudi sense rotació
 2 cameres de color
 1 camera autònoma de video, color
 8 cameres de B/N
 3 mescladors de video
 3 taules de mescla
 6 giradiscs
 5 magnetòfons
 2 magnetoscòpis de color de 2 polzades
 1 magnetoscòpi autònom de color de 2 polzades
 7 magnetoscòpis de B/N de 2 polzades
 1 magnetoscòpi de color d'1 polzada
 1 telecine de 35 mm. de B/N
 2 telecines de 16 mm. color
 5 telecines de 16 mm. B/N

Mitjans de cine

1 camera de 35 mm.
 10 cameres de 16 mm.
 14 cameres de 16 mm. muda
 12 magnetòfons "Nagra"
 7 taules de muntatge de 16 mm.
 1 tren de revelat de 16 mm. color
 1 tren de revelat de 16 mm. de B/N

IV. PERSONAL

En aquests moments, el personal de Televisió Espanyola de Barcelona és integrat per ^{unes} 1.080 persones, entre les quals hi ha inclosos tant els treballadors fixos com els col.laboradors. Els primers, junt amb el personal interí, eventual i temporal estan subjectes a la vigent Ordenança laboral de RTVE-vàlida per a tot l'Estat-, mentre que la major part dels col.laboradors n'és exclosa i llurs relacions amb RTVE es regeixen per les clàusules dels contractes.

Aquest tipus de contractació resulta, evidentment, més avantatjós per a l'empresa i amb els anys ha passat a ésser el tipus habitual, de tal manera que molts dels treballs que d'acord amb la vigent reglamentació haurien d'ésser executats per personal fix, són assignats als col.laboradors.

La mateixa Ordenança laboral deixa una porta oberta a aquesta situació en excloure del seu control "els professionals de la ràdio o de la televisió d'una elevada qualificació, contractats per a la producció, realització o emissió de programes, sèries o espais específics i determinats de RTVE," i el "personal facultatiu, tècnic o científic que, donada l'indole de les seves funcions, sigui requerit individualment o amb equip per a un treball d'estudi o de servei determinat, concret i de durada limitada". Ambdues definicions resulten suficientment ambigües per a poder ésser acoblades als interessos del moment.

Però aquesta situació confusa s'aguditza més a Barcelona, actualment l'únic centre on hi ha dues versions diferents de contractació: el tipus denominat "A" i el tipus "B". El primer, que últimament és utilitzat d'una manera habitual, és el contracte per programa, mentre que el tipus "B" -d'un futur incert- és el contracte per un temps determinat.

Fins el 9 d'octubre de 1978, data en què foren contractades per programa 210 noves persones (mentre que durant tot l'any 1977 el personal fix contractat no arribà a 90 persones), hi havia -com a mínim- 166 contractes tipus "A" i 121 tipus "B", amb la qual cosa el nombre de personal col.laborador seria de 497 persones, exactament 86 menys que el personal fix.

En aquesta mateixa data els treballadors de plantilla de RTVE de Barcelona (Esplugues 1, Esplugues 2, Montjuïc, unitats

mòbils, emissora del Tibidabo, Centre Emissor del Nord-Est (Palau de Plegamans), passeig de Gràcia, Arxiu Sonor, Servei Exterior, Estudis de Miramar i Gerència de Publicitat) suposaven un total de 583 persones, que ressenyem a continuació d'acord amb el seu treball:

- Administratius: 72 (Auxiliars Adms. 24; Oficial Adm. 2a. 22; Oficial Adm. 1a. 15; Cap Adm. 1a. 5; Cap Adm. 2a. 6)
- ATS: 4
- Locutors: 7 (locutor superior 2; locutor 4; locutor 1a. 1)
- Telefonistes: 4
- Cameres: 8 (Auxiliar de camera 3; Camera superior 3; Camera 2a.1; Camera 3a. 1)
- Realitzadors: 15 (Auxiliar realització 8; Ajudant realització 1; Realitzador superior 1; Realitzador 2a. 3; Realitzador 1a. 2)
- Productors: 33 (Auxiliar producció 19; Productor 3a. 5; Productor 1a. 3; Productor 2a. 1; Ajudant producció 3; Ajudant producció 2a. 2)
- Programadors: 7 (Programador adaptador 1; Programador 2; Ajudant programació 2; Auxiliar programació 2)
- Redactors: 19 (Redactor 18; Auxiliar redacció 1)
- Retoladors: 3 (Retolador 2a. 1; Retolador 1a. 2)
- Decoradors: 20 (Decorador superior 1; Decorador 1a. 4; Decorador 2a. 4; Decorador 3a. 2; Aux. ambientació decorats 4; Ambientació decorats 2a. 2; Ambientació decorats 3a. 2; Ajudant decoració 1)
- Filmadors: 31 (Filmador 2a. 4; Filmador 1a. 4; Filmador 3a. 3; Auxiliar de filmació 20)
- Operadors de So: 27 (Operador So 3a. 6; Operador So 2a. 8; Operador So 1a. 3; Aux. Operació So 8; Encarregat Operació So 1; Tècnic especial presa de so 1)
- Operadors d'imatge: 7 (Operador imatge 3a. 3; Operador imatge 1a. 3; Operador imatge 2a. 1)
- Regidor; 7 (Regidor 3a. 6; Regidor 2a. 1)
- Il.luminadors: 4 (Il.luminador superior 1; Il.luminador 1a. 2; Il.luminador 2a. 1)
- Caracteritzadors: 9 (Caracteritzadora 1a. 5; Caracteritzadora 2a. 2; Ajudant caracterització 1; Auxiliar caracterització 1)

- Tècnics de Laboratori: 5 (Tècnic de laboratori 1a. 1; Tècnic laboratori 2a. 1; Ajudant laboratori 1a. 1; Aux. laboratori 1; Aux. laboratori revelat 1)
- Auxiliars de muntatge: 1
- Intèrpret recepcionista: 2
- Muntadors de programes filmats: 11 (Aux. Mun. Progr. filmats 6; Munt.Progr.Filmats 2a. 4; Munt.Progr.Filmats Superior 1)
- Muntadors de programes gravats: 3 (Munt.Progr.Gravats 2a. 1; Munt. Progr.Gravats 1a. 1; Munt. Progr. Gravats Sup. 1)
- Encarregats servei tècnic: 12 (Enc.Serv.Tècnic 2a. 5; Enc.Serv. Tècnic 1a. 7)
- Tècnics electrònics: 56 (Tècnic electrònic 1a. 13; Tècnic electrònic superior 5; Tècnic electrònic 3a. 8; Tècnic electrònic 2a. 12; Ajudant electrònic 2a. 9; Ajudant electrònic 1a. 9)
- Emissions: 5 (Cap d'emissions i producció 1; Cap superior d'emissions i producció 1; Secretari emissions 1a. 1; Secretari emissions 2a. 2)
- Tècnics: 20 (Auxiliar tècnic 7; Tècnic 2a. 9; Tècnic 1a. 3; Encarregat tècnic superior 1)
- Enginyer tècnic d'ascens: 1
- Enginyer tècnic d'ingrés: 1
- Enginyer tècnic telecomunicació asc.: 1
- Encarregat Operació 1a.: 1
- Ambientador musical 1a: 1
- Guarda Jurats: 56
- Vigilants Jurats: 2
- Conserges: 3
- Recepcionaistes: 4
- Mossos: 12
- Ordenances: 13
- Dones de neteja: 12
- Bombers: 9 (Oficial 2a. 9)
- Pintors: 14 (Oficial 1a. 4; Aux.ofici 3; Oficial 2a. 6; Capatàs 1)
- Electricistes: 7 (Oficial 1a. 2; Oficial 2a. 3; Aux.Ofici 2)
- Luminotècnicia: 10 (Capatàs 3; Aux.Ofici 1; Oficial 2a. 3; Oficial 1a. 3)

- Conductors: 4
- Grua: 2 (Oficial 1a. 1; Oficial 3a. 1)
- Constructor decorats: 29 (Aux.Ofici 5; Oficial 2a. 7; Oficial 1a. 14; Capatàs 3)
- Auxiliars d'Ofici: 5
- Empleada de camerinos: 1
- Reprografia: 1

És important llegir detingudament aquestes dades perquè ens permeten de constatar que el personal fix és insuficient (per ex. 7 locutors no cobreixen les necessitats de Televisió Espanyola a Barcelona) i ens ajuden a comprendre fins a quin punt el personal contractat és el que omple molts dels llocs de treball.

D'altra banda Televisió Espanyola-Barcelona compta amb una xarxa de corresponsals en algunes de les poblacions més importants a fi de cobrir tota la informació de Catalunya i Balears. Vegem d'una manera esquemàtica com es reparteix aquest personal:

Lleida: Coordinador 1; Filmadors 2; Ajudant filmador 2; Especialista en art i literatura 2; Informació general 2; deports 1.

Seu d'Urgell-Andorra: Inf.General 1; Filmador 1; Ajudant filmador 1

Solsona: Inf.General 1

Girona: Coordinador 1; Filmador 2; Inf.General 3; Deports 2; Inf.musical 1

Figueres: Inf.General 1

Ripoll: Inf.General 1

Sant Feliu de Guíxols: Inf.General 1

Arbúcies: Inf.General 1

Tarragona: Coordinador 1; Filmador 1

Reus: Ajudant filmador 1; Inf.General 6

Tortosa -Amposta: Filmador 1

Valls: Inf.General 1

Ciutat de Mallorca: Coordinador 1; filmador 2; ajudant filmador 1; Inf.General 5

Menorca: Filmador 1

Eivissa: Filmador 1

Barcelona-Sitges-Vilanova i la Geltrú: Ajudant filmador 1; filmador 1; Inf.General 1

Granollers: Filmador 1

Sallent: Filmador 1
 Calella: Filmador 1
 Mataró: Inf.General 1; Filmador 1
 Vic: Filmador 1; Inf.General 1
 Terrassa: Filmador 1; Inf.General 1
 Sabadell: Filmador 1; Inf.General 1
 Berga: Inf.General 1
 Igualada: Inf.General 1
 Manresa: Deports 1; Inf.General 1
 Badalona-Masnou: Inf.General 1
 Sant Boi de Llobregat: Inf.General 1
 Vilafranca del Penedès: Inf.General 1

En aquests moments són tres les fonts dels conflictes laborals que existeixen en el si de l'empresa. D'una banda, la situació d'irregularitat laboral de molts dels treballadors; d'una altra, les desigualtats econòmiques i socials entre les categories professionals i, per últim, l'estructura jeràrquica de RTVE. Respecte a aquest punt, cal no oblidar que, com dèiem abans, el director-general és nomenat directament des de Madrid sense que cap organisme català participi en l'elecció i, a més, sense que tampoc no intervingui ningú en la decisió; és Madrid el que elegeix els seus propis col.laboradors.

En les darreres eleccions sindicals celebrades en el centre de producció de programes de Barcelona, els representants dels treballadors en el comitè d'empresa són 31, 17 dels quals pertanyen a la Unió General de Treballadors, 10 estan afiliats a Comissions Obreres, 2 a la Unió de Treballadors Independents i uns altres dos són independents.

Es fa del tot necessària l'existència d'una normativa jurídica pròpia i també d'una plantilla suficient de personal fix que faci que els col.laboradors siguin realment "col.laboradors" i no treballadors, moltes de les vegades amb dret a ésser fixos, que pateixen durant anys una situació laboral totalment irregular i un futur professional sempre incert.

PROGRAMACIÓ

Des de 1964, data en què només s'emetia un programa mensual en circuit tancat per a Catalunya i Balears, el temps

destinat a l'emissió de programes en català ha anat fluctuant segons la pressió centralitzadora o descentralitzadora que regnava a Prado del Rey envers RTVE a Catalunya. En aquests moments, segon trimestre de 1980, la programació del anomenat circuit català és més aviat mínima, tot tenint en compte la supressió de les repeticions nocturnes per un' des de l'inici de l'actual temporada. Aquesta programació té una durada de 13 hores i 10 minuts setmanals i està integrada per vint espais, dels que dinou s'emeten per la primera cadena i un per la segona.

Vegem a continuació, d'una manera detallada, l'horari de la programació vigent durant el segon trimestre de 1980

Dilluns

1ª cadena

13'30 - 14 Crònica deportiva (30')

14 - 14'30 Crònica (30')

16'30 - 17'30 Entre nosaltres (60')

17'30 - 17'50 Novel·la (20')

2ª cadena

23'30 - 23'45 Crònica 2 (15')

Dimarts

1ª cadena

13'30 - 14 Signes (30')

14 - 14'30 Crònica (30')

16'30 - 17'30 Musical-Exprés / El món en català / Gran Teatre (60')

17'30 - 17'50 Novel·la (20')

2ª Cadena

23'30 - 23'45 Crònica 2 (15')

Dimecres

1ª Cadena

13'30 - 14 De bat a bat (30')

14 - 14'30 Crònica (30')

16'30 - 17 Serie dramàtic-musical

17 - 17'30 Els Museus / Cantem (30')

17'30 - 17'50 Novel·la (20')

2ª Cadena

23'30 - 23'45 Crònica 2 (15')

Dijous

1ª Cadena

13'30 - 14 Les nostres coses (30')
 14 - 14'30 Crònica (30')

 16'30 - 17'30 Vosté pregunta (60')
 17'30 - 17'50 Novel.la (20')

2ª Cadena

23'30 - 23'45 Crònica 2 (15')

Divendres

1ª Cadena

13'30 - 13'50 Barcelona RTVE (20')
 13'50 - 14 Anella (10')
 14 - 14'30 Crònica (30')

2ª Cadena

23'30 - 23'45 Crònica 2 (15')

Diabte

1ª Cadena

10'15 - 10'30 Lliçons de català
 10'30 - 11'45 Quitxalla

El contingut de la programació va des d'un curs de llengua catalana (Lliçons de català) fins a un programa infantil (Quitxalla), passant per un espai dramàtic setmanal (Novel.la o Gran Teatre), dos programes musicals (Musical Express i Cantem), un programa temàtic (Entre nosaltres) i tota una sèrie de documentals i programes informatius.

Dintre d'aquests tenim els que tracten de l'actualitat diària (Crònica i Crònica 2), els reportatges (El món en català), una taula rodona (De bat a bat) i, finalment, els informatius dedicats a temes concrets: 'Crònica Esportiva', a l'esport; 'Signes', a les arts i lletres; 'Barcelona RTVE', a l'actualitat de RTVE a Catalunya; i 'Anella', a l'actualitat sardànica.

Quant als documentals hi figuren: 'Les nostres coses', que tracta de les institucions i les costums populars de Catalunya; 'Els Museus', que és un reportatge dels museus de Catalunya i Balears; i 'Vosté pregunta', un programa que pretén posar en contacte un personatge invitat amb els telespectadors oferint-los la possibilitat de fer-li preguntes mitjançant trucades telefòniques a l'estudi. Són el final de la llista de programes que s'emeten en aquests moments des de Miramar.

Com podem veure, hi ha un clar predomini dels programes informatius, que ocupen de preferència la programació del migdia, mentre que els espais emesos a la tarda són molt més atemporals i són pensats més aviat per distreure un públic potencial compost per jubilats i mestresses de casa que per informar-los de l'actualitat immediata.

Un cop vist el contingut de la programació, caldria plantejar-se una qüestió molt important; saber si l'horari en què es transmeten els programes del circuit català és el més idoni. Efectivament ¿quantes persones poden asseure's davant el televisor a dos quarts de dues, que és quan comença l'emissió? Segons una enquesta feta pel Gabinet d'Investigació d'Audiència de RTVE (8), només un 27,3% dels homes són a casa en aquesta hora, mentre que, per exemple, el 9,9% han agafat ja els mitjans de transport i el 54% són en un lloc de treball o estudi. Entre les dones, el nombre de les que romanen a la seva residència és, naturalment, molt més elevat, arriba al 71,6%, però hi ha un 58,8% que està fent els treballs domèstics o tenint cura dels nens.

L'horari de tarda no és més afortunat. Només un 13% dels homes i un 19% de les dones diuen que veuen la televisió a partir d'un quart de cinc. Pel que fa a l'horari de nit presenta una altra dificultat: el programa es transmet per la segona cadena, la qual no cobreix tot Catalunya i Balears. Aquestes circumstàncies condemnen els programes en llengua catalana a uns nivells d'audiència molt baixos.

No obstant això, l'activitat dels estudis de Miramar no es limita a la programació en circuit tancat per a Catalunya i Balears, sinó que també cal tenir en compte les connexions que es realitzen amb els informatius que es transmeten des de Madrid per a tot l'Estat, i els programes que, elaborats a Barcelona, són difosos a escala nacional.

Respecte als espais en què s'integren informacions que afecten Catalunya i Balears, tenim: les dues edicions de 'Telediari', 'Ultimas noticias' i 'Gaceta Cultural', a la primera cadena i l'informatiu 'Redacción de Noche' a la segona.

Exceptuant 'Gaceta Cultural' que, com a programa cultural, només

s'ocupa de les notícies referides a aquest tema, a la resta dels informatius hi ha notícies de tota mena, ja siguin laborals, esportives, polítiques, etc. que han tingut lloc a Catalunya, Balears i, fins i tot, a Andorra i a Catalunya Nord. S'hi solen combinar la presència del locutor a l'estudi amb material filmat, entrevistes, fotografies, mapes, etc., però és evident que la mateixa naturalesa de la notícia i les disponibilitats que ofereix determinaran, en última instància, que la informació se serveixi mitjançant una entrevista en directe o bé amb una filmació explicada per la veu en off del locutor. El temps dedicat a cada notícia i els minuts diaris de connexió estan en relació directa amb la importància dels esdeveniments que s'expliquen, però la mitjana que ha resultat del control d'una sèrie de dies escollits a l'atzar, ha estat de 6 a 7 minuts diaris. Últimas noticias ha resultat ésser el programa que afecta menys connexions, mentre que ^{Canal Cultural} ~~hora~~ 15 dedica a l'actualitat cultural catalano-balear gairebé dos minuts diaris. No obstant això, com ja dèiem abans, cal tenir en compte que totes aquestes xifres estan en funció dels esdeveniments.

Finalment, és necessari referir-se als programes en llengua castellana, pensats per a ésser divulgats per tot l'Estat. Hi figuren actualment alguns títols de Estudio 1 i retransmissions esportives. Amb tot, només són cinc els programes fixos: Polideportivo, Sobre el terreno, Musical Expres, Destino Plutón i Cosas

El primer s'emet per la segona cadena, de dimarts a divendres, i té una durada de 30 minuts (20'30- 21); Sobre el terreno, dedicat també al esport, és un programa per al matí del diumenge (12'15-13'30); Musical Expres es transmet per la segona cadena els dimecres, de 21 a 22 hores; Destino Plutón, per la primera, els dimarts de 19 a 20 i Cosas, magazine duplex en col.laboració amb els centres de producció de Madrid i Barcelona, els divendres, de 15'30 a 19 hores.

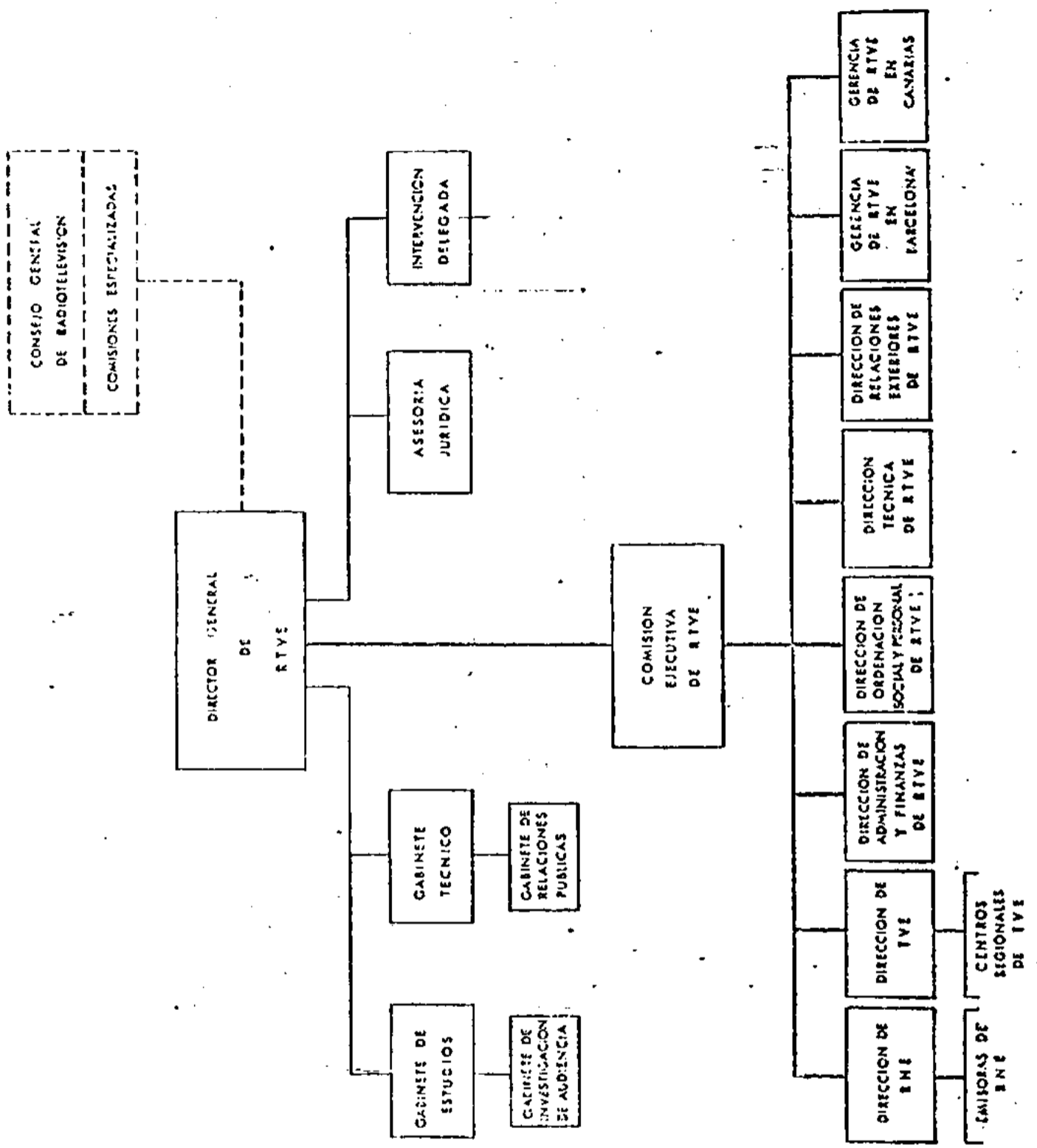
En total, la producció en castellà és de 6 hores i 45 minuts en color, que no representa ni el 7% de la producció total de RTVE en ambdues cadenes.

Es a dir, després d'haver-se aprovat l'Estatut d'Autonomia i d'ésser establerta la cooficialitat de la llengua catalana, el 89% dels programes emesos en el territori de Catalunya es transmeten des de Madrid i en llengua castellana

NOTES

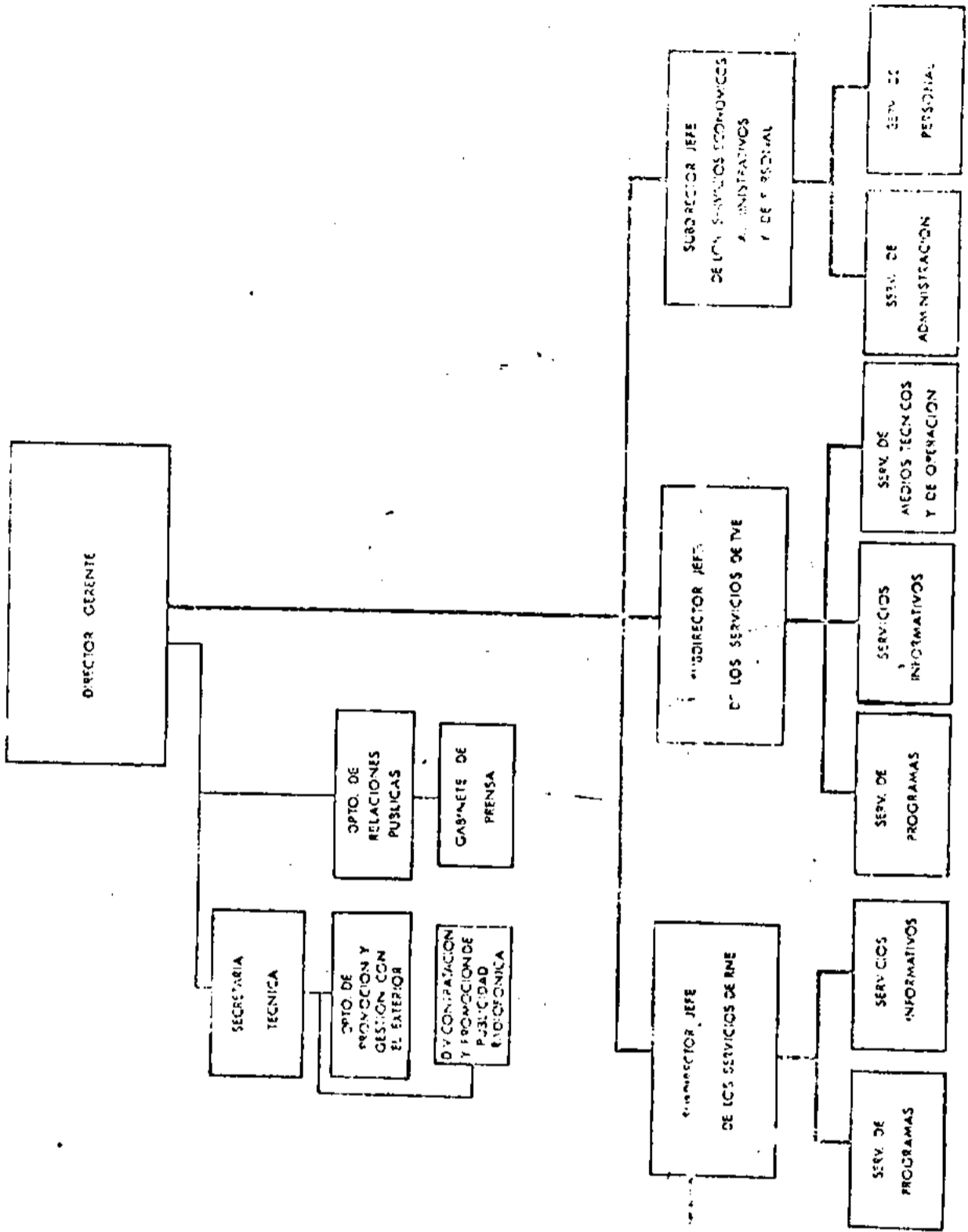
- (1) Congrés de Cultura Catalana. Resolucions III. P. 327
Països Catalans, 1978.
- (2) Suplement nº 42 d'EL PAÍS 29.1.78. Madrid
- (3) La proporció és lleugerament menys escandalosa a Barcelona:
un cap per cada 10 treballadors.
- (4) "Radiotelevisión Española en Barcelona", Jordi Arandes.
Número extraordinari de la revista Tele-Radio, dedicat als
20 anys de TVE. Sense data.
- (5) "RTVE 1976, nuestro libro del año" publicat per RTVE 1976.
- (6) "El libro gris de Televisión Española". Manuel Vázquez Mon-
talbán, Ediciones 99, S.A., Madrid 1973.
- (7) "RTVE-Informe 1978", publicat per RTVE, 1978.
- (8) Revista "Mensaje y Medios" nº 2, gener 1978, Enquesta "El
Empleo del Tiempo" pàg. 63 i següents.

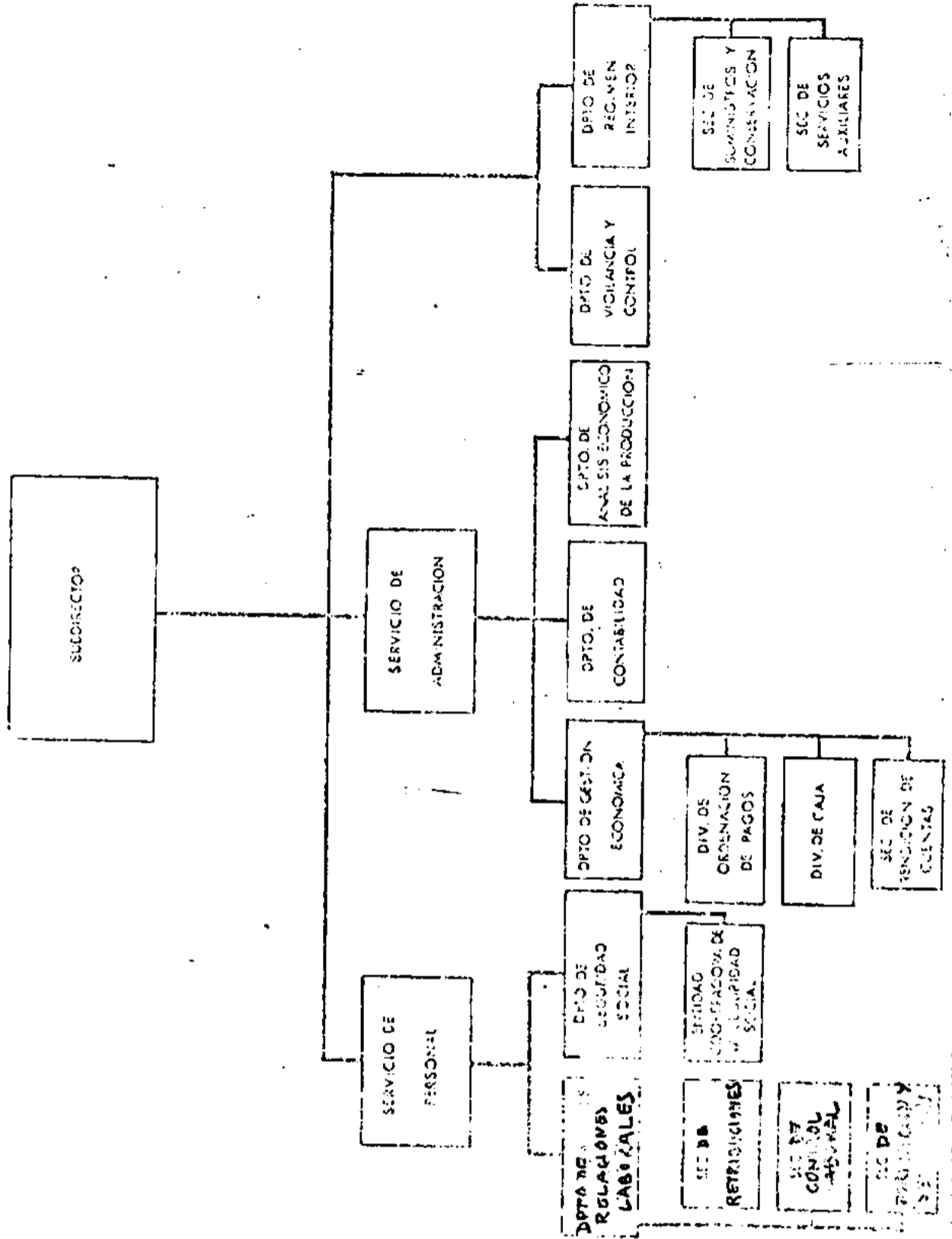
ORGANIGRAMA DE LA DIRECCION GENERAL DE RTVE (MADRID)

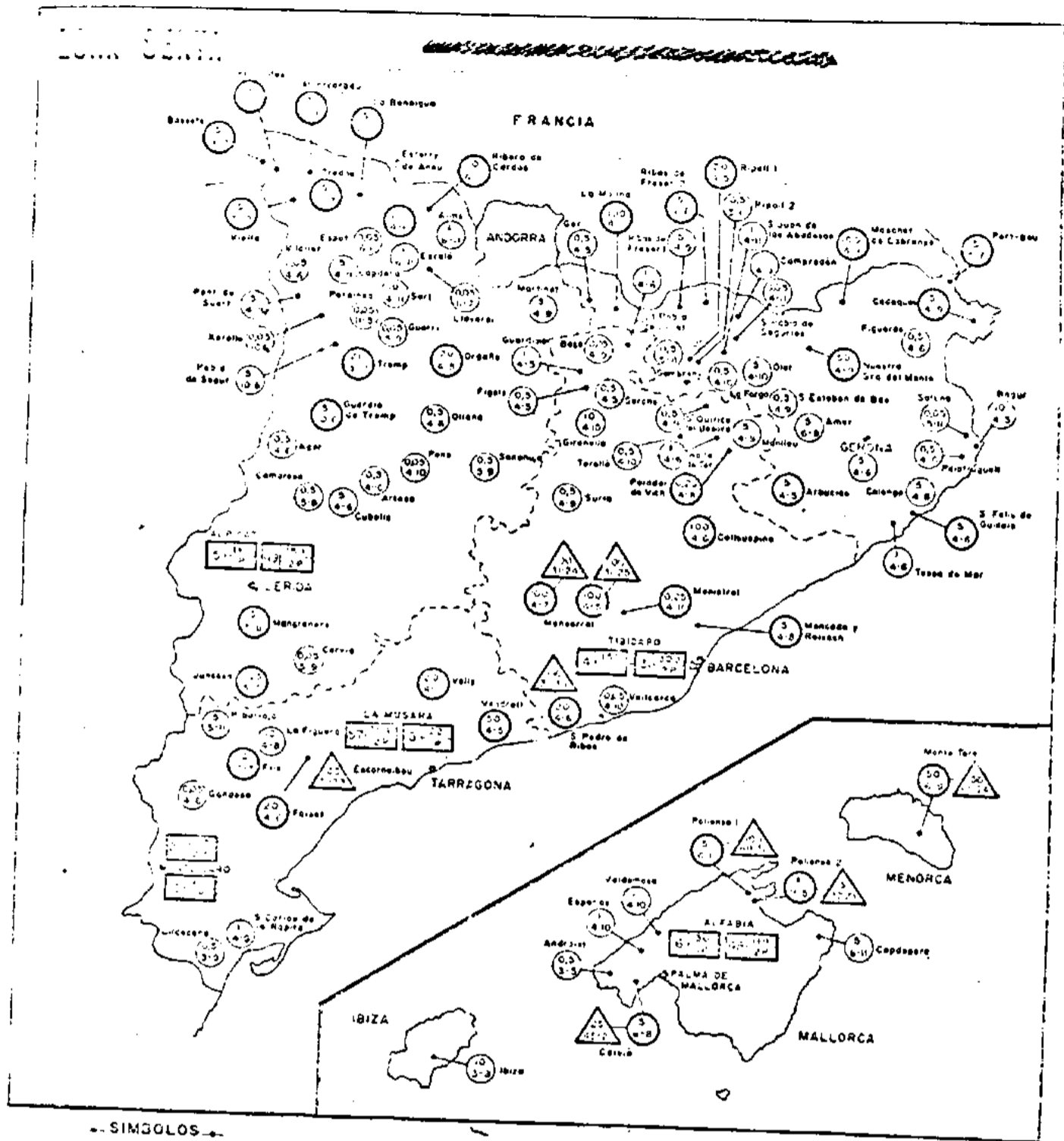

ORGANIGRAMA GENERAL DE LA GERENCIA DE RIVE EN PARAGUAY

ANNEX no 2

SIMBOLOS

- CANAL DE SALIDA
- PAR MAXIMO EN KW
- PROGRAMA

- REEMISORES DE TV DE LA DIRECCION GENERAL (1º PROGRAMA)
- REEMISORES DE TV DE ORDEN MINISTERIAL (1º PROGRAMA)
- POTENCIA EN WATIOS DEL EQUIPO
- CANAL DE ENTRADA
- CANAL DE SALIDA
- REEMISORES DE TV DE LA DIRECCION GENERAL (2º PROGRAMA)
- REEMISORES DE TV DE ORDEN MINISTERIAL (2º PROGRAMA)

L'AUDIÈNCIA DELS PROGRAMES EN CATALÀ DE RTVE

Un dels aspectes que es coneixen menys bé és el de l'audiència de la programació catalana de RTVE, la qual va començar el mes d'octubre del 1964, amb el programa Teatre Català d'una hora de durada, fins a les 60 hores ^{mensuals} al gener de 1970 (segons una informació apareguda a la Vanguardia del 31 de gener del 1970).

Josip Desurhila (AVUT, el 20 de febrer del 1970) es preguntava quina audiència tenen aquests programes, fent notar a l'ensegament la poca atenció que fins ara s'havien consagrat els estudis fets per RTVE en aquest terreny, car no tenen un abast estatal o situen en un mateix context tant la programació en castellà com en català.

Ara bé: en data febrer 1970 el Servicio de Estudio de Contenido de RTVE publicava allà que suposava que constituïx el primer estudi de l'audiència de la programació catalana, del qual cal destacar-ne els coeficients elements:

a) Els televidents "habituals" són majoritàriament un públic d'edat adulta tirant vers la població de més edat, integrat per un percentatge de persones nascudes a Catalunya i que coneixen el català, amb una tendència que s'incrementa amb la seva edat normal de vida. Socialment parlant mantenen amb ells una concepció important a les classes alta i mitjana-alta,

si descomptem aquestes afirmacions, podem dir que

- per l'edat, l'audiència diària o quasi diària va creixent fins a arribar, en els grups de més de 55 anys, percentatges que oscil·len al voltant del 50%. Cal destacar que aquest estrat d'edat és el que mostra una major freqüentació quantitativa per aquest mitjà, en general,

- pel lloc de naixement, els nascuts a Catalunya la veuen amb molt més freqüència que els fills de les illes Balears i de la resta d'isles-

parva. De tota manera les dades són massa genèriques i en referir-se també a les filles, no ens permeten tenir cap idea —encara que la numeració intuïu— de l'actitud d'origen, en termes generals, de l'audiència.

- pel que fa a la llengua, el coneixement del català és àmpli, però més en termes del seu coneixement que el del seu ús. Cal indicar que un 24'33 de persones que entenen el català, però que no el parlen, la veuen tots o quasi tots els dies, i un 25' dels catalans la coneixen una o més vegades per setmana.

- pel que fa al status, els índex de freqüentació es donen més en les classes alta i mitjana alta, descendant progressivament segons l'estratificació social. Per tant succeeix a l'inrevés del que passa en l'audiència de la programació castellana, en la qual a nivell de l'Estat, i probablement també de Catalunya, són les classes populars les que veuen més la televisió.

- dels estudis, s'ha d'assenyalar que tenen un paper una mica superior al normal als grups d'espectadors amb estudis secundaris o universitaris. Això veu a dir als qui han elaborat l'informe que es tracta d'una audiència qualitativament il·lustrada, típica d'una programació d'elit, que la selecciona pel seu contingut específic o pel seu caràcter d'alternativa, és a dir que fa un acte deliberat d'elecció.

b) Quantitativament parlant, el 67'33 la segueixen una o més vegades a la setmana, i el 36'8% ho fan tots o quasi tots els dies, la qual cosa dóna a entendre un clar grau d'adhesió, ateses les circumstàncies i els horaris.

c) Pel que es refereix als blocs d'horaris, les dades són les següents, referides a la freqüentació:

	tots o quasi tots els dies	vegades per dues o tres setmanes
Primer programa - 13'30 a 14'30	28%	15'9%
" " 17 h a 18 h	9'6%	17'2%
Segon Programa 23 h a 24 h	cap dels segments no arriba al 10% de freqüentació, i un 74'3% no el veuen mai.	

Val a dir que és lògic que aquests percentatges siguin baixos perquè els tres blocs, llevat potser del migdia, corresponen a hores en les quals la possibilitat de romandre a casa o de veure la televisió, per part dels que treballen o estudien, són restringides. Reflecteix clarament la situació de subordinació i de subsidiarietat en la qual fins ara ha estat tractada la programació catalana.

d) Lligat amb el punt anterior, a la pregunta sobre si de les 21 a les 23 hores la programació catalana hauria de substituir a l'estatal, el 50'6% prefereixen poder veure la segona, mentre que el 27'5% s'inclina per la catalana. Si ens cenyim als nascuts a Catalunya, el 41'1% són partidaris de veure els programes catalans i el 34'3, la programació estatal.

Tot i que no coneixem la mostra, ni la seva localització geogràfica ni l'estratificada, aquestes dades ens semblen d'interès per a ésser retingudes per al nostre estudi, car mostren unes tendències que no poden ignorar-se.

En relació amb la possibilitat de difondre-la per la segona cadena, de les 21 a les 23 hores, el 35% en són partidaris i el 34'7% preferixen seguir amb el criteri actual.

e) Quant a la temàtica, el 47'9% es mostra favorable a què només s'ocupi de qüestions de Catalunya, i el 18'4% s'inclina pels temes majoritàriament catalans.

Fem notar aquí que no parlem de les dades referides als actuals programes, per considerar-les conjunturals per al nostre estudi.

f) Directament relacionat amb l'anterior, assenyalen que:
 el 9'1% voldria tots els programes en català
 " 7'9% " " " " en castellà

el 29'3% voldrien més programes en català i menys en castellà
 " 7'8% " menys " " " " més " "
 " 44'4% " seguir com ara

Observi's l'elevat índex de respostes, quasi la totalitat dels preguntats. Hem d'expressar la nostra preocupació pel percentatge majoritari advocant per la continuïtat. Dóna una prova palesa de l'extraordinària importància que tenen els hàbits adquirits i la rutina, i el risc que per molts ^{televidents pugui} representar una nova concepció televisiva, poc coneguda --o desconeguda-- que els aparti del que per ara ha constituït un dels elements bàsics de llur vida --la programació actual de la RTVE-- que sense cap judici valoratiu, en la majoria dels casos, s'ha incorporat plenament a la forma de vida d'una part important dels ciutadans que viuen a Catalunya.

Seria molt important conèixer l'origen d'aquest 44'4% atesos els paràmetres de lloc de naixement, estudis, llengua, classe social, treball, etc., car ens oferiria una pauta molt important sobre quin perfil sociològic tenien els que es varen inclinar per aquesta postura. Una altra qüestió seria --evidentment molt important-- saber perquè varen manifestar-se així i quines causes ho motivaren, la qual cosa requeriria una enquesta qualitativa força ambiciosa.

Hem dedicat un cert espai a aquesta enquesta perquè ens sembla d'una marcada importància i perquè, en tot cas, és un element important a tenir en compte en la formulació d'una televisió catalana pròpia. Som uns decidits partidaris que es faci una enquesta en les dues vessants, una quantitativa i una altra qualitativa, en la qual la localització geogràfica i els distints paràmetres socials siguin elements determinants per tal de considerar-la un reflex de l'opinió de l'audiència catalana.

Cal tenir en compte el factor bàsic que les respostes serien fetes en funció de la televisió actual i de la programació en castellà i en català, i que qualsevol resposta a la pregunta sobre com voldrien que fos una futura televisió catalana, seria una declaració d'intencions que sovint/^{/no}reflectaria realment el que es pensa, ni tampoc el que després es farà

M.P.M.

III PART

ELS PARTITS POLÍTICS I LA TELEVISIÓ

per Manuel Parés i Maicas

Aquesta part, la més llarga de l'obra està dividida en tres capítols, bé que entre tots ells existeix una estreta connexió. El primer d'ells, es titula "Els Partits Polítics i la Televisió Estatal", en el qual estudiem els documents seqüents, classificats per partits:

- 1) Projectes de Unión de Centro Democrático
 - a) Projecte de decret-llei de la Direcció General de Radio-difusió i Televisió.
 - b) Esborrany de bases per a l'elaboració de l'Estatut jurídic de la Ràdio i Televisió.
 - c) Projecte d'Estatut de Ràdio i Televisió estatals, aprovat pel Consell de Ministres del 10 de maig del 1979.
- 2) Principis del projecte del PSOE
- 3) Projecte del Partit Comunista d'Espanya. Proposta denominada "Una alternativa democrática para la Televisión"
- 4) Document del Comitè Coordinador Estatal d'Empreses de RTVE

El segon capítol té com a títol "Els partits polítics i la televisió catalana", i el seu desenvolupament és el seqüent:

Plantejament del tema

- 1) Consideracions de tipus general
- 2) Estatut jurídic
- 3) Televisió privada
 - a) Partidaris: a nivell estatal. Partits polítics catalans
 - b) Contraris
 - c) Posicions matisades
- 4) Direcció i gestió
- 5) Finançament
- 6) Programació
- 7) La llengua
- 8) Control
- 9) Punts de relació amb la TV actual i amb la seva emissora de Barcelona

El tercer capítol està consagrat a una anàlisi de la Llei de 10 de gener de 1980 de l'Estatut de Ràdio i Televisió, distingint entre el seu tractament general de la televisió a nivell estatal, els articles que dedica a les Comunitats Autònomes i el seu enfocament de l'organització territorial de TVE.

El quart capítol fa referència a dues iniciatives importants: El Congrés de Cultura Catalana i el Congrés de Periodistes Catalans, i llur tractament respectiu de la televisió a Catalunya.

ELS PARTITS POLITICS ESTATALS I LA TELEVISIO ESTATAL

En un treball d'aquesta naturalesa, considerem lògic consagrar una atenció especial al tractament que els partits polítics donen a la televisió en els seus programes, i, en aquest cas, encara més, als documents que han elaborat, uns en forma de projecte, altres com a principis o propostes d'estudi, en funció del que després ha esdevingut l'Estatut de ràdio i televisió.

En aquesta capítol estudiem, doncs, els projectes o documents formulats per UCD, PSOE i PCE, es a dir, els tres partits polítics d'àmbit estatal més importants de l'Estat espanyol, i alhora els que s'han interessat més per aquesta qüestió.

Pel que fa a UCD, tot i que l'esmentat Estatut és una conseqüència del projecte de llei presentat pel Govern, per tant d'UCD, hem jutjat apropiat analitzar succintament tots els ~~esborranys~~ esborranys previs al projecte i el propi projecte, per tal que es pugui apreciar l'evolució que ha sofert la gestació ~~d'aquest~~ d'aquest Estatut. ~~Obviament~~ Obviament, donat que tots els textos parteixen d'una concepció inicial que va repetint-se, es produeix una certa reiteració, la qual, en funció de les circumstàncies, es inevitable

Per altra banda, comencen l'exposició per UCD, perquè es tracta del partit del Govern, i l'Estatut el que regula una de les institucions més justament criticables de la societat espanyola actual,

Abans d'exposar les diferents tesis volem expressar la nostra coincidència amb el que varen afirmar José Antonio González Casanova i Rudolf Guerra, en la taula rodona organitzada pel Partit Socialista en el Col·legi d'Advocats, el més d'abril de 1978, en pronunciar-se en favor d'una federació de televisions de les nacionalitats i de les regions autònomes (Avui, 8 d'abril de 1978). Miguel Bilbatúa, del PC, com veurem, opina d'una manera semblant. Malauradament, però, l'Estatut de ràdio i televisió segueix estant molt lluny d'aquest desideratum. No creiem que en un esdevenidor proper les perspectives canviïn de signe

1) Projectes d'Unión de Centro Democrático

Parlarem successivament de tres documents: el projecte de Decret-Llei que va publicar El País el 25 de juny de 1977; l'esborrany primitiu de bases de l'Estatut de RTVE (El País, 12 de novembre de 1978), el projecte presentat a les Corts (El País, 12 de maig de 1979).

A) Quant a l'al·ludida informació d'El País del 25 de juny de 1977 es refereix a ^{un} projecte de decret-llei, elaborat per la Direcció General de Radiodifusió i Televisió, que havia de ser aprovat pel Govern sense passar abans pel Parlament, en virtut del qual es pretenia crear una entitat de Dret públic nomenada Radiotelevisión Española, amb la consideració d'organisme de l'Estat al servei de la Comunitat nacional, que garantis la llibertat informativa i la participació equilibrada dels grups, sectors i regions que s'integren en la societat espanyola.

Segons aquest avantprojecte, RTVE exerciria directament les competències relatives a la concepció, ordenació, producció i emissió de programes, així com dels espais informatius.

Com a màxim òrgan ^{rector} / de RTVE es proposava un Patronat compost per vuit parlamentaris -com a mínim- (quatre diputats i quatre senadors), representant als distints grups polítics; el Ministre d'Informació i Turisme --després hauria estat el de Cultura-- i el sotsecretari del departament; el director general de RTVE --que seria nomenat per decret, per un període de cinc anys, a proposta del Patronat--, un representant de l'Alt Estat Major; un conseller d'Estat ^(un membre del Consejo de Estado-?) dos representants de les Reials Acadèmies; dos degans de facultats universitàries, un d'ells de la de Ciències de la Informació; un representant de les associacions de professional de premsa, ràdio, televisió, relacions públiques, publicitat, cinema-

tografia i teatre (no especifica si és un per totes elles, o un per cadascuna d'elles); un nombre no determinat de representants de l'Administració de l'Estat; un representant de cadascuna de les societats dependents de RTVE —és a dir, de les que es creaven pel decret-llei—; i tres representats de RTVE designats pel Director general.

Les principals funcions que hom volia encomanar al Patronat eren la d'aprovar el pla general d'activitats fixant les directrius bàsiques, aprovar l'avantprojecte del pressupost i les plantilles del personal de l'organisme. Com es pot veure, no es fa cap referència a la funció de control.....

Adonem-nos de la diferència de concepció entre aquest Patronat i l'òrgan de control que ^{en els seus projectes} propugnen el PCE i el PSOE, pel que es refereix al seu contingut i a la seva composició.

També s'establí la creació de tres societats estatals dependents de RTVE en el camp de la televisió: Teledifusión Española S.A., (per la difusió dels senyals de televisió i de ràdio), RTVE Empresarial^{S.A.} (per la gestió de publicitat i la comercialització de programes), Empresa Nacional de Producción^{S.A.} (producció de programes).

Respecte a la televisió per cable, la seva explotació havia de ser assumida per societats creades per aital finalitat, de les quals RTVE es reservaria el 76% del capital.

La lectura d'aquestes breus notes ens palesa l'esperit amb el qual estava concebut, la seva visió centralista, el seu desconeixement de les autonomies, i, en una paraula, el seguir per una part els criteris

4
de la RTVE actual, i, per l'altra, el d'inspirar-se en l'experiència francesa, demostrant una vegada més l'estreta dependència existent entre l'Administració pública espanyola i la de França.

Sortosament fou bandejat.

B) Pel que fa a l'esborrany primitiu de les bases per a la elaboració, per part del Govern, de l'Estatut jurídic de la ràdio i de la televisió estatal, ressaltem els seus principis fonamentals, referits solament a la televisió:

a) La televisió es constitueix en servei públic anomenat RTVE, la titularitat del qual correspon a l'Estat, i la seva gestió serà assumida mitjançant una societat de capital íntegrament estatal. Es podran crear societats filials de TVE en les àrees de producció, xarxa, comercialització, cable, etc., que seran sempre de capital totalment estatal.

b) La gestió serà assumida per un Consell d'Administració, de vuit membres, elegits per a cada legislatura pel Congrés dels Diputats, per una majoria de dos terços, entre persones de mèrits professionals rellevants, i per un Director general nomenat pel Govern, pel període de cinc anys i que podrà ésser cessat per aquell si es donen unes causes concretes.

c) Es preveu un Consell assessor, integrat per cinc representants dels treballadors, designats pels Comitès d'Empresa, cinc representants del món de la cultura, designats pel Govern, cinc representants de l'Administració pública, també designats pel Govern.

A més es crearà una comissió parlamentària del Congrés designada per grups parlamentaris de forma tal que quedi assegurada una representació equilibrada dels grups polítics. Aquesta Comissió exercirà el control a posteriori de TVE, de manera que no pugui impedir el normal funcionament del mitjà.

d) El finançament tindrà lloc mitjançant: subvencions directes consignades en els Pressupostos generals de l'Estat; la comercialització i venda dels seus productes; una participació adequada en el mercat de la publicitat; i una taxa o cànon sobre la possessió d'aparells, el qual només afectarà els de color.

e) Pel que fa a la regionalització de RTVE, es diu que l'organització regional de TVE tindrà en compte la necessitat d'oferir programes regionals adequats, atesos el percentatge i distribució de les hores establertes per la programació nacional, els quals seran fixats pel Govern a proposta del Consell d'Administració.

En cada Comunitat autònoma hi haurà un director o delegat regional, i, segons els casos, un director de TVE, nomenats pel Director general de RTVE. A més funcionarà un Consell Assessor del Director o delegat regional, nomenat per l'òrgan de govern del règim autonòmic.

El director o delegat regional farà al Director general de RTVE una proposta anual sobre la programació i l'horari en l'àmbit regional, prèvia opinió del Consell Assessor de la Comunitat autònoma.

Donat que aquest ha estat el document base sobre el qual ha treballat el Consejo Rector Provisional de RTVE, i que ha estat objecte

d'esmenes

no pensem

que sigui oportú fer-ne una exegesi.

De tota manera es palesa de nou el seu tarannà centralista i la vaguetat de les seves disposicions en matèria de la televisió de les Comunitats autònomes (observi's que es parla d'organització regional).

El caràcter públic de TVE està clarament establert, però

observem que no concorda amb el que després el partit ha donat a entendre posteriorment, com ja indiquem en parlar de la televisió privada.

Hem d'assenyalar que les activitats del Consejo Rector Provisional han estat força accidentades i condicionades per factors polítics de tipus conjuntural. Els mitjans informatius se n'han fet sovint ressò, però més pel que respecta als incidents que han tingut lloc, ^{que} en relació amb l'elaboració de l'esmentat document, que és el seu objectiu més important.

C) El Projecte d'Estatut de ràdio i televisió estatals -- aprovat pel Consell de Ministres del dia 10 de maig, per tal d'ésser tramès a les Corts, segons El País -del 12 de maig- és, substancialment, el mateix text aprovat pel Consell de Ministres del 15 setembre de 1978, que no va poder ser discutit per les Corts, pel fet d'haver estat dis- soltes.

L'analitzarem amb una certa extensió i ens cenyirem a la televisió.

a) S'entén per televisió la producció i la transmissió d'imatges o d'imatges i sons simultàniament, a través de les ondes o per cable, destinada immediatament o immediata al públic en general o a un sector seu, amb fins polítics, religiosos, culturals, educatius, artístics, informatius, de pur lleure o publicitaris (art. 5). Observi's que es barregen els fins propis de la comunicació col·lectiva amb algunes de les àrees objecte de la informació, com són la política i la religiosa, i que s'accepta a la publicitat com un fi intrínsec quan de fet és essencialment un mitjà de finançament. La imprecisió conceptual, per tant, és ben palesa.

b) És un servei públic i la seva titularitat correspon a l'Estat (art.1). El control que correspon a l'Estat, com a titular d'aquest servei públic, s'exercitarà a través de l'entitat de dret públic denominada Radio Televisión Española (RTVE), que estarà sotmesa únicament a aquest Estatut i a les seves disposicions complementàries (art. 6). El mateix pot dir-se respecte a la gestió del servei públic (art. 14).

c) Objectius informatius:

a) objectivitat i imparcialitat; b) separació d'informacions i opinions i identificació dels que formulin les sego-

nes; c') respecte del pluralisme polític; d') respecte de l'honor, la fama, la vida privada de les persones i tots quants drets i llibertats reconeix la Constitució (art.4).

També es reconeix el dret de rectificació, que en tot cas quedarà eliminat per la naturelesa del mitjà i per les necessitats objectives de la programació. El director de televisió, a través del director general de RTVE, en cada cas formularà una proposta al consell d'administració (art. 26). La simple lectura de l'article demostra que aquest dret de rectificació és concebut de forma molt restrictiva i amb un procediment molt laboriós per tal de desvirtuar-lo en la pràctica. Ser intervenir en un tema d'aquesta natura al consell d'administració sembla absurd.

d) La gestió del servei públic de televisió es farà mitjançant una societat estatal denominada Televisión española (TVE), (art.15) amb capital íntegrament estatal pertanyent exclusivament a l'ens públic RTVE. (art. 16).

Aquesta societat es regirà per la legislació mercantil, sense més excepcions que les recollides en aquest estatut (art.17). A més, el Govern, a proposta del director general, i prèvia consulta del consell d'administració de RTVE, podrà crear societats filials en les àrees de producció, xarxa de difusió, comercialització, cable i mitjans anàlegs. En tot cas seran de capital íntegrament estatal i amb els privilegis i prohibicions esmentades.

e) En relació amb les nacionalitats i les regions, l'organització regional de TVE tindrà en compte la necessitat d'ofereir programes regionals adequats, salvaguardant el ^{percentatge} i la distribució de les hores establertes per a la programació nacional, que el Govern fixarà a proposta del consell d'administració (art. 22).

En cada comunitat autònoma existirà un director o un delegat regional, i, segons els casos, un director de TVE, nomenats pel director general de RTVE. També existirà un consell assessor del

director o delegat regional, nomenat per l'òrgan de govern del règim autonòmic (art. 23).

El director o delegat regional farà al director general una proposta anual sobre la programació i l'horari en l'àmbit regional, prèvia audiència del consell assessor de la Comunitat autònoma. El director general de RTVE, junt amb el seu informe, elevarà la proposta al consell d'administració (art. 24).

Aquests articles estableixen pràcticament el mateix que en el projecte originari, la qual cosa significa que l'autonomia de la televisió catalana era aleshores un veritable miratge.

No creiem necessari fer més comentaris, només volem subratllar el fet que els tres articles esmentats constitueixen la secció tercera, que es titula "Les nacionalitats i les regions", que podria donar a entendre una regulació diferent segons que la Comunitat autònoma tingués un caràcter o l'altre. Aquí xoquem amb l'ambigüitat de la Constitució en no definir-se què és una nacionalitat i què és una regió, encara que en la pràctica existeixi un consens quasi general sobre quines Comunitats autònomes espanyoles poden enquadrar-se en un tipus o en un altre.

Per un altre costat, fem notar la discordància semàntica entre el títol de la secció i el contingut dels articles que la formen. Preguntem-nos si és un fet deliberat o no....

f) Respecte als òrgans de gestió, hem d'assenyalar que és l'aspecte en el qual la regulació del projecte és més casuística i detallada, el qual fet cal posar-lo en relació amb el criteri centralista i de control governamental que presideix tot el projecte. S'estableixen tres òrgans: consell d'administració; director general; consell assessor (art. 7).

- El consell d'administració estarà compost per

vuit vocals elegits, per cada període legislatiu, pel Congrés dels Diputats, per majoria de dos terços entre persones de mèrits professionals rellevants. La presidència serà purament funcional, i s'exercitarà mensualment, de forma rotativa, entre els seus membres (art.8).

Entre les facultats que li corresponen, subratllem l'aprovació, a proposta del director general de RTVE, del pla general d'activitat de l'organisme, la fixació dels principis bàsics de la programació i el pla d'actuació de les distintes societats previstes; conèixer d'aquelles qüestions que, encara que no siguin de la seva competència, el director general de RTVE consideri oportú sotmetre'ls a la seva consideració; aprovar amb caràcter definitiu les plantilles de personal i del seu règim de retribució, aprovar els avantprojectes de pressupost de l'organisme i de les societats, etc. (art. 12).

Tal com està concebuda l'elecció dels membres de Consell, sempre que en les eleccions parlamentàries hi hagi un partit que tingui la majoria, aquest controlarà en la pràctica el funcionament de la televisió, la qual cosa significa que cal posar en dubte que es puguin assolir els objectius informatius i de programació contemplats en l'article 3. D'altra banda, la viabilitat real de l'efectivitat del control parlamentari també queda ~~totalment~~ desvirtuada.

- Director ^{General} és l'òrgan executiu i és nomenat pel govern per un període de cinc anys (art.9). El govern únicament podrà cessar-lo mitjançant resolució motivada (art. 10) per una sèrie de raons pròpies d'aquests supòsits. Les seves funcions seran d'alta direcció i gestió, que detalla l'article 13.

A part del control efectiu que el govern exercirà a través del consell d'administració, també el tindrà amb el director general, la designació del qual es reserva. Element essencial, evidentment.

- Consell assessor, s'estableix, textualment, que només podrà ésser convocat pel consell d'administració, i emetrà opinió o dictamen quan li siguin expressament requerits per aquest.

Estarà compost per:

cinc representants de treballadors designats pels comitès d'empresa, en proporció a llur composició; cinc representants designats pel govern, d'acord amb el consell d'administració, entre persones amb mèrits rellevants en el món de la cultura; cinc representants de l'administració pública, designats pel Govern (art.11).

Remarqui's la migradesa de funcions que hom atribueix a aquest consell, el paper del qual, d'una altra banda, és ben minso, com ho palesa la redacció de l'article. A més, el Govern també s'atorga el seu control en funció de la composició. El seu paper es presumeix que serà merament decoratiu o com a caixa de ressonància del partit que assumeixi el Govern.

g) Control parlamentari directe mitjançant la constitució d'una comissió parlamentària del Congrés dels Diputats, designada pels grups parlamentaris, de tal manera que quedi assegurada una representació equilibrada, segons percentatge dels grups polítics. La comissió exercirà el control a posteriori de tal forma que l'exercici del control no pugui impedir el normal funcionament del mitjà (art. 27).

També el partit majoritari controlarà aquesta Comissió, és a dir, hi ha tot el risc que sigui totalment inoperant. Si mateix pot dir-se quan dos o més partits s'uneixin per a formar govern, com a conseqüència del fet que cap d'ells no hagi assolit la majoria.

Entengui's bé que es tracta d'un control del parlament i no de la societat. Tal com està concebut el projecte no era concebible la introducció d'uns mecanismes correctors que haguessin permès equilibrar la correlació de les forces socials i llur representació parlamentària, per tal que aquest control, tot i ésser parlamentari, fos més real. És obvi que és difícil, però no impossible si es pretén assolir unes vies reals vers la democràcia.

Finalment, pel que fa al finançament, el contingut és semblant al del projecte inicial.

Pot veure's que entre l'esborrany de bases glossat a l'epígraf B) i el projecte que acabem d'analitzar existeixen molts punts de contacte, i podem dir que el tercer document procedeix directament del
segon.

2. PRINCIPIIS DEL PROJECTE DEL PSOE

No hem tingut l'oportunitat d'estudiar el projecte que es diu que ha elaborat aquest partit, i els elements que facilitem provenen del llibre Propuestas Culturales del PSOE, 1978, (pag. 185-209 i especialment, 191-193) que, com el seu mateix títol pressuposa, recull el programa cultural d'aquest partit, i en aquest context, lògicament, inclou la televisió.

Segons el PSOE; RTVE ha d'ésser concebuda: a) com un servei públic; b) pluralista, lliure i democràtica; c) participativa; d) estatal, però no governamental; e) descentralitzada; f) moguda per la difusió dels valors de la cultura i de la democràcia; g) reflex profund de la realitat viva del país.

En funció d'aquests grans principis, el projecte del PSOE, que consta de 96 articles, una disposició final, tres transitòries i una adicional, subratlla els aspectes següents:

1) Refús de la privatització (que només contempla parcialment en el terreny radiofònic) i per tant una televisió pública, no governamental.

2) Una televisió descentralitzada, atorgant àmplies competències a les nacionalitats i regions en la programació de la televisió estatal en llurs respectius àmbits. Sobre aquest punt concret, el diputat Rudolf Guerra contestant a una enquesta de Mundo Diario (28 de febrer de 1979), afirma que la participació catalana hauria d'ésser del 20% de les emissions estatals.

3) Possibilitat de creació de noves cadenes de televisió dependents dels òrgans de govern de les autonomies i conservant en tot cas el caràcter de servei públic no privatitzat.

4) Manteniment i salvaguarda, en tot cas, d'un programa únic i comú per al conjunt de l'Estat espanyol.

5) Desaparició de la publicitat i introducció simultània d'un cànon per possessió i ús d'un aparell de TV.

6) Dret de rectificació.

7) Creació d'espais de lliure disposició, és a dir, tribunes lliures, per a partits polítics, sindicats i associacions àmpliament representatives, de natura religiosa, cultural o que d'alguna manera es consagrin a la satisfacció d'interessos generals.

8) Creació d'un Consell general, òrgan màxim rector de RTVE, format per parlamentaris, representants de l'Administració, treballadors del mitjà i usuaris, promovent alhora la constitució i desenvolupament d'associacions d'audiència. Els objectius essencials d'aquest Consell serien el control i l'orientació general de mitjà, i l'elaboració d'un estatut intern per a RTVE.

Segons Javier Solana (taula rodona al Col·legi d'Advocats de Barcelona, del 7 d'abril de 1978, El Noticiero Universal del 8 d'abril) la composició proposada és la següent: 10 parlamentaris, 5 membres de l'Administració, 5 treballadors del mitjà i 5 representants de les futures federacions d'ofents i de televidents.

9) Les funcions executives estarien encomanades a un director general, nomenat pel Govern, i responsable davant el Consell general de RTVE, amb un mandat per un període prefixat i amb una funció gerencial i no política.

En un altre ordre d'idees, el PSOE mostra una especial preocupació per la formació professional del personal de RTVE en les seves diferents facetes, així com en la participació dels treballadors del mitjà, a través dels seus representats, en els òrgans directius de control i de gestió, impulsant, per tant, la tasca a fer pels afiliats d'UGT

Confirmant el que acabem d'exposar, Rudolf Guerra (Mundo Diario del 28 de febrer del 1979) ha fet remarcar els següents punts de la política del PSOE en matèria de televisió: pública i descentralitzada; eliminació de la corrupció sanejant les estructures financeres i posant les instal·lacions al servei de la societat sota el control de les seves forces representatives; control parlamentari; creació de l'Es-

tatut jurídic; desenvolupament de la llibertat d'expressió donant autonomia als centres emissors regionals que haurien d'esdevenir centres dependents dels organismes autònoms.

Pel seu interès recollim ara els acords presos per tècnics i professionals socialistes de RTVE en una reunió de caràcter federal que va tenir lloc a Barcelona a primers de maig de 1979 (a la qual varen participar alguns parlamentaris rellevants), per tal d'elaborar una política comuna en relació al projecte d'Estatut de ràdio i televisió.

Es va considerar que havien de garantir-se els aspectes següents:

- 1) Monopoli estatal sobre RTVE
- 2) Control parlamentari
- 3) Caràcter gerencial i professional -no polític- del director general
- 4) Participació dels treballadors i de l'audiència en la gestió de l'organisme
- 5) Descentralització interna del mitjà
- 6) Responsabilitat de les comunitats autònomes quant a la programació en llur àmbit i participació en la de tipus estatal
- 7) Accés, amb un criteri de proporcionalitat, de tots els partits polítics a RTVE
- 8) Dret de rectificació
- 9) Supressió de la censura i foment de la llibertat d'expressió
- 10) Increment de la producció pròpia i de la professionalització
- 11) Introducció d'una taxa per aparell de televisió del mitjà

(El País, 9.5.79)

Tal com estàn formulats aquests punts se'ns fa difícil fer una anàlisi valorativa tot i que en línies generals estem d'acord amb ells. Com veiem en un altre lloc, la llei sobre l'Estatut de ràdio i televisió recull els num. 1); 2); 3); 5); parcialment el 6); 8); 9) i 10). Ens hem de preguntar, però, si llur incorporació al text legal reflecteix l'esperit i el contingut amb el qual foren formulats en l'al·ludida reunió. Ens temem que no.

Per un altre costat hem de remarcar que no es fa cap referència específica al dret de les nacionalitats a posseir llur canal de televisió -i de ràdio- propi. Ens sembla una omisió que ens dol, malgrat l'enunciat del punt sisè.

Cal fer notar que en l'esmena a la totalitat presentada per aquest partit, els principals punts que es defensaven era: Descentralització dels organismes de govern i de direcció de RTVE, establint un Consell General, una comissió executiva i un director general; el finançament a càrrec del pressupost de l'Estat, comptant també amb la publicitat -la qual havia d'anar reduint-se fins a la seva desaparició- i amb una taxa sobre els aparells de televisió en color; regionalització de la segona cadena traspasant a les comunitats autònomes la seva gestió, programació i control; atorgar fins un cinc per cent de la programació als partits polítics, sindicats, associacions, que siguin àmpliament representatives, per a la realització de programes culturals, polítics, religiosos, etc.

Com se sap aquesta esmena fou rebutjada, però algunes de les aportacions socialistes foren tingudes en compte després en l'Estatut com a conseqüència del consens establert en aquest cas per UCD i el PSOE.

televisió, encara que sigui un fet freqüent en nombrosos països estrangers. Es evident que la realitat espanyola és suficientment peculiar i complexa per a desaconsellar tal criteri. En d'altres paraules, la naturalesa jurídica de la televisió no coincideix amb la de la ràdio, atesa la varietat de situacions jurídiques que es donen avui en les emissores de ràdio, situació que ens temem que tindrà una llarga durada degut als nombrosos i complicats drets adquirits existents.

c) Control democràtic encomanat a un Consell Rector amb la composició següent:

- 17 parlamentaris, en representació proporcional als grups existents en el parlament.
- 5 representants de l'Administració Pública.
- 3 representants de l'audiència, organitzada en associacions específiques, amb un mínim de 50.000 membres i establertes en 25 províncies.
- 3 representants dels treballadors de RTVE.
- els presidents dels Consells rectors de RTVE de cadascuna de les Comunitats autònomes (en les quals existeixi --suposem-- una emissora pròpia).
- el director executiu de RTVE.

Sobre això fem notar 1) que tal com està concebuda aquesta composició el nombre de membres no seria fix, car estaria en funció de les Comunitats autònomes que tinguin televisió pròpia; 2) que la representació de l'audiència, tal com està plantejada, ens sembla difícilment realitzable, al menys en un curt termini, i fins i tot a mig termini; 3) que hauria estat aconsellable que hi hagués representants de les universitats, institucions culturals acreditades, etc. 4) que, en general, tant la composició d'aquest consell, com les funcions que hom li assigna, --- que no detallem per no allargassar massa l'exposició--- donen la impressió, igualment que el conjunt de tot el text, d'un tecnicisme jurídic massa marcat que no reflecteix la problemàtica real del mitjà que es pretén regular.

d) Participació dels treballadors en la gestió, és a dir, en els òrgans col·legiats de direcció i de gestió.

e) Finançament amb càrrec als pressupostos de l'Estat, la qual cosa comporta la progressiva supressió de la publicitat, escalonada en el terme de cinc anys. Pel que fa al cànon es mostra totalment contrari. (*)

f) Dret d'accés als mitjans posant espais a la disposició de les diverses tendències culturals, socials i polítiques, i assegurant als usuaris la possibilitat de produir autònomament llurs propis programes podent valdre's dels mitjans tècnics i humans que RTVE haurà de posar a llur disposició. També regula el dret de rèplica.

g) Pel que fa al tema objecte del nostre estudi, hem de confessar que el projecte no és massa explícit, puix diu textualment: "L'estructura de RTVE facilitarà el dret de les Comunitats autònomes constituïdes a la producció i emissió de programes propis en llurs àmbits territorials respectius" (art. 2, 2) ^{posició} ambigua i que no satisfà gaire, principalment perquè la ^{del PSUC} és molt més, categòrica, clara i diàfana. De tota manera, l'article 21, estableix que ^{es} "posaran en funcionament emissores autònomes, amb programació pròpia, referides al territori de les nacionalitats i regions".

Més endavant assenyala que es crearan Consells rectors en les Comunitats autònomes constituïdes, que tindran composició i funcionament semblants a les del Consell rector estatal (art. 10), plantejament inadequat, car l'esquema estatal no és aplicable, per exemple, a Catalunya, en la qual, a part de les institucions estatals hi ha d'haver les autonòmiques, amb llurs característiques pròpies.

En la disposició final, primera, indica que les Comunitats autònomes o preautònomes podran demanar la instal·lació d'emissores de ràdio, i estableix el procediment a seguir, però, en canvi, no diu res respecte a les emissores de televisió.

(*) Suprimir la publicitat a la televisió en un estat d'estructura capitalista planteja una problemàtica molt complexa que en el text no es contempla.

En tot cas, però, ens hem de plànyer de la limitada rellevància atorgada a les televisions autònomes en aquest text, que hem de suposar que haurà estat objecte d'una anàlisi madura abans de donar-lo a la llum pública, i que, insistim novament, no té gaire relació amb els criteris del PSUC.

A més, aquest projecte, ens sembla regressiu si el comparem ^{amb} a la proposta anterior, cronològicament ^{parlamentària} anomenada "Una alternativa democràtica per a la televisió", presentada en 1977 per l'Agrupació del PCE de ràdio i televisió de Madrid (la qual fou exposada per Miguel Bilbatúa, parlant en nom del PCE, al debat organitzat per la Comissió de cultura/ ^{del PSUC} televisió i democràcia, el 16 de març de 1978, publicat a Nous Horitzons, num. 51, febrer de 1979 (pàg. 49-50), i del que, entre d'altres, se'n va fer ressò el rele/Exprés del 17 de març del 1978.

els ^{seus} punts principals són els següents:

- a) Es considera a RTVE com un ens públic, descentralitzat, independent del Govern o de qualsevol grup de pressió, i controlat democràticament, com a premissa prèvia.
- b) Supressió de qualsevol censura ideològica.
- c) Accés a la ràdio-televisió, en igualtat d'oportunitats, per a tots els corrents culturals polítics i religiosos, sense excepció.
- d) Garanties d'una informació lliure i objectiva, amb la instrumentació jurídica del dret de rèplica.
- e) Especial atenció a la programació específica de tipus didàctic, educatiu i cultural.
- f) Potenciació de la producció de programes propis evitant el greu procés colonitzador que suposa la programació indiscriminada de produccions foranes.
- g) Dret de les nacionalitats de l'Estat espanyol a tenir producció, programació i emissió en la seva pròpia llengua.
- i) Garantitzar que les cultures dels diferents pobles d'Espanya es puguin expressar en la programació a nivell d'Estat.

j) Gestió econòmica oberta i pública

k) Tendència a substituir el sistema actual de finançament, basat en la publicitat comercial, per un altre que s'elaboraria en una situació democràtica.

l) Control democràtic de la ràdio-televisió i organització interna racional.

No cal que diguem que estem d'acord amb aquest enfocament i ens semblen singularment importants els punts g) i i), més avançats que el projecte del PCE, i sobretot dignes d'esment pel fet que es tracta d'una agrupació de professionals de Madrid, on, dissortadament, aquest tipus de preses de posició no solen ésser freqüents.

Com a corolari d'aquests criteris, ens sembla d'un singular interès transcriure tot seguit un llarg paràgraf en el qual Bilbátua exposa el model de televisió que li sembla més apropiat, el qual és un reflex fidel d'aquells:

"Si partim de la necessitat objectiva que Catalunya, Euzkadi i Galícia comptin amb un canal propi de televisió, i partim de la necessitat de respectar les regions per poder elaborar una programació pròpia, ens hem de plantejar l'estructura següent:

1) Un canal de programació completa simultània en castellà per tot l'Estat espanyol, amb la participació de les nacionalitats i regions en la confecció de la programació, amb produccions pròpies.

2) Un canal cultural a nivell de tot l'Estat espanyol, en castellà, que abordi, els grans plans culturals, els programes de col.laboració amb els nivells educatius bàsics, mitjans i universitaris, etc., i amb una altra part de la programació, per a cada nacionalitat en la seva llengua, al mateix temps que es potencia la programació sorgida a les regions.

3) Un tercer canal, autònom per a cada nacionalitat, amb programació, producció i emissió pròpies i una altra per a la resta de l'Estat espanyol en la qual hi participin les regions diferenciades amb programació,

producció i emissió a través dels centres regionals".

Estem totalment d'acord amb el primer punt. Pel que fa al segon ens sembla una excel·lent idea, que caldria menar a terme i que ajudaria molt a comprendre, a difondre i a valorar la realitat pluricultural de l'Estat espanyol. Quant al tercer punt, la primera part queda perfectament clara, i hi coincidim, però pel que fa a la seva segona part, no entenem realment quin pot ésser el seu abast, car l'ús de l'expressió "una altra" no sabem si es refereix a la programació o si parla d'un quart canal, en aquest cas, de les regions. En el darrer supòsit, si fos així, podria ser una certa repetició de la concepció del canal contemplat en el num. 1).

En tal circumstància, el problema que es planteja és si només tenim dret a posseir un canal propi les esmentades nacionalitats, però no les regions, i tot seguit, ens hem de preguntar si el País Valencià, Les Canàries o Andalusia, per exemple, són o no una nacionalitat. Com a rasons d'aquest plantejament hi ha la qüestió de quins són els paràmetres que defineixen la nacionalitat. Qüestió complexa que ens mena lluny de la nostra temàtica concreta.

En tot cas volem dir que l'aportació de Bilbatua, a la qual acabem de fer al·lusió, ens sembla d'un gran interès, coincideix molt amb el nostre model i només desitjariem que una actitud tan oberta fos compartida per molts sectors geogràfics, estamentals, ideològics, polítics, d'altres llocs de l'Estat espanyol.

Ens queda una pregunta, per què el projecte del PCE no reflecteix els criteris que acabem d'esmentar i els del PSUC ?

4) Atès el contingut de la posició adoptada pel PCE i el PSOE, ens fem ara ressò d'un document del Comitè coordinador estatal d'empreses de RTVE, signat per tots els partits polítics, segons informació apareguda en El Noticiero Universal del 13 de juliol del 1973

a) L'Estat ha de tenir el monopoli de la televisió, car en un sistema de lliure empresa els grups de pressió tracten de controlar-la per raons de poder o d'explotació econòmica.

b) Constitució d'un organisme autònom de caràcter estatal, deslligat del Govern, la missió del qual sigui l'organització, la gestió i la programació del mitjà, integrat per membres del Parlament; els treballadors del mitjà, l'audiència (organitzada democràticament) i l'Administració.

c) Aquest organisme establiria els criteris professionals de designació dels càrrecs directius.

d) Els centres de producció de les nacionalitats i de les regions autònomes han de participar activament en la programació estatal i a l'ensem controlant llur pròpia programació, producció i emissió.

e) Potenciar la producció pròpia aconseguint els millors resultats dels recursos humans i materials que es posseeixen.

És obvi que fem nostres tots aquests criteris, tal com ho expressem en la nostra proposta al final d'aquest treball, i remarquem que té molt punts de coincidència amb la que va formular Miquel Bilbao.

II

ELS PARTITS POLITICS A CATALUNYAI LA TELEVISIÓ CATALANAI. PLANTEJAMENT

Ens ha semblat que era imprescindible analitzar les opinions formulades en aquest terreny pels partits polítics en els seus programes en documents elaborats per ells i en la premsa escrita, sigui directament o a través de portantveus autoritzats. Cal subratllar que aquesta qüestió no va començar a sortir a la llum pública fins a començaments de l'any 1977, i s'ha de fer remarcar que el diari Avui l'hi ha consagrat una atenció preferent.

Un altre element que ens ha estat especialment valuós són els articles publicats per personalitats rellevants, estiguin o no vinculades amb partits polítics, les reflexions dels quals hem tingut en compte en la formulació dels nostres punts de vista. No els hem pogut prendre en consideració de forma específica, car considerem que llur opinió només els obliga a ells institucionalment parlant. Per a il·lustració del lector, al final del treball inserim una relació cronològica dels treballs periodístics que ens semblen més significatius. És obvi que aquesta relació no pretén, de cap manera, ésser exhaustiva. Reflecteix únicament els materials que coneixem.

Encara que unes declaracions o un article periodístic no siguin usualment el mitjà més apropiat per a exposar amb profunditat el programa d'un partit en un terreny específic, ens temem que bastants partits polítics, si ens atenim als esmentats documents, no tenen encara una definició clara de quina hauria d'ésser per a ells el model televisiu apropiat, en funció de llur respectiva ideologia.

Hem de subratllar que quan parlem de la televisió ens referim al mitjà massiu avui més caracteritzat i que el model que un partit proposi cal que sigui congruent amb el seu ideari i amb el seu programa d'actuació. No podem pensar en la televisió en termes d'informació, o com un mitjà de propaganda, sinó que és un instrument molt important de comunicació i de cultura

de massa, raó per la qual el model televisiu de qualsevol partit cal inserir-lo dins el seu projecte de política cultural, i, encara més en el nostre cas, car, sociològicament parlant, hem d'acceptar que avui conviuen a Catalunya, dues llengües i dues cultures, i si se'ns apura, en molts aspectes dos models culturals diferents.

Estem convençuts que aviat se'n adonaran molt més de la importància del tema que ens ocupa i que la realització d'un treball d'aquest tipus no es farà en funció sobretot de treballs periodístics, que, per valuosos que siguin, i nosaltres som els primers a remarcar-ho, no són suficients en una recerca com aquesta.

Fetes aquestes consideracions introductòries, el pla que seguirem en l'exposició serà el següent:

- a) Consideracions de tipus general
- b) Estatut jurídic
- c) Televisió privada
- d) Direcció i gestió
- e) Finançament
- f) Programació i programació cultural
- g) La llengua
- h) Control
- i) Punts de relació amb la TV actual i amb la seva emissora de Barcelona

El desenvolupament el farem per partits i, dins aquests, sempre que sigui possible, de forma cronològica. Volem fer notar que els epígrafs establerts ho són en funció del material recollit, i no d'un plantejament preestablert, i en aquest cas es pot comprovar que no existeix sempre una coherència ni una harmonització dels continguts respectius.

II. CONSIDERACIONS DE TIPUS GENERAL

Sota aquest epígraf hem agrupat les preses de posició de naturalesa general adoptades per determinats partits polítics sense fer, per tant, especificacions.

a) Convergència Democràtica de Catalunya

Maria Rubies, senadora per Lleida, va demanar a Pío Cañabillas, Ministre de Cultura, en octubre de 1977, una TV en català per tots els Països Catalans. El ministre li respongué que el principal problema era de tipus tècnic i el plantejaven els repetidors. Va dir que la solució podria ésser el segon canal (El Correo Catalán, 26 d'octubre de 1977).

Jordi Pujol explica que la televisió és una escola (Avui del 4 de febrer del 1979, Interf, Crònica de TV) i Miquel Roca Junyent afirma que per a assolir la televisió en català ens cal poder polític i hem de tenir presència de poder, perquè sense aquest no l'aconseguiem. La TV és una lluita política (La televisió segrestada, Avui, 22 de febrer de 1979).

Ambdós punts de vista ens semblen interessants, el primer partint del concepte d'escola, aplicat a la televisió, com un dels elements més formidables de catalanització, i el segon, el de poder, perquè és indubtable, i ho hem de tenir molt clar, que si els catalans no assolim, per petita que sigui, una parcel·la de poder, és a dir d'autonomia, la consecució d'una televisió pròpia seguirà essent una utopia. Tenint ja el nostre Estatut l'interrogant es planteja immediatament.

En el mateix febrer de 1979, en unes declaracions de Josep Espar Ticó (Avui del 24) diu: "donarem la batalla per la TV pública en català i intentarem pels mitjans que siguin que hi hagi una TV pública en mans de la Generalitat, amb un control equilibrat de totes les forces polítiques, sense pretendre una programació total per ara. Però si això no reeixís, hauríem d'exhaurir totes les possibilitats de l'article 20 de la Constitució. Abans de quedar-nos sense TV optaríem per qualsevol solució... No es pot guanyar la batalla per la TV, sense tenir poder polític".

Subratllem que primer parla d'una TV pública i després admet que, si no hi ha cap més altra alternativa, acceptarien al tres solucions, és a dir la privada. Quan parla d'una programació total es refereix a una televisió feta completament en llengua catalana. És important la seva referència a un control equilibrat, però fem notar que el situa exclusivament en els partits polítics.

Dels punts de vista expressats pels distints portan-
veus d'aquest partit, ens sembla que aquest és el més empíric en
funció de la ideologia d'aquest partit i alhora és el que pensem
que reflecteix de forma més evident quina és la posició real de
Convergència en aquest terreny.

Amb motiu de les discussions sorgides sobre la cerimò-
nia d'investidura del govern Suárez, després de les eleccions
del 1er. de març de 1979, hem pogut llegir diverses preses de
posició fetes per diferents líders seus. Així, Josep Maria Cu-
l·lell, en parlar de les contraprestacions d'un vot favorable de
Convergència, afirma que cal esmentar, entre d'altres, una polí-
tica diferente pel que fa a la televisió (Avui, 6 de març del
1979). Pujol diu que, entre altres coses, demanen una TV en ca-
talà (La Vanguardia 9 de març 1979) i Miquel Roca assenyala
l'existència d'una televisió catalana, car la normalització lín-
güística de Catalunya passa per una TV catalanitzada (La Vanguar-
dia, 24 de març).

El propi Pujol, en el seu discurs al Congrés el dia de
la investidura de Suárez, el 1er. d'abril de 1979, parla de la
necessitat que té Catalunya d'una TV catalana de llengua i con-
tingut.

En aquestes diferents manifestacions només hi ha una
cosa que ens sorprèn i que trenca la coherència de tot el discurs,
ens referim a l'expressió d'en Roca, d'una "Televisió catalanít-
zada", que, en funció de les demés, hem d'atribuir a un lapsus
linquae. En efecte, no es tracta de catalanitzar res. Ha d'ésser
catalana d'origen, per essència.

Finalment assenyaalem que en la candidatura al Senat
per Barcelona s'Ainaud, Espar i Carreras, l'eslogan bàsic deia:
Ara ens cal poder polític, ara ens cal la televisió", que guarda
plena concordància amb el que acabem de dir.

Darrerament, Jordi Pujol ha expressat en diferents oca-
sions la seva convicció i la del seu partit sobre la trascendèn-
cia que té per a Catalunya posseir la seva pròpia televisió. Ai-
xí, cronològicament parlant, ha dit:

"El tercer canal por convertir-se, si volem, en un ins-
trument molt important de recatalanització. A això cal dedicar
un esforç prioritari" (declaracions sobre l'article aparegut a

la revista Els Marges, El Correo Catalán 19.1.80). En la mateixa línia, en una lletra al president del govern, Suárez, li demana, en funció del que disposa el paràgraf segon de la disposició transitòria vuitena de l'Estatut de Catalunya, una programació catalana en el segon canal. (recollit per l'Avui, 7.2.80).

En un miting a la seu de Convergència, a l'Eixample, en ocasió de les eleccions al nostre Parlament, rebla el clau del que havia dit abans, quan afirma que "la necessitat d'aconseguir un tercer canal de televisió per a Catalunya és un objectiu immediat, i, inclús, considerat més important que les ajudes per a millorar els sectors turístic, agrícola i industrial" (recollit per Miguel Angel Roselló, TV catalana, prioritaria, Mundo Diario, 7.3.80).

Aquest darrer enfocament ens sembla correcte, el que succeeix és que aquest tipus de comparacions ens semblen arriscades, car també cal una ajuda substancial per als esmentats sectors econòmics si volem que la nostra economia no pateixi d'entorpiments indefugibles.

Finalment, d'acord amb el que acabem d'exposar, en la seva propaganda electoral, aquest partit propugna "posar en marxa un tercer canal de televisió en català i, de forma immediata, una programació específica per a Catalunya en el segon canal" (Avui, 13.3.80).

Volem remarcar que es parla del tercer canal i de programació catalana en el segon i no es fa cap mena de matisació quant a la naturalesa jurídica del primer contingut d'ambdós, etc., la qual cosa ens preocupa, car es parteix de la terminologia emprada en el nostre Estatut d'Autonomia i en l'Estatut de Ràdio i Televisió, i es sabut que, en ambdós casos, en aquest camp, la terminologia emprada es distingeix per la seva ambigüitat.

b) Pel que fa al Partit Socialista Unificat de Catalunya, en un comunicat diu que el partit vol emissores de televisió autònomes en totes les regions, com un exponent de la pluralitat política i cultural de la societat espanyola (Tele-Express 28. d'octubre del 1977).

El PSUC parlava d'un servei públic en forma de monopoli (Avui 26 de juny del 1977) i Joan Busquets, en nom d'aquest partit (Mundo Diario, 23 de febrer del 1979), propugna una tele-

visió pública i democràtica --observi's que Tries de Bes diu el mateix en nom de Convergència--, assegurada mitjançant la descentralització en centres d'emissió i de producció d'abast més reduït que l'estatal i fins i tot que el de la nacionalitat o la regió.

c) En aquest capítol creiem oportú recollir l'opinió d'una personalitat jurídica com és la del ex-Conseller de Governació de la Generalitat, Manuel Ortínez, el qual, en una declaracions (La Vanguardia, 7 de gener del 1979), expressa que Catalunya pateix de l'enorme handicap de què no pot disposar d'una TV amb temps suficients per a entrar en totes les cases, i per a poder parlar d'una manera clara i senzilla a pares i fills. Mentre sigui exclusivament central, els catalans tindrem moltes dificultats per a presentar-nos entre nosaltres mateixos, per a conèixer-nos.

El seu plantejament no és tècnic, però el que diu és ben cert. Per un altre costat, cal tenir en compte que en la Generalitat el tema de la televisió ha estat considerat fins ara del domini reservat de la Presidència i és conegut el fet que Ortínez fou un dels col.laboradors més íntims del President (posteriorment va dimitir).

d) El PSC (C), el 25 d'octubre del 1977, propugnava un organisme televisiu representatiu de les forces catalanes i vinculat amb el Parlament català (Mundo Diario).

e) Finalment esmentem el senador Benet (Avui, 26 de juny del 1977), que, en aquell moment, pensava que la televisió depengués del Govern de la Generalitat, criteri que no compartim i que no estem segurs que ell avui ho subscriuria, pel que implica vincular-la a un govern, encara que sigui el nostre. Cal afegir que en una entrevista que li fan com a cap de llista de la candidatura del PSUC per al Parlament de Catalunya, afirma que una de les condicions que s'ha fixat per a votar el President de la Generalitat és la de que en la seva declaració programàtica consti com a qüestió immediata la TV catalana (Montserrat Radigales a Avui 18.3.80).

III. ESTATUT JURÍDIC

Aquest és un dels aspectes ideològicament més rellevants segons de quin partit polític es tracti, però que alhora ofereix més dificultats d'interpretació atès cada supòsit i el seu procés de contextualització. Per tal raó l'exposició dels criteris dels diferents partits la fem seguint un ventall ideològic.

1) J.M. Hernández Puértolas, parlant en nom d'UCD, diu que en el futur no hi haurà cap impediment perquè existeixi una televisió catalana completa, amb la previsió que funcionin alguns canals, sempre amb la possibilitat d'optar, en qualsevol moment, per l'estatal o pel català (Mundo Diario, 27 de febrer del 1979).

2) Josep Miró i Ardèvol, en nom d'Unió Democràtica de Catalunya, propugnava que fos controlada per la Generalitat (Avui, 26 de juny del 1977) i del context es desprèn que s'inclinava per què fos pública. El propi partit, més endavant (Mundo Diario, 25 d'agost del 1977), ho confirma en proposar una televisió pública dependent de la Generalitat i amb igualtat d'oportunitats per a totes les forces polítiques.

3) Convergència Democràtica de Catalunya defensa que sigui democràtica, dependent de la Generalitat, i que no existeixin monopolis ni capelletes (Mundo Diario, 25 d'agost del 1977). L'expressió "monopolis ni capelletes" és una mica arriscada, car pot ésser interpretada sota diverses formes. En tot cas, en funció del que diem tot seguit, i de la línia d'aquest partit, tenim la impressió que quan expressa que és partidari d'una televisió pública, ho fa molt més pensant en ella com un servei públic, però mostrant una clara reticència a concebre'l com un monopoli estatal, com ho és avui, i com defensen els partits d'esquerra. Seria interessant conèixer la doctrina del partit en aquest aspecte.

Josep Trias de Bes (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979) defensa una televisió pública i estatal, democràtica i que depengui de la Generalitat. Manifesta que el partit lluitarà per tal que els traspessos de serveis en aquest camp siguin ben amplis i urgents.

Observa que no existeix una idea clara sobre les relacions de la TV amb la Generalitat, i creu que hauria de dependre d'una Conselleria o del Departament d'Informació o Mitjans de Comunicació.

Més que formular nosaltres una anàlisi crítica d'aquest

punt de vista, preferim posar-lo en relació amb el que hem recollit en l'epígraf anterior d'unes declaracions de Josep Espar Ticó, que, evidentment, al nostre entendre, no són plenament congruents amb aquesta, ni amb les fetes per Ramon Sala, que hem recollit en altres llocs.

El problema essencial és el contingut real que cadascú li dóna a conceptes tals com televisió pública, democràtica, estatal, etc., puix aquests conceptes, segons el moment, el lloc i les circumstàncies concorrents, poden ésser interpretats d'una manera no coincident. Per exemple, en les declaracions d'en Trias de Bes no ens sembla gaire lògic que proposi fer dependre la televisió catalana del Departament d'Informació o Mitjans de Comunicació de la Generalitat, car la funció d'aquest hauria d'ésser més aviat administrativa dins el govern de la Generalitat, mentre que la complexitat d'un organisme com la televisió exigeix una estructura molt més complexa.

Quedi ben clar que el fet que sigui una declaració publicada en un òrgan periodístic no li pot treure ni un gram de la seva seriositat, ni de la seva validesa.

4) Serçí Schaaff, considerat com un expert del PSC en matèria de televisió, afirma que cal que sigui un monopoli, amb la capacitat per part de l'audiència de tenir accés al mitjà. Afegeix que ha d'ésser públic i autònoma (Avui, 26 de juny del 1977). El mateix Schaaff més tard (Tele-Exprés, 17 de març del 1978) ho arrodoneix assenyalant que ha d'ésser un servei públic unificat, comunitari i descentralitzat. Encara que aquests conceptes són fàcils d'entendre, hauria estat aconsellable, però, que els hagués explicitat més per tal d'evitar errors.

S'ha d'afegir aquí la possibilitat del traspàs de serveis que fou formulada per representants del PSC en parlar d'un canal català inserit en els traspassos de funcions Estat-Generalitat (Taula rodona al Col·legi d'Advocats, Avui, 8 d'abril del 1978), que malauradament no es va produir.

IV. TELEVISIÓ PRIVADA

Aquest és un dels aspectes més debatuts i alhora de més actualitat, sobre el qual la premsa escrita se'n ha fet ampli

ressò, tant a nivell estatal com català.

Cal assenyalar que la qüestió que en general preocupa més, si ens atenim a l'atenció que li ha atorgat la premsa diària, és el debat sobre^{si} la televisió cal que sigui pública, és a dir, de propietat pública, o, si, en canvi, ha d'ésser de propietat Privada. En el segon supòsit no s'ha plantejat què vol dir el concepte de televisió "privada". Per tant, no s'ha formulat amb claredat quins han d'ésser els seus accionistes, quins seran els seus principals elements de finançament i d'ingressos, quina serà la possible rendibilitat, etc.

No hi ha dubte que els principals grups d'informació que fins ara s'han mostrat interessats per posseir una emissora pròpia de televisió, sabem molt bé quins són els seus aspectes positius i quins són els negatius. Val a dir que, des de l'angle econòmic, per a ells un argument determinant és les grans possibilitats que ofereix quant a la captació de publicitat, atès el paper determinant que en aquest terreny ha assolit RTVE.

Aquest debat s'ha plantejat tant pel que fa a la televisió estatal com respecte a la televisió catalana. Els arguments adduïts en el primer cas per part dels partidaris de la televisió privada són en línies generals similars als que s'han formulat en el segon supòsit. Cal afegir, en aquest darrer, que són nombrosos els punts de vista que s'inclinen per aquesta solució com a conseqüència de la mala experiència de que, globalment considerada, es té de RTVE. Principalment s'opta per ella en pensar que si mercès a ella Catalunya pot tenir la seva pròpia televisió, els possibles inconvenients seràn superats en escriu pels avantatges.

Recentment es varen celebrar a Madrid dues reunions internacionals que tingueren com a tema comú el de l'esdevenidor de la televisió lliure en l'Espanya democràtica (una organitzada per la Fundació alemanya democratacristiana Konrad Adenauer, i l'altra per la Fundació, també alemanya, Friedrich Naumann, inspirada pel Partit Liberal, a les quals al·ludeix Ramon Pi, El monopolio televisivo, La Vanguardia, 12.12.79).

Segons Ramon Pi, els principals arguments adduïts en favor de la televisió privada foren:

- l'efecte saludable de la lliure competència
- el respecte i la protecció de la pluralitat social

- els costos més petits per al conjunt del país
- les possibilitats més grans de creació de riquesa en lloc d'un proliferació de la burocràcia que no podria parar-se
- una transparència més gran del mercat de treball per als professionals del mitjà
- una presència menor de fenòmens com la corrupció i el nepotisme
- les expectatives més grans de varietat de programació per als televidents.

Aquest periodista fa notar, amb sorpresa, per part d'ell, que els únics que varen oposar-se clarament foren els professionals de RTVE, que defensaren sempre la televisió pública. Amb independència que aquest estament sigui un dels més directament afectats, ho és en un grau suficientment elevat per tal que els seus punts de vista mereixin una profunda reflexió.

Hem de remarcar, en primer terme, que, amb motiu de les eleccions del primer de març de 1979, la premsa va parlar força d'aquest problema, com veurem tot seguit. En aquest cas, tot i que separadament, abordem el tema a nivell estatal i a ni vell català.

Les nostres fonts d'informació han estat, ultra els programes dels partits polítics que han arribat al nostre abast, una enquesta de La Vanguardia, titulada: ¿A quién y por qué votar?, apareguda entre els dies 13 i 25 de febrer de 1979, en la qual es formulava als enquestats la pregunta, entre altres, "¿partidarios de la creación de emisoras privadas de televisión?".

Igualment valuós, i també el tenim en esguard, és el treball de J.R. Pérez Ornia, publicat en El País (27 de gener del 1979), Sondeos sobre televisiones privadas en el qual recull el resultat d'un sondeig de l'Agència EFE als partits polítics amb representació parlamentària i a antics directors generals de Televisión Española, a tots els quals els va formular dues preguntes: És partidari que s'estableixin a Espanya emissores privades de televisió? Per què?.

Les respostes recollides són les d'UCD, PSOE, PCE, Alianza Popular i de Ramon Sala en nom de Convergència Democràtica de Catalunya. La del Partit Nacionalista Basc no va arribar a Temps. Pel que fa als ex-directors generals varen contestar Jesús Sancho Rof i Rafael Ansón. El primer és partidari de la televisió pública i considera molt perillosa la privada. El segon s'hi mostra

categòricament contrari, si bé està d'acord amb què existeixin productores privades de programes de televisió.

A més hem recollit un resum dels programes polítics de certs partits, apareguts a La Calle del 27 de febrer de 1979 i en el Tele-Exprés del 24 de febrer del 1979. També ens fem ressò de documents apareguts posteriorment.

Hem establert una triple classificació: a) partidaris de la TV privada; b) partidaris matisadament; c) contraris. Sempre que és possible tractem de distingir entre els partits polítics estatals i els més pròpiament catalans.

a) Partidaris

- A nivell estatal

Falange Española - Unidad Falangista de la coalició d'Unión Nacional (encara que amb un cert control i vigilància per part d'una autoritat única en tota la nació) (La Vanguardia, 14 de febrer).

Falange Española - Unidad Falangista (el que és important és el control democràtic) (La Vanguardia, 22 de febrer).

Coalició Democràtica (Segons La Calle, en són partidaris, però Antonio de Senillosa, en la seva resposta a La Vanguardia (20 de febrer) fa a la vegada la següent pregunta: per què en lloc de crear era noves emissores privades de televisió no ens dediquem degudament a millorar les que ja tenim?. Aquesta resposta en forma de pregunta ens dóna a entendre que, en aquest terreny, sembla que no hi hagi una total concordància entre la Coalició i la seva seu catalana. Segons el Tele-Exprés, no consta en el seu programa cap esment específic).

De tota manera, en discutir-se al ple del Congrés, el projecte de Llei de l'Estatut de ràdio i televisió, va afirmar que negar-se a la televisió privada vol dir oposar-se a la història, car el combat per la llibertat de premsa passa per la llibertat de la televisió (El País, 27 de setembre de 1979).

En canvi si ens cenyim a Alianza Popular, segons el sondeig d'EFE (J.R. Pérez Ornia), Sondeos sobre televisiones privadas, El País (27 de gener del 1979) el millor sistema de control és el mixte que funciona al Regne Unit. És a dir, una cadena al

servei de l'interès públic, sense publicitat, controlada per la BBC, corporació independent, i una altra cadena comercial distribuïda entre distints grups financers, de base regional, amb publicitat i amb criteris d'objectivitat establerts per la llei. No han d'existir condicionants, ni governamentals ni privats.

Izquierda Republicana (Naturalment, és l'única manera de disposar d'una informació majoritària no mediatitzada) (15 de febrer).

Pel que fa a Unión Nacional, segons el Tele-Exprés (24 de febrer) no figura en el seu programa, però acabem de veure que un dels partits integrants de la coalició n'és favorable.

- Partits catalans:

Esquerra Republicana de Catalunya (són, en tot cas, partidaris de la màxima llibertat (La Vanguardia, 22 de febrer).

Aquest partit, en distintes ocasions, ha expressat públicament la seva acceptació d'una televisió privada al servei de la llibertat d'expressió i als interessos de Catalunya (vegi's per exemple, Josep Dalmau, El fre de la televisió estatal, Avui, 23.2.80). Hem d'afegir que en la campanya per al Parlament de Catalunya hem pogut veure un cartell on propugna una ràdio i una televisió lliures, subratllant l'adjectiu lliures. Hem de creure que aquest adjectiu és emprat com a sinònim de privades i no com a sinònim d'alternatives...

Estat Català (i també emissores de ràdio) (La Vanguardia, 14 de febrer).

Partit Carlí de Catalunya (l'Administració, en promoure i suscitar tota mena d'entitats de comunicació i de cultura privades, no discrimini la TV, que avui pot ésser el millor mitjà d'autorealització popular al costat de la premsa i de la ràdio privades).

En un partit que es declara socialista i autogestionari, no deixa de resultar sorprenent aquesta posició, si bé cal precisar que en les seves respostes a La Vanguardia (16 de febrer), els seus plantejaments són força moderats.

Partit del Treball de Catalunya - PTC (sempre que s'asseguri una TV estatal i de la Generalitat que garantitzi que les

institucions públiques tenen suficients mitjans per una TV al servei dels ciutadans en general) (La Vanguardia, 17 de febrer).

Malgrat les puntualitzacions rellevants que fa, també xoca la posició adoptada per aquest partit, originàriament comunista-maoista, i que en el seu programa es manifesta palesament socialista.

Democràcia Social Cristiana de Catalunya (DSCC) (en una societat lliure, llibertat de creació dels mitjans de difusió, sotmesos a l'estricta aplicació de la llei) (La Vanguardia, 13 de febrer).

b) Contraris

En aquest cas no establím una diferenciació entre els que són estatals i els catalans, per tal de no cometre en algun cas errors d'apreciació, que, tot i no ésser importants, poden evitar-se.

Partit dels Socialistes de Catalunya, PSC-PSOE (són categòricament contraris a una televisió en mans de grups oligàrquics. La televisió és un bé públic que l'Estat cal que dugui a terme com servei públic i sota el control del Parlament. La televisió de Catalunya ha d'estar sota la competència de la Generalitat) (La Vanguardia, 23 de febrer).

Segons el Tele-Exprés, el Partit Socialista Obrero Español (PSOE) diu que la RTVE ha d'ésser pública i controlada pel Parlament. S'ha d'eliminar-ne la corrupció, crear un estatut jurídic i desenvolupar la lliure expressió.

Segons el sondeig d'EFE (El País, 27 gener del 1979), si existís una TV privada, aquesta es podria convertir en monopoli de grups econòmics privilegiats. Per tant el PSOE està en contra d'ella, puix pensa que la televisió és un servei públic sotmès a un control parlamentari estricte.

El Partido Socialista Obrero Español, Sector Histórico (perquè es beneficiarien els interessos aliens al poble) (La Vanguardia, 13 de febrer).

Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) (perquè la propietat dels mitjans de difusió i, en el cas concret, d'un

de tan potent com la TV, és una forma de controlar i de limitar la llibertat d'expressió) (La Vanguardia, 23 de febrer).

En el sondeig d'EFE (El País, 27 de gener del 1979), el PCE afirma que TVE ha d'ésser considerada com un servei públic essencial en mans de l'Estat, però no en les del Govern. Per tant ha d'estar al servei de tota la comunitat. Denuncia qualsevol propòsit de privatitzar la televisió, car col·locar-la en mans privades suposaria que el poble espanyol seguiria sense cap possibilitat de participar-hi democràticament.

OCE-BANDERA ROJA (partidaris d'una TV pública, controlada pel poble, amb la seva participació i al seu servei. Està en contra del monopoli actual exercit per UCD) (La Vanguardia, 22 de febrer).

Moviment Comunista de Catalunya. Organització d'Esquerra Comunista (són partidaris del control dels mitjans de comunicació per part dels partits polítics democràtics, les organitzacions populars i els usuaris. També exigeixen que a Catalunya sigui la Generalitat la que la tingui sota el seu control, transferint-li la titularitat estatal actual) (La Vanguardia, 16 de febrer).

Organización Revolucionaria de Trabajadores (ORT) (sense cap comentari adicional) (Tele-Expres, 24 de febrer).

Partido Comunista de los Trabajadores PCT (són partidaris del control democràtic dels òrgans estatals). (La Vanguardia, 15 de febrer).

Liga Comunista Revolucionaria (contraris a què qualsevol mitjà de comunicació estigui en mans privades).

Liga Comunista, Por la Alianza Obrera (sense comentaris) (La Vanguardia, 21 de febrer).

Partido Sindicalista PS (emissores públiques de TV, amb els mitjans suficients per a reflectir el pluralisme de la societat). (La Vanguardia, 17 de febrer).

c) Posicions matisades

Convergència i Unió (reclama una cadena de Televisió per a Catalunya, no privada, sinó organitzada des de la Generalitat i amb plenes garanties democràtiques. En canvi són partidaris que pugui existir una televisió privada per cable. (La Vanguardia

25 de febrer). Confirmat per unes declaracions prèvies de Jordi Pujol, en El Correo Catalán del 3 de desembre del 1978).

En unes manifestacions de Josep Trias de Bes a Mundo Diario (del 24 de febrer de 1979), també es mostra oposat, car és un instrument massa fort perquè estigui en mans privades. Recordem, però, les declaracions d'Espar Ticó, que matisen molt aquesta afirmació.

Dins aquesta línia de matisació, en la resposta de Ramon Sala al sondeig de l'Agència EFE (El País, 27 de gener del 1979) diu que, per ara, no es pot pensar en televisions privades. Una vegada que TVE estigui perfectament agençada i dotada amb un estatut, si ens fixem en els models de televisions occidentals, que en alguns països ja adopten i autoritzen cadenes privades, creu factible que Espanya pugui comptar a mig termini amb les seves pròpies cadenes privades.

Aquest plantejament -afegeix- també és vàlid per una televisió catalana, però enfocada seriosament.

La posició d'aquest polític en altres casos ha semblat oposada a una televisió privada. Així, segons unes declaracions aparegudes a l'Avui, (23 de setembre del 1978), en mostrar-se contrari a la iniciativa de Televisió Catalana, S.A., diu que allò que reivindica és l'autèntica televisió catalana controlada pel nostre Parlament. i més endavant afegeix que cal que compti amb recursos econòmics proporcionals als que correspongui en proporció del pressupost general de l'Estat.

De tals manifestacions, encara que no empri expressament la paraula "pública", entenem que advoca en favor d'aquest tipus de televisió i que no accepta, per ara, la privada, tal com es desprèn del primer text esmentat.

De tota manera, abans, Convergència Democràtica de Catalunya havia al·ludit, en el punt 22 del seu programa econòmic-social, a la Televisió de Catalunya, la qual semblava que era concebuda com pública (vegi's en aquest mateix capítol "Programació").

En qualsevol cas, avui tenim la convicció que la posició d'aquest partit és ambigua en aquest terreny.

Centristes de Catalunya, UCD (a curt termini no creuen que sigui el moment oportú. A llarg terme, la seva filosofia no

és compatible amb un monopoli absolut de l'Estat sobre un mitjà de comunicació tan important) (La Vanguardia, 24 de febrer).

Carles Sentís, en unes declaracions a l'Avui, parlant en nom d'UCD de Catalunya va afirmar que no tenia cap posició oficial, i segons J.M. Hernández Puértolas, en unes declaracions a Mundo Diario (el 27 de febrer del 1979), no hi ha cap impediment respecte a la televisió privada, car la Constitució ho permet, però no és el moment adequat.

Pel que fa a UCD, segons La Calle, no fa cap referència al control social i parlamentari, ni s'oposa a la televisió privada.

Ara bé, segons Tele-Exprés, es canalitzarà la distribució de la publicitat en benefici del pluralisme informatiu. Ha d'estar per damunt dels interessos dels partits. També diu que la ràdio i la televisió han d'ésser públiques, objectives i que diguin la veritat. Imparcials, pluralistes, al servei de la societat i amb els adequats controls parlamentaris. És un servei públic.

En un tò molt semblant a l'anterior, aquest partit va contestar al sondeig d'EFE (El País, 27 de gener del 1979), en dir textualment: "El projecte d'Estatut presentat per UCD recull la professionalització del mitjà, que garanteixi l'objectivitat de la informació i la separació entre informació i opinió, i especifica que és un servei públic la titularitat del qual correspon a l'Estat. La gestió de l'Estat sobre la radiodifusió i la televisió s'encomana a tres societats de capital íntegrament estatal".

Efectivament, podria suposar-se que n'és contrari, més encara si tenim en esguard les respostes que donen Jesús Sancho Rof i Rafael Ansón, antics directors generals de RTVE i distingits membres del partit, el primer ocupant avui una cartera ministerial.

Ara bé, si prenem com testimoni allò que afirma Carlos Elordi (La televisión privada llegará pronto, La Calle, 11 de desembre del 1978) hem d'indicar que Antonio Jiménez Blanco, antic cap del grup parlamentari d'UCD al Senat, i ara al Congrés, en l'emissió "Cara a cara", del 2 de febrer de 1978, en la qual va debatre amb Javier Solana del PSOE, va parlar en favor de la televisió privada. Arturo Moya, diputat influent d'UCD i col.labo-

rador immediat d'Adolfo Suárez, escrivia en El País del 26 d'abril del 1978, "No hi ha cap raó en base a la qual l'Estat hagi d'ésser propietari dels mitjans de comunicació, i menys en cara, en règim de monopoli, com és el cas de la televisió".

Ens semblen suficients aquests arguments, ultra d'altres que cita Elordi i els que hem mencionat anteriorment, per tal que ens adonem que la posició d'UCD és equívoca, i que, per raons polítiques i conjunturals, adopta una actitud deliberadament ambigüa. Per tant tenim la ferma convicció que, i a més es desprèn de l'ideari polític d'aquest partit i dels interessos sobre els quals es recolza, que és partidari de la televisió privada. Ara bé, mentre romangui al poder únicament promourà la introducció de la televisió privada quan li convingui, però que si en un moment donat tingués la temença de perdre unes eleccions legislatives i d'haver de passar a l'oposició, immediatament faria tot el que pogués per tal que s'establissin cadenes privades, i com sabem, ja existeixen grups interessats i preparats, com són, per exemple, Zeta o Impulsa (cambio 16), Cadena Ser, etc.

L'actitud adoptada per Giscard d'Estaing, en les darreres eleccions, respecte de les ràdios lliures, quan temia que perdés la dreta a França, és un indicatiu molt allisonador.

Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional (BEAN) (Depèn de les garanties d'utilització de la TV pública per part de totes les forces polítiques i sectors populars. Si no es garanteix, seria millor la llibertat de crear canals privats, puix això exigiria una legislació que impedís la concentració monopolista) (La Vanguardia, 20 de febrer).

Aquesta presa de posició ens ha sorprès molt si tenim en esguard el fet que el PSAN, un dels partits més rellevants d'aquesta coalició s'ha mostrat clarament oposat a la privatització de la televisió, car propugna que sigui un monopoli públic (resposta a una enquesta inèdita).

V. DIRECCIÓ I GESTIÓ

Malauradament, aquest aspecte tan important ha tingut molt poca incidència informativa. Diem malauradament perquè tot

i que pugui semblar una pauta professional, la seva repercussió pràctica, atesos nombrosos exemples estrangers, és massa important per a no atorgar-li la importància que es mereix. Hem d'afegir que en alguns textos s'utilitza preferentment l'expressió "gestió" en el sentit de l'òrgan que s'hauria d'ocupar de fer funcionar aquest mitjà tan complex, però nosaltres hem considerat oportú incloure-hi també el terme "direcció" per tal de donar un abast més gran a aquest epígraf.

Així, Miquel Roca i Junyent (Avui, 26 de juny del 1977), parla d'una Conselleria apropiada de la Generalitat, però no especifica res més, i Trias de Bes (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979) es limita a dir que estigui dirigida des d'aquí, la qual cosa és ben poc.

Sergi Schaaff (Avui, 26 de juny de 1977), propugna un consell d'administració en el qual estiguin representats els diversos organismes culturals i ciutadans.

També volem esmentar l'aportació d'Anna Balletbo i Sergi Schaaff, els quals, en un article titulat Per una televisió catalana al servei del poble (Avui, 16 de novembre del 1977) demanen la creació de l'Institut Català de Mitjans Audiovisuals, que hauria de garantir l'autonomia de la televisió catalana, tant en relació amb el govern com amb l'administració, -s'entén que serien els catalans, no els de Madrid-, i que exercís la seva competència damunt la ràdio -tant pública com privada-, i la televisió, -tant la hertziana, com per cable, alternativa i els serveis de video-.

Aquest Institut estaria format pels representants de les entitats culturals, cíviques, religioses, etc. que existissin dins el marc de la televisió catalana, els grups de teleespectadors que estiguessin organitzats, així com per la representació de la Conselleria de Cultura.

Pel que fa al PSUC, Joan Busquets (Mundo Diario 23 de febrer del 1979) proposa un equip de gestió i direcció català, representant dels poders autònoms, la qual formula també és massa vaga per a donar-nos una idea del que es vol realment expressar.

VI. FINANÇAMENT

Aquest és un dels elements neuràlgics per tal que la televisió catalana autònoma pugui existir, i segons quin sigui el model que s'apliqui, televisió pública o televisió privada, el contingut del finançament adquireix un caràcter o un altre, però que en ambdós casos és capital.

Pel que es refereix a UCD, J.M. Hernández Puertolas (Mundo Diario, 27 de febrer del 1979) al·ludeix a la limitació de la publicitat, la qual cosa -afegeix- implica l'establiment d'un cànon. Es evident que es refereix principalment a la televisió actual.

Parlant en nom d'Unió Democràtica de Catalunya, Josep Miró i Ardèvol (Avui, 26 de juny del 1977) pensava aleshores que l'Estat havia d'assumir-lo fins que no existís mitjans propis que ens permetessin tenir una cadena pròpia de televisió.

Miquel Roca i Junyent (en la mateixa edició de l'Avui que Miró i Ardèvol), pensa que el finançament hauria d'anar a càrrec dels pressupost de l'Estat, i podria ésser el de la Generalitat, un cop determinat el repartiment de fons d'ambdós, com a forma de revertir a Catalunya els impostos pagats aquí. Remarqui's un to dubitatiu, configurat, en primer terme, per l'ús del condicional "podria".

Trias de Bes, també de Convergència (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979), diu que la única solució és la mateixa realitat de la TV estatal, propugna la transferència d'ingressos proporcionals a les direccions de les TV autònomes. No es defineix sobre el cànon. Dissortadament, malgrat tractar-se d'unes manifestacions bastant recents, segueix l'ambigüitat en la presa de posicions.

En relació amb la posició socialista, Sergi Schaaff (Avui 26 de juny del 1977) proposa que una part vagi a càrrec del pressupost general -sense precisar res més sobre l'abast d'aquest concepte- i l'altra part mitjançant la taxa sobre els usuaris. Rudolf Guerra (Mundo Diario, 28 de febrer del 1979) considera que no hauria d'establir-se un cànon, però atesos els costos i la publicitat, no hi ha més remei que introduir-lo, per tal d'alliberar la TV de la pressió publicitària.

En ambdós casos s'observa l'acceptació de la idea d'un cànon, i cal assenyalar que aquest punt de vista coincideix amb

l'expressat en el Projecte elaborat pel PSOE.

Quant al PSUC, Joan Busquets (Mundo Diario, 23 de febrer del 1979), afirma que el partit no s'ha definit oficialment sobre la qüestió del cànon, però ell, a títol personal, n'és contrari perquè pensa que no resoldria res.

Per acabar, Josep Benet (Avui, 25 de juny del 1977) propugnava que una part fos assumida per Madrid i que la part que ens correspongués fos calculada en funció del nombre de televisors existents a Catalunya. Aquesta idea té el seu interès, però xoca amb el problema de principi que el càlcul seria difícil de fer degut a què les estadístiques existents, pel que fa al parc català de televisors, no són excessivament fiables. A més, tenim la impressió que, com proposem més endavant, hem de partir d'uns altres supòsits.

Una vegada més ens veiem obligats a palesar la feblesa de l'anàlisi feta pels partits en aquest terreny. Observem que en uns casos es parla del tema complex del cànon, però, en canvi, no s'aborda una qüestió tan important i alhora poc estudiada i diversament interpretada, com és la de la publicitat. Tampoc no es parla específicament d'un pressupost autònom de la Generalitat, una de les partides del qual serviria per al finançament, total o parcial, de la televisió catalana. L'al·lusió al fet que una part del pressupost d'aquesta sigui assumida per Madrid, sense fer més matisacions, ens fa veure, una vegada més, l'ambigüitat del plantejament.

VII. PROGRAMACIÓ

Si partim del supòsit que la programació ha de realitzar-se en funció dels objectius a assolir, ens sembla oportú recollir aquí dues declaracions que ens semblen que reflecteixen els criteris de dos partits que han palesat una marcada preocupació pel nostre tema.

Per una banda, el PSUC (Avui, 26 de juny del 1977) diu que els objectius són tres: les necessitats col·lectives; la normalització lingüística i la recuperació cultural de Catalunya.

Pel que fa a Convergència de Catalunya, Trias de Bes

ha dit (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979) que és la catalanització del país.

Evidentment, ambdós punts de vista reflecteixen les respectives filosofies polítiques dels dos esmentats partits.

En el camp concret de la programació, els dos al·ludits partits també s'han manifestat en diverses ocasions.

Així, Miquel Roca i Junyent (Avui, 26 de juny del 1977) parlava d'una programació catalana, sense precisar, que comencés entre les 6 i les 7 de la tarda, fins a les 10 del vespre. En aquest sentit quantitatiu, Trias de Bes ha estat recentment més explícit (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979), en proposar una programació simultània completa amb la programació castellana, i amb una durada de 12 hores, però sense fer més concrecions.

Ramon Sala Canadell (en una entrevista de F. Móra a El Noticiero Universal del 15 de febrer del 1978) ho enfocava amb una visió més global, en afirmar que la programació havia d'informar sobre la problemàtica general de Catalunya. Més que una televisió catalana -deia- el que ens cal és una TV per a Catalunya, amb programes dirigits per a castellano-parlants (sense concretar en quina llengua) per tal d'integrar-los.

Conseqüentment amb això, i en nom del seu partit, va presentar una moció per a la normalització de la llengua i de la cultura catalanes en els mitjans de comunicació, fonamentalment TV, que no va tenir cap impacte ni repercussió, malauradament.

El PSUC, pel seu costat (Mundo Diario del 25 d'agost del 1977) ha dit que ha de servir als interessos del poble català, i Joan Busquets (Mundo Diario, 23 de febrer del 1979), afirma que ha d'ésser una televisió pensada per a Catalunya.

Finalment recollim l'opinió del senador Benet (Mundo Diario del 25 d'agost del 1977), qui, també sense concretar, parlava d'una programació catalana en les hores de més audiència.

Tanmateix, però, ens podem adonar que els partits polítics catalans tampoc no hi han pensat gaire sobre aquesta qüestió d'altra banda tan important.

El que sí que considerem caluós és el treball que va publicar el Diario de Barcelona (el 17 d'agost del 1977) que

fou el resultat de les respostes formulades per una sèrie de partits polítics, sobre llur política cultural, a una enquesta que els fou presentada abans de les eleccions del 15 de juny del 1977. Es pot considerar que foren elaborades durant la fase electoral. La pregunta concreta fou: de qui hauria de dependre una programació cultural coherent de TV?.

Hem d'advertir prèviament que tot i que la majoria de les respostes fan referència immediata a Catalunya, la pregunta estava formulada en funció de la TV en genèric, la qual cosa podia permetre, tal com va succeir, una varietat de respostes, les quals, com es pot comprovar tot seguit, no han estat d'una fàcil classificació, ni tampoc excel·leixen per llurs aportacions intrínseques en cada cas.

El Partit Socialista de Catalunya (aleshores Congrés), fa, al nostre entendre, la proposta més congruent en dir, cenyint-se a Catalunya i en el context de la seva autonomia, que els serveis de TV hauran de traspassar-se a la Generalitat. Aquesta haurà d'organitzar aquest servei públic de manera tal que en la seva gestió i control hi hagi una àmplia participació dels poders públics autonòmics, les organitzacions polítiques, sindicals i ciutadanes, els professionals de la informació, de l'ensenyament, de l'art i de la cultura, etc.

El PSC(c) afegeix que atesa l'enorme influència d'aquest mitjà de comunicació, la programació cultural exigirà a l'ensem una àmplia participació de tots aquests sectors, amb l'objecte d'obtenir d'ella la màxima rendabilitat social.

Anotem, en tot cas, que aquest partit, en la primera part de la seva contestació, el que fa és una proposta sobre el model de televisió que propugna, que alhora li serveix per a indicar els estaments que haurien de participar en la seva programació cultural.

Convergència Democràtica de Catalunya exposa que el punt 2.2 del seu programa econòmic-social és explícit en aquest camp. Segons aquest serà de la responsabilitat dels serveis corresponents del Govern català, la promoció, gestió, administració i programació de la Televisió Nacional de Catalunya, i la coordinació de les emissores de la televisió estatal en la seva programació que abasti Catalunya.

Igualment que en el cas del PSC (congrés), ens trobem

davant d'una resposta de model televisiu, en el qual es contempla tant la televisió catalana com l'estatal, si bé de forma molt sintetitzada. Pràcticament no es parla ni de la programació, ni de la programació cultural, la qual cosa és una llàstima, car, en funció dels criteris generals exposats, seria lògic que aquest partit tingués ja aleshores una proposta concreta a fer.

El Partit Carlí considera que s'hauria de formar un equip especialitzat i autogestionat, format per la Conselleria de Cultura de la Generalitat, especialistes i teleespectadors. Observem la rellevància que dóna als especialistes.

A part del Partit Carlí, altres partits proposen un rol destacat a la Conselleria de Cultura de la Generalitat. Així podem esmentar el Partit Socialista de Catalunya (ex-reagrupament) i l'Esquerra Republicana de Catalunya, el segon utilitza el concepte de Consell de Cultura i no el de Conselleria, la qual cosa ens fa suposar que pensa en un organisme representatiu dels estaments culturals i educatius, però no procesament la Conselleria de Cultura. Hem parlat dels estaments educatius perquè aquest partit, en la primera part de la seva resposta, expressa que cal elaborar un pla educatiu que comenci des de la primera educació per la imatge fins a l'educació permanent, difós en hores accessibles als treballadors i descentralitzat de Madrid, per tal de restablir el pluralisme cultural i eliminar la incidència del poder del diner. En altres paraules, anul·lar els criteris capitalistes de rendabilitat.

Evidentment, resulta suggeridor aquest plantejament, perquè és molt ambiciós, i només és de plànyer que amb posterioritat no haguem pogut llegir noves propostes d'aquest partit en aquest terreny de la interrelació entre la televisió i l'educació.

Dos partits subratllen el paper important en aquest terreny de l'element tècnic. D'una banda, la Unió Democràtica de Catalunya parla d'un equip tècnic capacitat que hauria d'estar en connexió amb organismes i entitats consagrades a l'educació, i que no tindria perquè dependre directament del Ministeri d'Educació. Com es pot veure, també aquest partit acredita una clara preocupació per la vessant educativa, igualment que l'anterior.

D'altra banda, el Partido del Trabajo de España propugna un organisme més aviat de caràcter tècnic, que estigui estre-

tament lligat amb les veritables institucions i organismes culturals del país.

Des d'un altre angle, alguns partits, utilitzant diferents denominacions, encomanen la tasca a organismes col·lectius de tipus representatiu. Així, Esquerra Democràtica de Catalunya -després integrat en Convergència- proposa un consell especial en el que estiguessin representades equitativament les diferents cultures existents en l'Estat espanyol. El Centre Català -que després va donar lloc a Centristes de Catalunya- recomanava la creació de patronats representatius de les distintes nacionalitats i regions, que orientin la política cultural de TV. La Lliga de Catalunya -actualment desaparegut- creia que havia d'èsser controlada i coordinada per una Junta Assessora elegida democràticament en els distintes mitjans culturals del país i que estigués oberta a l'opinió pública. En tot cas, són formulacions que, malauradament, pecaven d'un excés d'inconcreció, que en aquest terreny no són gens recomanables.

Finalment oferim les respostes d'alguns partits que per llur especificitat no han pogut ésser incloses en els esquemes abans citats.

El Moviment Comunista de Catalunya es preocupa essencialment del seu control, en dir que només seria just que "controlés" la programació cultural de TV qui pogués garantir el seu accés als diversos moviments culturals que existeixen i que es desenvolupen. No seria menys just, però, que els controladors fossin controlats pels receptors. És a dir, en aquesta proposta no es té en compte el que constitueix per si mateixa la programació cultural.

Una proposta ambigüa i alhora utòpica a curt termini és la que ens forneix el Partit Popular de Catalunya -posteriorment integrat en Coalició Democràtica, el qual ens demana que imaginem una televisió ideal, al servei de l'Estat, és a dir, de tots els ciutadans i no del Govern, una televisió en la que participessin els homes de cultura, d'investigació, de la Universitat, de la comunicació, etc.

Aquesta proposta és evidentment interessant, està molt a prop del nostre model i ens sorprèn que empri l'expressió "ideal", car el model que propugna és precisament semblant al del Reialme Unit, d'Holanda, etc. De tota manera no explica com

i de quina manera concebeix la cristalització d'aquesta participació. Vegi's que aquesta formulació, en la seva segona part, guarda molts punts de contacte amb la del PSC (congrés).

Per acabar, la de la Federació Catalana del PSOE, que proposa que depengui d'un Ministeri de Cultura que sigui capaç de canalitzar l'activitat dels intel·lectuals i científics del país. Realment no l'entendem, car està molt allunyada del PSC-C, i per altra banda és més aviat incongruent en opinió nostra.

De tota manera, en la seva resposta a una enquesta, diu que hauria d'informar, divertir i formar, atorgant alhora molta importància al paper de l'audiència. Ha d'assolir un nivell mitjà per ésser entesa per tothom.

Ens hem de doldre que no contestessin aquesta enquesta el PSUC, que hauria pogut fer una aportació altament valuosa, i Alianza Popular.

Pel que fa a Unión de Centro Democrático, no li fou sotmesa, degut a què quan fou tramesa, maig del 1977, encara no existia com a Partit.

VIII. LA LLENGUA

Ramon Sala, en nom de Convergència Democràtica de Catalunya, (El Noticiero Universal, 15 de febrer del 1978) pensa que l'ideal seria una programació completament en català, però creu que cal fer emissions també en castellà, aquestes segones adreçades a castellano-parlants. Trias de Bes (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979), s'expressa en el mateix sentit.

Rudolf Guerra, en nom del PSC, defensa l'ús indistint de les dues llengües, afavorint, però, la llengua i la cultura catalana, i sense que es produeixi cap mena d'imposició, en un sentit o en un altre.

El PSUC (Mundo Diario, 25 d'agost del 1977) creu que s'ha d'establir un règim d'igualtat entre el català i el castellà, subratllant que una funció bàsica és la de difondre i d'ensenyar la llengua catalana. Joan Busquets, pel seu costat, creu que en començar s'hauria d'emprar el català i el castellà, amb una tendència a l'ús normalitzat i complet del català (Mundo Diario, 28 de febrer del 1979).

D'aquestes diferents preses de posició, hem de fer notar el fet que en les declaracions de tipus general, Convergència parla de la necessitat indefugible d'una televisió en català, i fins i tot, que, per assolir-ho, acceptaria que fos privada, mentre que quan fa referència concreta al problema de la llengua, la seva posició esdevé, com hem vist, més matisada. Tinguem present, en canvi, que el seu electorat es presumeix que està compost essencialment per catalano-parlants, la qual cosa no deixa de sorprendre. Caldria estudiar en profunditat les causes d'aquest criteri.

El PSUC, que té un percentatge rellevant de militants castellano-parlants, immigrants, i per tant obrers, adopta en aquest aspecte de la llengua una posició clara en favor de la utilització de la llengua catalana, el qual fet cal tenir-lo en compte i és un element de reflexió.

Com diem en un altre lloc, aquesta qüestió està directament connectada amb el paper determinant que la immigració té en tots els nivells del desenvolupament de la societat catalana.

Aquesta preocupació per la llengua ha quedat també palesada en un document que 65 personalitats de diversos camps de la cultura i professionals han adreçat als partits polítics que han participat en la campanya electoral per al Parlament de Catalunya, demanant-los que "defineixin públicament, per a coneixement de l'electorat, la seva posició sobre l'ús de la llengua catalana en el mitjà televisiu", en funció de la importància que té la televisió per al desenvolupament de qualsevol llengua i cultura, i molt especialment en el cas de la nostra.

En el document es propugna una solució ràpida perquè Catalunya tregui canals de televisió en català i catalans, i es posa un èmfasi especial en la urgència de marcar uns terminis concrets (Avui, 9.3.80).

Aquest és un nou element de la preocupació que se sent per aquesta qüestió tan rellevant. Els partits polítics han posat l'accent, de tota manera, en la necessitat d'una televisió catalana i de la consecució del tercer canal, així com de la programació catalana del segon. Entenem, tanmateix, que aquesta preocupació per la llengua és generalment compartida per tothom.

IX. CONTROL

Aquest és un dels aspectes més sovint tractat, tant pels textos periodístics que podem considerar com una emanació dels òrgans de decisió dels partits polítics, com pels articles individuals que parlen d'ell, sigui com a tema central o fent-hi referències concretes.

Segons Josep Miró i Ardèvol, d'Unió Democràtica de Catalunya, l'ha d'exercir un organisme compost per representants de les forces polítiques i dels treballadors del mitjà (Mundo Diario, 26 de juny del 1977).

En el mateix dia (a l'Avui) Miquel Roca Junyent, per Convergència, propugnava que fos realitat pel públic i pels partits polítics, de forma que es pugui garantir la seva plena independència informativa. A nivell estatal proposava un control democràtic.

En aquest sentit cal destacar Ramon Sala, segons el qual haurien d'assumir-lo els grups parlamentaris, mentre no existeixi un Estatut de TV. El Consell hauria d'ésser representatiu de les forces polítiques, culturals, socials, sindicals i econòmiques (El Noticiero Universal, 15 de febrer del 1978). El mateix Sala, en la discussió de l'article 20 de la Constitució, va presentar una esmena sobre el control parlamentari dels mitjans de comunicació de l'Estat -a la qual hem fet al·lusió abans-, i en la qual proposava que en les nacionalitats fos exercit per l'Assemblea de parlamentaris, la qual fou derrotada (v. Avui, 11 de juliol del 1978, i Mundo Diario, 12 de juliol del 1978).

La més recent declaració de Convergència en aquest camp és la feta per Josep Trias de Bes (Mundo Diario, 24 de febrer del 1979), el qual diu que quan Catalunya tingui Estatut i Parlament l'hem d'exercir aquí. Mentrestant, ha d'anar a cura del Parlament de Madrid. Aquesta presa de posició ens deixa una mica perplexos i la rebutgem, car pensem que, en cap cas, el Congrés de Madrid no ha d'exercir una missió de control sobre la televisió catalana autònoma, per moltes raons fàcilment explicables. Això seria una nova forma d'exercir el centralisme, i en aquest cas amb molta menys raó, encara que es produeix una delegació de funcions en un organisme català que pogués crear-se el qual, en tot cas, al final hauria de retre comptes a Madrid.

En allò que pertoca a la posició socialista, Sergi Schaaff, parla del control parlamentari (Avui, 26 de juny del 1977), i Lluís Paniello Lamifana, per UGT (en un article a l'Avui, del 23 de novembre del 1978), recomana que l'exerceixin la Comissió de Cultura de Les Corts, el Parlament Català i les centrals sindicals, composició que no deixa de resultar xocant, car ultra introduir-hi el Parlament de l'Estat, no especifica l'abast de les centrals sindicals, ni, pel que fa al Parlament Català, fa cap mena d'especificació.

Més tard, Anna Balletbo i Sergi Schaaff (Per una televisió catalana al servei del poble, Avui, 16 de novembre del 1977) després de proposar la creació d'un Institut Català de Mitjans Audiovisuais, indiquen que hauria d'estar sotmès a l'arbitratge del Parlament mitjançant el nomenament d'una comissió de parlamentaris que tindria cura de la imparcialitat de la informació i de l'equilibri de la programació, i supervisaria la gestió econòmica (vegi's el que diem sobre això en l'epígraf sobre el Congrés de Cultura Catalana i el Congrés de Periodistes Catalans).

Respecte al PSUC, segons expressava en l'Avui del 26 de juny del 1977, el control hauria d'estar a cura dels parlamentaris -se suposa catalans-, representants de les institucions culturals, sectors ciutadans, organitzacions de masses i organització d'usuaris de la televisió catalana. Joan Busquets (Mundo Diario, 23 de febrer del 1979) defensa que el control sigui parlamentari, reflex de la correlació de forces polítiques amb la presència de minories que impedeixin la manipulació de les majories. A més, amb la participació dels treballadors del mitjà i dels usuaris. Com es veu, ambdues actituds coincideixen en grans línies.

Finalment, fem una excepció a la norma que ens hem fixat de no esmentar els treballs que hem recollit que no constitueixin el punt de vista oficial o oficiós d'un partit polític, i citarem el punt de vista formulat per Josep Maria Casasús (La Hoja del Lunes de Barcelona, 19 de març del 1979) el qual suggereix que el control sigui encomanat a una comissió àmpliament representativa, que vigili que la televisió respecta els continguts i l'equilibri dels pluralisme polític.

Ara bé, segons Casasús, el control immediat i de gestió l'ha de realitzar un organisme públic integrat per institu-

cions culturals, professionals i científiques representatives: Institut d'Estudis Catalans, Universitats Catalanes, Associació de Premsa, Institut del Teatre. L'objectiu seu és el de vetllar perquè l'accés professional al mitjà es faci amb tota mena de garanties tècniques i perquè la seva direcció i gestió s'adaptin a un model de configuració dels continguts inspirat en una política d'entreteniment, informativa, cultural i de formació eficaç i progressiva.

Cal indicar que en el mateix treball aquest autor indica que fa aquesta proposta tenint en consideració el fet que existeixen distintes alternatives que exclouen que el control sigui exercit exclusivament pel Parlament, pel fet que això degeneraria en una forma encoberta de lliurar el domini del mitjà al partit governant sigui per la majoria o mitjançant el pacte.

En la nostra proposta, lògicament, abordem de nou aquesta qüestió a la llum de totes les opinions de les que tenim coneixença, i formulem la nostra recomanació sobre la possibilitat que ens sembla més escaient en relació amb un aspecte que jutgem crucial i del qual l'experiència que tenim és pràcticament nul·la.

Volem fer remarcar que, en la majoria dels casos, es parla de quins haurien d'ésser els estaments que composarien la Comissió de control, mentre que es tracta molt menys del seu contingut. Al nostre entendre ambdós elements són igualment rellevants.

X. PUNTS DE RELACIO AMB TVE I AMB LA SEVA EMISSORA DE BARCELONA

Pel que fa a Convergència, Josep Trias de Bes, a més de propugnar la necessitat del canvi del equip actual, diu que cal un Consell Rector amb la participació de la Generalitat, partits polítics i forces socials, que controlin democràticament l'emissió dels programes i la seva sincronització amb la programació estatal.

En relació amb el Partit Socialista de Catalunya, un grup de treballadors socialistes varen demanar (La Vanguardia Española, 1er. de juliol del 1977) la creació d'un Comitè de la RTVE catalana, integrat per representants dels partits o coali-

cions de l'Assemblea de Parlamentaris junt amb representants dels treballadors, elegits per ells mateixos, i una representació igualitària de les centrals sindicals de RTVE Barcelona.

Rudolf Guerra (Mundo Diario, 28 de febrer del 1979), pensa que s'ha de canviar l'equip dirigent actual i que el seu partit té una alternativa de substitució.

Proposa la constitució d'un Consell Rector o un organisme amb la participació dels parlamentaris catalans, que supervisi la concepció i la qualitat de la programació.

El PSUC, segons Joan Busquets (Mundo Diario, 23 de febrer del 1979), no s'oposa a què funcioni, paral·lelament a la catalana, una programació estatal, i, encara que no ho diu, s'entén que vol expressar que es refereix a la programació en castellà.

Demana el canvi de l'actual equip directiu, i el nomenament d'un Consell Rector provisional de Catalunya, integrat per parlamentaris i professionals del mitjà. Aquest nou equip s'haurà de caracteritzar per la seva professionalitat, honestetat, democratisme i catalanitat, i que no estigui pendent de les decisions burocràtiques de Madrid.

La seva funció seria el control i orientació de la programació garantint la correcta administració dels pressupostos que TVE destina a Catalunya. A partí hauria de nomenar una comissió d'experts que estudiï la constitució del canal català, proposta amb la qual no coincidim plenament, car ens temem que, en la pràctica, seria difícil esperar que de l'actual emissora de Barcelona, per moltes raons, entre les quals cal tenir en compte la dels drets adquirits i la dels interessos, en pogués sortir una proposta de model televisiu en la línia que estem defensant en aquesta recerca.

Observem que dels quatre textos esmentats, tres són recents i pertanyen a l'enquesta feta a Mundo Diario per Miguel Alzueta. A més, en certa manera, són marcadament conjunturals, puix els tres demanen el canvi dels dirigents actuals de RTVE Barcelona, el qual no s'ha produït malgrat la campanya de premsa feta contra ells.

Queda clar que, al nostre entendre, per a les personalitats esmentades, l'òrgan de control o/i de direcció, segons

els casos, que proposen, no té res a veure amb el que suggereixen en altres llocs per la televisió catalana pròpia.

En aquest context, volem referir-nos ara a un aspecte que se'n va parlar bastant fa un temps, i que darrerament, almenys en els mitjans informatius per nosaltres consultats, té menys actualitat. Al·ludim al segon canal, l'UHF, aplicat a les televisions autònomes de les nacionalitats o regions que el demanessin.

Així, el ministre de Cultura, Pío Cabanillas, responent a una petició de la senadora de Convergència per Lleida, Maria Rubies, que demanava una televisió catalana, li va dir que la possibilitat l'oferia el segon canal (El Correo Catalán, 26 d'octubre del 1977).

Ramon Sala, del mateix partit, en una entrevista feta per Francisco Mora, (El Noticiero Universal, 15 de febrer del 1978), declara que la solució provisional pot ésser el segon canal. També ha dit que no cal un canal nou, puix podria aprofitar-se el segon canal, però en aquest cas hauria de tenir una cobertura total de la geografia catalana (El Correo Catalán, no ens consta la data).

Un dels problemes fonamentals resideix, en la nostra opinió, en el fet que el grau de desenvolupament televisiu és molt diferent segons les nacionalitats i segons les regions, car algunes d'elles estan preparades per tenir llur pròpia televisió com és el cas nostre o d'Euzkadí, mentre que en d'altres aspectes és més hipotètic, tant per raons tècniques o econòmiques, com, encara més, per raons de consciència de fet diferencial nacional o regional. En d'altres paraules, la nostra temença és que algunes de les nacionalitats espanyoles i, sens dubte, alguna regió, aprofitarien aquesta avinentesa, però la resta, almenys ara, seguiria sotmesa a una televisió totalment estatal i centralista.

En tot cas afirmem que com a hipòtesi ens sembla molt vàlida. Seria una solució diguem-ne transaccional. En el nostre cas concret permetria comptar amb una estructura tecnològica important des de l'inici, i amb un grup humà capacitat. El fet que en la proposta que fem no la contemplem d'una forma directa i immediata, no exclou que moltes de les coses que allí diem no siguin plenament incorporables a aquesta alternativa.

III

LLEI DEL 10 DE GENER DE 1980, DE L'ESTATUT DE RÀDIO I DE TELEVISIÓ

Només ens ocuparem del tractament que aquesta llei, tan important per a nosaltres, fa de la televisió, deixant de costat tota referència a la ràdio, bé que moltes de les disposicions a les que al·ludirem són d'aplicació tant a un com a l'altre mitjà.

Cal subratllar que aquesta llei és el fruit del consens establert entre els dos grans partits, UCD i PSOE, la qual cosa explica sovint la seva ambigüitat, i que les nombroses esmenes presentades, especialment pel Partit Comunista i per la Minoria Catalana, fossin sempre derrotades. Si s'aplica en tota la seva extensió, la televisió estatal pot millorar molt i el tercer canal català serà una realitat. Ens temem, però, que en el seu camí trobarà nombrosos i freqüents entrebancs.

A) Concepte de televisió

"S'entén per televisió la producció i transmissió simultània d'imatges i sons a través d'ondes o mitjançant cables destinats immediatament o immediata al públic en general o a un sector d'aquests, amb fins polítics, religiosos, culturals, educatius, artístics, informatius, comercials, de simple lleure o publicitaris" (art. 1, num. 4).

Remarqui's que els seus fins pretenen ésser omnicomprensius, barrejats els uns amb els altres. S'esmenta el fi comercial, i més endavant, el publicitari. Quines diferències existeixen entre ambdós?

Quant als seus principis (art. 4) són semblants als del projecte, tot i que a la lletra a) s'hi afegeix la "veracitat"; el paràgraf c) estableix el respecte al pluralisme polític, religiós, social, cultural i lingüístic.

B) Àmbit

L'article 2, núm. 1, disposa que aquest Estatut, i les seves disposicions complementàries de caràcter tècnic, són les normes bàsiques del règim del servei públic de televisió i

seran d'aplicació a tot el territori nacional.

Aquestes normes bàsiques són les que al·ludeix l'article 20,3 de la Constitució que s'han de posar en relació amb l'article 149,27. Per altra banda, regula no solament la televisió estatal, sinó també la de les comunitats autònomes.

C) Servei públic

En efecte, se la considera com un servei públic essencial, la titularitat del qual correspon a l'Estat (art. 1,2). S'hi ha afegit l'adjectiu "essencial" (art. 1).

Aquest és un dels aspectes més debatuts de la llei. S'enfrontaven la concepció d'UCD, que pretenia l'admissió de la televisió privada, i la dels partits socialista i comunista, en el sentit que es reconegué que és un monopoli de dret exercit per l'Estat.

En aquest aspecte ens movem en un terreny en la qual cal matisar bé. En efecte, titularitat estatal no significa monopoli de l'Estat, car, com succeeix en el terreny de la radiodifusió, un gran nombre d'emissores, tot i ésser de titularitat estatal, la seva gestió i explotació ha estat atorgada a institucions privades, donant lloc a l'important fenomen de les ràdios privades.

Lògicament, en aquest supòsit s'hauria aplicat, per un criteri d'analogia perfectament encaixable, l'article 128 de la Constitució, segons el qual tota la riquesa del país en les seves diverses formes, i sigui quina sigui la titularitat, resta subordinada a l'interès general. Es reconeix la iniciativa pública en l'activitat econòmica. Mitjançant una llei, determinats recursos o serveis essencials podràn ser reservats al sector públic, especialment en cas de monopoli. Sobren comentaris, car sembla com si la televisió tingui menor relació amb l'interès general que determinats sectors de la nostra economia.

En tot cas, encara que aquesta llei es refereixi tant a la televisió com a la ràdio, considerem que, per les raons que sigui, el que hagi pogut esdevenir una pràctica en el terreny de la ràdio, no té cap raó de ser-ho per a la televisió, per la seva naturalesa jurídica, pel seu contingut i per la seva audiència, ens trobem davant de dues realitats comunicatives força di-

Per tant, el concepte de "servei públic essencial" pot interpretar-se en el sentit de monopoli de facto, que en qualsevol moment pot ésser ignorat en funció de la correlació de forces al Parlament "malgrat l'ús de l'adjectiu essencial". És a dir, encara que la llei que glossem parla sempre de la titularitat estatal de tots els ens i entitats que es contemplen, atès que la Constitució té un rang superior, si es donessin al Parlament unes condicions favorables a aquesta opció, podria capgirar-se la situació amb una certa facilitat.

Com va expressar clarament el ministre de Cultura Clavero Arévalo en el Congrés dels Diputats, després de l'aprovació de l'Estatut, la Constitució no prohibeix la televisió privada, ni estableix el monopoli en la televisió, assenyalant que en el seu departament aquella no és un objectiu prioritari (La Vanguardia, 28.9.79). També va assenyalar que des del començament ha estat un monopoli de facto.

Ultra el que indiquem en altres llocs, cal ara fer-se ressò d'algunes preses de posició de personalitats prominents del partit del Govern, que demostren a bastament que la seva intencionalitat en aquest terreny és ben clara: així, Josep Melià en la reunió de la Fundació Naumann, celebrada a Madrid, va afirmar que RTVE no és legalment un monopoli de l'Estat i que la concessió de cadenes privades és una qüestió que s'ha d'estudiar tècnicament amb seriositat per tal d'evitar el perill de l'anarquia i la dispersió d'esforços (La Vanguardia, 7.12.79). Declaració que ens omple de perplexitat, car els riscos que ell apunta són evidents i que es resolen fàcilment donant a la televisió l'estatut de monopoli de dret, sense més. Pocs mesos després declarava al diari La Voz de Albacete, que la privatització de la televisió es troba a la Constitució, i que ell, per la seva part, no faria res en particular per tal d'evitar-ho (El País 4.3.80).

Cal fer notar que és important el que pugui pensar el Secretari d'Estat per a la informació, car el seu departament, que depèn directament de la Presidència del Govern, el 16 de gener de 1980, va assumir per decisió del Consell de Ministres, la seva competència sobre la RTVE, tot i que encara no ha esdevingut realitat.

Tanmateix hem de desitjar que el Tribunal Constitucional que podria ésser cridat a interpretar si la Constitució per

met la televisió privada a la llum del seu article 20,3 i el 38, adoptés una postura contrària per raons del bé comú i de l'interès públic general.

Segons l'article 5è. l'Estat exercirà la seva funció de servei públic a través de l'Ens públic RTVE, entitat de Dret públic, amb personalitat jurídica pròpia, que estarà sotmesa a l'Estatut i a les seves disposicions complementàries. En les seves relacions jurídiques externes, adquisicions patrimonials i contractacions s'aplicarà Dret privat.

La seva gestió serà encomanada a una societat estatal denominada Televisión Española (TVE) de capital totalment estatal pertanyent a l'Ens públic RTVE. Aquesta societat es regirà pel Dret privat.

Pel que fa a la creació de societats filials, s'estableix que el Govern, a proposta del Director General, i d'acord amb el Consell d'Administració de RTVE, ho podrà fer en el camp de la comercialització, cable i mitjans anàlegs, per tal de garantir la gestió més eficaç. En tot cas seràn de capital íntegrament estatal (art. 20).

Una vegada més es remarca el caràcter estatal, en aquest cas d'aquestes societats filials. Observi's que no es parla de societats filials de producció, la qual hauria estat una possible sortida per a la televisió privada. D'això es pot pensar que es considera que la producció és assumida per TVE o adquirida fora del país.

D) Òrgans de RTVE

S'estableixen els següents:

- Consell d'Administració: compost per 12 membres, elegits per cada legislatura, la meitat pel Congrés i l'altra meitat pel Senat, mitjançant la majoria dels dos terços de la Càmera, entre persones de mèrits professionals rellevants. La presidència serà funcional i s'exercirà de forma rotativa, per mesos, entre els seus membres. Els seus acords es pendràn per majoria dels membres presents (art. 7è). És una de les innovacions importants de la Llei en relació amb el projecte.

Com un acord informal es va convenir que els cinc

grans grups parlamentaris tindrien una representació en el Consell (La Vanguardia, 2.8.79) la formació del qual en ésser establerta per consens, no serà gaire fàcil.

Pel que fa a les seves funcions, ultra les que s'indiquen a l'article 12 del projecte, s'ha de remarcar com a modificació important la b), segons la qual emetrà el seu parer sobre el nomenament del director general, que, per ésser afirmatiu, haurà de fer-se per acord de dos terços dels seus membres. Si no s'assolís aquesta majoria, s'entendrà que s'absté de donar el seu parer, considerant-se complert el tràmit. Evidentment és un canvi que pot tenir un cert efecte en l'esdevenidor, atesa la importància d'aquest nomenament.

- Consell assessor de Televisión Española (TVE) és una millora introduïda al projecte, malgrat limitar-se el seu objectiu a emetre opinió o dictàmen als temes que li proposi el Consell d'Administració, i, en particular, en el camp de la programació.

La seva composició serà la següent:

a) Cinc representants dels treballadors, designats per les seccions de les centrals sindicals més representatives, segons criteris de proporcionalitat. Encara que sigui una funció merament assessora, ens hem de congratular que els professionals del mitjà puguin expressar-hi el seu punt de vista. Indubtablement, ens hauria agradat que hagués estat tinguda més en compte la seva participació en la direcció i la gestió.

b) Cinc representants designats per l'Instituto de España, d'acord amb el Consell d'Administració, entre persones de mèrits culturals rellevants. Ens resulta una mica sorprenent aquest rol atorgat a aquesta institució acadèmica, d'una incidència més aviat escassa en la vida cultural espanyola.

c) Cinc representants de l'Administració pública, designats pel Govern.

d) Cinc representants d'altres tantes Entitats autònomes o preautonòmiques, nomenats per aquestes en la forma que es determini reglamentàriament, i que permeti la presència successiva de totes elles en cada Consell Assessor. (art. 9).

- Director General. Un dels elements claus d'aquesta llei i el fet que el nomeni el Govern, conegut el parer del Con-

sell d'Administració (art. 10), demostra la importància que el partit del Govern -UCD- concedeix a aquesta figura dins el marc de la televisió, sens dubte amb la intenció de seguir tenint la màxima incidència sobre aquesta, en una paraula, per tractar de seguir controlant-la. Nombroses opinions han expressat que amb tota lògica, el seu nomenament hauria d'ésser una de les facultats del Consell d'Administració.

Es l'òrgan executiu de RTVE i assistirà amb veu i amb vot a les reunions del Consell d'Administració, amb la sola excepció de les qüestions que li afectin personalment (art.10). El seu cessament el fa el Govern previ coneixement del Consell d'Administració. Cal assenyalar que també podrà cessar-lo, a proposta d'aquest per majoria dels dos terços i per alguna de les causes que es defineixen en l'article 12.

La seva funció és tècnica, com indica l'article 11, que enumera quines són les seves tasques.

- Incompatibilitats. S'ha d'indicar que tots els membres dels òrgans esmentats, així com el director general, tindran una sèrie d'incompatibilitats, l'exigència de les quals serà una mesura molt apropiada. Afegim que el director general tampoc no podrà ésser parlamentari.

E) Accés al mitjà, pluralisme democràtic i dret de rectificació.

Podran accedir a la televisió els grups socials i polítics més significatius. El Consell d'Administració, d'acord amb el director general, en l'exercici de llurs respectives competències, tindrà en compte criteris objectius com la representació parlamentària, la implantació sindical, l'àmbit territorial d'actuació i d'altres similars (art. 24).

Aquest article està redactat d'una forma molt general i, com en altres aspectes, cal veure en el futur com serà interpretat pels dos òrgans als que hem fet al·lusió. Per cert, no deixa de resultar paradoxal que sigui el Consell d'Administració el qui hagi d'estar d'acord amb el Director General, i no viceversa, com hauria estat més lògic.

S'admet el dret de rectificació, que s'ha de demanar per escrit en el termini de set dies des de la difusió de la in-

formació que l'afectat consideri que el perjudica directament i que fereix els seus legítims interessos morals. La petició de rectificació que ha d'anar acompanyada per la documentació en la qual es recolza o indicant on es troba, s'adreçarà al Director de TVE. En cas de refus existeix un recurs davant el Consell d'Administració. En tot cas, si es acceptada la petició, cal que sigui emesa en un termini no superior a vuit dies (art. 25).

Confiam que els partits polítics mostraran una especial sensibilitat pel funcionament correcte d'aquesta Comissió, i que estarà presidida per una constant preocupació per la qualitat i la independència de la programació. Altrament pot romandre un cos sense contingut. Com s'interpretarà que el control no impedeixi el funcionament del mitjà? S'ha de pensar que no es tracta d'una comissió censora, sinó de control.

G) Finançament

Tant el pressupost de RTVE com el de TVE se sotmetran a les normes de la Llei General Pressupostària, i seran aprovats per les Corts Generals, igualment que el de les societats filials (art. 27 i 28).

El pressupost de RTVE es finançarà amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat i, quant a TVE, mitjançant subvencions consignades en aquells. A més, amb la comercialització i venda dels seus productes, una participació limitada en el mercat de la publicitat, i, en el seu cas, una taxa sobre la possessió d'aparells de televisió, inicialment únicament els de color (art. 32).

Pel que fa a la publicitat, l'Estatut la contempla com una forma d'ingrés, encara que amb una òptica limitada. És competència del Consell d'Administració dictar normes reguladores sobre la seva emissió, control de qualitat, contingut i l'adequació de l'espai a ella consagrada d'acord amb la programació i les necessitats dels mitjans (diferents apartats de l'art. 8).

H) Programació

En aquest aspecte, l'article 21 estableix que el Govern podrà fixar periòdicament les obligacions que es deriven

de la naturalesa de servei públic de RTVE i fer-les complir, prèvia consulta al Consell d'Administració, el qual cal posar-lo en relació amb la part final de l'article 13, on s'expressa que el Govern fixarà anyalment el percentatge i la distribució horària de la programació nacional -estatal- a proposta conjunta del Consell d'Administració i del Director General.

Les facultats del Govern en aquest sentit són excessives i desnaturalitzen les funcions del Consell d'Administració, que és qui hauria d'assumir-les totalment. De tota manera, l'article 8, 1,d) indica que serà una funció d'aquest la d'aprovar, a proposta del Director General, el pla d'activitats de l'Ens públic, fixant els principis bàsics i les línies generals de la programació, així com el pla d'actuació de les distintes societats de RTVE. Evidentment entre les dues normes que acabem de citar hi ha una certa desconexió, car en qualsevol cas no entenem perquè el Govern ha de fixar els percentatges i distribució horària de la programació.

Per un altre costat, l'art. 22 disposa que el Govern podrà fer que es programin i es difonguin totes les declaracions o comunicacions oficials d'interès públic que consideri oportunes, indicant llur origen. Per raons d'urgència, apreciats pel propi Govern, aquests comunicats i declaracions tindran efecte immediat. Si no existís una exoerència negativa de TVE, aquesta disposició podria ésser admissible, màxim si els òrgans de RTVE i la Comissió de Control funcionessin sense dificultats. Ara bé, com que fins ara no és així, i no es té la seguretat que ho sigui en el futur, és comprensible que s'hagin aixecat veus mostrant llur preocupació en aquest sentit. Per una altra banda cal preguntar-se quin abast i quin contingut tindran tals declaracions o comunicacions, i quan tindran aquest caràcter.

En una paraula, les facultats atorgades en el camp de la programació al Govern són un altre element que accentua la preocupació que es motra per la possibilitat d'independència que realment tindrà RTVE. Ens temem que més aviat serà petita.

I) Audiència

La disposició adicional cinquena afirma que una vegada constituïdes legalment les associacions de televidents i amb les condicions que es determinin -que no s'expressen-, dos represen-

tants d'elles, que hagin estat designats per a tals fins, formaran part dels Consells assessors. Fem notar tot seguit que el nombre de dos ens sembla limitat i que almenys haurien de preveure's cinc, amb les mesures correctores que calguessin al començament.

La única referència que tenim sobre una ssociació de televidents es la constitució de la primera Asociación Española de Espectadores de Televisión, el fonament bàsic de la qual és defensar els interessos del teleespectador i, en segon lloc, els dels bons professionals d'aquest mitjà (El País, 7.11.79). El seu president, en una entrevista apareguda a El Correo Catalán del 2 de març de 1980, manifesta que compten amb uns 13.000 socis, que l'associació està totalment deslliçada de la política, i que entre els seus objectius immediats cara a TVE hi ha la voluntat de lluitar per tal que el canal UHF arribi a tot el territori espanyol i, sobretot, fer escoltar la veu del televident (que ell anomena "espectador"). Acaba dient, entre altres coses, que és totalment partidari de les cadenes privades de televisió, puix allí on hi ha competència i hi ha qualitat. Ens sembla sorprenent tal afirmació, atesos els interessos essencials que han d'inspirar una associació d'aquest tipus.

Com pot veure's, hem tractat aquells aspectes de l'Estatut que jutgem d'una major rellevància. En moltes ocasions hem formulat les nostres reflexions crítiques, no solament pel contingut de l'articulat, sinó, encara més, com a conseqüència de l'actitud mostrada per TVE des que existeix i funciona. Sens dubte hi ha altres facetes que requereixen una menció, que aquí no fem per excedir del marc d'aquest treball, que és precisament el de la televisió catalana. Per aquesta raó, i amb caràcter separat, tot seguit en ocupem d'ella.

L'ESTATUT DE RÀDIOTELEVISIÓ I LA SEVA APLICACIÓ A CATALUNYA

A posta hem deixat de costat, per a presentar-les de forma individualitzada, totes les disposicions que l'Estatut adopta en matèria de televisió en relació amb les nacionalitats i regions, tal com diu en el seu preàmbul, en afirmar que RTVE es configura "... com vehicle de difusió de la cultura espanyola i de les seves nacionalitats i regions..."

La disposició bàsica és l'article 2, núm. 2, segons el

qual "el Govern podrà concedir a les Comunitats autònomes, prèvia autorització per part de les Corts Generals, la gestió directa d'un canal de televisió de titularitat estatal que es creï específicament per l'àmbit territorial de cada comunitat autònoma". La seva organització i control parlamentari, d'aquest tercer canal, així com el de la televisió en el mateix àmbit territorial, s'articularà orgànicament i funcionalment segons el que estableix aquesta Llei i segons la llei de la Comunitat Autònoma, és a dir, el seu Estatut d'Autonomia (2, nº 3).

En plena concordança amb això, el nostre Estatut d'Autonomia, en la seva disposició transitòria vuitena, ja esmentada, preveu que l'Estat atorgarà en règim de concessió a la Generalitat la utilització d'un tercer canal, de titularitat estatal, que cal crear específicament, per a la seva emissió en el territori de Catalunya, en els termes que prevegi l'esmentada concessió.

Mentrestant, RTV articularà a través de la seva organització a Catalunya un règim transitori de programació específica per al territori de Catalunya, que Televisió Espanya emetrà per la segona cadena (UHF).

De tota manera, la disposició adicional quarta de l'Estatut de ràdio i televisió, després de dir que en un principi RTVE arbitrarà en la forma prevista en aquest Estatut la programació específica destinada a cada nacionalitat o regió, de forma complementària a la programació nacional -estatal- que s'emeti per les dues cadenes existents, assenyala que una vegada estesa la cobertura tècnica d'ambdues a tot el territori espanyol, el Govern, d'acord amb el que s'estableix en l'article segon, autoritzarà a RTVE a prendre les mesures necessàries per a la posta en funcionament d'un tercer canal regional per l'àmbit territorial de cada comunitat autònoma.

S'ha de subratllar que aquí es diu que el "Govern autoritzarà a RTVE a prendre...", redacció que es més precisa que la dubitativa de l'article 2, quan indica que "El Govern podrà concedir...", que també pot interpretar-se en el sentit que "pot no concedir"... Una altra qüestió, que pot ésser inquietant, és l'exigència de la prèvia autorització per Llei de les Corts Generals, les quals poden refusar-la, amb la conseqüència que la consecució del tercer canal català podria trobar-se en un atzucac.

Per això, el ministre Clavero Arévalo, en el seu discurs a la Cambra de Diputats, ja al·ludí (El Correo Catalán,

28.9.79) va remarcar que no es posarà en marxa aquest tercer canal mentre els altres dos no cobreixin tot Espanya, afirmació que redueix una part de l'abast real dels articles de l'Estatut de Televisió i el d'Autonomia de Catalunya, que acabem d'esmentar.

Cal tenir en compte que l'afirmació de Clavero cal inserir-la en l'aplicació d'unes normes internacionals segons les quals no es pot crear un tercer canal de televisió fins que el segon no cobreixi enterament el territori del país en qüestió. Si això ho unim al fet que el primer canal no cobreix íntegrament el territori espanyol, i, pel que fa al segon nombroses àrees no el poden rebre, pot veure's fàcilment que el Govern pot retardar en un cert nombre d'anys el fet que aquest tercer canal esdevingui una realitat.

Ens trobem davant una realitat complexa i preocupant, car aquestes disposicions de tan elevat rang poden romandre lletra morta per l'actitud més o menys passiva d'un govern poc disposat a que Catalunya assoleixi el seu tercer canal, legalment ja atorgat.

En aquest sentit ens semblen lúcides les paraules pronunciades a Girona sobre aquesta qüestió pel President Tarradellas, quan assenyala que si s'han d'esmerçar uns 23.000.000.000 de pessetes per la posta en marxa d'aquest tercer canal (per cert no indica l'origen d'aquesta quantitat tan gran, ni els principals conceptes que la integren), sembla una il·lusió que poguem pensar que l'Estat ho faci aviat. Si no hi ha traspàs del segon canal, la qüestió tardarà a resoldre's (Avui, 9.9.79).

Compartim el punt de vista del President, i celebrem que en l'esmentada disposició transitòria vuitena de l'Estatut d'Autonomia hi hagi un paràgraf que involucra durant aquest període provisional la programació del segon canal, que, segons Anna Balletbò (Per a una TV catalana i democràtica, Avui, 5.3.80), fou la conseqüència d'una esmena presentada pels Socialistes de Catalunya. La mateixa autora, pel que concerneix a l'UHF, propugna que caldria convertir en un precedent el fet que aquest passés a ser una cadena de les autonomies, que pogués ésser desconnectada discrecionalment del territori autònom en funció de la seva pròpia capacitat de producció televisiva i de l'interès de la programació establerta. Tal criteri és tant més apropiat que el nivell d'audiència seria més alt en el segon canal que en un possi

ble tercer, sobretot en la primera època d'aquest.

Per tot el que acabem de dir es veu palesament que assolir Catalunya un tercer canal és, en la pràctica, molt més difícil i aleatori del que pot semblar a primera vista. Per això, determinats partits polítics, com Convergència, PSC-PSOE i PSUC, ho han expressat amb tota claredat en les respectives campanyes electorals al Parlament de Catalunya. En aquest treball recollim alguns exemples de les seves preses de posició.

Pel seu valor testimonial, i perquè no coincideix amb els textos que nosaltres hem citat d'Esquerra Republicana de Catalunya, el seu secretari general, Heribert Barrera, deia a Punt Diari el 6.4.80 que "la televisió ha de ser cent per cent dependent de la Generalitat. La televisió és una cosa molt clara, perquè no té un abast que permeti des de Madrid fer arribar una emissió a Barcelona, sense passar pels repetidors. Per tant, hem de fer una televisió del tot nostra i totalment al marge del que ells vulguin a Madrid. El que sí pot haver-hi és un canal castellà, però fet també a Barcelona i dependent de la Generalitat. La solució que preveu l'Estatut, la creació d'un tercer canal en català, va ser una veritable traïció a Catalunya. A Madrid que facin la llei, però nosaltres farem els programes, això ho permet la Constitució i és el que hem de reivindicar".

Aquesta posició d'Heribert Barrera, que comprenem perfectament, aparentment no té en compte l'estructura de l'Estat espanyol, que fins ara s'ha caracteritzat per ésser fortament unitària i centralista, i ara, segons la Constitució, pot esdevenir regionalitzat, amb unes nacionalitats i unes regions amb llurs respectius Estatuts d'Autonomia. La proposta de Barrera s'insereix més aviat dins un marc d'Estat federal amb unes facultats molt àmplies en el terreny televisiu per als Estats membres, la qual cosa, per ara, no es dona en el cas espanyol. A més, ens sembla exagerat dir que un tercer canal català és una traïció, i demanar que el canal castellà depengui de la Generalitat i es faci a Barcelona, vol dir ignorar la realitat política espanyola.

ORGANITZACIÓ TERRITORIAL DE RTVE

El que acabem d'exposar enllaça amb el criteri més aviat restrictiu que adopta aquesta llei en aquest terreny. Així, s'estableix que cada Comunitat Autònoma tindrà un Delegat

territorial, nomenat pel Director General de RTVE, havent conegut l'opinió de "l'òrgan representatiu que per aquests fins es designi en la Comunitat Autònoma" (art. 14, núm 1). Suposem que aquest òrgan representatiu serà el Consell Assessor nomenat per l'òrgan de govern de la Comunitat Autònoma, la composició del qual es determinarà per llei territorial. Aquest Consell Assessor "assistirà" al Delegat territorial i estudiarà les necessitats i capacitats d'aquella per assolir l'adequada descentralització dels serveis de televisió, i a través d'ell formularà al Consell d'Administració de RTVE les recomanacions que cregui escaients (art. 14,2).

Observi's que les funcions d'aquest Consell Assessor de la Comunitat Autònoma, en aquest cas de Catalunya, és ben minsa, i, en tot cas, les seves propostes o recomanacions estaràn en la pràctica sotmeses al lliure arbitri del Delegat territorial, que, versemblentment, pel fet d'ésser nomenat pel Director General, seguirà les instruccions marcades per aquest. Ens trobem davant una visió massa restrictiva i alhora inoperant.

Pel que fa a la programació, reblant el clau del que acabem d'exposar, el Delegat territorial, coneixent l'opinió prèvia del seu Consell Assessor (la qual no és determinant ni vinculant, si fos negativa) elevarà al Director General de RTVE una proposta anual sobre la programació i l'horari d'emissió en l'àmbit de la Comunitat Autònoma. El Director General, junt amb el seu informe (que pot ésser negatiu, i no es diu què passarà en tal supòsit), sotmetrà la proposta al Consell d'Administració de RTVE (art. 15).

El que acabem d'exposar s'ha de posar en relació amb el que assenyala l'article 13, ja al·ludit, on s'indica que aquesta programació cal que salvaguardi el percentatge i la distribució de les hores establertes per a la programació nacional -és a dir estatal-, que el Govern fixarà anyalment a proposta conjunta del Consell d'Administració i del Director General de RTVE.

La importància d'aquests articles no es pot menystenir, en especial el darrer. Encara que no està gaire clar, ni es diu explícitament, sembla que la programació i els horaris de la Comunitat Autònoma seràn competència del Consell d'Administració de RTVE.

Un altre aspecte preocupant és que no es fixen les

proporcions del percentatge entre la programació estatal i la de la Comunitat Autònoma, ni tampoc la distribució dels horaris, la qual cosa ens obliga a mostrar-nos força suspicaces sobre el tracte discriminatori que podem rebre en matèria de programació i d'horaris, si ens cenyim simplement a l'experiència que hem tingut fins ara, francament perjudicial.

Aquesta programació i aquesta distribució horària s'entenen per als dos canals, i aleshores ens hem de plantejar com es conjugará la seva aplicació amb el que disposa l'esmentat paràgraf segon de la disposició transitòria vuitena, que estableix un règim d'utilització provisional, quant a Catalunya, del segon canal, en relació amb la disposició adicional quarta de l'estatut de ràdio i televisió. És una qüestió interessant i que ens marcarà perfectament el grau d'intencionalitat positiva de RTVE respecte a Catalunya.

Cal indicar ara que la disposició final diu textualment que s'autoritza al Govern, havent conegut prèviament el parer del Consell d'Estat, a dictar les disposicions reglamentàries que calguin per al desenvolupament de l'Estatut, sense perjudici de les facultats reglamentàries autònomes reconegudes en ell i de les instruccions i circulars que l'Ens públic RTVE pot dictar per al correcte i coordinat funcionament de les Societats estatals.

La redacció d'aquesta disposició final pot significar que el Govern tracti de reglamentar restrictivament el funcionament de l'organització territorial de la televisió, igualment que tot el que concerneix al tercer canal català, malgrat les competències que legalment s'atorguen a la Generalitat. En tot cas, tant els partits polítics, com l'opinió pública, per una banda, com els professionals, per l'altra, s'han de mostrar singularment vigilants respecte a la política futura que adopti el Govern, i més encara, a les decisions que puguin prendre els distints òrgans de RTVE.

DUES INICIATIVES IMPORTANTS

Dins aquesta anàlisi que estem fent, ens cal anomenar a dues iniciatives destacades que han tingut lloc en els darrers anys, el fruit de les quals no ha estat potser el que s'esperava, però que en tot cas, per a nosaltres ofereix tota una gamma d'elements d'interès: ens referim al Congrés de Cultura Catalana i al Primer Congrés de Periodistes Catalans.

1) CONGRÉS DE CULTURA CATALANA

En el marc de l'àmbit de Mitjans de Comunicació del Congrés, un dels subàmbits que es va destacar més pel seu treball i per la qualitat d'aquest fou precisament el de la Televisió, el qual elaborà un extens informe que constava de les parts següents: en la primera es feia una anàlisi històrica de la televisió a Catalunya i de la programació en català, per a passar a tractar en la segona de la problemàtica laboral i en la tercera de la necessitat d'institucionalitzar la televisió catalana en el context de la seva autonomia política. Acaba amb la formulació d'una proposta que recollim tot seguit per l'interès intrínsec que té i per l'aportació que significa:

Institucionalització del mitjà

"La televisió catalana ha de tenir caràcter d'organisme públic i autònom, depenent del Parlament de Catalunya, regida de forma independent sota la responsabilitat d'un consell social que ha de reflectir la diversitat ideològica, cultural i social del país.

S'ha de desenvolupar sota un règim de monopoli públic per tal d'evitar l'hegemonia de grups i famílies polítiques i finances que facin d'aquest mitjà un instrument al servei dels seus interessos. El règim de monopoli ha d'assegurar el lliure accés a la comunicació de tots els ciutadans.

La llengua emprada en els programes de televisió catalana serà el català. Això no exclou que determinats programes puguin ésser emesos en altres llengües.

Organització

La televisió catalana estarà sotmesa a l'arbitratge del Parlament de Catalunya, el qual en supervisarà la gestió econòmica i l'equilibri de la programació, així com la imparcialitat de la informació.

Per tal de poder realitzar aquestes funcions es crearà un consell social amb representació dels treballadors del mitjà, d'entitats culturals i cíviques i de grups organitzats de telespectadors.

El sistema de treball estarà basat en l'autogestió, rebutjant qualsevol forma de relació jerarquitzada, la qual cosa donarà lloc a una participació dels treballadors en els òrgans de gestió i d'administració.

La programació

La televisió ha d'assolir un pluralisme a tots els nivells: cultural, estètic, ideològic, etc. Aquest pluralisme garantirà la llibertat de creació, impedit qualsevol intent de censura i rebutjant tot tipus de dogmatisme.

Es dedicarà una atenció especial als espais educatius.

Finançament

Les fonts de finançament de la televisió catalana seran els fons de l'Estat, amb la possibilitat de completar aquests fons amb la imposició d'una taxa sobre la propietat dels aparells receptors i la introducció de la publicitat en condicions determinades per codis especials.

Competències

La televisió catalana produirà tots els espais de la seva pròpia programació. Tindrà cura de tots els programes transmesos en la seva programació. Tanmateix, la televisió catalana produirà els espais destinats a la programació dels altres canals existents a l'escala de l'Estat espanyol i en els quals hi participaran les entitats televi-

ves de tots els altres pobles i nacionalitats de l'Estat.

La televisió catalana tindrà sota la seva responsabilitat facilitar l'accés de les associacions cíviqves i socials a la producció de programes de televisió alternativa: videocassettes, via cable, etc."

Aquest document, que ens sembla de relleu en aquest terreny mereix al nostre entendre algunes puntualitzacions:

a) Quan es parla de l'organització de la televisió catalana i es diu que s'ha de sotmetre a l'arbitratge del Parlament de Catalunya, aquest plantejament, tot semblant-nos teòricemnt correcte, ens sembla que en la pràctica ofereix sèrioses dificultats en funció de quina sigui la correlació de forces existents en el Parlament. A més, segons com aquesta es produeixi en cada legislatura, els criteris poden anar canviant i influir, decisivament o no, en el normal funcionament de la nostra televisió.

Per tant, com diem en un altre lloc, ens mostrem partidaris d'un consell de control ampliament representatiu, a més dels partits parlamentaris, de les forces socials, culturals, etc. de la nostra societat.

Tingui's en consideració, d'altra banda, l'ambigüitat del concepte arbitratge, que en Dret és una institució que s'aplica en el terreny de la solució de conflictes, litigis o diferències entre dues parts, sense recórrer als òrgans jurisdiccionals. Aquí entenem que s'empra aquest terme com a sinònim de control.

Un altre problema és el contingut d'aquest arbitratge o control, és a dir en el terreny de la gestió econòmica, programació i informació, el qual planteja diferents problemes, que tractem més extensament en l'epígraf corresponent.

b) Es proposa el sistema de treball basat en l'autogestió, esquema que teòricament considerat pot ésser vàlid, o quan és aplicat en petites parcel·les, però que ens temem que sigui inviable en la pràctica atesa la gran complexitat d'aquest mitjà, si tenim en compte les dife--

rents àrees que l'integren per tal d'assolir un funcionament correcte.

Una altra cosa és l'elecció democràtica de l'equip directiu, la forma i procediment per a portar-la a terme i la participació que en ella tinguin els professionals i els treballadors del mitjà.

c) La referència específica a la programació educativa ens sembla essencial, no solament d'emissions per a l'aprenentatge de la nostra llengua, i per a la divulgació pedagògica de la nostra cultura, història, institucions, etc., sinó també per a una tasca d'ensenyament secundari, universitari o superior, de formació professional i de formació permanent, degudament individualitzat en cadascun d'aquests quatre camps.

d) Seria útil saber què es volia expressar amb la frase "la introducció de la publicitat en condicions determinades per codis especials", i, principalment, l'abast i contingut de l'expressió "codis".

e) No creiem viable la idea que tots els espais siguin produïts per la pròpia televisió. Tenim la sensació que en la pràctica això no és possible. No solament pel seu cost tan elevat, sinó perquè la pròpia programació exigiria una diversificació de continguts, la qual cosa obliga a la compra de produccions —dramàtiques, pel·lícules, serials, etc.— realitzades per les altres televisives o per productores especialitzades.

f) El darrer paràgraf, relacionat amb la televisió alternativa i les noves formes de televisió substitutives de la hegemònica, com a declaració d'intencions, ens sembla molt bé, però tenim la impressió que la pròpia pràctica d'una televisió alternativa no seria ús, o novés limitadament, de les possibilitats que tal proposta li ofereixia.

Per que fa al manifest final de l'Àmbit, aprovat a Figueras el 20 d'octubre del 1977, observem que no es fa cap referència específica a la necessitat de comptar amb una televisió catalana pròpia, i sols es dirigintament quan al·ludeix al control parlamentari dels mitjans en règim de monopoli estatal.

Quant al Manifest general elaborat pel Comitè, que es fon-
 telen els mitjans per a la "necessitat ineludible d'iniciar un progrés-
 ment i una transformació de la societat dels Països Catalans que s'encami-
 nia a la superació de les forces d'opressió nacional i social que entre-
 banquen i frenen el seu normal i ple desenvolupament".... una ordenació,
 institucionalització de l'ensenyament... i dels mitjans de difusió
 i de comunicació, els quals permetin un accés de tots els ciutadans als
 béns culturals i a una informació real i completa, i garanteixin així, un
 autodesenvolupament democràticament decidit i controlat".

Encara que es parli en el marc dels Països Catalans, aquesta
 declaració és totalment aplicable a Catalunya. La referència als mitjans
 de comunicació és suficientment explícita com a exponent de la importàn-
 cia que els hi atorga. Llàstima però, que no faci una menció explícita
 a una televisió dels Països Catalans, la qual cosa ens permetria inter-
 pretar una televisió de Catalunya. Un dubte que ens queda, en un text
 forçosament general i genèric, és que es parli de mitjans de difusió i
 de comunicació, i quin abast dona hom al primer terme.

Si ens referim ara als manifestos dels diversos àmbits en
 el supòsit que hagués existit la consciència que tenim nosaltres de la glo-
 balitat del mitjà televisió i dels fenòmens plurals que d'ell se'n des-
 prenen, hauria estat lògic que n'haguessin fet alguna menció els següents:
 Antropologia i Folklore, Cinema, Esport i Lleure, Estructura educativa,
 Estructura social, Història, Llengua, Música, Producció Literària, Teatre,
 Projecció Exterior i Turisme, principalment. En tots ells l'existència
 d'una televisió catalana hauria estat una fi en si mateixa o un mitjà
 bàsic per tal d'assolir els objectius de cadascun d'ells.

Dissortadament, però, només tres àmbits l'esmenten, un ex-
 plícitament i dos implícitament. La referència explícita la fa l'àmbit
 de Música quan declara que cal desvetllar nou interès per la música a
 través de tots els mitjans de comunicació, i reivindica, entre d'altres

coses, el ple domini i la gestió musical de la ràdio i TV pròpies.

La referència implícita la fa, per un costat, l'àmbit d'Es_utructura social, en assenyalar que el coneixement de la realitat social serà útil en la mesura que informi la consciència col·lectiva, i afegeix que això serà possible si s'engega una tasca de difusió. Entre els elements a utilitzar cita els mitjans de comunicació. L'altra al·lusió correspon a l'àmbit de Producció literària en dir que per tal que la literatura catalana deixi de romandre minoritària i esdevingui única als Països Catalans es propugna, entre d'altres coses, la total normalització lingüística als mitjans de comunicació. Sorpren comprovar que aquest aspecte, per a nosaltres bàsic en el terreny televisiu, no sigui recollit en l'àmbit de LLengua.

Com se sap es varen endegar cinc campanyes de mobilització, i l'única que tenia alguna relació amb el nostre tema és la de l'ús oficial del català, que propugnava la normalització de la llengua catalana als mitjans de comunicació.

En cloure aquest epígraf ens hem de plànyer que, amb motiu del Congrés i aprofitant l'esforç de mobilització popular que originà, (malgrat els defectes i limitacions que hom pugui imputar-li), hauria estat molt important que una de les peticions essencials hagués estat la d'una televisió --i d'una ràdio-- pròpia, com un dels elements cabdals per a aconseguir les fites que es va marcar precisament el Congrés.

Si això hagués estat així, estem convençuts que el grau de conscienciació popular en aquest terreny seria potser més gran. És possible que els partits polítics catalanistes ho haurien incorporat als seus programes polítics i electorals. Hem de suposar que els parlamentaris catalans que varen participar en l'elaboració de la Constitució i els que varen presentar esmenes --llevat de Ramon Sala-- haurien estat més categòrics en la reivindicació d'una televisió catalana, i the last but not the least, el projecte d'Estatut ho expressaria com una qüestió no negociable, en l'esperit del projecte de Núria.

2) CONGRÉS DE PERIODISTES CATALANS (17-19 febrer del 1978)

Es va presentar una ponència titulada "Mitjans Audiovisuals: TV", de la qual en fou coordinador Sergi Schäff, i de la que volem remarcar els següents aspectes: després de fer una comparació entre el projecte d'Estatut de Núria i el de 1932, demana "l'exclusiva competència de la Generalitat de Catalunya en la legislació i execució de la política informativa al nostre país i també el control parlamentari en els mitjans de comunicació establerts en règim de servei públic i monopoli".

Cenyint-se a la televisió, afirma que tindrà la consideració d'organisme públic, autònom, de forma independent, sota la responsabilitat d'una alta instància que reflectirà la diversitat del país. Reiterant una conclusió del Congrés de Cultura Catalana, a la qual hem alludit abans, assenyala que sota aquesta fórmula la nostra televisió podrà desenvolupar una tasca coherent i responsable, sotmesa tan sols a l'arbitratge del Parlament de Catalunya, el qual supervisarà la gestió econòmica, l'equilibri de la programació i la imparcialitat de la informació. Després fa una sèrie de propostes de les que destaquem l'extensió de l'UHF arreu dels Països Catalans.

En funció d'això, en el num.13 del Manifest final es demana que a la major brevetat, i dins el marc de l'Estatut d'Autonomia, es faci el traspàs dels serveis de ràdio i televisió --s'entén a la Generalitat-- com a organismes públics al servei del poble. En el num. 15 es proposa la creació de l'Institut Català de la Informació, el qual, per objectius que hom li encomana, hauria pogut jugar un paper important en aquest terreny. Malauradament, però, encara no ha estat constituït, i, des d'aquí ho hem de lamentar, i no sols pel que es refereix a la televisió catalana.

Per nombroses raons creiem que aquest Institut és una exigència inajornable.

M.P.M.

IV P A R T

UN MODEL DE TELEVISIÓ PER LA CATALUNYA AUTÒNOMA

Proposta elaborada per un equip coordinat per Manuel Parés i Maicas i integrat pels professors de la Facultat de Ciències de la Informació, Josep Maria Baget, Jordi Berrio i Sergi Schaaf; pels llicenciats de la Facultat, Guillem Correa i Elisabet Garcia; i pels estudiants, Agustí Fanchelli, Miquel Gómez, Ignasi González, Joaquim Guzmán i Carme Martínez.

UN MODEL DE TELEVISIÓ PER LA CATALUNYA AUTÒNOMA

I. INTRODUCCIÓ

Hem tractat de realitzar una anàlisi completa dels diferents elements i factors que han intervingut fins en el camp de la televisió. Hem abordat la posició constitucional i la de l'Estatut de Catalunya sobre la que hauria d'ésser la futura televisió estatal i la televisió de les nacionalitats i regions, respectivament, així com hem analitzat l'Estatut de ràdio i televisió. Finalment hem vist com els partits polítics concebeixen ambdues modalitats.

Ens adonem que el debat teòric i el plantejament dels partits polítics són encara febles, i que, dissortadament, no s'ha assolit un nivell de maduresa que ens permeti afirmar que els nostres polítics i l'opinió pública espanyola i catalana tenen un grau suficient de conscienciació d'allò que ha esdevingut el fenomen social de la televisió. En la nostra parcel·la, aquesta proposta pretén ésser una aportació provisional, en el ben entès que pensem seguir treballant ^{sobre} aquest tema des dels seus diferents angles.

Aquesta proposta solament pot aplicar-se en una Espanya que vulgui ésser suficientment democràtica per tal que Catalunya -i les altres nacionalitats i regions- obtinguin autonomia plena. Malgrat haver assolit el nostre Estatut d'Autonomia, el camí està farcit de perills i de paranys. La solució que finalment s'apliqui s'hi acostarà en funció del grau de democratització que siguem capaços d'aconseguir. No proposem un model original, que no existeix, sinó que té molts punts de coincidència, com pot comprovar-se, amb alguns dels que acabem d'estudiar.

En altres paraules, hi ha una estreta interrelació entre la situació política a Espanya i a Catalunya, i la viabilitat d'aquest model. La televisió no pot ésser contemplada com un compartiment tancat aïllat del sistema polític i de la societat en general, car el seu desenvolupament està totalment determinat per ambdues institucions, de les quals alhora n'és, d'una banda, el principal mitjà de comunicació i de cultura massiva, i de l'altra, el seu reflex.

Hem d'assenyalar que el nostre treball se cenyeix estrictament a la televisió hertziana.

Fetes aquestes remarques prèvies, vet aquí el contingut de la nostra proposta.

Finalment, en tot cas, s'ha de subratllar que aquesta proposta està plantejada en funció del marc constitucional i legal vigent en aquest terreny, és a dir, té en compte tots els elements que forçosament han de determinar qualsevol model de televisió en la perspectiva actual. La nostra òptica, per tant, està concebuda en funció de la nostra realitat més immediata. No pot ésser un enfocament teòric desconnectat d'aquesta realitat.

II. ELS PRINCIPIS BÀSICS DE LA TELEVISIÓ CATALANA

En funció del que estableixen la Constitució, el nostre Estatut d'Autonomia i el de ràdio i televisió, considerem que els principis que enunciem tot seguit són plenament concordants amb aquests textos legals.

Sortosament, en el terreny dels principis, la documentació que hem pogut recollir és suficientment abundant com perquè no ens calgui fer una anàlisi circumstanciada de cadascun d'ells.

En la nostra opinió, essent aplicables tant a la televisió estatal com a la catalana, han d'ésser els següents:

a) Pública

Per televisió pública entenem una televisió creada per una llei del Parlament de Catalunya, d'acord amb el que disposen els tres textos legals esmentats amb fons públics propis de la Generalitat que funcioni al servei de tots els ciutadans, classes socials, estaments, grups de tota mena, etc. i que estigui oberta a l'accés de tots ells com un dret legítim que tenen, el qual requereix la seva deguda regulació legal.

Entesa així és un servei públic de naturalesa molt singular, en funció dels objectius socials que realitza, puix és susceptible d'arribar en qualsevol moment a tota la població -o a quasi tota o a una bona part d'ella- que immediatament esdevé la

seva audiència, i a la que ha de servir en les seves necessitats informatives, d'oci, culturals o educatives. Això vol dir que els continguts de la seva comunicació són tan complexos, variats i diversificats, en funció de múltiples paràmetres aliens a ella, que la seva qualificació de servei públic va més enllà del que en Dret s'acostuma a qualificar com a tal.

Quant a la naturalesa jurídica d'aquest servei públic ens remetem a tot el que hem exposat abans en parlar d'aquesta qüestió a la llum de l'Estatut de ràdio i televisió. En la nostra opinió, aquest servei públic hauria d'ésser un monopoli de dret que exercís la Generalitat, el qual fos encomanat, mitjançant una llei del Parlament de Catalunya, a una entitat de Dret públic creada exclusivament per assumir aquesta finalitat i sotmesa a un control parlamentari i social.

No és aquí el lloc per analitzar la naturalesa jurídica del monopoli, que és una institució bàsicament de Dret administratiu, ni tampoc el fet que la seva aplicació tingui lloc principalment en el terreny de determinats sectors econòmics o de prestació de certs serveis públics, nacionalitzats o no. Per a nosaltres el que és important és remarcar que aquest servei públic existeix per a resoldre una necessitat social d'informació, de cultura de massa, i que, per tant, ha d'estar al marge de qualsevol iniciativa privada, per lloable o qualificada que pugui ésser.

Entot cas, és obvi que en cap circumstància no pot estar sotmès al control del Govern de la Generalitat, car això significaria desnaturalitzar la pròpia essència del concepte servei públic de televisió tal com és entès en els països on la democràcia ha arrelat més, ni es pot caure en el risc que el nostre govern pogués sentir la temptació d'utilitzar-la amb una perspectiva semblant a la de l'actual RTVE.

El que acabem de dir ens mena directament a la consideració de la televisió privada. Com és lògic, en som contraris. Ultra els arguments que acabem de donar en favor de la televisió pública, que ens semblen concloents, i dels que hem recollit abans sobre la televisió privada, volem afegir-hi els següents:

1) La televisió privada no pot, per la seva mateixa raó de ser, ésser un servei públic. D'una banda està al servei dels que la posseeixen, és a dir, en la defensa de llurs interessos econòmics, polítics, socials, etc. i, de l'altra, en nodrir-

se de la publicitat, com a font d'ingressos fonamental o única, per la mateixa força de les coses pot esdevenir o ésser principalment un mitjà de publicitat abans que un mitjà d'informació, de lleure, cultural i informatiu. Aquesta realitat origina conseqüències negatives a nivell comunitari en superposar-se els interessos privats -per respectables que puguin ésser- sobre els públics. Les experiències en nombrosos països d'Amèrica del Nord i del Sud són prou concloents en aquests sentit.

Recordi's que Espanya acaba de sortir d'una llarga experiència autoritària en la qual el poder econòmic -sovint amb expressions oligàrquiques- ha tingut un pes condicionant definitiu que segueix essent d'un abast més o menys semblant. Hem d'assenyalar que és molt gran la importància de les multinacionals nordamericanes i europees en el desenvolupament d'una bona part de sectors de l'economia espanyola i catalana. Aquest fet no solament es cristal·litza en el control d'aitals sectors, sinó en la pressió que poden exercir en la presa de les decisions polítiques que pensen que d'alguna manera les pot afectar.

No hi ha dubte que les multinacionals i una bona part del sector econòmic privat espanyol i català, de la mateixa manera que promouen a nivell estatal la televisió privada, tenen el mateix punt de vista pel que fa a la televisió privada en el marc català. En aquest sentit ja hem recollit algunes manifestacions que són suficientment aclaridores. A més serà interessant veure com es desenvolupara aquest debat en el Parlament de Catalunya, puix estem convençuts que més aviat o més tard es presentarà un projecte de llei inspirat per aquest criteri.

2) L'argument sovint adduït en el sentit que no permet l'existència de televisions privades va en contra de la llibertat d'expressió que tot ciutadà o grup social posseeix pel sol fet d'ésser-ho, ens sembla una perillosa fal·làcia, que lamentablement, no solament ha estat formulada per la dreta, sinó també per grups que es declaren d'esquerra.

Si la televisió és concebuda com un servei públic al qual tothom pot tenir-hi accés, d'acord amb el que una llei democràticament aprovada estableixi, això vol dir que el bé comú general està per damunt de les opinions i dels interessos privats, que, en tot cas, tenen la possibilitat d'expressar-se a través d'ella. És a dir, no solament no coarta ni limita la llibertat d'expressió, sinó que permet que, amb igualtat de possibilitats,

tothom tingui el dret de formular-la.

Aquesta és una qüestió molt debatuda que no hauríem de despatxar amb aquests mers raonaments, però aquí el que fem és simplement afirmar que no és vàlid utilitzar aquest argument per a recolzar la defensa de la televisió privada. Atesa la importància quantitativa de les inversions d'estructura, de posta en marxa, de manteniment i de funcionament, que requereix un canal privat de televisió amb una cobertura a nivell català, que només poden ésser rendibles amb la consegüent aportació d'ingressos publicitaris realment molt elevada, tenim els més fonamentals dubtes que els grups que tractin de promoure-la se sentin impulsats a aquesta tasca en funció del principi de la llibertat d'expressió.

Per desgràcia, hi ha massa experiències que demostren a bastament que l'objectiu és captar al ciutadà com a membre integrant de l'audiència televisiva, en la seva vessant de potencial consumidor, i es menysté precisament, atesa la programació oferta, aquesta preocupació tan legítima per la llibertat d'expressió.

3) Pel que fa al paral·lelisme que s'estableix entre la televisió i els altres mitjans de comunicació que poden ésser de propietat privada, és a dir, essencialment la premsa escrita, i també en el nostre cas, la ràdio, hem d'assenyalar que la problemàtica és molt diferent, i no són comparables.

En efecte, si ens cenyim a les experiències dels països europeus capitalistes, que són els que tenim més pròxims a nosaltres per moltes raons, comprovarem que en la majoria d'ells la televisió és un ens públic, per a realitzar una funció de servei públic, mentre que la premsa escrita és fonamentalment de propietat privada. Poden aduir-se una sèrie de raons. Entre elles podem esmentar, d'una banda, les històriques, en el sentit que el primer mitjà massiu fou la premsa i aquesta fou tot seguit propietat de grups econòmics, polítics, etc., i, de l'altre perquè tant aviat la televisió esdevingué un mitjà massiu, hom s'adonà que la seva transcendència social era tal que per molts motius era aconsellable que no pogués esdevenir de propietat privada, per tal que no fos controlada amb finalitats interessades que poguessin atemptar al bé comú general.

Evidentment hi ha exemples com el britànic, que, en certa manera, és una excepció, en el qual es dona el sistema mix

te, és a dir, una televisió pública, amb una televisió privada.

El fet que la premsa escrita pugui ésser de propietat privada, no pretén que la televisió ho hagi de ser. Ens remetem a allò que hem dit abans. No hem llegit arguments que invalidin aquesta tesi que tinguin en esguard el principi fonamental del respecte i de la protecció del bé comú comunitari.

4) Una opció podria ésser el d'un sistema mixte, és a dir, una televisió pública i una televisió privada, com el sistema britànic, per exemple. Per als defensors de la televisió privada aquesta hipòtesi posseeix un fort atractiu.

El primer problema que es plantejaria és quina seria la televisió pública i quina seria la privada. Per exemple, com a mera hipòtesi, seria pública l'estatal i privada la de les nacionalitats o regions? Evidentment una simple reflexió sobre aquesta alternativa ens fa veure tot seguit la incongruència que en si mateixa es trobaria. A l'inrevés, no ho veiem tampoc. Si no fos així, quina solució hi hauria? Televisió pública coexistint amb la televisió privada, tant a nivell estatal com al de les nacionalitats a regions, és a dir una doble televisió? Tampoc no ho veiem gens clar, per les raons abans apuntades.

Ens sembla que aquest és un altre argument en favor d'un sol sistema de televisió, és a dir, el públic.

En aquest terreny és molt important fer una remarca que està present en tota aquesta reflexió: ens referim al fet que cada sistema polític-jurídic general un esquema televisiu que li és propi i que és difícilment aplicable en un altre context polític-social i en un moment diferent.

En altres mots, el fet que la coexistència al Reialme Unit dels dos sistemes sigui fins ara una experiència en línies generals positiva, està en funció del grau de desenvolupament democràtic de la societat britànica, de les seves institucions polítiques, econòmiques, educatives, socials, etc., dels seus òrgans de control. No hem de pensar que el que sigui bo per als britànics hagi d'ésser-ho per a nosaltres, car partim de pressupostos molt diferents.

Per un altre costat, hi ha un problema que ens sembla molt important: quin hauria d'ésser l'àmbit de difusió d'un ca-

nal privat, a nivell català. Tot el territori del Principat o so-
lament l'Àrea Metropolitana de Barcelona, per exemple?. Lògica-
ment, al nostre entendre, quan es parla de televisió privada ca-
talana no es vol significar televisió privada barcelonina, car
si fós així ens semblaria una nova mostra de la discriminació
que la força de les coses ja ha originat entre l'esmentada Àrea
i la resta de Catalunya. Per tant, en l'hipotètic supòsit, que
nosaltres no desitgem, que s'arribés a autoritzar la televisió
privada, un dels punts claus i determinants per a concedir-la
hauria d'ésser el del seu àmbit geogràfic català, amb una cober-
tura completa, car altrament hauria de rebutjar-se tal petició.
Pensem que aquest criteri seria un factor ~~disuasori~~ ^{disuasori} molt impor-
tant per moltes de les iniciatives que podrien sorgir en aquest
terreny. Ens preguntem quin grup econòmic s'atreviria a enfron-
tar-se amb una inversió com la que exigiria un canal català com-
plet, havent de competir a l'ensem almenys amb els dos canals
estatals...

Diem tot això perquè és molt comprensible que el que
realment interessa a una iniciativa d'aquest tipus, per
raons essencialment econòmiques, sigui cobrir televisivament Bar-
celona i la seva zona d'influència immediata, car en ella s'hi
concentra un percentatge majoritari de la població catalana amb
tot el que això vol dir d'avantatjós, publicitàriament parlant,
per un canal privat de televisió.

5) En funció del que dèiem en el núm. 3), ens agrada-
ria subratllar que aquest criteri pot ésser sotmès a discussió
per part d'aquells grups socials que basant-se en el principi de
llibertat d'expressió, però sense cap finalitat de naturalesa
econòmica de lucre, parteixen de la premisa que tot grup social
té dret a difondre per televisió, per ràdio o a través de la
premsa escrita o del cinema, tot tipus de missatge sense cap me-
na d'entrebanc.

Aquesta és una qüestió complexa que no és aquí el lloc
per a debatre, ni tampoc hem de negar els aspectes positius que
ha comportat en determinats països la lliberalització de les on-
des, amb el fenomen de les anomenades televisions lliures o al-
ternatives. Ara bé, en el camp concret de la televisió, i l'ex-
periència italiana és el millor exemple que tenim a l'abast,
l'existència d'un gran nombre de canals de televisió al marge
de la RAI italiana, ha creat una situació d'una certa desorien-
tació a l'ensem que hom hauria de saber quin és el balanç, glo-

balment considerat, que ha significat per al desenvolupament qualitatiu de la televisió italiana. També voldriem saber qui controla moltes d'aquestes emissores?.

6) En una paraula, diguem-ho clarament: el debat sobre la televisió privada s'insereix principalment -tot i que no exclusivament- en el terreny de la ideologia i del model de societat que cadascú voldria per a Catalunya. En aquest treball defensem la televisió pública perquè creiem que és la que convé més al ^{model} de societat catalana que propugnem.

Som conscients de l'atractiu que exerceixen determinats arguments dels defensors de la televisió privada, però una anàlisi freda de qualsevol d'ells ens mena a veure que una cosa és la formulació teòrica del miratge que representa la pretesa defensa de la llibertat d'expressió, de la lliure iniciativa empresarial, de la defensa i protecció de la pluralitat social, etc., i una altra molt diferent és la que plantegen les exigències de finançament i de promoció econòmica, que, inevitablement, serien al cap i a la fi determinants per a l'existència d'una o de vàries emissores privades -per tant, comercials- en llur competència entre sí, i entre elles, el tercer canal català, i la televisió estatal.

Des d'una perspectiva catalana, ens hem parat a pensar què succeiria en tal cas amb el desenvolupament i el cultiu de la llengua i de la cultura catalanes, en la funció enaltidora, culturalment parlant, que hauria d'ésser un dels seus objectius, sense deixar d'ésser un mitjà de massa? Quin paper tindria com a mitjà fonamental d'integració dels immigrants? Aquestes i altres preguntes no tenen en aquest supòsit una resposta molt clara.

Evidentment, una televisió catalana pública tampoc no és una assegurança de garantia per a lluitar contra tals perills i riscos, però amb un control parlamentari i social seriosament realitzat tenim la plena convicció que, en tot cas, oferiria moltes més possibilitats.

b) Organisme autònom

En efecte, hauria d'ésser un organisme autònom, creat pel Parlament de Catalunya, per tant una societat de Dret públic amb òrgans de gestió propis. El capital fundacional seria aportat íntegrament a càrrec del pressupost de la Generalitat. El ma-

teix es pot dir respecte al capítol anyal de despeses i d'inversions, a part del complement que puguin significar els ingressos per publicitat, cas d'ésser acceptada, o de taxa, en el supòsit d'ésser establerta a nivell estatal.

Aquest organisme hauria de comptar amb un Consell d'Administració i una Direcció General, que serien els seus dos òrgans màxims de gestió.

Aquest és un dels aspectes més rellevants i alhora més complexos, car hem de tenir en compte que una cosa és un enfocament teòric, i l'altra és el seu funcionament. Pel que fa al Consell d'Administració, s'hauria d'intentar que, per raons d'operativitat, fos el més restringit possible, amb una representació parlamentària, una altra de l'estament educatiu, cultural i informatiu, i una tercera dels treballadors del mitjà, amb els percentatges apropiats, per tal que es poguessin respectar les correlacions de forces i de criteris comunicatius. El nombre hauria d'oscil·lar entre 10/15 membres. El Consell tindria per missió fonamental definir les grans línies de la política del mitjà en els diversos terrenys, tant de la programació, com funcionals, establerts en els plans adequats en cada cas. A més caldria que assumís la tasca d'aprovació i control de la gestió dels òrgans executius.

Pel que fa a la Direcció General hauria d'ésser nomenada pel Consell d'Administració, i hauria de tenir un caire tècnic, professionalitzat. El Director General hauria de comptar amb un equip de direcció que representés els diversos departaments i sectors de la funció televisiva. La seva funció seria l'execució de la política i dels plans aprovats pel Consell d'Administració.

D'aquest enfocament se'n desprèn tot seguit que concebim d'una banda una direcció altament professionalitzada, la gestió immediata de la qual ha d'ésser realitzada pels professionals del mitjà. D'altra banda, l'alta direcció, tal com hem vist pels estaments socials representats, hauria d'expressar les exigències enaltidores de la cultura de la nostra societat amb les seves necessitats i conveniències.

Evidentment atorguem una gran rellevància al Consell de control el qual desenvolupem tot seguit.

c) Democràtica i pluralista

Encara que pugui ser jutjat com una reiteració innecessària, ens sembla oportú assenyalar que la televisió catalana ha d'ésser, d'un costat democràtica, amb tot el que significa aquest terme, quant a la seva programació, funcionament i gestió, com al dret d'accés de tots els teleespectadors a la programació del mitjà i de la capacitat de tot professional i treballador d'assumir-hi un càrrec de direcció o de representació, etc.

De l'altra, com una conseqüència del fet d'ésser democràtica, la televisió catalana cal que sigui pluralista, és a dir, ha de reflectir totes les tendències i corrents ideològics, sempre que aquests acceptin i respectin les regles del joc democràtic lliurement establert.

d) Descentralitzada

Aquest és un aspecte d'una singular importància i sobre el qual no voldríem que hi haguessin malentesos.

Per descentralitzada entenem que tot al llarg del Principat i en els seus nuclis més importants, en funció de cada comarca, la televisió catalana hauria de comptar amb la infraestructura apropiada -informativa, de programació cultural o de lleure, i educativa-, per tal que el seu contingut tractés de reflectir, en tot l'abast que fos possible, la manera de pensar i de sentir dels diferents sectors, estaments, grups, etc., que viuen a cada comarca catalana.

Aquest enfocament posa immediatament damunt la taula la qüestió àrdua sobre la localització geogràfica de l'emissora i dels seus diferents serveis. Tot i admetent l'extraordinari pes que en tots els terrenys exerceix Barcelona i la seva Àrea Metropolitana sobre tot el Principat, hem d'afirmar que som contraris a la hipòtesi que aquesta televisió pugui ésser, per la força de la inèrcia i per la pròpia puixança de Barcelona, la televisió de Barcelona i no la televisió de Catalunya. Sabem que, per raons òbvies, és molt difícil de lluitar-hi, puix el pes de Barcelona, en relació a Catalunya, és massa determinant.

Aquesta anàlisi ens mena tot seguit a proposar que els estudis de la televisió catalana siguin establerts fora de Barcelona. Estudiant el nostre mapa, si considerem la xarxa de co-

municacions, pensem, que el Vallès Occidental, pot ésser un lloc escaient. Tanmateix, segons notícies recents, les instal·lacions de la televisió estatal s'establiran a Sant Cugat, i volen inaugurar-se l'estiu del 1982 amb motiu dels campionats mundials de futbol. Aquesta informació la jutgem positiva i pensem que podria ésser apropiat que l'emissora de la televisió catalana fos muntada en un lloc no gaire allunyat de les susdites instal·lacions, per tal d'establir una cooperació recíproca.

e) Sotmesa al control social

Aquest és un dels aspectes més destacats i alhora més difícils de materialitzar de la nostra proposta, per les moltes dificultats que ofereix.

En primer terme, observi's que parlem de control social i no de control parlamentari o de control popular. En efecte, el mer control parlamentari, tot i haver estat proposat per distintes formacions polítiques, ens sembla arriscat, car voldria dir sotmetre la televisió als capgiraments dels resultats electorals, i, encara més, a la fluctuació dels pactes parlamentaris, que, en qualsevol moment, pels motius que siguin, partits d'ideologies diferents o oposades, estableixen per raons conjunturals. La televisió no pot estar exposada a aquestes contingències. És un instrument que pot ésser massa perillós o massa temptador, i, encara més, no es pot fer sofrir sotracs a l'audiència de resultes de l'evolució política conflictiva i fluctuant. El control popular ofereix la dificultat de la seva institucionalització, així com del seu funcionament.

Fetes aquestes advertències prèvies, afirmem la nostra convicció sobre la importància d'un Consell de Control, la finalitat del qual sigui precisament la de sotmetre a un control democràtic seriós tota l'activitat del mitjà televisiu en les seves diferents facetes i activitats.

Efectivament, el contingut del control hauria d'abastar tota la programació televisiva en els seus diferents aspectes. És indubtable que la parcel·la informativa hauria de merèixer la seva atenció especial, però sense negligir les altres àrees de la programació. Igualment hauria d'actuar en els distintes camps de la gestió del mitjà.

Concebim un Consell de Control que actui amb eficàcia,

la qual cosa exigeix una clara definició dels seus objectius i un plantejament realista de la seva composició. Ésser un membre d'aquest Consell vol dir dedicar-hi hores, esforç i interès, i no pot ésser considerada com una tasca complementària o secundària. Altrament aquest Consell no funcionarà, i el control no tindrà lloc, amb tots els riscos que això pot produir. Apart d'un criteri estricte en el terreny de les incompatibilitats.

Cal que quedi ben clara la delimitació de les funcions del Consell d'Administració i les del Consell de Control, per tal que no hi hagin interferències entre ambdós òrgans, partint de la premissa que l'actuació del segon s'ha de fer sempre a posteriori, per tal d'impedir tot risc de censura o limitació prèvies.

En allò que pertoca a la composició d'aquest Consell, pensem que ha d'ésser àmpliament representatiu de les distintes forces i tendències socials, polítiques, culturals, educatives, professionals, etc., per tal que tothom s'hi trobi integrat i representat dins l'abast que aital representació comporta. Per la seva pròpia naturalesa ha d'ésser nombrós, si es vol que sigui autènticament representatiu, però alhora l'elecció dels grups i sectors s'ha de fer amb rigorositat per tal que el seu nombre no el faci inoperant.

Proposem que hi estiguin representats els partits, organismes, entitats, grups, etc. que assenyallem a continuació, i no establim llur nombre en cada cas, car aquí en limitem a formular unes bases i no a desenvolupar jurídicament uns criteris.

Parlamentaris en el Parlament català. Quant als partits polítics sense representació parlamentària la qüestió és molt àrdua, car tots no poden estar-hi presents, i excloure'ls significaria un menyspreu a les minories, raó per la qual, es podria preveure un o dos llocs que podrien ésser atribuïts per sorteig entre els partits que hi volguessin participar amb la possibilitat d'un torn rotatori; centrals sindicals; representants dels Govern de la Generalitat; l'Ombudsman o representant del poble; representants del camp educatiu, cultural i del lleure; representants dels altres mitjans de comunicació: premsa, ràdio i cinema; representants de les institucions econòmiques, dels Col·legis professionals, etc.; representants de l'audiència televisiva.

Caldria regular amb una certa minuciositat el funcionament d'aquest control social, per tal que, per una banda, fos efectiu, i, per l'altra, fos exercit d'una manera tal que permetés assolir una televisió amb un nivell qualitatiu satisfactori. És evident que la seva pròpia complexitat i repercussió pot donar lloc a situacions conflictives, però també ho és que, quan millor funcioni, més grans són les possibilitats d'assolir una televisió que qualitativament parlant satisfaci a un percentatge més elevat de televidents.

Per totes aquestes raons, molt probablement s'imposaria crear una comissió executiva restringida, la funció bàsica de la qual seria estudiar els aspectes més immediats, els temes més urgents, preparar els dossiers de les denúncies, fossin directes o a instància de part, etc.

III. L'AUDIÈNCIA I LA SEVA ORGANITZACIÓ

La representació de l'audiència és un aspecte important però a l'ensem ple de dificultats i de complicacions, puix si bé ens sembla una exigència indefugible el que l'audiència compti amb una representació en el Consell, el que és evident és que ara no existeixen associacions d'aquesta mena i no es veu cap indici que sigui establerta en un esdevenidor immediat.

Com es podrien promoure aquestes associacions? I qui hauria d'encarregar-se d'aquesta tasca? No resulta fàcil respondre a aquestes preguntes. Si bé és cert que la televisió ocupa un lloc cabdal en la vida de la majoria de ciutadans catalans, també ho és que per ara no hi ha moltes mostres d'interès per constituir una entitat que tingui per objectiu la defensa dels televidents davant el fenomen televisiu, ni a Catalunya ni a la resta de l'Estat espanyol. Les iniciatives conegudes, que són mínimes, no permeten formular judicis de valor.

En aquest camp pot establir-se un paral·lelisme amb allò que està succeïnt amb les associacions de consumidors, si bé és cert que en aquest cas existeixen algunes iniciatives, però amb resultats per ara poc concloents, en línies generals.

Pot assenyalar-se que des de que existeix a Espanya la televisió, i principalment fins novembre de 1975, les cir-

cumstàncies eren poc propícies per a plantejaments d'aquest tipus. Ara però, les coses han canviat, i la necessitat d'associacions de televidents es fa cada vegada més palesa, principalment per la manca de qualitat de la televisió estatal. En tot cas, però, per tot el que estem dient, és obvi que tals associacions són una necessitat, car s'ha de partir de la premissa que reflectirien els interessos i les tendències de l'audiència, el paper de la qual és necessari que es tingui en compte.

Abans hem formulat la pregunta sobre qui hauria de promoure-les, i la resposta aparentment és fàcil: iniciatives individuals que és de suposar que trobarien el terreny abonat i ressò. Potser podria ésser així, però ens temem que aquest no serà el camí. En un món institucionalitzat i estratificat com és el nostre, les associacions de televidents sorgiran probablement d'accions impulsades per partits polítics o grups d'interessos, quan l'opinió pública catalana tingui consciència sobre la urgència d'adoptar mesures de protecció davant els perills que comporta la televisió, encara que estigui sotmesa a control.

IV. RELACIONS AMB LA TELEVISIÓ ESTATAL

En aquesta proposta pensem que hem de referir-nos igualment a la televisió estatal, la qual, com ja hem assenyalat abans, hauria de tenir les característiques ja esmentades.

Partim del supòsit que tota nacionalitat i regió té dret a posseir la seva pròpia emissora de televisió- amb tots els mitjans necessaris, atès que les exigències financeres, de programació, professionals, etc., ho permetin.

El problema essencial que es planteja és el de com cal que sigui la televisió estatal. Tal com ha estat fins ara, amb un paper determinant de Madrid sobre la resta del país, o, tal com nosaltres propugnem, la televisió estatal, tot i que estigui establerta a Madrid, per al seu funcionament i la seva programació ha d'ésser la conjunció dels esforços, de la cooperació de les distintes televisions de les nacionalitats i de les regions, incloent-hi naturalment Madrid. El model que propugnem és, d'una manera general, el model alemany, o el propugnat per Míquel Bilbatua. Aquest, però, és un desideratum a llarg termini, puix hem d'adonar-nos clarament que en el camp de la comu

cació de massa i de la cultura, i més concretament, en el de la televisió, el pes específic de Madrid és tan gran sobre la resta de l'Estat espanyol -àdhuc en nacionalitats o regions espanyoles que en altres terrenys afirmen clarament llur consciència nacional o regional-, que si fem abstracció, almenys per ara, de Catalunya i d'Euzkadi, les altres nacionalitats i regions difícilment podrien aplicar aquest criteri. La raó d'aquesta afirmació resideix en el fet que llur infraestructura televisiva no podria comptar al començament amb la capacitat tècnica i humana que un objectiu d'aquesta natura requereix.

Assumir aquesta responsabilitat seria un bell desafiament per a la majoria de nacionalitats i regions espanyoles. Hem de remarcar que una bona part dels professionals espanyols no catalans que es necessiten per al funcionament d'un canal de televisió, han escollit Madrid com a lloc de residència, el qual fet és un handicap important.

Com a hipòtesi és molt desitjable des de tots els angles. Hem de maldar per ella, però pensem que cal que passin uns quants anys per tal que les nacionalitats i regions espanyoles vagin adquirint llur pròpia consciència i llur propi desenvolupament, que, lògicament, es reflectiria també en aquest camp.

Abans que es publicués l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i la Llei de l'Estatut de ràdio i televisió existia l'esperança que pogués produir-se el traspàs del segon canal a la Generalitat, la qual cosa hauria permès aprofitar immediatament la infraestructura existent, com a punt de partença per millorar-la i aconseguir en un breu termini la seva difusió a tot el territori català.

La concessió del tercer canal català situa la qüestió sota un altre prisma. A més, tots els aspectes als quals hem fet al·lusió abans ens obliguen a dividir aquest problema en dues parts perfectament diferenciades: la primera, tal com diu la disposició addicional quarta de l'Estatut de ràdio i televisió, en concordància amb la disposició transitòria vuitena del d'Autonomia, estableix un període de transitorietat fins a que el primer i segon canal no cobreixin tot el territori espanyol, la qual cosa significa que, mentrestant, Catalunya comptarà amb un règim transitori de programació específica a través del segon canal; la segona es materialitzarà quan el

tercer canal esdevingui una realitat perquè la hipòtesi primera hagi aconpleert el seu objectiu.

En aquest cas ens interessa únicament la primera parcel·la, és a dir, com es planteja, s'estructura i es desenvolupa una programació catalana a través del segon canal. Abans hem fet tota una sèrie de consideracions sobre aquesta qüestió, a la qual ens remetem. Evidentment, llevat de les facetes que siguin directament i únicament aplicables al tercer canal, tot el que estem exposant en aquesta proposta, és de plena aplicació a aquest període de transitorietat.

Tenim la convicció que aquest període pot tenir una duració de bastant anys, la qual cosa significa que tot el que es faci a través del segon canal pot ésser una experiència excel·lent per a quan entri en funcionament el tercer canal.

Estem totalment convençuts que per a Catalunya la millor solució hauria estat que el segon canal esdevingués el canal català, car la creació d'un tercer canal planteja problemes de diferent natura, entre ells un tan important com és el fet que cal crear un nou hàbit televisiu a una audiència acostumada a dos canals, amb unes característiques molt definides cadascun d'ells. Tal finalitat requereix temps, esforç, imaginació i una voluntat d'establir una programació que respongui a les grans tendències expressades, explícitament o no, pels televidents. Sens dubte, una de les incògnites és com RTVE concep aquest període de transitorietat. La Generalitat cal que faci entendre el seu punt de vista amb un plantejament clar i que abasti totes les facetes.

V. FINANÇAMENT

Com a principi general, la principal font de finançament cal que sigui a càrrec del pressupost de la Generalitat previst per a aquesta finalitat. Si volem que la televisió sigui pública i sotmesa al control social, aquest criteri n'és la conseqüència natural i lògica.

Ara bé, el fet que el finançament es faci amb càrrec al pressupost no vol dir que ho sigui totalment, sinó que s'ha d'analitzar si existeixen altres fórmules complementàries d'aquell,

tal com efectivament succeeix en la majoria dels països europeus. Cal tenir present que la televisió requereix grans inversions, no solament en el camp de les instal·lacions, sinó també en el seu manteniment, funcionament i programació.

Hi ha dues possibilitats molt utilitzades, conjuntament o no, segons els països: el cànon o taxa per aparell i la publicitat.

a) La taxa per possessió d'aparell receptor

En els darrers temps s'ha parlat sovint d'aquesta qüestió i de la seva possible aplicació a nivell estatal. Fins i tot s'han establert mòduls econòmics segons es tracti d'aparells en color o en blanc i negre, i s'ha fet la distinció d'acord amb el ^{la grandeur} (tamany) del receptor.

Des de la nostra perspectiva creiem que la introducció d'una taxa per televisió és un problema essencialment estatal i ens declarem totalment oposats a l'establiment d'un impost a nivell català -sigui o no una taxa per aparell- per promoure o ajudar a la constitució del canal català de televisió, mentre no n'exis_{teixi} a la resta de l'Estat un de similar.

Dit d'una altra manera, no hem d'entrar en el debat sobre si defensem o no aquesta taxa. A la majoria de països europeus existeix. En un Estat com el nostre, en el qual la pressió fiscal va creixent, no deixaria d'ésser lògic que hom l'establís sobre un instrument que ofereix unes possibilitats tan gran de goig als ciutadans com és la televisió, quan una gran part de béns o serveis, d'una manera o altra, estan sotmesos a impost. No gravar la possessió de televisors ha estat fins ara una mesura presa amb una certa finalitat demagògica. Som conscients de la possible impopularitat del que acabem de dir, però les coses cal descriure-les pel seu nom.

És obvi que l'opinió pública n'és contrària. També ho és que no és un impost de fàcil recaptació i que evadir-lo no sembla que ofereixi grans dificultats. A més, per a percebre'l, caldria crear una estructura burocràtica que absorbiria una part dels seus ingressos.

Aquests i d'altres arguments, al final poden desaconsellar la seva introducció. Però si és establert estatalment,

els catalans l'haurem de pagar, i els ingressos corresponents haurien de revertir a finançar la nostra televisió.

b) La publicitat

Aquesta és una altra qüestió complexa, en la qual intervenen factors ideològics, actituds socials de rebuig degut als excessos i a l'omnipresència de la publicitat, i al propi continuïtat dels missatges publicitaris, els quals sovint són titllats de manipuladors, de no correspondre a la realitat, de crear unes necessitats fictícies de consum, etc.

Aquest no és el lloc per encetar un debat sobre el fenòmen de la publicitat i el paper que exerceix de punta de llança i de suport del sistema capitalista en les societats industrials avançades. La nostra reflexió es concreta a aquesta pregunta: la televisió catalana haurà o no d'acceptar la publicitat com un dels seus elements de finançament? Aquest és el problema i tractarem de formular un criteri, essent conscients de la dificultat d'arribar a una posició presidida per la unanimitat.

Com a punt de partida hem de dir que, a l'igual que en el cas de la taxa sobre els receptors, si en el futur la televisió estatal segueix acceptant la publicitat, amb els criteris limitats que puguin establir-se, no creiem que pugui preveure's que la televisió catalana l'exclogui.

No és únicament per raons de coherència entre les dues televisions que formulem aquest criteri. És per una circumstància més important que va més enllà del marc televisiu: mentre Espanya sigui un país de sistema capitalista i la televisió estatal accepti la publicitat, el fet que la catalana la rebutges voldria dir situar la nostra economia, que és essencialment de manufactura, és a dir, productora de béns de consum o d'ús, en una situació d'inferioritat en el propi Principat respecte als productes fabricats més enllà de l'Ebre per empreses no catalanes. En cas de prohibició no tindriem més remei que bolcar-se en la utilització publicitària de l'emissora estatal a Barcelona, cosa que no deixaria d'ésser un contrasentit.

En un país capitalista, des de l'angle de la política econòmica, el tema de la publicitat cal plantejar-lo amb molta seriositat i sense cap mena de demagògia. Agradi o no, la televisió és el més formidable mitjà publicitari que fins ara s'ha

descobert, i l'acceptació de la publicitat en ella és molt més una qüestió vital de política econòmica que un problema d'ingresos per aquest mitjà. Veure-ho d'una altra manera és un miratge.

Pensem que la majoria dels països europeus en els quals la televisió és pública, d'una manera o d'una altra s'accepta la publicitat. Certament molt restringida, a uns preus elevats i circumscrita a uns horaris molt concrets. Però és acceptada i estem convençuts que els criteris de política econòmica exerceixen una influència considerable.

Una altra hipòtesi, que creiem improbable, és la desaparició de la publicitat a la televisió estatal, la qual cosa l'exclouria lògicament de la catalana.

En funció de com pogués ésser concebuda la nostra televisió, si hom arribés finalment a la conclusió i a la possibilitat de la creació de dos canals: un de tipus general i l'altre cultural, en tal cas propugnem la introducció de la publicitat en el primer canal, i, en canvi, l'exclouríem del segon.

VI. LA LLENGUA EMPRADA

Aquest és un altre aspecte que ofereix nombroses dificultats. Després d'una madura reflexió hem arribat a la conclusió que la llengua emprada hauria d'ésser fonamentalment la catalana. Els arguments que podem adduir són els següents:

a) És una hipòtesi previsible suposar que el vehicle lingüístic de l'emissora catalana de la televisió estatal serà bàsicament el castellà, i que la programació en català serà més o menys semblant a l'actual.

b) Si això és així, i si partim de la premissa que el català és un dels elements definidors cabdals de la nacionalitat catalana, ens sembla lògic i coherent que l'emissora pròpia de Catalunya empri el català en la seva programació, amb independència, en aquest cas, de quina sigui la seva configuració sociològica actual.

c) Si existeix un acord quasi unànim per part de tots els grups polítics, culturals, educatius, socials, etc. sobre l'absoluta necessitat de promoure la utilització del català,

com a instrument de comunicació parlat i escrit, en una paraula (sobre la normalització de la nostra llengua en tots els terrenys, l'existència d'una televisió catalana que l'empri com a canal habitual d'expressió, permetrà arrodonir de manera eficaç la tasca que s'està portant a terme en els distints nivells de l'ensenyament. Quan diem que s'ha de catalanitzar Catalunya, també expresseu la voluntat i la necessitat que els que viuen a Catalunya s'expressin en català, encara que avui ho veiem com una fita a llarg termini.

d) Quan parlem aquí de cultura catalana, ens referim a les creacions culturals que se serveixen de l'idioma per expressar-se, és a dir, les concebudes i realitzades en català. Aquesta presa de posició ens menaria immediatament a plantejar-nos si les obres escrites a Catalunya en castellà, són o no catalanes. Aquest debat, certament important, creiem que va més enllà dels nostres objectius actuals. Aquí ens limitem a tractar del català com a vehicle d'expressió de la televisió catalana que proposem.

e) El castellà és un idioma d'importància internacional que tot ciutadà espanyol, de qualsevulla de les nacionalitats de l'Estat que posseeixen un altre idioma, es pressuposa que l'usa amb tanta propietat com qualsevol altre ciutadà espanyol que només coneixi el castellà. A més, la Constitució en aquest sentit és categòrica.

Per tant, en el supòsit que l'emissora només utilitzés el català, aquest criteri no constituïria cap demèrit ni menyspreu per al castellà. Voldria dir senzillament que la nacionalitat catalana no fa més que aplicar l'esperit i la lletra de la Constitució i conrea el seu propi idioma, sense cap perjudici per als ciutadans catalans que no el coneixen suficientment bé, car tindran al seu abast l'emissora estatal, la qual se suposa emprarà majoritàriament la llengua castellana.

Aquest tema ens sembla tan rellevant que un dels membres de l'equip, el professor Berrio, s'ha ocupat d'estudiar-lo extensament.

f) Tanmateix, sociològicament parlant, la situació de la comunitat catalana és complexa en el terreny lingüístic i es manifesta en aquest terreny amb una problemàtica singular. Així, una part molt important de la població immigrada, almenys en la

primera generació, segueix emprant el castellà com a llengua habitual. Entre els elements que afavoreixen aquesta tendència cal esmentar: que llur comunicació amb la població catalana autòctona és menor que la que fóra de desitjar; que viuen en nuclis en els quals són una forta majoria; que en les aglomeracions industrials solen concentrar-se en determinats llocs; que llur nivell educatiu és dissortadament baix d'origen, la qual cosa encara dificulta més l'aprenentatge del català, etc.

A les esmentades causes hem d'afegir-hi que constitueix una audiència molt addicta de la programació actual de RTVE i està molt condicionada per aquesta. Per a tal causa és perfectament legítim que els catalans, tot i que som conscients dels riscos que això comporta, volguem oferir-los a través de la nostra televisió el nostre model cultural i de forma de vida, de manera que, pel fet d'ésser membres de la comunitat catalana, els immigrants el rebin mercès a aquest gran instrument integrador que és la televisió.

Observi's que abans hem utilitzat l'adverbi "fonamentalment" i no "exclusivament", car és lògic que en alguns supòsits, per les raons que siguin, es consideri oportú realitzar emissions en castellà. Dins aquest àmbit podrien entrar-hi certes emissions que la televisió catalana pogués crear per a la televisió estatal.

Per a concloure, afirmem que si pretenem que la televisió catalana desvetlli el sentit de catalanitat, desenvolupi la cultura i la llengua catalanes, sigui un important factor integrador dels immigrants, i cooperi molt positivament en els objectius de l'ensenyament en tots els seus nivells i sectors, cal que el català sigui el seu instrument habitual.

g) En aquest terreny hi ha un aspecte de política educativa que guarda una estreta connexió amb aquest tema. Ens referim a la necessitat, ja expressada per alguns especialistes, d'introduir en les ~~demés~~^{altres} nacionalitats o regions espanyoles, com a matèria optativa, amb el mateix caràcter que el francès, l'anglès, l'italià, etc., l'ensenyament del català i de les principals manifestacions de la cultura catalana. Igualment s'hauria de fer amb l'èuscar i el gal·lec.

En el context en el qual estem elaborant aquesta proposta, la recomanació que acabem de fer ens sembla ésser d'una especial rellevància i urgència, per tal de donar a entendre

vells i, naturalment, també, en la direcció.

Hi ha una faceta en la que creiem que cal omplir una llacuna important. Ens referim a la formació d'especialistes en els distints àmbits de la televisió, així com en la necessitat d'investigadors que estudiïn a fons els múltiples aspectes comunicatius d'aquest mitjà. Per aital raó, considerem que és urgent que en el si de la Facultat de Ciències de la Informació, la formació de professionals de la televisió esdevingui una de les seves tasques primordials, mitjançant la creació d'una tercera secció: la d'audiovisuals, que assumeixi aquest objectiu (a part del cinema i la ràdio). A l'ensem, la Facultat ha de promoure l'existència d'estudiosos i d'investigadors d'aquest mitjà.

Pensem que una televisió catalana requereix nous professionals i tècnics, és a dir, hi hauria una nova demanda en aquest terreny, i l'esmentada Facultat hi hauria de fer front amb imaginació i amb eficàcia.

Molt connectat amb aquest problema, però que nosaltres ens limitarem a anunciar-lo, és el fet que, ultra els estudis universitaris, cal programar immediatament una formació professional de segon grau que contempli l'ensenyament d'aquell personal que no té perquè ésser universitari per a realitzar la seva funció.

IX. CONCLUSIÓ

Amb aquest estudi hem pretès fonamentalment aportar la nostra reflexió sobre la necessitat i la urgència d'una televisió catalana que respongui a les exigències que en aquest terreny Catalunya sent com a comunitat política, sobretot des del moment que l'Estatut d'Autonomia estableix la creació d'un tercer canal per a Catalunya.

Sabem que la nostra proposta ofereix nombrosos punts discutibles, però el que volem és que sigui objecte de debat, per tal que els partits polítics catalans, els intel·lectuals, els professionals de la comunicació, les associacions de televidents, etc., prenguin una postura clara en aquest terreny i tractin de crear un estat d'opinió favorable per assolir aques-

APORTACIÓ BIBLIOGRÀFICA

En funció del fet que fins ara la bibliografia existent en aquesta matèria, en allò que pertoca a llibres, és pràcticament inexistent, llevat de referències molt concretes en alguns casos, ens ha semblat oportú oferir una relació cronològica dels editorials o dels articles signats sobre televisió catalana, objecte d'aquesta recerca, o sobre l'actual esquema televisiu català de RTVE, apareguts en la premsa escrita. Aquesta relació no és completa i només recull el material que hem pogut aplegar amb el nostre esforç. Per això qualsevol aportació o suggeriment que se'ns faci serà benvingut. Malgrat que hem tractat de recollir tot el que ha anat publicant-se des del començament d'aquesta dècada, hom observarà que fins a finals de 1976 no apareix cap editorial o article concret sobre la televisió catalana. Això demostra que fins aleshores la consciència sobre la seva absoluta necessitat era molt limitada o, si existia, es veia totalment condicionada per la seva inviabilitat, ateses les característiques del règim anterior i dels primers temps del postfranquisme. O, simplement, per raons de censura indirecta no se'n parlava.

En tot cas, encara que hagi estat una mica tard, en la nostra opinió, és evident que hem de celebrar que la premsa escrita hi hagi dedicat aquesta atenció, que, quantitativament, és d'una certa entitat. Hem d'afegir que el nombre de notícies o notes aparegudes és força superior, però aquí no les hem fet figurar, car ultrapassen el marc concret d'aquesta relació.

Hem d'assenyalar, igualment, que en línies generals l'exigència d'una televisió catalana ha rebut una atenció informativa molt superior que la problemàtica que presenta la catalanització dels altres mitjans d'informació, tant el de la premsa escrita -diària o periòdica- com el de la ràdio, tot i que la rellevància de cadascun d'aquests mitjans, en llurs camps respectius, hauria hagut de merèixer uns espais informatius semblants. Es indubtable però, que cadascun d'aquests mitjans té uns problemes específics, el tractament dels quals no té perquè coincidir. Així ho

veient en el cas de la premsa, amb l'existència de "Avui", "Punt Dium", "l'Hora", "Coniçó", els desapareguts "Amor i Confiansa", etc., tot i que, des-
contadament el pes de la premsa en català no guarda cap relació amb el
que té la premsa en castellà. Problema autènticament preocupant, les cau-
ses del qual no han estat guine estudiades.

En el camp de la ràdio, l'existència de Ràdio 4 i la progra-
mació en català d'algunes emissions potser ha pal·liat, però de cap ^{manera}
ha resolt, la catalanització radiofònica.

D'altra banda hem dit abans que les notícies i la política info-
rmativa concebida al voltant d'una emissora privada de televisió, ha estat,
sense dubte, un dels elements que explica l'interès informatiu de la premsa
occulta pel tema de la televisió a Catalunya. (*). Finalment, en el nostre punt a
tenir en compte són els problemes que existien a TVC-Barcelona, que
esmerçament de les lloc a notícies, com per exemple, la supressió de pro-
grames com "Cinquena", "Pensaments", les vacances del personal, la contes-
tació a l'actual consell directiu, etc.

Així, doncs, la relació que oferim és la següent:

PUBLICACIÓ	DATA	AUTOR	TÍTOL	
Avui	20-10-78	Ferrn Pontes	TV catalana: elements per a un debat.	
El Començ Català	2- 2-77	Editorial	Una TV catalana	
Avui	26- 6-77	J. Giner, R. Piñol	Objectiu: una televisió catalana.	X
Avui	9- 8-77	Editorial	La TV en català	i-
Diario de Barcelona	11- 8-77	Soledad Balaguer	Televisión catalana	ca
Diario de Barcelona	17- 8-77	Arguosta	TV, ... según los partidos	ca
Diario de Barcelona	18- 8-77	Xavier Vidal-Folch	Televisión catalana en Alguer en 1978	ca
Diario de Barcelona	9- 9-77	Jacinto Soler Padró (PRC)	"Televisión catalana cuanto an-tes."	ca
Punt Dium	10- 9-77	Gonzal Castelló	"Has cal la nostra TV"	ca
La Vanguardia	9-10-77	Ma Asunción Guardia	El control demográfico de los medios audiovisuales.	ca

(*) També cal subratllar el ressò informatiu que va tenir el Simposi "Televisió i autonomia política", organitzat per la Facultat de Ciències de la Informació, que va tenir lloc els dies 21 al 24 de maig del 1979, al qual es refereixen específicament alguns dels articles que s'esmenten.

treball	12-10-78	Xavier Caño	Per una televisió catalana
Avui	19-10-78	Josep Palau Fabre	Televisió catalana i televisió en català.
treball	19-10-78	Xavier Caño	"TV catalana" contra TV de Catalunya.
Avui	20-10-78	Antoni Farré	TV i drammatisme

El Correo Catalán	21-10-77	Editorial	Libertat d'expressió y control democràtic de RTV
Avui	12-11-77	Josep Maryó	La televisió que Catalunya necessita
Avui	16-11-77	Anna Balletbo-Sorri Schiaff	Per una televisió catalana al servei del poble.
Avui	18-11-77	Jaume Corellas	"Formar a veïces en televisió"
Avui	20-11-77	Miquel Strubell	"Catalunya franquista oblidada de la nova televisió catalana.
Avui	20-11-77	Josep Maria Corredor	Un canal de televisió en català ?
Diario de Barcelona	20-11-77	Joan Llobet	Debate ¿3º canal o monopolio televisivo ?
Criflana	Novembre	Editorial	Necessitar una televisió catalana i democràtica
Criflana	"	Josep Mª Puigtiago	Televisió catalana: un rept a la imaginació.
Avui	17-12-77	Josep Mª Figueras	"": la por a la llibertat
Avui	10- 2-78	Josep Gifreu	TV, qüestió d'estat
El Correo Catalán	15-2- 78	Pere Madrenys	Entrevista a Ramon Sala
El Noticiero Universal	15-2-78	Francisco Mora	" " " "
Avui	17- 2-78	Anna Balletbo	Autonomia televisiva
Avui	26- 2-78	Josep Desumhila	"Televisión Catalana"
Avui	19- 3-78	Josep Gifreu	L'autonomia política exigeix també l'alternativa televisiva.
El Correo Catalán	6- 5-78	Octavi Fullat	La televisió pública y única
La Hoja del Lunes	24- 7-78	Xavier Maduell	En matèria de televisió catalana, la Constitució no imposa monopolis.
Avui	13- 8-78	J. Subirà	Televisió catalana, d'aquí a un any...
Avui	14- 9-78	Josep Desumhila	La televisió catalana a debat
Avui	22- 9-78	" "	La televisió catalana altre cop.
Tele-Express	12-10-78	J. Ibarz	El impulsor de TVC denuncié por asesinato a López Bravo.
Avui	3-10-78	Jen Cabanes	El català de RTVE
Avui	4-10-78	Anna Balletbo	Televisió pública i televisió privada.
Treball	12-10-78	Xavier Caño	Per una televisió pública.
Avui	10-10-78	Josep Palau Fabre	Televisió catalana i televisió en català.
Treball	10-10-78	Xavier Caño	"TV catalana" contra TV de Catalunya.
Avui	20-10-78	Antoni Farré	TV i dramatisme

Avui	22-10-78	Enric Garriga Trullols	Televisió controlada, per quí ?
Avui	2-11-78	Eduard Solna i Manucllís (USO)	TV en català per als catalans ?
Avui	23-11-78	Lluís Paniello Llanusa (UGT)	Televisió institucionalitzada o privada.
El País	30-11-78	J. R. Pérez Oria	Las prisiones privadas de televisión esperan luz verde.
La Calle	11-12-78	Carlos Elordi	La televisión privada pronto florecerá.
Avui	22-12-78	Josep Desumbla	Suggeriments al director de TVP
Avui	1- 1-79	Toni Arquer	Un debat que no tindrà lloc.
El País	27- 1-79	J.R. Pérez Oria	Sondeo sobre televisiones privadas
Avui	3- 2-79	J.K.	TV en català
Avui	7- 2-79	Interviú	La dimensió "televisió-escola"
Avui	20- 2-79	Josep Desumbla	Quina audiència tenen els programes en català ?
Avui	22- 2-79	Miquel Roca Juventut (CDC)	La televisión somnolenta
El País	22-2 -79	J.R. Pérez Oria	Televisión catalana: seguirá un programa sin autorización oficial.
Avui	24- 2-79	A. Ribas	Antevista a Josep Maria Miquel
L'Hora	15- 2-79	Francisco de Carreras	El penillón: el disseny organitzatiu del desenvolupament.
Avui	27- 2-79	Josep Desumbla	Primer estudi d'audiència del circuit català (1)
Avui	28- 2-79	" "	Id. Id., (11)
La Hoja del Lunes	12- 3-79	Josep Maria Casacuberta	La experiencia de una televisión de Catalunya
Mundo Bienio	22- 3-79	Miquel Alzuot (comunistes) i Joan Puigros (psuc)	
" "	24- 3-79	" "	Josep Maria de Paz (psuc)
" "	27- 3-79	" "	Juan María Hernández Puñtuelo (UCP)
" "	28- 3-79	" "	Rudolf Guerra (PSC-PSOE)
" "	5- 3-79	" "	Los partidos políticos en la futura televisión
La Vanguardia	11- 4-79	Josep Maria Payer	Televisión y autonomía política

AVUI	21-4-79	Josep Desumbila	Tres anys de televisió a Catalunya
AVUI	28-4-79	" "	Televisió i autonomia política
EL CIERVO	abril 1979	Eduardo Gorostiaga	¿Televisión privada en España?
MUNDO DIARIO	1-5-89	Miquel Alzueta	Televisión y autonomía política
LA VANGUARDIA	5-5-79	Josep M ^a Baget Herms	Televisió i autonomia política", datos para una reflexión
EL NOTICIERO UNIVERSAL	24-5-79	J.C. Miranda	Televisión catalana con plenos poderes
AVUI	25-5-79	Josep Desumbila	UCD dixit: televisió nacional catalana
AVUI	26-5-79	" "	Fer volar coloms
LA VANGUARDIA	29-5-79	Josep M ^a Baget Herms	Cataluña reivindica sus medios de comunicación de masas
EL PAIS (Tribuna libre)	1-6-79	José Fernández Cor- menzana	RTVE: ¿la democratización imposi- ble?
L'HORA	3-6-79	Lluís Bassets	Cap a una televisió normal
AVUI	8-6-79	Josep Dalmau	TV catalana, un dret del nostre poble
LA HOJA DEL LUNES	25-6-79	Miquel de Moragas	Autonomía y comunicación de masas
AVUI	10-7-79	Ricard Foraster	Per l'Estatut: boicot a la TV
EL PAIS	14-7-79	J.F.B.	De nuevo la televisión privada
AVUI	19-7-79	Ramón Sala Canadell	Parlamentarisme i televisió autònoma
LA HOJA DEL LUNES	30-7-79	Miguel Angel Maestro	Televisión privada: la tentación de siempre
AVUI	5-8-79	J.M.	TV
EL NOTICIERO UNIVERSAL	13-8-79	Jaime Andreu	El canal catalán topa con muchos problemas
AVUI	25-8-79	Jordi Gil	"Autonomia" sense televisió
AVUI	30-8-79	Josep Desumbila	L'Estatut, per la televisió
EL CORREO CATALAN	21-9-79	Joaquim Ferrer	Problemas de la televisión en Catal- lunya
AVUI	26-9-79	Josep Desumbila	Allò dels injustos tractes de fa- vor i el tercer canal
AVUI	11-10-79	" "	Una televisió pública i privada añhpxx alhora per a Catalunya?
EL NOTICIERO UNIVERSAL	13-10-79	Editorial	Control de la Generalidad para el circuito catalán de RTVE
AVUI	18-10-79	Ramón Sala Canadell	L'Estatut jurídic de la RTVE, aprovat
LA VANGUARDIA	25-10-79	Wladimir de Semir	RTVE pone en marcha el proyecto del nuevo Centro de Producción.

PUNT DIARI	11-11-79	Josep M ^e Figueres	Per una televisió catalana
EL CORREO CATALAN	7-12-79	Joaquim Ferrer	Una televisión catalana suficiente
AVUI	30-1-80	Joaquim Ferrer	Una reivindicació catalana: la televisió
AVUI	12-2-80	Ramón Corelló	"Els Marges" i la televisió
AVUI	23-2-80	Josep Dalmau	El fre de la televisió estatal
AVUI	2-3-80	Josep Desumbila	TVC ja té edifici propi i terrenys
AVUI	5-3-80	Anna Balletbò	Per a una Tv catalana i democràtica

També cal esmentar el número de febrer de 1979 de la revista Nous Horitzons, article Situació de la televisió a Catalunya, pp. 35-66.